JÖRG WICKRAM

EIN SCHÖNE UND DOCH KLÄGLICHE HISTORY, VON DEM SORGLICHEN ANFANG UND ERSCHROCKLICHEN USZGANG, DER BRINNENDEN LIEBE, NAMLICH VIER PERSONEN BETREFFEN, ZWEI EDLE JÜNGLING VON PARISZ, UND ZWO SCHÖNER JUNCKFRAUWÊ USZ ENGLANDT, EINE DES KÜNIGS SCHWESTER, DIE ANDER EINES GRAFFEN TOCHTER. ALLEN JUNCKFRAWEN EIN GÜTE WARNUNG FAST KURTZWEILIG ZU LESEN

EEN FRAAIE EN TOCH KLAGELIJKE GESCHIEDENIS OVER DE ZORGELIJKE AANVANG EN VERSCHRIKKELIJKE AFLOOP DER BRANDENDE LIEFDE, NAMELIJK VIER PERSONEN BETREFFENDE. TWEE JONGELINGEN UIT PARIJS EN TWEE SCHONE MEISJES UIT ENGELAND. DE ENE DE ZUSTER VAN DE KONING, DE ANDERE DE DOCHTER VAN EEN GRAAF. VOOR ALLE MEISJES EEN GOEDE WAARSCHUWING EN ZEER AANGENAAM OM TE LEZEN

1 5 5 1

vertaling:

Ruud Muschter
∴

Groningen

muschter@home.nl
www.archive.org

19 december 2025

INHOUDSOPGAVE

Bronvermelding 8
Inleiding van de vertaler 9
De tekst 10
Hoe een ridder, genaamd Gernier, aan het hof van de koning van Frankrijk omwille van zijn vroomheid door de koning verdreven werd 11
Hoe Gabriotto zijn metgezel Reinhart zijn vaders voornemen doet weten, en hoe Reinhart hem belooft met hem mede te trekken naar waarheen hij maar wil 15
Hoe Gernier, de ridder, Gabriotto en Reinhart het avondmaal met elkander namen en beraadslaagden over hun aangelegenheden naar de toekomst 18
Hoe de ridder Gernier zijn have en goed op de openbare markt verkocht en tot baar geld maakte 20
Hoe de ridder Gernier met zijn gezelschap uit het koninkrijk Portugal naar Engeland scheepten en alle drie dienst bij de koning vonden, zoals hierna staat 24
Hier zult gij vernemen, hoe de liefde in Philomena jegens Gabriotto ontbrand is, en net zo hoe Rosamunda jegens de jongeling Reinhart liefde begon te dragen 28
Hoe Gabriotto zich aan het koninklijke hof met veel en menigerlei ontspanning oefende, waaraan de koning groot welgevallen beleefde 32
Hoe Gabriotto eenden ving met een van zijn valken reed, de vogel met verlengde toom narennend, waardoor zijn paard met hem een zware val maakte, zodat hij door Reinhart, zijn metgezel, voor dood werd opgetild, die hem het huis van een arme visser in droeg, waar hij een weinig verkwikte 35
Hoe Philomena met zichzelf in beraad ging vanwege de liefde die zij jegens Gabriotto droeg, en ook hoe zij van Rosamunda verlangde om de jongeling een ring te brengen 40
Hoe de beide jonkvrouwen een gesprek met elkander hadden, en hoe Rosamunda de jonkvrouwe Philomena met tuchtigende woorden berispte, doch zij zich ten slotte vriendelijk met elkander verdroegen 46
Hoe Hoe Philomena met zichzelf een gesprek hield en voor een deel in jaloezie jegens Rosamunda verviel 52

Hoe Philomena en Rosamunda dongen om hun allerliefste jongelingen, met fraaie bloempjes en zakdoekjes wierpen, wanneer de twee jongelingen op de speelplaats met stenen wierpen en andere ontspanning beoefenden, waarbij zij pas de liefde die zij jegens hen droegen, herkenden 54
Hoe de beide jongelingen menigerlei gesprekken vanwege de liefde met elkander hadden, en hoe Reinhart zijn metgezel voor zulk een liefde waarschuwde 57
Hoe Reinhart zijn metgezel een weg aanduidt waardoor hij zijn liefste jonkvrouwe zijn liefde kan doen weten 62
Hoe Gabriotto zijn liefste Philomena een brief schreef, welke hij haar in een bal toewierp, die zij met grote vreugde opving 65
Hoe Philomena aan de hofhouding een kleinood uitgaf, om er met de bal om te slaan 69
Hier wordt Reinhart door zijn metgezel bevraagd vanwege de jonkvrouwe Rosamunda 74
Hoe Rosamunda haar beminde Reinhart haar liefde doet weten, door een brief die in een twijg verborgen is 76
Hoe de liefde die Reinhart Rosamunda toedroeg, door een afgunstige ridder geopenbaard werd 80
Hoe de koning de valse ridder naar de papegaai voerde, en de vogel net als andere keren de ridder aansprak 83
Welk voornemen de beide jonkvrouwen hebben om veel over hun allerliefste ridders te spreken 87
Hoe de beide jonkvrouwen hun allerliefste ridders geluk wensten, en hun ook hun heimelijke plan te verstaan gaven 91
Hoe de beide jonkvrouwen hun ridders langs listige weg de eerste reden voor hun liefde deden weten, en de ridders naar de weide zijn gereden 95
Hoe de jonkvrouwen aan een van de geneesvrouwen van de koningin hun heimelijke liefde deden weten, haar raad en hulp daarin verlangend 99
Hoe Laureta het ondernam om het verlangen van de jonkvrouwen te volbrengen 104
Hoe de beide jongelingen in grote vreugde bij hun liefste jonkvrouwen zaten, en het ontbijt met hen namen 106
Hoe de koning bij de rozenstok argwanend jegens Reinhart en Rosamunda werd, en ook hoe Gabriotto de prijs op het toernooi behaalde 111

Hoe Gabriotto de krans gegeven werd, die hij op het toernooi verkregen had, en hoe de koning Gabriotto de eerste dans met Philomena gaf en aansprak vanwege zijn metgezel 116
Hoe de koning sommigen van zijn hofhouding het bevel gaf, Reinhart te bespieden, hetgeen echter heer Eberhart van de Leliën niet wilde verhelen, en hij waarschuwde daarvoor vele van zijn metgezellen .. 120
Hoe heer Eberhart van de Leliën Reinhart getrouw waarschuwde, om zich voor het plan van de koning te hoeden 123
Hoe Reinhart zijn metgezel vertelt over de trouwe en vriendelijke waarschuwing die Van de Leliën hem gegeven heeft 126
Hoe Reinhart bij vrouwe Laureta kwam, haar zijn leed deed weten en haar getrouwe raad daarin verlangde 129
Hoe de beide ridders toevallig voor de stad gingen wandelen en een necromanticus naar hen toekwam, hen beiden bij hun naam noemde en aansprak als schoolgenoten 132
Hoe Reinhart door de koning in het vrouwenvertrek werd gevonden en over hetgeen de koning met hem besprak 135
De koning liet de oude ridder Gernier komen en beval hem Reinhart met woorden te berispen, vanwege zijn liefde die hij Rosamunda toedroeg 137
Hoe Reinhart door de oude ridder Gernier met tuchtigende woorden berispt werd, en Reinhart hem bekende dat Rosamunda zijn echtelijke gemalin was 140
Hoe Gernier, de oude ridder, zijn zoon Gabriotto het voornemen van Reinhart deed weten, en Gabriotto aan zijn vader bekende dat hij van alles een aanvanger was, en ook hoe hij Philomena de echt beloofd had, waarvan de oude ridder in een tweevoudig lijden kwam.......... 144
Hoe Gabriotto aan zijn metgezel zijn plan openbaarde, hoewel dat moeilijk te volbrengen was. Toch willigde Reinhart het in, opdat iets ergers vermeden bleef 147
Hoe Reinhart aan zijn liefste Rosamunda het voornemen van zijn metgezel schreef en de jonkvrouwe zich daarover zeer slecht voelde en er gans niet mee wilde instemmen... 151
Hoe Philomena het geschrift van de ridder zelf las, er niet minder pijn dan Rosamunda aan ontleende en haar ridder een andere brief schreef 154
Hoe de beide jongelingen samen met hun allerliefste jonkvrouwe en bij elkander in het vertrek van vrouwe Laureta hun leed aan beide zijden beklaagden... 157

Hoe Hoe Gabriotto en Reinhart van de koning een verlof verlangden, dat de koning hun met grote onwil toestond, zoals gij zult horen 161
Hoe de beide jonge ridders afscheid van hun liefste jonkvrouwen namen en wat zij de oude ridder na hun afscheid hadden aangeraden 164
Hoe de beide jonge ridders een grote vrees op de zee overkwam, en zij in grote zorg om hun leven moesten verkeren 167
Hoe de beide jonge ridders hun allerliefste jonkvrouwen een boodschap zonden, waardoor zij opnieuw verheugd werden 171
Hoe Gabriotto zijn beste Reinhart een halve dag kwijt was, weshalve hij en de oude ridder hem met bekommerd hart zochten 176
Hoe bij de ridder Gernier de brief was gekomen van zijn zoon en Reinhart, hetgeen hij spoedig aan de edele jonkvrouwen deed weten, die vrolijk en wel te moede waren 180
Hoe de koning in Frankrijk ondernam om de beide ridders uit te huwelijken, hetgeen zij hem echter gans afsloegen 183
Hoe de jonkvrouwe op aanwijzing van haar vrienden de beide ridders te gast uitnodigde, en ook nog een schone jonkvrouwe bij zich had, die van plan was de achting van Reinhart te verwerven 185
Hoe Gabriotto en Reinhart in grote vreugde en met goede wind wederom naar England scheepten 190
Gabriotto werd opnieuw door de koning gewantrouwd, vanwege een ring die hij Philomena gegeven had, die de koningin aan Gabriotto's vinger gezien had, hetgeen zij aan de koning had geopenbaard....... 193
Hoe de koning het ganse Engeland door reisde met een klein volk, opdat hij zijn voornemen een genoegen kon doen 196
Hoe Gabriotto zijn liefste Philomena een brief schreef in bijzijn van de nar, die de koning alle woorden meldde 202
Hoe Gabriotto door de kamerdienaar van de koning voor de schalkse nar gewaarschuwd werd, en hoe Gabriotto zelf raad met hem wist . 205
Hoe Gabriotto Reinhart over zijn leed berichtte, en hoe Reinhart hem aanried zijn lieve jonkvrouwe alles te openbaren 208
Hoe Reinhart en Gabriotto naar hun jonkvrouwen in het vertrek van Laureta kwamen, hun hun leed klaagden, en hoe Gabriotto afscheid van zijn liefste Philomena verlangde 210
Hier werd een jacht door de koning aangericht, waarop Gabriotto door de nar omgebracht zou moeten worden, hetgeen tegengesteld afliep, want de nar werd door Gabriotto doodgestoken 215

Hoe Gabriotto in een grote ziekte op de zee verviel, en hetgeen hij zijn knecht beval 221
Hoe de gekwelde Gabriotto, nadat hij lang op de zee had gevaren, in een haven in een klein stadje overleed, en hoe zijn dienaar hem liet opensnijden en zijn hart wederom naar Engeland voer 226
Hoe de knecht van de ridder wederom naar Engeland scheepte, het hart van zijn heer met zich meevoerde in een gesloten kastje, en het hart hem ontstolen werd toen hij onder in het schip zijn heer beklaagde, zoals gij zult vernemen 229
Hoe bij de jonkvrouwe Philomena op een nacht haar allerliefste ridder verscheen, en met een zware zucht zonder iets te zeggen wederom van haar scheidde 231
Hoe de koning door zijn hofhouding onderricht werd dat de knecht van de ridder wederom in Engeland was gekomen, en de koning terstond gebood dat men hem voor zich moest brengen, hetgeen dadelijk geschiedde, en hoe het daarna verliep 234
Hoe de koning zijn zuster al datgene wat haar door de ridder gezonden was, zelf overhandigde en ook, hoe de edele jonkvrouwe verlangde de bode bij haar te brengen, hetgeen de koning haar inwilligde, en hoe Gabriotto's hart bij haar op tafel werd gezet 237
Welk een groot geklaag de koning over de dood van zijn zuster overviel, en ook hoe Reinhart zich in deze kwestie gehouden heeft 244
Hoe Reinhart van groot leed in onmacht viel, waarbij zijn beide mediane aderen opengingen en hij aldus in onmacht van deze wereld scheidde 247
Hoe men Philomena en Reinhart ten grave droeg, Rosamunda de lijken navolgde, bij het graf op het lijk van de ridder ging liggen, aldus met gering gerucht haar liefste ridder navolgde en stierf. Alzo werde de vier op bevel van de koning in één graf begraven 249
Hoe de koning de vader van de jonkvrouwe Rosamunda de dood van zijn dochter doet weten 253

BRONVERMELDING

https://www.zvdd.de/dms/load/met/?PPN=urn%3Anbn%3Ade%3Abvb%3A12-bsb00071763-7

https://dfg-viewer.de/show/?set[mets]=https%3A%2F%2Fwww.zvdd.de%2Fdms%2Fmetsresolver%2F%3FPPN%3Durn%3Anbn%3Ade%3Abvb%3A12-bsb00071763-7

Straatsburg, 1551

Bayerische Staatsbibliotheek, München

INLEIDING VAN DE VERTALER

Deze klassieke incunabel verhaalt over twee edelen en twee jonkvrouwen, die na veel pogingen om hun liefde geheim te houden voor de koning, uiteindelijk verraden werden.

Na allerlei omzwervingen lukte het hun uiteindelijk niet, hun liefde tot een goed einde te brengen.

Een tragisch verhaal, waarin alle hoofse elementen terug te vinden zijn.

Omwille van de sfeer is de vertaling enigszins archaïsch gehouden.

Veel passages beginnen kenmerkend met: "anhub unnd sprach" ('begon te spreken'), waarna het citaat volgt. In de vertaling is hiervoor 'sprak' gezet.

De term 'Frawenzimer' is een verzamelnaam voor vrouwen in het algemeen. In een enkel geval is echter een 'vrouwenvertrek' bedoeld.

De hoofdstukken lopen achter elkaar door. Vanwege de overzichtelijkheid beginnen ze in deze vertaling elk op een nieuwe pagina.

Het manuscript bevat 53 prachtige afbeeldingen. Enkele afbeeldingen komen meer dan één keer voor.

Ruud Muschter.

DE TEKST

Hoe een ridder, genaamd Gernier, aan het hof van de koning van Frankrijk omwille van zijn vroomheid door de koning verdreven werd.

In de tijd dat koning Lodolffus van Frankrijk met geweld regeerde en ook in grote tirannie tegen al zijn volk woedde, geschiedde het dat een arme man voor de koning valselijk werd aangeklaagd. Alzo, dat de koning hem zonder zijn verontschuldiging en verantwoording wilde laten doden. Een vrome ridder aan zijn hof vernam dat. Deze werd Gernier van de Haag genoemd. Die ging snel naar de koning en begon de koning met tuchtigende woorden te berispen, in de mening hem van zulk een euvel af te wenden, hetgeen de koning, vanwege zulk een berisping, jegens de ridder in grote toorn deed vervallen,

hoewel de ridder tevoren niet de kleinste aan het hof aan de koning was geweest. Niettemin was de koning zo sterk door hem geïrriteerd, dat hij de ridder Gernier gebood zijn land met lijf en goed binnen de termijn van een maand te ontruimen. Daarmede werd de ridder eerst enigszins mismoedig, doch uiteindelijk nam hij zich voor, het gebod van de koning tenslotte na te komen. De ridder Gernier had een zoon, die Gabriotto genaamd werd. Een jongeling van zestien jaar, een zeer schone, oprechte, deugdzame jongeling. Zijn vader Gernier kwam bij hem en sprak met treurige stem: "O gij, mijn allerliefste zoon, het is niet lang geleden dat ge van uw moeder beroofd werd, van wie God de Heer het goed bevonden heeft dat zij bij Hem in Zijn rijk kwam. En thans moet ge binnenkort ook van uw vader beroofd worden, tenzij ge u met uw vader niet tegen de ellende wilt verzetten. Want ik zeg u waarlijk, dat wanneer ik de stad Parijs niet binnen een termijn van een maand verlaten heb, ik waarlijk een ongenadige heer en koning zou hebben. Daarom, mijn allerliefste zoon, aangezien ge ziet dat ik voor mijn trouwe dienst geen andere beloning heb ontvangen dan uit mijn vaderland te worden verbannen, moge ge ook gewillig ermee instemmen om met mij, uw vader, naar een ander vorstelijk hof te trekken om dienst te verwerven. Wie weet waar God ons geluk voor ons heeft voorbehouden." Toen Gabriotto, de jongen, zijn vader aldus hoorde spreken en niet goed kon weten of Gernier, zijn vader, zulk een spreken ernstig meende, sprak hij met lachende mond tot zijn vader: "Ach, mijn allerliefste vader, ik kan niet bedenken dat deze woorden in ernst door u gesproken werden. Doch hoe het ook zij, waar God en het geluk u ook heenleiden, is het mij niet mogelijk om van u af te komen, aangezien mijn ziel en lichaam bij elkander wonen. Doch ik vraag u , lieve vader, mij de reden van uw spreken te willen openbaren." De ridder deed zijn zoon alle dingen uitgebreid weten. Daarna sprak hij: "Mijn liefste zoon, aangezien ge ziet dat uw moeder aan God gewijd is en wij beiden nu eenmaal geen bijzondere vrienden in gans Frankrijk

hebben, moet gij, mijn allerliefste Gabriotto, weten, dat het niet mijn wil en gemoed is om de koning om enigerlei genade te smeken, aangezien ik toch met schuld zulk een ondank niet bewerkstelligd, noch verdiend heb. Ik hoop echter, dat de koning zijn onredelijke toorn die hij mij toedraagt, tenslotte zelf zal erkennen." Toen de edele Gabriotto zijn vader gehoord en ook de ganse oorzaak dadelijk vernomen had, liet hij een zware zucht van zijn hart gaan en sprak: "Het ongenadige hart, lieve vader, dat ge van de koning wedervaart, bevreemdt mij niet weinig. Want wanneer ik bedenk in welk een genade gij altijd aan het koninklijk hof gewoond hebt, kan het mij niet genoeg verwonderen over het plotseling omslaan, dat ik echter aan God de almachtige wil overlaten. Ge moet ook weten, van harte lieve vader, dat ik u altijd gewillig en gehoorzaam wil zijn, zoals ik het naar goddelijk gebod verschuldigd ben, hoewel mij in mijn hart de edele en schone stad Parijs zeer doet rouwen, waarin ik zo goed en fraai opgevoed werd, door u en ook mijn allerliefste moeder, met wie God genadig zij. Bij haar graf wilde ik graag mijn leven beëindigen." "O, mijn liefste zoon," sprak de ridder Gernier, gij doet mij met deze woorden denken aan de edele Romein Marcus Coriolanus, die ook vanwege zijn goede handelen uit Rome de ellende werd ingejaagd, zich bij de Romeinse vijanden deed slagen, bij wie hij zich dusdanig kon handhaven, dat zij hem tot opperste leider en hoofdman maakten, in welk ambt hij aan de Romeinen grote afbreuk deed, hen dermate beangstigend, dat zij zich ertoe moesten bewegen om de stad op te geven, door vele en op menigerlei manieren bij hem probeerden hoe zij hem met goede woorden konden afwijzen, doch alles was vergeefs, hoewel hij door Marcus Minutius uit zijn vaderland vele malen vermaand werd om te denken aan de graven van zijn voorouders die in Rome waren en dat hij nog zijn moeder, vrouw en kind in de stad Rome had. En ook, dat hem in de stad Rome veel ten deel was gevallen. Ten slotte antwoordde Marcus Coriolanus hem en sprak: 'O, mijn allerbeste Minutius, ik erken al hetgeen ge mij hier

voorgehouden hebt, want de graven van mijn voorouders zijn in de stad Rome. Hoe zou ik echter op een plek mijn woning kunnen hebben waar ik niet in eer, zoals mijn voorouders, kon leven en waar de rechtvaardige door de schalk, de wijze door de dwaas, dagelijks onderdrukt zou worden. Daarenboven wil ik mijn een plek tot mijn vaderland kiezen waar men het goede van het kwade onderscheidt, en waar de raad niet aan het gepeupel onderworpen mag zijn.' Met deze en andere woorden wilde Marcus Coriolanus zich ook geenszins door het spreken van Minutius laten ompraten dat hij met zijn leger wegtrok, en ten slotte de Romeinen Marcus' moeder, vrouw en kinderen naar hem zonden, die hem na lang smeken ertoe brachten, dat hij met zijn leger wegtrok. Doch in de stad Rome wilde hij niet meer komen. Deze Marcus Coriolanus geeft mij niet weinig troost om de stad van mijn vaderland te verlaten. Beschouw gij daarom, mijn allerliefste zoon, de grote onbillijkheid die wij door de koning thans ondergaan, hetgeen ons genoegzaam reden geeft om ons een ander vaderland te kiezen. Want ik zou mij gaarne net zo goed nimmer door allen van Parijs laten overhalen om hier te blijven, tenzij mijn moeder, vrouw en kind kwamen, doch het is niet mogelijk dat dat geschiedt, want zij zijn lang geleden al gestorven." Toen nu de jongeling Gabriotto het ernstige voornemen van zijn vader vernam en goed begreep dat zijn vader zijn belofte zou nakomen, gaf hij daarin gewillig toe om de wil van zijn vader te volstrekken, hoewel hij in zijn hart daardoor niet weinig bezwaard was, want hij had een getrouwe metgezel in Parijs, die Reinhart genaamd was, en hem deze het meeste te beklagen was, nu hij zich thans gans aan zijn vader verplicht had, afscheid van hem nam, en Reinhart, zijn beste metgezel, ging zoeken.

Hoe Gabriotto zijn metgezel Reinhart zijn vaders voornemen doet weten, en hoe Reinhart hem belooft met hem mede te trekken naar waarheen hij maar wil.

Gabriotto was treurig en het was hem slecht te moede, toen hij bij zijn vader was weggegaan. Hoe langer hij nadacht over de vriendschap en trouw van zijn metgezel Reinhart, des te meer bekommerde hem zijn vertrek, vanaf dat hij Reinhart trachtte te vinden, hetgeen dan naar zijn wil geschiedde. Hij vond hem op een speelplaats, waar hij met andere zijns gelijken de bal sloeg, waaraan zij beiden een bijzondere vreugde beleefden wanneer zij de bal sloegen. Gabriotto nam toen echter de bal niet aan, en met veel gezucht en treurig aangezicht keek hij zijn metgezel Reinhart aan. Reinhart vernam dat spoedig, ging naar hem toe

en sprak: "Wel, Gabriotto, wilt ge niet ook een genoegen[1] met de bal tonen? Zeg mij, wat beduidt uw treurige aangezicht?" Gabriotto sprak tot hem: "Hetgeen mij bezighoudt, Reinhart, zult ge van mij vernemen, wanneer ge u anderszins niet van uw stuk laat brengen en een klein eindje met mij naar ginder wilt gaan." Reinhart wilde niet langer aarzelen, wierp zijn mantel om en ging dadelijk met Gabriotto de stad uit, naar een aardig weiland, waar zij onder een linde bij een koele bron samen gingen zitten. Gabriotto sprak: "Mijn allerbeste broeder en metgezel, ge moet weten, dat gij alleen, een oorzaak van mijn treurigheid zijt, want ge weet goed in welk een liefde en vriendschap wij altijd jegens elkander gestaan hebben, die thans echter (God erbarme) zullen eindigen, hoewel dat niet met mijn wil geschiedt." Hiermede had hij hem de wil van zijn vader gans ontsloten. Toen Reinhart de oorzaak vernam waarom zijn beste metgezel aldus bedroefd was, sprak Reinhart: "Mijn allerbeste Gabriotto, ge moet weten, dat voordat ge mij die dingen half verteld had, ik mijn conclusie reeds volledig had getrokken. Ge weet, dat ik hier in Parijs vader- en moederloos woon. En hoewel ik in Parijs opgevoed en geboren ben, bedenk ik toch, dat wanneer alleen gij er niet waart, ik dadelijk ergens anders wilde wonen dan hier mijn leven slijten. Want de munt geldt mij hier in Parijs niet meer, dan in een vreemd oord. Zo heb ik mijn have en goed vrijwel in rente en onderpanden[2] die ik, wanneer ik wil, in korte tijd in baar geld omzet. Daarmede kan ik het gemakkelijk naar mijn wil aanwenden, wanneer ik daar zin in heb. Wil daarom, mijn allerbeste Gabriotto, alle mismoedigheid mijnentwege laten varen, want ik beloof u bij de dood van mijn vader nimmer van u te wijken, tenzij de dood mij of u scheidt, en daarbij zal het krachtig zo zijn, en hoe eerder deze voorgenomen reis plaatsvindt, des te liever het mij is. Meent ge dat het mij mogelijk is om in Parijs te wonen,

[1] "hoffrecht".
[2] "gilte". Heeft vele betekenissen, waaronder 'betaling', 'vordering', 'inkomsten', 'lijfrente'.

wanneer gij op een andere plek van mij zoudt zijn? Hetgeen zonder twijfel nimmer zal geschieden, want hier, noch op een andere plek, wil ik zonder u zijn." Toen Gabriotto het spreken van zijn metgezel goed vernomen had, wie was er dan vrolijker dan Gabriotto? Zij beloofden opnieuw elkander trouw en vriendschap, stonden op, gingen met elkander de stad in terwijl de tijd van de nacht reeds gekomen was, namen met elkander het avondmaal, samen met Gernier, Gabriotto's vader, en tijdens het avondmaal werd over vele en menigerlei kwesties gesproken.

Hoe Gernier, de ridder, Gabriotto en Reinhart het avondmaal met elkander namen en beraadslaagden over hun aangelegenheden naar de toekomst.

Gabriotto was welgemoed toen hij vernam dat zijn metgezel Reinhart met hem uit Parijs naar het hof van andere heren wilde trekken. Zodra hij bij zijn vader kwam, deed hij hem alle afgelopen dingen weten. Daarover was de vader niet minder verheugd en vroeg Reinhart vriendelijk om zijn toezegging na te komen. "Edele ridder," sprak Reinhart, "voordat morgen de zon ondergaat[3], zult gij zien van welk gemoed ik ben, want zo God de almachtige mij gezondheid verleent, zal ik mij minder van mijn voornemen laten afbrengen, dan dat het water zich naar de berg laat drijven." Met zulke woorden was de tafel bereid, wasten hun handen, zetten zich neder aan tafel en begonnen met dankzegging aan God de almachtige vrolijk te eten. Gernier deed al zijn mismoedigheid vergeten en bedacht bij zichzelf: Thans weet ik, dat waar het geluk mij met zulke twee schone jongelingen naartoe brengt, het niet lang zal duren of ik zal samen met hen een dienst verkrijgen. Met zulke gedachten zag hij de beide jongelingen aan, hetgeen Reinhart spoedig waarnam. De ridder[4] vroeg hem wat hij bij zulk aankijken gedacht had. Hem antwoordde de ridder Gernier: "Mijn allerbeste Reinhart, daarover moet ge u niet verwonderen. Want ik heb bij mijzelf mijn leeftijd betracht. Daarbij heb ik omgekeerd gedacht aan de geschikte[5] jeugd van u beiden, waar wij drieën met elkander terechtkomen en dat wij spoedig dienst zullen hebben, want u beiden zult mijn leeftijd, en ik uw beider jeugd inbrengen. Ik hoop ook, dat wij alle drie nog tot hoge eer en waardigheid zullen komen." Gabriotto sprak: "Mijn allerliefste vader, ik verzoek u ons te zeggen wat

---

[3] "zů genaden kuḿpt".
[4] Lees: 'Reinhart'.
[5] "vermügliche".

ge van plan zijt om naar de eerste standplaats te reizen." De vader sprak: "Mijn zoon, het zou goed zijn om de Portugese zeden en gewoonten te onderzoeken, daarna het koninkrijk Schotland te bezien, wanneer zulk een reis u niet zou tegenstaan. Vervolgens voor ons in Engeland aan het hof van de koning te Londen dienst te zoeken, want ik hoor deze koning veel goeds verrichten. Welk onder u echter een betere meent te verkiezen, kan dat ook naar zijn wil aangeven." Reinhart, die een vrolijke jongeling was en niet minder zin had om vele dingen te ervaren, sprak: "Edele ridder, het dunkt mij, dat ge zeer goed gesproken hebt. Daarom wil ik het niet wagen een ander voorstel te doen, want zo Gabriotto van mijn instelling is, zouden hem deze, noch andere wegen nimmer te ver, noch te moeilijk zijn. Want hoe verder gij trekt, des te liever is het mij." Gabriotto beviel het voorstel ook niet minder. Met zulk spreken voleindigden zij het avondmaal, stonden op om in een fraaie, aardige tuin om de spijs te verteren, gingen wandelen, gingen daarna naar bed en deden de nacht met goede rust verdrijven.

Hoe de ridder Gernier zijn have en goed op de openbare markt verkocht en tot baar geld maakte.

Met niet weinig vreugde brak voor Gernier, Gabriotto en Reinhart de volgende dag aan. Toen zij van bed waren opgestaan, met elkander naar de kerk gingen, daarna het ontbijt met

grote vreugde voltooiden en daarna de ridder Gernier al zijn have en goed feil bood en alles op de openbare markt verkocht, deed ook Reinhart, de jonge edelman, aldus. Na korte tijd hadden zij hun goed met nut van de hand gedaan en brachten een fraaie som gelds bijeen. Zulks vernam de koning. Het berouwde hem zeer dat hij Gernier, de ridder, met zulk een ongenade had benaderd. Terstond zond hij een van zijn dienaren naar de ridder. De ridder was gehoorzaam aan het gebod van de koning en verscheen spoedig voor hem. Zodra de koning hem

zag, dreigde hij met opgeheven vinger en lachende mond de ridder. "Gernier," sprak de koning, "ik had nimmer van u gedacht, dat ge mijn woorden alzo in ganse ernst zoudt hebben opgenomen. Hoewel ik u daarmede geenszins onrecht doe, want ge hebt mijn gebod als een gehoorzame willen volbrengen. Het moet echter nimmer over u, noch mij, gedacht worden, wanneer ge voortaan aan mijn hof wilt blijven. Ge moet u ook niet laten wijsmaken, dat ge al uw liggende goederen verkocht hebt, want vanwege uw dappere en standvastige gemoed wil ik u met andere en betere goederen voorzien en u die uit mijn eigen goed betalen." Gernier, de ridder, had de koning met grote ijver aangehoord. Toen de koning zijn rede beëindigd had, ving de ridder aan te spreken: "Allergenadigste heer en koning, voor de genade en goede daden, mij door uwe majesteit verleend, zou ik nimmer genoegzaam kunnen bedanken. Want ik heb mij jegens u, mijn allergenadigste heer, bezondigd en niettemin vind ik aan u zulk een genadige heer en koning. Nu echter mij om een dergelijke schuld een boete is opgelegd, waarvan ik mij gans heb voorgenomen die te voldoen, wanneer ik ooit mijn gelofte gestand wil doen of daarom sterven; zo ik dan zulk een gelofte volbracht heb, wil ik mij met de huidige toezegging troosten. Ik hoop ook, dat wanneer ik vervolgens mijn genadige heer, de koning, om dienst zou vragen, ik wederom een genadige heer zal vinden.. Thans echter, reikt mij vriendelijke verzoek aan u, mijn heer, de koning, om mij een genadig verlof te geven, omdat het ooit geen andere weg mag hebben." Dergelijke woorden sprak de ridder slechts hierom met de koning, opdat hij met liefde van hem kon vertrekken. Zijn bedoeling en gemoed echter was het niet, wederom in Frankrijk te komen. Het zou hem ook gespeten hebben, wanneer hij langer daarin gewoond had. Toen de koning begreep, dat Gernier zich van zijn voornemen niet wilde laten afbrengen, wilde hij de ridder niet meer vragen, want hij wist wel, dat wanneer het vergeefs was, hij zich daarover ook voor al zijn volk zeer moest schamen, dat hij degene die hij met zulk een grote toorn uit zijn

land verbannen had, thans wederom zou vragen om aan zijn hof te blijven. Doch hij sprak: "Aangezien uw welgevallen, edele ridder, het niet is om hier aan dit hof te blijven, zo is het toch mijn verlangen dat ge uw zoon Gabriotto hier wilt laten, opdat ge des te meer verlangen hebt om wederom naar Frankrijk terug te keren." Toen Gernier de koning vernomen had en bij zichzelf dacht: O, koning, aan uw hof wil noch ik, noch mijn zoon ooit blijven en nog veel minder terugkomen, zo God ons van u afhelpt, sprak hij wederom: "Ach, genadige heer, ik smeek u, wil mij zulk een verlangen besparen, want mijn wil en mening zijn altijd geweest, voordat ge mij had laten halen, dat ik niet lang van dit hof wilde wegblijven, doch een reis doen door diverse koninkrijken, samen met mijn zoon Gabriotto, en daarna wederom bij u, mijn genadige heer, te verzoeken om genade en dienst, waarvan ik mij gans aan u voorzien heb. Daarom is het mijn verzoek, of ge mij en mijn zoon samen met degenen die met ons zouden meetrekken, een veilige pas en geleide door uw koninkrijk wilt geven. En eveneens een eervol afscheid, opdat ons niet door erge laster iets oneervols kan worden toebemeten, en ons dat ook zo bevorderlijk mogelijk wilt doen verschaffen, opdat wij dan ook des te bevorderlijker terug kunnen komen." De koning wilde de ridder niet langer ophouden, en regelde dadelijk dat hij hem een veilig en vrij geleide gaf. Hij schonk hem ook een zeer kostbare ketting, alsook een fraai paard, hetgeen de ridder met dank aannam. Hij dacht bij zichzelf: Koning, de geschenken kunnen voor mij niets vervangen. Al zoudt ge mij een deel van uw koninkrijk schenken, dan zoudt ge mij nog niet bij u houden. Hierna nam hij afscheid van de koning en zijn vorsten, die allen gemeenlijk hem verzochten om spoedig terug te komen. Niemand aan het hof van de koning ondervond geen leed om het afscheid van de ridder. De ridder ging naar huis en trof zijn zoon en Reinhart in gedachten verzonken bij elkander zittend, want zij waren zeer bezorgd dat de koning de ridder Gernier niet van hem zou laten wegtrekken. Zodra zij hem echter zagen aankomen, werden zij

dadelijk onderricht werden over alle dingen die zich tussen hem en de koning hadden afgespeeld. Toen de nacht verstreken was en de andere dag wederom was aangebroken, maakten Gernier en zijn zoon, Reinhart en een knecht en een knaap, samen met twee muildieren, die voor hen hun spullen en kleinodiën en wat hun lief was, droegen, zich met elkander 's ochtends vroeg in de koelte gereed om de stad Parijs uit te rijden. Toen zij nu een klein eindje daarvan weg waren gekomen, keerde Gernier, de ridder, zich met zijn paard om en sprak: "Nu beware God u, gij edele en goed gebouwde stad Parijs, waarin ik mijn jonge dag versleten heb en waarvan ik thans op mijn leeftijd moet wegtrekken. God zegene u, gij schone, deugdzame vrouwen in de stad, die ik al mijn dagen met de hoogste vlijt gediend heb. Zegene God u, gij eervolle burgers te Parijs, die mij vanaf mijn jeugd in hoge eer hebben gehouden. God mocht willen, dat ge met een andere koning voorzien waart. Dan zou ik mij in eeuwigheid nimmer van u hebben afgescheiden. Want ik moet mijn begrafenis en ook al mijn ouders bij u verlaten." Hiermede maakte de ridder een kruis over de stad en reed met zijn gezelschap vervolgens door Frankrijk naar Engeland. Echter was het hun opzet om eerst het koninkrijk Portugal te bekijken en ook andere omliggende landen, die ik kortheidshalve niet zal vermelden, aangezien zij niets bijzonders in Portugal beleefd hebben.

Hoe de ridder Gernier met zijn gezelschap uit het koninkrijk Portugal naar Engeland scheepten en alle drie dienst bij de koning vonden, zoals hierna staat.

Met welke uitrusting de drie samen met een knecht en knaap Parijs zijn uitgereden, hebt gij wel vernomen, hun handelen ook gehoord, hoe zij eerst weg naar Portugal scheepten, en tevens andere omliggende oorden en grenzen bezichtigden, geen ge-

noegen aan deze oorden beleefden, toevallig bij een haven van de Portugezen kwamen, alwaar een machtig galjoen uit Engeland met gewaden was aangekomen, de kapitein daarna zijn schip had ontladen en wederom ingeladen, zoals hij gewend was. Hij wilde niet langer uitstellen en nam zich voor om vervolgens naar Engeland te varen, aangezien hij een goede wind voorhanden zag. De ridder met zijn gezelschap kwam naar

hem toe, zij begaven zich op het galjoen en bereikten in korte tijd met goede wind het koninkrijk Engeland, waarover zij allen vrolijk en vol moed waren, want in hun gemoed en hart stond alleen Engeland, waar zij wilden neerstrijken, zoals ook geschiedde, zoals ge zult horen. Toevallig geschiedde het, dat de koning van Engeland een edele jonkvrouwe die in het vrouwengezelschap van de koningin geweest was, verzorgd had, en haar een eervolle bruiloft liet toebereiden. Daarop had hij vele buitenlandse heren uitgenodigd, ten gunste van wie hij een toernooi liet uitroepen, doch niet verder dan vier, vijf mijlen weg. Iedereen die zijn best wilde doen, kreeg daartoe verlof. Dit alles was aan de ridder Gernier door zijn waard bericht, hetgeen hem dan een bijzondere vreugde bracht. Terstond liet hij zichzelf, Gabriotto en Reinhart alle drie gelijk met paard en harnas en wapen uitrusten. Toen de dag van de bruiloft voorhanden was en iedereen op de planken en plaats verschenen was, kwamen Gernier samen met Reinhart en Gabriotto gans in het groen gekleed, en ook hun paarden die met fraaie, groene dekkleden[6] bedekt waren, zo hoffelijk aanrijden, dat menigeen zich over hen verwonderde, hoewel zij door niemand herkend waren. Vanwege hun sierlijke gedrag echter verrieden hun allen de komende uren goeds. De koning nam hen persoonlijk met interesse waar en wilde het toernooi niet gans afwachten. Hij zond zijn maarschalk naar Gernier, de ridder, dat hij naar hem toe moest komen. Dadelijk kwam de maarschalk naar de ridder toe en verzocht hem vriendelijk of hij hem wilde zeggen waarvandaan en wie hij was. De ridder antwoordde hem dadelijk sierlijk[7] en sprak: "Ik word genoemd Gernier, een ridder die in Frankrijk geboren is en hiernaartoe in Engeland gekomen, om te zien of ik met al dezen, mijn allerliefsten, dienst bij de koning kan vinden." De maarschalk had door deze woorden van de ridder niet weinig vreugde ontvangen en sprak tot de ridder Gernier: "Gij zijt zonder twijfel fijne, edele ridders.

[6] "Parschen".
[7] "mit züchtê".

Gij wordt door mijn heer, de koning, naar uw verlangen gewaardeerd, want hem is eerder uw gedrag bevallen." Hiermede naderden zij de koning. Gernier steeg af van zijn paard, ging de koning met passende buiging tegemoet en knielde voor hem neer. De koning liet hem terstond opstaan. De maarschalk had de koning thans reeds kort de naam en herkomst van de ridder onthuld, hetgeen de koning zeer verheugde en hij sprak tot de ridder Gernier: "Dat ik u heb laten komen, edele ridder, moet u niet bevreemden. Want het is met goede, vriendelijke bedoeling geschied, slechts omdat ik gaarne wil weten waarvandaan gij hier in ons koninkrijk bent gekomen, of waarheen uw reis zich verder wil uitstrekken. Daarenboven moet gij weten, dat mij uw uitrusting bijzonder goed bevalt." Gernier antwoordde de koning sierlijk op zijn vragen en sprak: "Allergenadigste heer, mijn naam wil ik met genegen wil aan uwe koninklijke majesteit aanduiden. Ik word genoemd Gernier van Parijs, alwaar ik lange tijd aan het koninklijke hof gediend heb, doch uiteindelijk maakte ik mij bij de koning onverdiend misgunstig en gehaat. Hij gebood mij zijn koninkrijk te verlaten, doch wegens onschuld." Daarmede deed hij de koning alle verlopen dingen weten. En opdat hij over zijn aangelegenheid geen twijfel had, deed hij hem het verlof weten dat hij in Frankrijk van de koning ontvangen had. Hij duidde de koning ook de namen en afkomst van zijn zoon en Reinhart aan, hetgeen de koning allemaal goed had begrepen. Hij sprak: "Edele ridder, nu het geluk u thans naar Engeland heeft gedragen, is het mijn bedoeling dat ge een tijdlang hier aan het hof blijft en vreugde en ontspanning met ons hebt, opdat ge uw mismoedigheid eensdeels zult verminderen." De ridder sprak: "Allergenadigste koning, het zou wel mijn wil en bedoeling zijn om altijd bij uwe genade te blijven, aangezien ik en Gabriotto, mijn zoon, samen met Reinhart, mijn beste en goed vriend, dienst bij uwe genade zouden willen hebben. Want daarvoor zijn wij juist naar uw koninkrijk gekomen. Daarom vraag ik uwe genade deemoedig om ons genadig op te nemen." Met deze

woorden beëindigde de ridder zijn rede. "Gernier, edele ridder," sprak de koning, "daar gij met de uwen gaarne bij mij wilt blijven, wil ik u samen met uw zoon en wie u lief is, met grote dank opnemen, en u ook niet minder aan mijn hof eervol houden, zoals gij in Frankrijk gehouden werd." De ridder zegde de koning grote dank, waarna hij samen met zijn zoon Gabriotto en Reinhart zo ridderlijk en goed hof hielden aan het koninklijke hof, dat de ganse hofhouding hun gunstig en toegenegen was. Hetgeen nu aan vreugde en ontspanning plaatsvond op de bruiloft, zal ik om kortheidswille achterwege laten te schrijven, doch ik zal er enige melding over doen, opdat gij verneemt hoe het geluk en tegenslag van de twee jonge Fransen een oorsprong heeft genomen, want er vond allereerst op deze bruiloft een aanvang plaats met hun liefde.

Hier zult gij vernemen, hoe de liefde in Philomena jegens Gabriotto ontbrand is, en net zo hoe Rosamunda jegens de jongeling Reinhart liefde begon te dragen.

Met welke ontspanning de bruiloft is aangevangen en beëindigd, is te saai om te vertellen. Want daar werd menige lans gebroken en menig dappere man ter aarde gerend. Reinhart en Gabriotto gedroegen zich ook ridderlijk op het toernooi, want hun werd door menigeen de prijs gegeven. Toen het steken een einde nam, riep de koning de ridder Gernier bij zich. Hij beval hem, de twee jongens met hem naar het hof te brengen, hetgeen Gernier hem beloofde te doen. Toen stegen zij van hun paarden, bevalen ze aan hun knechten aan om te verzorgen, deden hun harnas spoedig uit, kleedden zich met kostbare gewaden anders, en gingen alle drie met elkander naar het hof, waarbij Gernier voor de twee jongelingen aan ging, die hem beiden in grote

sierlijkheid navolgden. Wie hen zag, mocht wel spreken, dat deze twee jongelingen geen mensen, doch engelen waren, die niet alleen door hun schoonheid gesierd werden doch, alleen al door hun deugdzame wandel, de anderen aan het koninklijke hof ver overtroffen. Toen zij nu aan het hof kwamen en de koning met al zijn vorsten en heren thans in de koninklijke zaal waren om het dansen toe te zien, kwamen Gernier, Gabriotto en Reinhart thans ook in de koninklijke zaal en bewezen aan de koning samen met de andere vorsten hun eerbied. De koning deed Gernier vriendelijk ontvangen, samen met de twee jongens. Hij[8] vroegen hun in de Franse taal hoe het Engelse land hun beviel. Gabriotto antwoordde sierlijk en sprak: "Allergenadigste heer koning, uw land bevalt ons buitengewoon goed. God moge uwe majesteit lang in gezondheid bewaren, opdat ge uw koninkrijk in zulke staat moge regeren." De koning had vele en menigerlei gesprekken met Gernier, Gabriotto en Reinhart, terwijl de dans wederom had aangevangen. Reinhart vroeg aan een van de dienaren van de koning of men ook de Welsche dans aan het hof gebruikte. "Jazeker," sprak de dienaar. De koning had de woorden van de ridder een weinig vernomen en wendde zich tot hem: "Ridder," sprak hij, "hebt ge geen zin om te dansen? Mij verwondert uw zoon Gabriotto, en Reinhart, zo jong als zij zijn, dat zij ook werkeloos kunnen staan en er toch zovele vrouwen en jonkvrouwen aanwezig zijn die grote zin hebben om te dansen." "Allergenadigste koning," sprak Gernier, "wij zijn ongeoefend in de dans die men hier gebruikt. Zo echter iemand de Franse dans aanvangt, dan ben ik nimmer zo oud, of ik zou mij ook gene deugdzame vrouwen ten dienste aan een dans wagen." "Waarlijk," sprak de koning, "de eerstkomende dans is voor u samen met uw zoons, want mijn gemalin, de koningin, kan dat vast wel, net als mijn zuster Philomena, die niet anders oefent dan of zij een geboren franzose was, samen met een van haar jonkvrouwen, Rosamunda, die een meesteres is in de Welsche dans." Toen de

[8] "Sye".

dans een einde nam en de koning de muzikanten liet bevelen de Welsche dans uit te voeren, zoals toen geschiedde, nam de koning de oude koningin, voerde haar naar de ridder Gernier en beval hem, de dans met haar te doen. De ridder omarmde de koningin lieflijk en dankte de koning voor de grote eer, waarna de koning Reinhart en Gabriotto met zich mee voerde naar de schone jonkvrouwen, Gabriotto aan zijn zuster, de jonge koningin, aanbeval om met haar te dansen, en zo ook Reinhart aan de dochter van een graaf, Rosamunda genaamd, voor de dans beval. Alzo omarmden Gabriotto en Reinhart hun beider jonkvrouwen vriendelijk, hetgeen zij helaas op een ongelukkig tijdstip hadden aangevangen. Waarom ik dat echter zeg, zult ge hierna wel vernemen, want zodra Gabriotto de jonkvrouwe Philomena omarmd had, doortrok hun beiden terstond een brandend vuur, dat in zulk een liefde jegens elkander ontstoken werd, dat het met geen woord uitgesproken kan worden. De dans werd thans met grote vreugde aangevangen. Allen die in de zaal waren, keken de drie Fransen met grote begeerte toe, want niemand leek op hen met behendig en fraai springen, waaraan ook de schone jonkvrouwen een bijzondere vreugde hadden. Gabriotto, die de jonkvrouwe Philomena lieflijke blikken gaf en omgekeerd zij hem, sierden dan de dans zeer. Wat moet ik schrijven over de grote vreugde die de twee liefhebbende mensen hadden, hoewel geen aan de ander zijn liefde durfde te openbaren, doch die lange tijd in hun hart moesten dragen, tot uiteindelijk het geluk zich over hen erbarmde, zoals ge hierna wel zult vernemen. Toen de dans thans met groot leed van de twee, Gabriotto en Philomena, een einde nam en de koning samen met zijn hofhouding zich voorbereidde om het avondmaal te nemen, zij hun handen wasten en het avondmaal met grote vreugde door menigerlei gesprekken volbrachten, zat Gabriotto, de jongeling, zo onhandig aan een tafel, dat hij de jonkvrouwe Philomena met vaste ogen kon aankijken, haar schoonheid zeer overdenkend. En wanneer de jonkvrouwe een ogenblikje kon krijgen, keek zij

Gabriotto met brandende liefde aan, waarop zij bij zichzelf dacht: O, Gabriotto, gij edele jongeling, hoe heeft de natuur u met zulk een onuitsprekelijke schoonheid begiftigd. Heil aan de jonkvrouwe die uw liefde medegedeeld wordt. Met zulke gedachten verdreef de jonkvrouwe het ontbijt.

Hoe Gabriotto zich aan het koninklijke hof met veel en menigerlei ontspanning oefende, waaraan de koning groot welgevallen beleefde.

Nadat de bruiloft was afgelopen, begon Gabriotto opnieuw allerlei ontspanning voor zichzelf te regelen, zoals met de bal slaan, springen, steenwerpen, want in alle behendigheid was hij een bijzonder geoefende jongeling. In korte tijd deden hij en Reinhart de ganse hofhouding een andere weg inslaan, net alsof zij uit de slaap ontwaakten, want daarvoor wisten zij nergens over te praten dan over eten en drinken. Toen de koning zulk een oefening van zijn hofhouding gezien had, was hij daar zeer verheugd over. In korte tijd verordineerde hij een aardige plek die achter het paleis lag, die met fraaie, groene linden overal be-

zet was, met daaronder diverse koude, opwellende bronnetjes die vrolijk ontsprongen, waarvan een luid weerklinken van het beekje de plek overal bevochtigde. Deze speelplaats liet de koning met een muur omtrekken, en zijn hofhouding mocht daarop alle vreugde bedrijven. Zodra de jonge heren aldus aan het hof waren en hun dienst volbracht hadden, begaven zij zich dadelijk naar de verordineerde plek, waar zij, zoals hiervoor gemeld is, allerlei ontspanning beoefenden en aanwendden. Nu was de plek gelegen, zoals gij gehoord hebt, vlak achter het paleis. Wanneer aldus jonkvrouwe Philomena in haar vertrek was, kon zij altijd uit een groot venster daarop uitkijken, waarbij zij dan menigmaal zeer verheugd was wanneer zij daarop haar allerliefste Gabriotto zag, voor wie dan al datgene wat hij aanving, spoedig de anderen aanstond. Niet minder Reinhart, die hem dan vrijwel in alle dingen nadeed. Zo sloeg ook deze Rosamunda niet minder acht, doch zij liet zich geenszins aan iemand merken, net zolang tot Philomena haar heur liefde openbaarde. De jonkvrouwe Philomena lag op een dag met Rosamunda aan hun venster. Met begerig hart zat zij naar Reinhart, de jongeling, te kijken, en dacht bij zichzelf: O, almachtige God, zou het mogelijk zijn dat Reinhart door Rosamunda daar alzo liefgehad wordt, als Gabriotto door mij lief gehouden is, en omgekeerd zij ons beiden gelijkelijk liefde toedroegen, hoe zou ons aan beide zijden meer vreugde verleend worden, en mocht de een de ander zijn mening openbaren. Want Rosamunda kon vele dingen zonder enige argwaan teweegbrengen. Rosamunda had het onbeweeglijke kijken der jonkvrouwe Philomena waargenomen. Haar kwam terstond in gedachten, dat zij de jongeling liefde toedroeg. Een zware zucht liet zij van haar hart gaan, die jonkvrouwe Philomena in acht nam. Zij sprak tot Rosamunda: "Ach, mijn allerliefste Rosamunda, ik vraag u mij de oorzaak van uw zuchten te willen onthullen, want waarlijk geschiedt dat niet zonder aanmerkelijke oorzaak." "Genadige jonkvrouwe," sprak Rosamunda, "de oorzaak van uw voortdurend naar beneden

kijken, is dat geweest. Ik verzoek u echter, dat ge mij thans verder vraagt. Wanneer er echter meer geschiedt, zal ik u dat niet onthouden." De jonkvrouwe Philomena wilde niet verder vragen, hoewel zij het zeer gaarne geweten had. Opdat zij echter haar liefste jonkvrouwe niet bekommerde, liet zij het achterwege. Verder keerden al haar zinnen en gedachten naar de jongeling Gabriotto, en zo ook klaagde Rosamunda over haar Reinhart, want Philomena meende gans dat hij in liefde ontbrand was. Alzo verdreven beiden in gedachten hun tijd.

Hoe Gabriotto eenden ving met een van zijn valken reed, de vogel met verlengde toom narennend, waardoor zijn paard met hem een zware val maakte, zodat hij door Reinhart, zijn metgezel, voor dood werd opgetild, die hem het huis van een arme visser in droeg, waar hij een weinig verkwikte.

De twee edele jongelingen verlangden niet minder hartelijk naar de twee schone jonkvrouwen, hoewel geen de ander zijn liefde deed weten. Op een dag geschiedde het, dat zij beiden op eendenjacht reden, toen zij een hoeveelheid der eenden aantroffen en ook diverse van hun valken daar op af werden gezonden, en dat net zolang dreven tot hun valken ten slotte verveeld raakten. Gabriotto's valk ging er vandoor ver in het veld en ging op een hoge boom zitten. Gabriotto rende er met zijn paard ook snel naartoe. Hij kwam bij een brede, droge

greppel, met de bedoeling dat zijn paard er overheen sprong, hetgeen hem echter mislukte, want zijn paard stootte zich en sloeg zwaar met de edele jongeling ter aarde, aldus op hem liggend, dat deze alzo in onmacht, niets van zichzelf wetend, bleef liggen. Reinhart, die hem van verre nareed en hem thans geheel uit het gezicht verloren had, schoot derhalve niets goeds te binnen. Hij gaf zijn ros de sporen en rende, samen met een knecht die bij hem was, de hoefslag na. In korte tijd kwamen zij bij de plek waar zij de edele Gabriotto met transpirerend aangezicht, gesloten mond en dodelijke kleur onder zijn zware paard vonden liggen. "O, welk een groot leed", sprak Reinhart. "Gij, mijn allerbeste broeder, wat is het geluk u op deze dag zo tegen geweest", waarmede zij het paard van hem trokken, hem optilden, doch hem niet anders dan als een gestorven mens herkenden. Eerst begon Reinhart bitter te wenen en klagen. "Ach," sprak hij, "mijn allerbeste Gabriotto, het onzalige uur dat wij in Engeland zijn gekomen. Ach, de schandelijke vogel die u tot zulk een harde val de oorzaak is geweest. Ach, dat ik niet deze val voor u gedaan heb, hoe mij ook het juk trof[9], want zonder u leven, zou mij een zware en harde zaak zijn. O gij, mijn zoete Gabriotto, kijk mij toch nog één keer aan, uw beste en getrouwe metgezel en vriend", waarmede de knecht zijn gewaad gans opengesneden had en Reinhart zo goed als hij kon, troostte, waarop Gabriotto een weinig opblikte. Reinhart zag zijn metgezel voor zich staan. Met een zware zucht en zwakke stem sprak die tot hem: "O, mijn broeder Reinhart." Toen Reinhart Gabriotto wederom hoorde spreken, sprong zijn hart van vreugde op in zijn lichaam. Hij wendde zich tot zijn metgezel en sprak: "Wees getroost, mijn allerbeste Gabriotto, ik ben bij u en zal ook nimmer van u wijken terwijl ik leef." "O, Reinhart," sprak Gabriotto, ik vraag u, geef mij te drinken, anders moet ik hier de dood lijden." Reinhart kon op die plek noch water, noch wijn vinden, doch laafde hem met krachtige kruiden die hij bij zich had. Nu was er niet ver van die plek een

[9] "wie mirs joch gieng".

arm hutje, waarin een arme, oude man, een visser, zijn woning had. Reinhart zond zijn knecht daar spoedig heen om water of wijn te brengen, en beval hem ook, twee stangen en stro, wanneer hij die hebben mocht, met zich mede te brengen. De knecht zat spoedig op zijn paard, rende naar het arme huisje en klopte aan. De vissersvrouw kwam bij hem naar buiten, die hij vriendelijk toesprak. Hij vroeg haar om een dronk wijn, haar aanduidend waartoe hij die wilde hebben. De vrouw gaf hem dadelijk antwoord en sprak: "Ach, mijn goede vriend, ge moet mij geloven. Sinds ik in het huis gewoond heb, is er sindsdien geen wijn in gekomen. Dat is door andere lieden, die zich ooit verlaat hadden, gekomen." "Goede vrouw," sprak de knecht, "nu gij de wijn niet hebt, geef mij een dronk water." "Dat ben ik gewillig te doen." Daarmede begaf zij zich snel in het huis en bracht de knecht water en brood. Toen hij verder van de vrouw stro en twee stangen verlangde, haar ook aanduidend waartoe hij die hebben wilde, bracht zij hem terstond een draagbaar, waarop zij ooit haar man, de visserman, op het water hielp dragen. Ook droeg zij diverse goede kussens, zo goed als zij kon, de knecht na en kwam bij de plek waar de gekwelde Gabriotto nog gans gekweld en zwak zijn leed klaagde en steeds aan zijn allerliefste Philomena dacht. Toen de vissersvrouw de ellendige Gabriotto aldus transpirerend en onmachtig vond liggen, had zij groot medelijden met hem en begon erbarmelijk te wenen. Reinhart nam het water van knecht aan en waste zo goed als hij kon het aangezicht van Gabriotto. De mond van Gabriotto was vol geronnen bloed en hij bewoog heen-en-weer. Aldus namen zij de edele jongeling en legden hem op de draagbaar[10] met kussens en zijn gewaad. Daarop droegen zij hem de armoedige woning van de arme visser binnen, waar de vissersvrouw hem eerst met een warm brouwsel laafde. Reinhart zond zijn knecht naar de stad voor een rosbaar. Nu gebeurde het toevallig[11], dat Gernier, de ridder,

[10] "mistperen". Feitelijk 'mestbaar".
[11] "vō ungeschicht". Heeft vele betekenissen.

aan het hof bij de koning in het vrouwenvertrek was. De knecht vroeg dadelijk naar hem en werd naar hem verwezen. De ridder had hem nog niet gezien, of zijn hart vertelde hem niets goeds. Hij ging naar de knecht en vroeg hoe het Gabriotto en Reinhart vergaan was op de eendenjacht. De knecht onthulde hem terstond de gang van zaken, waarover de ridder zeer bekommerd was. Hij ging naar de koning om hem om een rosbaar te vragen. Terstond wilde de koning weten hoe en voor wie hij die wilde gebruiken. Gernier vertelde hem de boodschap van de knecht, waarover de koning zeer bekommerd was. Hij regelde terstond dat er een rosbaar met zachte kussens en bedekking gebracht werd, en gaf ook zijn lijfarts bevel mede te rijden en de jongeling naar zijn beste vermogen raad te geven, die dit alles naar het bevel van de koning deed. Nu kon het onstandvastige en wankelmoedige geluk van de edele jonkvrouwe Philomena het ongeval van de jongeling Gabriotto niet tegenhouden, waarmede zij hem haar medelijden had kunnen onthouden. Want zij had van Gernier, de ridder, alle woorden die hij met de koning gesproken had, vernomen en zich daarom dadelijk met Rosamunda in haar vertrek gevoegd, en was aangevangen bitter te wenen en klagen. De jonkvrouwe Rosamunda vond het een vreemde kwestie, dat snelle klagen en wenen van de jonkvrouwe, hoewel zij zag dat de kwestie haar zwaar aansloeg. Nog stelde zij haar geen vragen, doch begon stilzwijgend met haar te wenen. Philomena sprak: "O gij, mijn allerliefste Rosamunda, hoewel gij aanwezig zijt geweest toen ik de oorzaak van mijn geklaag vernomen heb, toch is dat alles voor u nog verborgen, want alleen ik besef die. Ik geloof, dat wanneer gij de oorzaak van mijn wenen en klagen zoudt weten, gij uw klagen nog minder zou nalaten. Opdat ik echter u tot metgezel van mijn geklaag maak, moet ik u alles onthullen. Ge moet weten dat heden de edele jongeling Gabriotto een opmerkelijk ongeval overkomen is, zodat het waarlijk zorgelijk kan zijn betreffende zijn leven. Daarmede had de jonkvrouwe al hetgeen zij van de ridder Gernier gehoord had, aangeduid.

Zodra Rosamunda het ongeval dat Gabriotto overkomen was, van Philomena vernomen had, kreeg zij zeer groot medelijden met hem en begon erbarmelijk te klagen. Want zij wist goed, dat Reinhart een zware tijd vanwege het ongeval van zijn metgezel tegemoet zou gaan. Terwijl Gernier en de knecht naar zijn liefste zoon Gabriotto waren gekomen, die zijn val ten dele minder klagelijk[12] hadden gemaakt, hoewel hij nog in het geheel geen beheersing over zijn lichaam had, had de vader groot medelijden met zijn zoon Gabriotto en troostte hem zo goed als hij kon. Spoedig laadde hij hem op de rosbaar en voerde hem naar Londen, alwaar hem door de koning een bijzonder vertrek werd gegeven. Daarin liet hij Gabriotto met al diegenen die voor hem vanwege zijn lichaam nodig waren, verblijven, terwijl Philomena en Rosamunda hun voortdurend klagen en treuren voortzetten, net zolang[13] zij vernamen dat de kwestie van Gabriotto niet met dodelijke schade zou aflopen.

[12] "verklagt".
[13] "so lang". Verderop wordt "so lang" echter gebruikt in de zin van 'zodra'.

Hoe Philomena met zichzelf in beraad ging vanwege de liefde die zij jegens Gabriotto droeg, en ook hoe zij van Rosamunda verlangde om de jongeling een ring te brengen.

Een weinig eerder had de jonkvrouwe Philomena voortdurend aan haar liefste Gabriotto gedacht. Zodra zij vernam dat hij wederom op krachten was gekomen, ving zij aan in zichzelf te denken aan de liefde die zij hem toedroeg en zij sprak tot zichzelf: O gij, mijn allerliefste Gabriotto, hoe kunt gij mij aldus zonder uw weten en denken, aldus met onuitwisbare banden pijnigen en krenken. Ik weet, dat wanneer gij alles zoudt weten, gij u van harte zoudt verheugen. Hoe kan ik u echter zulk een liefde doen weten, opdat gij mij niet des te geringer acht. Want zou ik u mijn liefde onthullen, dan zoudt gij mij dat zeer euvel duiden, want geen enkele jonkvrouwe zou het betamen zich aldus onbeschaamd jegens een jongeling zelf veil te bieden. Nu weet ik niettemin, dat wanneer Gabriotto zou weten in welk een liefde ik ontbrand ben, hij die niet vergeefs van mij zou begeren, doch mij van zijn liefde ook deelachtig maken. Alzo deed Philomena menige opmerkelijke poging waardoor de ridder haar liefde te weten kwam. Zij liet snel Rosamunda, haar vertrouwde jonkvrouwe, komen, die niet lang aarzelde om naar haar toe te komen. De jonkvrouwe Philomena sprak: "O, Rosamunda, wees niet verwonderd waarom ik u heb laten komen. Want al mijn troost en hoop is op u gevestigd, want alleen gij kunt mij in mijn leed een helpster in de nood zijn. U is niet verborgen welk een zwaar ongeval Gabriotto is overkomen. Thans kan ik echter niet ervaren, hoe zijn ziekte zich zal ontwikkelen. Ik kan het ook niet door iemand ervaren, want alleen door u kan dat geschieden. Ik heb in mij een oplossing gevonden die zonder enige argwaan kan geschieden, en waardoor Gabriotto mijn liefde geopenbaard wordt. Ge moet weten, Rosamunda, dat ik een zeer kostbare steen heb, in een kleinood vervat, die de zieken een bijzonder grote kracht geeft. Dat kleinood wil ik u geven. Dat moet ge mijn allerliefste

Gabriotto geven en hem daarbij zeggen, dat ik hem het kleinood samen met de steen uit uitzonderlijke liefde toezend, en hem daarbij de kracht van de steen aanduiden en ook, dat ik een zo groot medelijden met hem in zijn ziekte draag." De jonkvrouwe Rosamunda was enigszins bezorgd om het gebod van de jonkvrouwe te volbrengen. Derhalve sprak zij tot Philomena: "O, allerliefste jonkvrouwe, ge moet weten, dat ik altijd tot dienen genegen zou zijn en mij geen ding op aarde ooit zou bezwaren. In dit geval bevangen mij echter waarlijk zorg en angst, en ik kan mij ook niet genoeg verwonderen over uw liefde die gij jegens Gabriotto draagt. Gij weet immers wel, dat hij uit een eenvoudige[14] ridder geboren is. En gij echter, zijt van koninklijke afstamming. Hoe wilt gij u jegens uw broeder, de koning, verantwoorden, wanneer hij van al uw aangelegenheden op de hoogte zou zijn. Hij zou waarlijk in grote toorn jegens u vervallen. Daarom zou het mijn raad zijn, dat ge alle liefde uit uw hart sluit." Zodra Rosamunda haar spreken volbracht had, sprak Philomena met een zware zucht: "Ach, mijn allerliefste Rosamunda, ik verzoek u, mij niet zo hard te willen bedroeven en mij niet aldus te weren om mijn allerliefste Gabriotto lief te hebben, want ge kunt mij geen groter leed doen. Hoe kan ik hem toch uit mijn hart bannen, wanneer ik aan zijn fraaie en adellijke gebaren denk? Ik zal dat waarlijk nimmer doen. Zeg mij, lieve jonkvrouwe, werden niet bij de ouden de koningen door de edelen tot koninklijke stammen verkozen en opgevoed, ja, niet alleen door de edelen, doch door de dappere en edele burgers tot koningen gekozen? Daarom zeg ik, dat de jongeling Gabriotto wel voor een koningin waardig is. Mijn allerliefste Rosamunda, ik smeek u, niet alle hardheid jegens mij te willen beoefenen. Hebt gij ooit liefde ondervonden, bedenk dan, welk een pijn ik u zou veroorzaken, wanneer ik u datgene wat u zou doen liefhebben, deed lijden. Gabriotto zou waarlijk nimmer uit mijn hart verdwijnen terwijl ik leef. Daarom, mijn allerliefste Rosamunda, wil mij uw vriendelijke hulp niet ontzeggen en

[14] "von einem schlechten".

naar mijn wil de jongeling Gabriotto dit kleinood willen brengen, waarmede ge mij een bijzonder welgevallen zoudt doen." Rosamunda, de jonkvrouwe, stond de kwestie zozeer tegen, en kon niet weten hoe de dingen zouden verlopen. Echter betoonde zij zich gewillig om het gebod van de jonkvrouwe Philomena te volbrengen. Alzo sprak zij: "Allerliefste jonkvrouwe, hoewel mij de vrees en schrik die ik draag (vanwege mijn heer, de koning) doet terugdeinzen, bedwingt mij toch de grote trouw en liefde die ik tot u draag, dat ik geenszins meer waag om uw geboden te weerstreven. Daarenboven, mijn allerliefste jonkvrouwe, ben ik gans bereid uw gebod een genoegen te doen." Van alle woorden kreeg Philomena niet weinig troost, thans menend dat haar aangevangen liefde een zekere aanvang had. Zij gaf de jonkvrouwe de ring of het kleinood, en zond haar aldus naar de jongeling en vroeg haar vriendelijk, de kwestie zo goed mogelijk uit te voeren.

De jonkvrouwe Rosamunda was met grote zorg beladen, en had van binnen vele en menigerlei gedachten over welk een grote zorg haar vanwege de koning daarop wachtte. Doch na lang nadenken, ging zij heimelijk zonder alle andere jonkvrouwen naar het vertrek van de jongeling en klopte deugdzaam aan. Het geschiedde toevallig, dat de jongeling Gabriotto gans alleen was. Alleen zijn allerbeste metgezel Reinhart zat bij hem, die hem nimmer verliet. Toen de beide jongelingen het deugdzame aankloppen vernomen hadden en niet konden bedenken wie hen alzo wilde bezoeken, stond Reinhart spoedig op en opende voor de jonkvrouwe de deur, die niet weinig verheugd was om deze poortwachter en ook Reinhart was niet minder verheugd om haar komst. Echter kon geen van hen met de ander een woord spreken, gezien hun grote liefde, die met onmetelijke vreugde en schaamte vermengd was. Aldus kwamen zij met elkander in

de kamer van de jongeling, die thans van zijn bed was opgestaan en op een zetel in de kamer ging zitten. De jonkvrouwe Rosamunda begroette hem met deugdzame woorden. De jongeling kon zich over zulk een komst niet genoeg verwonderen. Met deugdzame woorden zegde hij de jonkvrouwe dank. Toen Rosamunda thans door de jongelingen ontvangen was, begon zij in gelijke vorm te praten en sprak aldus: "Edele jongeling, gij zult u niet verwonderen over mijn komst, want ik ben naar u als een vertrouwde bode gezonden door Philomena, mijn allergenadigste jonkvrouwe, die zulk een groot medelijden met u heeft, dat ik het u thans niet kan vertellen. Doch opdat gij een ware ernst aan mijn jonkvrouwe moogt bespeuren, heeft zij mij bevolen u dit kleinood te brengen, waarin een bijzonder kostbare steen vervat is, die u bij uw ziekte niet weinig van nut is en tot gezondheid kan bevorderen. Daarom, edele jongeling, neem deze gave aan, welke u uit bijzondere liefde gezonden werd." Voor Gabriotto en zijn metgezel Reinhart was deze kwestie een zeer onverwacht[15] iets. Beiden waren er niet weinig verheugd over, alzo, dat de jongeling Gabriotto al zijn pijn thans gans vergeten was. Met opgeheven, vrolijk aangezicht sprak hij tot de jonkvrouwe: "Welgeboren, deugdzame jonkvrouwe, voor de genade die mij heden door mijn allergenadigste jonkvrouwe betoond is, kan ik nimmermeer genoegzaam bedanken. God mocht echter willen, dat ik mij in haar genadige dienst naar al haar wil mocht beijveren. Ik zou mij waarlijk op geen enkele wijze sparen. De almachtige God moge haar voor alle leed en euvel bewaren en mij genade geven om haar naar haar welgevallen te dienen, want vanaf deze dag wil ik mij in het bijzonder in haar dienst begeven." Na deze woorden vertrok de jonkvrouwe bij de jongeling. Zij ging wederom naar Philomena, die zij alle afgelopen dingen deed weten, waarvan zij niet minder vreugde ervoer. Van dag tot dag vermeerderde zich in hen beiden de liefde, zoals ook de liefde van Rosamunda jegens

---

[15] "frembd".

Reinhart deed, alzo, dat in korte tijd alle vier geen vanwege de ander twijfel mocht hebben aan de liefde. Toen nu de jonkvrouwe Rosamunda van de twee jongens was weggegaan, hadden zij heel wat te bespreken. Zij verdreven in grote vreugde de tijd. Gabriotto achtte zich thans gans fris en gezond, hoewel hij nog niet gans het zware ongeval vergeten was dat hij geleden had. Hij moest zich dus in acht nemen, tot zijn toestand met behulp van de geneesheer vanwege zijn beschadigde lichaam zich ten goede keerde.

Hoe de beide jonkvrouwen een gesprek met elkander hadden, en hoe Rosamunda de jonkvrouwe Philomena met tuchtigende woorden berispte, doch zij zich ten slotte vriendelijk met elkander verdroegen.

Thans hebt gij genoegzaam begrepen, hoe de jonkvrouwe Philomena zich jegens haar liefste Gabriotto gehouden heeft, waardoor hij genoegzaam over haar liefde bericht was geworden en zulk een troost hem zozeer deed verheugen, dat hij in korte tijd al zijn verloren krachten had herwonnen en thans met anderen wederom naar het hof was gegaan. Zodra Rosamunda de jongeling ontwaarde, ging zij snel naar de jonkvrouwe Philomena en sprak aldus: "Verheug u, allerliefste jonkvrouwe, want heden ten dage heeft de edele jongeling Gabriotto het ontbijt met anderen van de hofhouding aan het hof gegeten. Daarover moet ge zonder twijfel zijn, want ik heb hem met mijn ogen persoonlijk gezien." Toen Philomena dergelijke woorden vernam, begon zij van vreugde te beven, was lang buiten zichzelf, kon geen woord uitbrengen en sprak ten slotte: "O gij, mijn allerliefste jonkvrouwe Rosamunda, hoe kan ik immermeer jegens u voor alle trouw en vriendschap bedanken, want gij hebt altijd mijn hart met een vrolijke boodschap verheugd, waarvoor ik u billijk een eerlijke vergoeding[16] verschuldigd ben te geven." Toen zij aldus gesproken had, nam zij een fraaie halsband van haar nek en legde die Rosamunda, de jonkvrouwe, om haar nek. "Neem aan," sprak zij, "gij, mijn getrouwe raadgeefster, deze halsband en wil die niet versmaden, want ge kunt nog veel meer van mij verwachten." De jonkvrouwe Rosamunda nam dit eervolle geschenk met grote dank aan, daarmede de jonkvrouwe Philomena belovend haar altijd met genegen wil te dienen, waarbij onder andere de bede van de jongeling Gabriotto ter sprake kwam. Philomena sprak: "Ach,

[16] "ein eerlich botten brodt". Hier wordt een soort reisgeld bedoeld, ook wel 'Botenbrot', 'viaticum' of 'Zehrpfennig' genoemd. Een algemene term voor een vergoeding.

mijn allerliefste jonkvrouwe Rosamunda, hoe kan toch gelijkelijk geschieden, dat de jongeling Gabriotto mij zo gans met zijn liefde gevangen heeft? Ik geloof nimmermeer, dat Tristan de schone Isolde aldus met grotere liefde bevangen heeft, en hij net zo jegens haar in dezelfde brandende liefde ontstoken is geweest, toen zij beiden onwetend de ongelukzalige drank gedronken hadden.[17] Ik geloof ook niet, dat jonkvrouwe Blancefloer (jegens Floris, de zoon van koning Fenis)[18] een grotere achting en liefde gedragen heeft, als ik de edele jongeling toedraag, hoewel Floris en Blancefloer menigerlei ellende lijden en bedroefdheid omwille van hun liefde geleden hebben." Op al deze woorden antwoordde Rosamunda en sprak: "Mijn allerliefste jonkvrouwe, ik vraag of ge mij mijn spreken wilt vergeven, want ik kan niet wachten of ik moet deze twee edele liefhebbenden van de hoogste ijver verzekeren, hoewel ik uw liefde geenszins wil verwerpen, doch de liefde der deugdzame beide liefhebbenden mensen, namelijk Blancefloer en haar Floris valt niet uit te spreken. Dat moogt gij mij bekennen: welk een wederwaardigheid heeft het toch ook vermocht hun beider liefde te verdelgen? Heeft niet de

---

[17] Zij hadden van een toverdrank gedronken die hen tot onblusbare liefde jegens elkander bracht. Zie mijn vertaling van 'Ein Wunderbarliche vnd fast lustige Histori von Herr Tristrant vnd der schœnen Jsalden des Kœnigs von Jrland Tochter, mit was freuden, auch not vnd gefahr, sie jr lieb volbracht, vnd wie traurigklich sie die selben geendet haben, so wol einer schœnen Tragedi ist zu vergleichen, Auß Frantzœsischer Sprach verteutschet, vnd mit schœnen Figuren gezieret, frembd vnd kurtzweilig zu lesen vnd zu hœren.' (Een wonderbaarlijke en zeer aardige geschiedenis over Heer Tristan en de schone Isolde, de dochter van de koning van Ierland; met welk een vreugde en ook nood en gevaar zij haar liefde volbracht, en hoe treurig zij die beëindigd hebben en die zo goed met een schone tragedie kan worden vergeleken. Uit de Franse taal vertaald naar het Duits, en met fraaie afbeeldingen gesierd, merkwaardig en leuk om te lezen en te horen.), 1549; www.kb.nl.

[18] "Bianceffora (gegê Floris des Künig Pfelice son)".

deugdzame jonkvrouwe vanwege haar liefste Floris vele en menigerlei aanvallen geleden, toen de koning Fenis, de vader van de jongeling, een vergiftigde pauw (die zijn maarschalk bereid had) beval op te dienen, hetgeen de schone jonkvrouwe verborgen was? De koning wist wel van zulk een verraderij en deed, alsof hij er grote vreugde aan ontleende. Toen echter het gif aan de pauw bevonden werd, werd de onschuldige jonkvrouwe met groot rumoer uit het koninklijk paleis verdreven, in een duistere kerker opgesloten en niet lang daarna

als een schuldige aan de vergiftigde pauw tot het vuur veroordeeld, met groot misbaar door de beulsknecht naar op de plaats van terechtstelling werd gevoerd, stond haar in grote angst niets anders dan de grimmige dood te wachten. Doch in zulk leed vergat zij haar liefste Floris nimmer, die haar ook,

hoewel hij noch door zijn vader, noch zijn allerliefste jonkvrouwe herkend werd, ook aldus onherkend wederom wegreed, van de dood met ridderlijk gevecht verlost had. Wat kon haar echter de directe verlossing helpen, aangezien zij kort daarna door de koning valselijk verkocht werd in Alexandrië en op een machtige toren lange tijd moest zijn opgesloten? Tegelijkertijd rouwde de koning Fenis zeer, want zodra Floris, zijn zoon, vernam dat zijn Blancefloer verkocht was, verliet hij terstond vader en moeder met een eervol gezelschap, scheepte langs menigerlei eilanden en zocht zijn liefste Blancefloer met grote ijver, die hij na geleden schipbreuk en vele andere gevaren uiteindelijk in Alexandrië op de toren vond. Met grote zorg om zijn leven en menigerlei bedachte listen, liet hij zich ten slotte in een rozenmand onder de fraaie rozen verborgen naar haar op de toren aan een koord optrekken. Het onvaste, wankelmoedige geluk mocht echter hun niet lang zulk een vreugde vergunnen, want in korte tijd daarna werd hij door de heer van de toren bij zijn allerliefste Blancefloer aangetroffen, werden beiden alzo naakt aan een koord van de toren gelaten, moesten zij een lange tijd aan alle mensen tot bespotting aldaar hangen en werden zij daarna in een groot vuur gebonden, want de heer van de toren had zich niets anders voorgenomen, dan dat zij alzo ellendig met elkander moesten verbranden, hetgeen echter niet mocht geschieden vanwege een kostbare ring en steen die de jongeling aan zijn vinger had, waarvan de kracht alle vlammen van het vuur deed uitdoven. Toen nu de heer van de toren dat gezien had, heeft hij hen beiden eruit genomen en na lange tijd ervaren dat Floris zijn naaste vriend is geweest, die twee tot slot alzo aan elkander gegeven en grote vreugde met hen beleefd. Zeg mij nu, edele jonkvrouwe, hebt gij ook een dergelijke liefde gezien, die aldus tot in de dood standhield? En niet minder heeft de schone Isolde haar liefste Tristan van harte bemind, want toen hij door een vergiftigd schot verwond werd en slechts van zijn allerliefste Isolde hulp en artsenij verlangde, had hij een zo groot verlangen naar haar, dat hij ten slotte van

groot leed zonder enige hulp stierf. Toen echter aan zijn liefste Isolde kond werd gedaan, kwam zij dadelijk bij zijn dode lichaam, en alzo met groot wenen en klagen, volgde zij haar allerliefste na. Daarom, jonkvrouwe Philomena, kan ik nimmer geloven dat uw liefde de hunne gelijkt, tenzij gij die ook op gelijke wijze getracht en geprobeerd had." Met deze woorden beëindigde de jonkvrouwe Rosamunda haar rede. Toen Philomena van de jonkvrouwe zulke woorden begrepen had, sprak zij: "O jonkvrouwe Rosamunda, ik verzoek u dergelijke woorden aan mij na te laten en mijn m'n liefde die ik mijn liefste jongeling toedraag, niet minder te schatten dan deze, die ge mij uitgebreid verteld hebt. Want ge moet mij waarlijk geloven, dat ik vanwege mijn lieve jongeling niet minder dan dezen wilde lijden, en mij ook geenszins sparen om met hem de dood in te gaan. Ge kunt ook zeker zijn, dat wanneer hem zijn ziekte, die hij onlangs geleden heeft, tot de dood gereikt had, gij mij niet één dag na hem in leven had kunnen houden. God wille, dat zijn hart en gemoed naar mij stonden, zoals het mijne naar hem hunkert en ziek is. Mij zou geen vreugde, noch leed, ooit van hem wegtrekken, net zo goed als Blancefloer bij haar liefste Floris standvastig is gebleven." Rosamunda sprak: "Jonkvrouwe, wanneer het met hem zo is als gij gezegd hebt, waardeer ik u niet minder dan deze eerder genoemden in uw liefde. Doch mijn raad zou zijn, dat ge u niet zozeer door de liefde liet beheersen, want wanneer haar vlam met geweld oplaait, kan die zeer bekommerlijk worden weerstaan." "O, mijn lieve Rosamunda," sprak de jonkvrouwe Philomena: "Ik vraag u, dat ge deze woorden niet meer jegens mij gebruikt, want zo dikwijls als ge mij aan die dingen doet denken, stoot ge mij een scherp, snijdend zwaard in mijn hart. Zo onmogelijk het is, dat water tegen de berg opgaat, zo onmogelijk is het mij om mijn liefste jongeling pijn te doen." Toen de jonkvrouwe Rosamunda merkte dat die dingen vergeefs waren, liet zij dergelijke woorden achterwege, dacht daar niet meer aan en sprak: "Allerliefste jonkvrouwe, ik verzoek u, mij zulk spreken

te vergeven. Dan beloof ik u, bij mijn trouw, u dergelijke woorden nimmer toe te voegen, doch altijd naar uw wil te leven." Philomena was daar zeer tevreden mede, en vergaf haar ook alles wat er verlopen was, waarna menigerlei over de jongeling en zijn metgezel Reinhart gesproken werd. Net zolang, tot Philomena bij zichzelf begrepen had, dat de jonkvrouwe Rosamunda ook in liefde jegens de jongeling Reinhart ontbrand was, hoewel zij niet hetzelfde deed als wanneer haar zulke dingen bericht werden. Net zolang, tot Rosamunda het haar zelf geopenbaard had, zoals gij hierna zult horen.

Hoe Philomena met zichzelf een gesprek hield en voor een deel in jaloezie jegens Rosamunda verviel.

Na deze dingen nam de liefde van Rosamunda jegens de jongeling Reinhart grotelijks toe, hoewel zij tegen niemand iets dergelijks aangaf, net zolang tot het uiteindelijk geschiedde dat zij het niet meer kon verbergen, en niet minder de jonkvrouwe Philomena menige wonderlijke gedachten had en zich meermalen voornam, de jongeling zelf haar liefde te openbaren, wanneer zij er niet een grote schaamte aan ontleend had. Nu zij zich door de jonkvrouwe Rosamunda alleen en verlaten zag, begon zij met haarzelf met dezelfde bedoeling te spreken: Philomena, wat denkt ge, dat ge aldus met brandende liefde jegens een jongeling u inlaat en toch niet kunt weten, of ge door hem bemind wordt of niet? Waarom, zeg ik, weet ik niet of ik door de jongeling bemind wordt? Heb ik over hem niet genoegzaam getuigenis van mijn jonkvrouwe Rosamunda? Welke zekere getuigenis heb ik dan van haar ontvangen?, zo sprak zij. De jongeling werd terstond rood in zijn aangezicht[19], welk aangezicht tevoren meer dood dan levend scheen, wat zich thans als met bleke en rode kleur toont. Hoe moet echter zulks verstaan worden? Wellicht is de omslag geschiedt uit overige toorn of uit grote schaamte, of wordt Rosamunda meer door hem bemind dan ik. Dat kan echter ook niet door dezelfde oorzaak geschied zijn Want toorn geeft een zieke mens vooraf geen vrolijke kleur in zijn aangezicht, doch een bleke, dodelijke kleur met samengeperste mond, met heen-en-weer schietende ogen en sidderend lichaam. Zo ben ik er ook zeker van, dat hij niet dezelfde liefde jegens Rosamunda als jegens mij koestert, anders had hij geen halve woorden durven gebruiken. Veelmeer zou hij gezegd hebben: Jonkvrouwe, zeg tegen Philomena dat zij haar liefde zelf behoudt en geef mij de uwe daarvoor in de

[19] "in seinem angesicht entferbt het". 'Entferben' (letterlijk 'ontkleuren') betekent zowel 'verbleken' als 'blozen'. De context bepaalt het hier.

plaats. Zo ook wanneer schaamte hem ertoe gebracht had, had hij gans niet de vriendelijke woorden kunnen gebruiken zoals Philomena ze mij bekend en gezegd heeft. Daarom ben ik van zijn liefde gans zeker en gewis. Waarom geef ik het hem dan niet grondig te verstaan, opdat hij ook aan mijn liefde niet hoeft te twijfelen? Waarmede moet ik hem dat echter doen weten? Hoe kan het geschikt geschieden? Geef mij dan inkt, veder en papier. Dat zou echter een zeer onbeschaamd iets zijn voor een jonkvrouwe, dat zij haar liefde aan een ridder uit brutale moed doet weten. Hoe moet ik hem dan mijn liefde onthullen? Dat moet geschieden op een passende wijze, waarin geen ontucht bespeurd mag worden. Alzo, als wanneer ik mij zo nu en dan vrolijk jegens de jongeling betoon, bijvoorbeeld hem een vrolijke blik laat toewerpen, zo nu en dan ook met hartelijk zuchten hem gebaar. Dat alles zou hem een genoegzame aanduiding van mijn liefde geven, wanneer hij, waaraan ik niet twijfel, een ware liefhebber is. Met dergelijke wonderlijke gedachten verdreef de jonkvrouwe Philomena menige nacht slapeloos, net zolang tot zij gans zonder twijfel wist, dat zij de jongeling net zo liefhad.

Hoe Philomena en Rosamunda dongen om hun allerliefste jongelingen, met fraaie bloempjes en zakdoekjes[20] wierpen, wanneer de twee jongelingen op de speelplaats met stenen wierpen en andere ontspanning beoefenden, waarbij zij pas de liefde die zij jegens hen droegen, herkenden.

Thans hebt gij gehoord, hoe de jonkvrouwe Philomena vele en menigerlei gedachten over de jongeling Gabriotto had, en ook de jongeling niet met minder pijn vanwege de jonkvrouwe beladen was. Hij zon er ook dagelijks op, hoe hij zich in de dienst van de jonkvrouwe kon schikken, opdat hij haar achting naar zijn begeren kon verwerven, want het was hem nog in het geheel niet bekend, in welke liefde Philomena jegens hem

[20] "fatzanetlin".

ontbrand was. Hoewel hij ten dele door de jonkvrouwe Rosamunda bericht was, nam hij zich voor, hoe hij zelf met vlijt op de zeden en gebaren van de jonkvrouwe acht kon slaan, zoals hij ook deed, zoals gij hierna zult horen. Het duurde niet lang voordat de jongeling van al zijn ziekte genas en wederom tot zijn vermogende krachten kwam. Derhalve aarzelde hij niet lang om wederom met alle ontspanning op de speelplaats rond te lummelen, namelijk met ballen, springen, steenwerpen, et cetera, hetgeen jonkvrouwe Rosamunda spoedig had waargenomen en het terstond deed weten aan haar jonkvrouwe Philomena, die daarover zeer verheugd was en zich samen bij Rosamunda in haar vertrek voegde, waarin zij naar al hun wil op de bovenvermelde plaats konden kijken, hetgeen dan de jongeling in het bijzonder waarnam en zich veel meer dan eerder naar die plek begaf, samen met Reinhart, zijn liefste en vertrouwde metgezel, die ten dele van alle handel kennis droeg, nadat het zich onlangs op een dag voordeed, dat de beide jongelingen alleen op de speelplaats hun ontspanning beoefenden, terwijl Philomena met haar liefste vriendin ook bij hun gewoonlijke oord waren gekomen. Toen zij nu niemand anders dan de twee jongelingen zagen, hadden zij met veel goede smaak bloempjes op een gouden snoer gebonden, naar hen naar beneden geworpen, doch onder andere had de jonkvrouwe Philomena een fraai en goed gemaakt zakdoekje de jongeling Gabriotto naar zijn schouder gegooid, toen hij onder het venster de naar beneden geworpen bloemen had opgepakt, hetwelk voor hem een genoegzame aanduiding van het liefhebben van de jonkvrouwe was. Hij nam zich voor, de jonkvrouwe zonder enige vertraging te schrijven en haar zijn hart te openbaren, hoewel hij niet kon bedenken door welk middel hij het teweeg kon brengen. Toen nu Gabriotto samen met zijn metgezel de gang thans zeer goed geleerd hadden en voortaan nergens anders meer over spraken dan over de twee jonkvrouwen, kon de jonkvrouwe Rosamunda ook haar liefde geenszins meer voor Philomena verbergen, want zij keek naar al haar manieren en

gebaren, hetgeen dan Philomena wel te moede was, menend dat zij haar liefde des te spoediger een genoegen kon doen, zoals ook geschiedde, zoals u hierna wel bericht zal worden.

Hoe de beide jongelingen menigerlei gesprekken vanwege de liefde met elkander hadden, en hoe Reinhart zijn metgezel voor zulk een liefde waarschuwde.

De jongeling Gabriotto liet zich nu gans bedenken, dat hij thans gans zeker en zonder twijfel was over de liefde voor Philomena. Derhalve nam hij zich eindelijk voor, de jonkvrouwe te schrijven. Hij dacht ook aan de trouw en liefde van zijn allerbeste broeder en metgezel Reinhart en was van plan hem daarin te raadplegen. Met zulke gedachten beladen, voegde hij zich snel bij hem. Zijn metgezel Reinhart verheugde zich zeer en vroeg hem dadelijk hoe het met al zijn aangelegenheden stond, die Gabriotto hem met korte woorden te verstaan gaf. Daarna sprak hij: "Mijn allerbeste broeder en vriend, ik ben nog niet vergeten de trouw en liefde die ik al mijn dagen vanaf mijn jeugd in u

gevonden heb, namelijk toen gij mij en mijn vader reisvaardig bevond en met ons hier naar Engeland kwam. Naderhand toen ik de ongelukkige rit achter mijn valk aanging en ik daar toen waarlijk vanwege alle hulp verdorven was geweest, wanneer gij alleen er niet geweest was. Aangezien ik thans tot nu toe en altijd niets anders dan broederlijke trouw in u bevonden heb, mag ik u thans mijn huidige bedoeling niet onthouden, en wil ook hierin uw getrouwe raad inroepen. Ge moet weten, mijn beste Reinhart, dat mijn genadige jonkvrouwe Philomena mij met haar liefde zo gans gevangen heeft, dat het mij niet mogelijk is langer te aarzelen. Ik moet haar namelijk mijn liefde openbaren. Nu kan ik in mijzelf niet bevinden op welke wijze ik dat het allergeschiktst teweeg kan brengen, opdat de kwestie stil en heimelijk kan blijven. Daarom is het mijn vlijtige verzoek en verlangen aan u, dat ge mij hierin uw getrouwe raad geeft en mij een geschikte weg aanduidt, want ik weet zonder twijfel, dat mij de liefde van Philomena niet ontzegd wordt." Toen Reinhart zijn metgezel aldus hoorde spreken, ontstond er daardoor een grote schrik in hem zoals niet te beschrijven valt, want hij had de liefde van zijn metgezel ten diepste afgewogen. Daartegen de afkomst van de jonkvrouwe Philomena die tot koninklijke afstamming behoort en zijn metgezel Reinhart die haar qua geboorte niet kon gelijken. Hij ving aan met zijn metgezel over deze mening te spreken: "Gabriotto, mijn liefste vriend, ik heb reeds lang zorg en angst om u gehad, want lange tijd geleden heb ik de huidige dingen bezorgd, toen de jonkvrouwe Philomena bij uw ziekte het rijke geschenk van Philomena bracht en nog veel meer, toen ik de afgelopen dag de ballen sloeg en zij alzo een rijk doekje naar u wierp. Dat alles heeft mij zorg en pijn om u bezorgd. Gij hebt een dermate goed verstand, dat ge de afkomst van u en de jonkvrouwe moogt overwegen. Welk een grote zorg meent gij zal die daaruit voor u volgen, wanneer dit bij mijn allergenadigste heer en koning bekend wordt? Voorwaar, uw lichaam moet daarom te gronde gaan, hetgeen mij waarlijk niet weinig pijn zou bezorgen. Ja, ik

wil liever de dood lijden, dan dat ik zie dat enig leed u overkomt. Zeg mij toch, mijn Gabriotto, wat ge toch immermeer voor een uitvlucht hebt, wanneer de koning alles omtrent u gewaarwordt? Ik smeek u, mijn allerbeste Gabriotto, wil denken aan de oude geschiedenissen en overwegen wat er ooit aan vreugde aan dergelijke liefde ontsprongen is. Denkt ge niet aan de treurige afloop van de beide liefhebbende mensen als Thisbe en Pyramus, hoe lang het onstandvastige geluk hun vergunde hun liefde toe te passen? Voorwaar een kleine tijd. Want toen zij in de hoop verkeerden zich met elkander te verblijden, werden zij beiden met een ontijdige dood van hun hoop beroofd. Wat heeft Iason om het leven gebracht, behalve dan dat hij door de liefde in bezit werd genomen? En hoewel de zorg om het leven hier niet bedacht werd, moet iemand hem toch het onvaste en wankelbare gemoed der vrouwen een waarschuwing laten zijn, en bedenken hoe menig trouwe man zo listig door hen verleid en bedrogen werd, waarvan ik u veel uit oude geschiedenissen wilde aantonen. Want zodra een man zich aan de liefde onderworpen maakt, is hij zichzelf nimmer machtig. Hij verliest vooral sterkte en wijsheid, ja, er blijft geen godsvrucht meer in hem. Wie heeft Samson van zijn sterkte, Salomo van zijn wijsheid, David van zijn godsvrucht meer beroofd, dan vrouwen? Waar heeft Hercules zijn wapens meer van zich afgedaan en zich onderworpen aan vrouwelijke kleren samen met vrouwelijk werk, dan toen een vrouw hem daartoe gestimuleerd heeft en de oorzaak was? Ja, zij maakte niet alleen de man tot een vrouw, doch tot redeloze dieren, zoals gij, naar mij dunkt, mij ooit in Frankrijk een fabel over Circes verteld hebt, dat wanneer de liefde van Achilles jegens Polixena niet zo groot was geweest, hij niet aldus verraderlijk in de tempel was doodgeslagen. Ik zeg ook, dat wanneer Paris zich aan de liefde voor Helena had kunnen onttrekken, de machtige stad Troje niet totaal verwoest was geraakt. Wat zeg ik echter over de ouden: gij ziet toch thans in onze tijden niet weinig angst en nood daaruit voortkomen? Zeg mij toch, mijn Gabriotto, hebt gij

meer over een omvattender verborgen liefde gehoord, dan over de dochter van Tancredi, Sigismunda genaamd? Hoewel zij haar liefde zo heimelijk zonder enige argwaan beleefde, kwam het er uiteindelijk toch toe, dat de vader het te weten kwam, die het dan spoedig regelde dat de jongeling Guiscardo[21] stil werd gevangen. En na lang klagen, beval hij de dochter de jongeling te wurgen en hem zijn hart uit te snijden, dat hij zijn dochter in een gouden kelk toezond en haar daarmede deed weten, dat het hart van Guiscardo daarin zat, wat zij met vrolijk aangezicht ontving en daarna zo klagelijk begon te wenen en klagen, dat de omstanders zich er zeer over verwonderden, want hun allen was het verborgen. Doch na een lang gesprek dat zij met haar vader had, nam zij een giftige drank die zij van tevoren bereid had, in haar handen, dronk hem onverschrokken op en gaf alzo met grote pijn de geest. Zo is u ook de korte vreugde zonder twijfel niet verborgen, die de twee liefhebbende mensen te Senis, namelijk Euryalus en Lucretia gehad hebben, van welke geschiedenissen ik u nog menige zou willen vertellen, wanneer ik er niet bezorgd over was u daarmede verdrietig te maken. Opdat ge echter niet in zulk een gevaar terechtkomt, smeek ik u, dat ge u aan alle liefde onttrekt, want zonder twijfel moet er niet minder zorg om zijn, dan dezen nodig hadden gehad waarover ik u lang verteld heb." Met zulke woorden maakte Reinhart een einde aan zijn rede. De jongeling, zijn metgezel, wilde op zijn rede een goede tijd geen antwoord geven. Ten slotte sprak hij: "Ach, God, Reinhart, kan ik geen andere raad dan een dergelijke van u hebben, dan berouwt het mij dat ik ooit jegens u mijn liefde heb laten merken. Want dan had ik die nimmermeer aan u laten merken. Ik zeg u echter, dat zulk een waarschuwing niets aan mij kan veranderen, want net zomin als zij over wie ge mij verteld hebt, zich aan hun liefde konden onttrekken, zomin zal ook mij zulks mogelijk zijn, net zolang tot ik mijn verlangen een genoegen doe. Want mijn liefde is zo gefundeerd, dat noch de dood, noch ander euvel haar zou

[21] “Gwiszgardum”.

scheiden. Ik zou mij voorwaar zalig achten wanneer ik zou weten, dat mij vanwege de allerschoonste jonkvrouwe de dood zou overkomen. Daarom, mijn allerbeste Reinhart, aangezien gij mij toch uw getrouwe raad niet wilt mededelen, wil het mij toch niet aandoen u van al mijn liefde af te wenden.

Hoe Reinhart zijn metgezel een weg aanduidt waardoor hij zijn liefste jonkvrouwe zijn liefde kan doen weten.

Reinhart had het antwoord van zijn metgezel met alle ijver vernomen en bij zichzelf gedacht: Almachtige God, kan ik dan ooit met mijn raad jegens mijn metgezel niets anders aanvangen, dan dat ik bezorgd moet zijn mij uit een vriend een vijand te baren? Welaan, dan wil ik mij toch beijveren en hem al naar mijn vermogen een weg aanduiden waarlangs hij zijn aangelegenheid zo verborgen mogelijk teweeg kan brengen. Hij sprak: "Aangezien gij, Gabriotto, uw zaak aldus gesteld hebt en ik mij jegens u vergeefs zie arbeiden, zo vraag ik u toch, of ge mijn woorden nog éénmaal wilt toehoren. Ik zeg, dat wanneer de jonkvrouwe Philomena u qua geboorte gelijk zou zijn, ik mij geenszins daartegen gekant zou willen hebben. Aangezien zij echter de dochter van een koning, en gij echter niet van een zo hoge geboorte zijt, moet men waarlijk de kwestie met grote zorg ondernemen. Ge moet weten, dat wanneer mij niet zulk een oorzaak daarvan zou afhouden, dan had ik mij waarlijk ook een jonkvrouwe voor mijn hofmakerij uitgekozen. Nu ik echter bedenk, dat ik voor haar niet passend zou zijn, onttrek ik mij eraan zo spoedig als ik immer kan, hoe het mij ook aan het hart gaat. Ge moet ook weten, dat ik niet minder hoop heb, dat ik door haar net zo bemind wordt als gij door uw Philomena. Ik bedenk echter wederom ook, dat zij mij zou kunnen vergeven[22] en bij mij wellicht onder aan het koord staan waaraan niet weinig narren aangebonden en verknoopt zijn[23], want zij mocht wellicht een ander liever hebben en moest ik alleen een vergeven liefhebber zijn. Bedenkt gij niet de handeling van onze metgezel Bruno, niet lang geleden, die met een burgeres van deze stad had afgesproken[24] en meende, dat alleen hij door haar bemind werd? Hij liet zich jegens haar in alle dienst

[22] "verwenen". Vertaling onzeker, heeft diverse betekenissen.
[23] Mogelijk een verwijzing naar het trekkoord van de hampelman.
[24] "vertädigt", 'verdedigd'.

gewillig vinden. Daar werd niet op bespaard, net zolang tot hij zich uiteindelijk (want dat had zij hem altijd gezworen) alleen bij haar in haar vertrek bevond. Toen was het tijd om te stoppen en hen te geloven, die al lange tijd daarover gesproken hadden. Om deze en andere redenen heb ik mij waarlijk diverse malen daaraan onttrokken. Opdat gij echter niet meent, dat ik mij gans tegen u wil verzetten, wil ik u hier een passende en heimelijke weg aanduiden, waarlangs ge de kwestie het beste teweeg kunt brengen. En het moet er echter aldus aan toe gaan. Het is u niet verborgen, dat de jonkvrouwe Philomena dikwijls wanneer wij de ballen slaan, in haar paleis boven aan het venster ligt en de jonkvrouwe Rosamunda gewoonlijk bij haar is, die mij dan ook niet weinig doet liefhebben. Nu ziet gij, dat wij dikwijls alleen op die plek komen en er verder niemand dan wij vier aanwezig is. Dus verstop[25] en maak u een bal die gelijk is aan onze andere ballen. Doe daar een brief in. Wat u aangelegen is, kunt ge de jonkvrouwe daarin doen weten. Wanneer gij ons dan alleen op de weg ziet, kunt ge haar wel de bal toeslaan en haar toespreken dat zij hem moet opensnijden. Dat dunkt mij de veiligste weg te zijn die ooit bedacht kan worden. Aan Gabriotto gaf de raad van zijn metgezel niet weinig troost, en hij dacht die ook eindelijk na te komen. Hij ging terstond samen met zijn metgezel in zijn vertrek en nam plaats. Reinhart nam een bal en sneed die aan één kant open. Gabriotto begon een brief te schrijven, waarvan de strekking luidde: "Met welk een durf, allergenadigste jonkvrouwe, ik de moed heb om u, mijn allerliefste jonkvrouwe, te schrijven, moet u niet verwonderen. Want mij heeft de band der liefde jegens u mij dermate gebonden en gevangen, dat het mij niet mogelijk is om u dat langer te verheimelijken, hoewel ik mij niet waardig acht door een zo hooggeboren jonkvrouwe bemind te worden, daar ik u qua geboorte en schoonheid nimmer kan gelijken, aangezien gij van koninklijke stam zijt, en ik slechts uit een eenvoudige edelman geboren ben. Niettemin hoop ik, dat gij mijn hartelijk liefhebben niet versmaadt en mij

[25] "lůg".

als uw arme dienaar opneemt. God moge willen, dat het mogelijk was dat gij mijn liefde waar erkent." Hiermede God in zijn hoede aanbevelend.[26] De jongeling Gabriotto nam de brief en borg die goed in de bal op, die zijn metgezel Reinhart had opengesneden, waarna zij menigerlei met elkander gingen bespreken. De jongeling begon aan zijn metgezel Gabriotto de liefde te bekennen die hij de jonkvrouwe Rosamunda toedroeg, waaruit Gabriotto goede moed putte. Hij sprak: "Ach, mijn beste Reinhart, hoe kunt ge het toch in uw hart bedenken, mij van mijn voorgenomen liefde af te brengen, terwijl gij u toch zelf met zulke banden behept weet te zijn. Zeg mij nu, omwille van alle vriendschap, of het u thans ook mogelijk zou zijn om van uw liefde af te zien, wanneer ge mocht menen dat u daar iets schadelijks van zou kunnen oplopen." Reinhart sprak: "Gabriotto, ik beken een dergelijke ondeugd begaan te hebben, aangezien ik zoals gij zegt, meen daarvan af te zien, terwijl ik mij er toch geenszins aan kan onttrekken. Want ge moet weten, dat ik mij dikwijls heb voorgenomen weg en steg te mijden waar ik meende Rosamunda te vinden. Het ontwikkelde zich toevallig zo, dat ik haar schoonheid indachtig was, haar deugdzame wandel beschouwde. Hoe kan ik dan mijn voornemen uitvoeren, ja, geenszins, doch ik spande mij met vlijt in opdat slechts de jonkvrouwe mij te zien kreeg. Zodra ik haar dan immer zag, meende ik niet een grotere vreugde te koesteren. Daarom heb ik mij ook des te vaker met vlijt op de fraaie speelplaats laten vinden, want ik vond gewis de jonkvrouwe aan het venster van Philomena, zoals gij dan zelf vele malen gezien hebt, toen de jonkvrouwen ons kransen en zeer smaakvolle bloempjes toewierpen." "Ik beken het," sprak Gabriotto, en verheug mij ook van ganser harte dat gij ook in het net gevangen zijt waarin ik thans lange tijd gelegen ben." Met zulke woorden verdreven de twee hun tijd.

---

[26] "hiemit sind Gott in sein hůt befohlen". Onduidelijk, ook omdat onduidelijk is waar het citaat eindigt. Wellicht is 'sich' bedoeld.

Hoe Gabriotto zijn liefste Philomena een brief schreef, welke hij haar in een bal toewierp, die zij met grote vreugde opving.

Korte tijd hierna geschiedde het op een dag, dat Reinhart en Gabriotto alleen op de fraaie speelplaats tezamen waren gekomen, en niemand anders dan alleen zij de ballen met elkander sloegen. Het duurde niet lang, of Philomena kwam met Rosamunda aan het gebruikelijke venster, om op het ballenslaan toe te kijken. Toen zij echter niemand anders dan de twee jongelingen gewaarwerden, doch naar hun oude gewoonte begonnen met het naar hen toewerpen van fraaie kransen, had Gabriotto het werpen spoedig waargenomen. Hij nam zijn krans ter hand, en bewees zich met passende gebaren dankbaar jegens Philomena. Hij nam zijn gemaakte bal ter hand, die eenmaal of driemaal hoog in de lucht werd geslagen en daarna bij het venster van de jonkvrouwe Philomena naar binnen sloeg, waarop hij tot de jonkvrouwe sprak: "Allergenadigste jonkvrou-

we, neem de bal op en laat die om geen enkel ding ongesneden." De jonkvrouwe, die met bijzondere vlijt het spreken van de jongeling waarnam, kon goed begrijpen dat de kwestie niet om niets was geschied, pakte de bal met grote vreugde op, drukte die vriendelijk aan haar borst en sneed hem vervolgens open. Zij nam de brief die daarin was spoedig waar, deed hem dadelijk open, las die in tegenwoordigheid van haar vertrouwde jonkvrouwe en sprak met grote vreugde tot Rosamunda: "Nu ziet gij, mijn allerliefste Rosamunda, dat mijn liefde jegens mijn allerliefste Gabriotto niet vergeefs is geweest. Verheug u daarom met mij, mijn lieve vriendin." "Ach God, sprak Rosamunda, hoe kan ik een gelijke vreugde met u hebben, terwijl ik niet kan weten of Reinhart mij ook lief wil hebben of niet, of dat hij mij wellicht als een liefhebster te gering acht." "Wees getroost," sprak Philomena, want gij zult

binnenkort van alle zorgen ontladen worden. Ik zie dat Reinhart u boven alle anderen liefheeft, en wanneer ge op zijn gebaren acht sloeg, moest ge mij zulks zelf bekennen. Want voorwaar, ik heb hem in acht genomen. Want het gaat hem goed af, dat hij u van ganser harte aanblikt en toch zo gans deugdzaam, dat het niet mogelijk is zoiets aan hem te merken." Door deze woorden kreeg Rosamunda niet weinig troost, dat de jonkvrouwe haar aldus had toegesproken. Derhalve verheugde zij zich grotelijks met de jonkvrouwe Philomena. Toen nu Philomena de brief naar haar wil gelezen had, ging zij dadelijk zitten om de jongeling een andere brief met zulk een strekking te schrijven. "Mijn hartelijke liefde, edele jongeling, laat ik u weten. Welk een grote vreugde uw schrijven mij gebracht heeft, kan ik u nimmermeer vertellen. Voorwaar, het verheugt mij van harte dat ik vernomen heb, dat gij mij aldus een grote liefde toedraagt. Dat gij echter meent dat ge niet waardig zijt om mijn liefde te hebben, moet ge geenszins denken, want uw deugdzame wandel en edel gemoed zijn mijn liefde zeer waardig. Ik zwijg over uw schoonheid, welke die van Hector van Troje verre overtreft, alsook die van Absalom met zijn schoonheid overtreft. Ja, die valt meer met de engelen, dan mensen te vergelijken. Daarom, mijn allerliefste Gabriotto, wijs al zulke gedachten af en geloof mijn woorden. Voorwaar, ik was nimmer meer verheugd, dan toen ik uw brief voor de eerste keer in het zicht kreeg, doch ik klaag, dat gij niet kunt weten hoe lief ik u heb. Ik hoop echter, dat gij binnenkort zulks van mij ervaart, wanneer het geluk ons niet met wederwaardigheden zal bejegenen. Edele jongeling, ik verzoek u, wanneer gij mij liefhebt, laat mij dan weten of Rosamunda ook door uw metgezel Reinhart geacht wordt. Wanneer dat zo mocht zijn, dan zeg ik, dat wij onze liefde zonder enige zorg tot voltooiing[27] willen brengen. Hiermede, edele jongeling, wil ik u aan God de Heer en zijn bescherming aanbevelen." Toen nu de jonkvrouwe Philomena de brief geschreven had en zo handig mogelijk had

[27] "end".

samengesteld, deed zij die met vlijt wederom in de bal en vervoegde zich terstond wederom aan het venster, hetgeen de jongeling gezien had, die niet langer aarzelde en naar het venster kwam, of hij toch iets van Philomena vernomen zou. De jonkvrouwe wierp de bal wederom naar beneden naar hem toe en sprak aldus: "Pak aan de bal, jongeling, en zo gij mij hebt bevolen, doe hem dat ook.[28]" De jongeling Gabriotto schrok enigszins van deze rede, want hij meende dat de jonkvrouwe de bal niet had opengedaan, repte zich met het schaamrood weg naar een heimelijke plek alwaar niemand acht op hem sloeg en sneed de bal open. Toen hij de brief zag, schrok hij van ganser harte, want het dunkte hem dat dat zijn brief was. Hij was van plan die te verscheuren. Toen hij hem thans reeds vastpakte, bevond hij, dat het papier dikker was dan het zijne geweest was, opende hem terstond en herkende het handschrift van de jonkvrouwe. Allereerst was zijn hart met duizendvoudige vreugde bevangen. Hij las de brief vele malen, ik ook zo dikwijls[29], kuste die duizendmaal en ging wederom naar zijn metgezel Reinhart. Die had hem zo spoedig nog niet gezien, of hij merkte aan zijn gestalte dat hij een vrolijke boodschap had gekregen. Gabriotto gaf hem alle dingen te verstaan, met name de laatste inhoud van zijn brief, waarover Reinhart ook bijzonder verheugd was, want hij bedacht wel, dat iets dergelijks niet zonder oorzaak was geschied. Want het was zo, dat jongeling Reinhart wel bedacht, dat Rosamunda de jonkvrouwe Philomena daartoe bewogen had, waarom hij dan ijlings met Gabriotto ging beraadslagen over met welke kunstgreep hij de jonkvrouwe iets dergelijks te verstaan wilde geven, opdat hij door niemand anders jegens haar verdacht kon worden.

[28] Onduidelijk.
[29] "ich auch als off". Onduidelijk.

Hoe Philomena aan de hofhouding een kleinood uitgaf, om er met de bal om te slaan.

Op een dag geschiedde het, dat de jonkvrouwe Philomena met haar hofdames bij de stad ging wandelen op een fraaie weide, en met haar velen van de hofhouding van de koning. Onder hen waren ook Reinhart en Gabriotto. Toen zij nu bij de prachtige plaats waren aangekomen, bedacht de jonkvrouwe Philomena, die altijd een welgevallen aan haar allerliefste jongeling had, opdat zij hem echter meer dan de anderen kon prijzen, dat zij de jonge edelen een gift zou geven, om die met de bal te winnen. Want zij wist, dat Gabriotto zo bekwaam en behendig was, dat niemand aan het hof hem kon evenaren. Hetgeen de jonkvrouwe zo uitgaf, was een rijk snoer, met goud en parels meesterlijk versierd, zodat een graaf die met eer goed had kunnen dragen.

Philomena bracht die dadelijk naar een fraaie, groene linde, waar zij dan haar zetel samen met haar jonkvrouwen had uitverkozen. De jonge edelen die qua tal rond de dertig waren, schikten zich allemaal naar hun beste vermogen daartoe, want eenieder was van plan om de gift te verkrijgen. Men zag daar menige behendige jongeling de bal tegemoet springen, net als wanneer hij gevlogen was, en dan de bal met zijn hand van zich afwerpen, zo behendig, dat men hem niet spoedig genoeg had kunnen zien. Hoevele er van hen ook waren, toch was er geen onder hen die de jongeling Gabriotto met behendigheid, wijze en gebaren kon evenaren, waarover Philomena zich bijzonder verheugde, aangezien zij menige vrouw en jonkvrouw de jongeling de prijs hoorde geven. Reinhart zette zich ook naar al zijn vermogen in en nam te allen tijde de jonkvrouwe Rosamunda waar, die voor hem niet minder haar oogjes duizendmaal liet sluiten. De jongeling bracht dit tot zoveel gedachten, dat hij zichzelf gans vergat. En toen een van zijn metgezellen hem de bal toesloeg, meende hij in zulke gedachten de bal wederom naar hem te slaan, doch sloeg hem tegen Rosamunda aan, waarvan hij zeer innig schrok. Hij werd ook door alle anderen van zijn metgezellen grotelijks uitgelachen, hem daarmede ertoe brengend dat hij die dag de bal nimmermeer wilde aannemen en zich met schaamrood bij Rosamunda voegde en haar met deugdzame woorden om vergeving vroeg[30]. De jonkvrouwe en Philomena, die thans een eindje van de linde en de andere jonkvrouwe waren weggegaan, dreven Reinhart met menigerlei spottende woorden[31] rond, die hen te allen tijd passend kon antwoorden. Uiteindelijk sprak Philomena: "Voorwaar, Reinhart, gij zijt mij dit keer niet meer schuldig, want ge hebt u met uw misslagen een reden genomen om met Rosamunda te spreken, hetgeen u, naar mij dunkt, meer vreugde brengt dan de bal." De jongeling Reinhart schaamde

[30] "bitten ward". De context laat geen andere conclusie toe.

[31] "schimpffworten". 'Schimpf' heeft vele betekenissen, zowel gunstige ('grap', 'spot'), als ongunstige ('belediging', 'gisp').

zich zeer vanwege de woorden van Philomena, en begon deugdzaam te spreken: "Ach, allergenadigste jonkvrouwe, het brengt mij zeker een tamelijk grote vreugde, hoewel ik wel mag denken dat alles vergeefs is. Nog moet ik bekennen, dat ik geen grotere vreugde zou hebben, dan wanneer ik wist dat ik een dienaar zou zijn van zulk een welgeboren en deugdzame, schone jonkvrouwe als dan mijn genadige jonkvrouwe Rosamunda is." Philomena sprak: "Reinhart, wanneer ik mocht weten dat al uw woorden u ernst zijn en dat ge niet de spot met ons drijft, zou ik u waarlijk iets doen weten waaraan gij grote vreugde zoudt ontlenen." De jongeling sprak: "Ach, genadige jonkvrouwe, daarover moet ge zonder twijfel over mij zijn, want ik zou dat nimmer jegens u wagen, wanneer ge mij vertrouwt. Ja, dat ik spotwoorden jegens u of de jonkvrouwe Rosamunda zou gebruiken. Want ik heb het nimmer jegens een mindere wagen te doen. Ik spreek zoals eerst, dat mij nimmer iets een grotere vreugde zou geven, dan dat ik wist een dergelijke schone jonkvrouwe te dienen, alzo, dat u mijn dienst aangenaam zou zijn. Zeg mij toch, of een jongeling zich zaliger kon achten, dan in een staat zoals ik u heb aangeduid." Philomena sprak aldus: "Nu, welaan Reinhart, zo zijt ge er zonder twijfel over, dat jonkvrouwe Rosamunda u allang van ganser harte geacht heeft. Daarom moogt ge u daarover billijk verheugen." De jonkvrouwe Rosamunda stond erbij en hoorde alle woorden aan die de jonkvrouwe Philomena gesproken had. Daarom trok in haar aangezicht alle kleur[32] weg, zodat zij een klein bleekgezichtje[33] werd, hetgeen haar dan een bijzonder sier gaf. Reinhart sprak tot de jonkvrouwe Rosamunda: "Welgeboren jonkvrouwe, aangezien gij mij als dienaar niet wilt versmaden, waarover Philomena met mij gesproken heeft, verzoek ik u met de hoogste vlijt, dat ge mij in geen enkele dienst wilt sparen, en mij te allen tijde gebiedt u te dienen, in al

---

[32] "sye sich (…) entferbet". Hier wordt 'entferben' dus in de andere betekenis gebruikt. Zie de eerdere voetnoot.
[33] "röszlechter".

hetgeen u immer mag bevallen. Ik zal mij nimmer, op geen enkele manier, sparen." De jonkvrouwe Rosamunda had het spreken van de jongeling met grote vreugde aangehoord en sprak: "Edele jongeling, uw troostrijke toezegging verheugt mij van ganser harte. En hoewel ik mij voorgenomen had u alles te verbergen en mijn liefde, die ik u lange tijd toegedragen heb, niet te openbaren, zo kan ik die toch nimmer loochenen, aangezien Philomena het u ten dele bericht heeft. Weet, dat ik u voortaan als mijn lieve minnaar[34] wil beschouwen. Opdat ik echter thans niet aan valse tongen reden geef om iets ergs jegens ons te bedenken, zullen wij dit keer genoeg daarover gesproken hebben. De volgende dag echter, wanneer ge mij op de plaats met uw metgezel Gabriotto alleen in het zicht komt, zal ik u de oorsprong van mijn liefde in geschrift aanduiden. Ga daarom thans dadelijk met vreugde wederom naar uw gezelschap en verschaf u vreugde en ontspanning met hen, want de tijd verdraagt het niet langer dat wij bij elkander blijven." De jongeling nam met zuchten afscheid van de beide jonkvrouwen en ging vrolijk en wel te moede daarvandaan. Gabriotto had het lange gesprek met vlijt waargenomen en kon nauwelijks wachten tot hij alleen bij zijn metgezel kwam, opdat hij kon vernemen wat Rosamunda toch met hem besproken had. Ondertussen deed het zich voor, dat men de strijd[35] thans beëindigde en allen die aanwezig waren, Gabriotto de prijs gaven, die Philomena hem dan van harte gunde. Zij liet hem spoedig bij haar komen, waaraan de jongeling met grote vreugde voldeed. Toen hij bij Philomena kwam en haar met een deugdzame buiging begroette, waarvoor de jonkvrouwe dadelijk deugdzaam dank zegde, sprak zij: "Edele jongeling, ik meen dat u door God een bijzondere genade is verleend, want iedereen op deze dag geeft u de prijs. Daarom wordt ge billijk met dit kleinood begiftigd." Met zulke woorden gaf zij hem het fraaie en mooi gemaakte snoer in zijn handen, dat hij met grote

[34] "bůlen".
[35] "schimpff".

vreugde van degene die hem meer dan alle vrouwen beminde, ontving, waarna iedereen wederom naar huis ging. Reinhart en Gabriotto waren onder alle anderen de vrolijksten, met als reden dat Reinhart van zijn Rosamunda een zekere troost had ontvangen en Gabriotto van zijn liefste jonkvrouwe Philomena een rijkelijke gift, waarover zij zich billijk meer dan geen der anderen konden verheugen, zoals ook de beide jonkvrouwen met grote vreugde wederom bij het koninklijke hof kwamen.

Hier wordt Reinhart door zijn metgezel bevraagd
vanwege de jonkvrouwe Rosamunda.

Gabriotto had het vriendelijke gesprek nog in gedachten dat zijn metgezel Reinhart met de jonkvrouwe Rosamunda had gehad. Toen zij daarom thans op een plek waren gekomen waar zij zich gans onder elkander wisten, sprak Gabriotto: "Mijn beste Reinhart, ik vraag u, wanneer ge een juist en waar vertrouwen in mij hebt, wil mij zeggen wat de jonkvrouwe Rosamunda met u besproken heeft, toen ge de huidige dag bij haar hebt gestaan." Reinhart sprak: "Mijn Gabriotto, ge behoeft mij niet aldus zeer aan te manen, want ge weet, dat ik altijd in alle vertrouwen jegens u sta. Ik had mij ook van tevoren voorgenomen u niets te verheimelijken. Ge moet weten dat vandaag Rosamunda (toen ik met anderen de bal sloeg) mij met

een zo brandende liefde ontstoken heeft, dat ik ten dele niet kon weten wat ik deed, haar met zulke gedachten aankeek en meende, mijn metgezellen de bal toe te slaan. Bij zulk aankijken, sloeg ik de jonkvrouwe de bal toe, waarvoor mij terstond een grote schaamte beving. Ik begaf mij terstond naar Rosamunda, hetgeen Philomena spoedig waarnam. Toen ik Rosamunda met ganse vlijt daarom om vergeving vroeg[36], begon de jonkvrouwe Philomena mij met spottende woorden[37] te prikkelen, alsof ik met opzet Rosamunda de bal had toegeslagen. Daarbij onderrichtte zij mij over de achting die zij jegens mij draagt, hetgeen mij zeer verheugde, waarop de jonkvrouwe zich tot de jonkvrouwe Rosamunda wendde en haar vriendelijk vroeg om mij niet als dienaar te versmaden. Dat beloofde zij mij dadelijk. Ook loochende zij niet, dat zij mij allang gaarne haar achting had laten weten, doch om minder praatjes te krijgen, vroeg zij mij, dat ik wederom naar mijn metgezellen zou terugkeren. Verder wilde zij de volgende dag (wanneer zij mij en u alleen achter het paleis mocht aantreffen) mij haar liefde doen weten, waarop ik met ganse vlijt wil wachten." Welk een grote vreugde Gabriotto om zijn metgezel had, valt niet goed te beschrijven, want al lange tijd had hij niet op aarde méér verlangd, dan dat Rosamunda door Reinhart ook bemind werd, en ook in gelijke mate Rosamunda hem liefde zou toedragen. Dat alles was voorheen zo, zoals gij zulks wel vernomen hebt.

[36] "darfür betten thet".
[37] "schimpfflichen worten".

Hoe Rosamunda haar beminde Reinhart haar liefde doet weten, door een brief die in een twijg verborgen is.

Nu was het verlangen der twee paren, namelijk Philomena en Rosamunda (en evenzo van Reinhart en Gabriotto) thans gans naar hun wil verlopen, en nu was de aanvang naar hun dunken reeds gemaakt. Doch het mocht hun niet aldus naar hun wil aflopen, want het vleiende geluk, dat ons zo lieflijk toelacht, keert zich ten slotte met bitter aangezicht van ons af, zodat het zelfs hun uiteindelijk ook een bittere en droevige afloop opleverde. Hoe u dan iets dergelijks feitelijk in deze geschiedenis bericht moet worden, dat laten wij achterwege en zeggen verder met welk een listigheid dezen hun liefde aan elkander openbaarden, en ook hoe zij die een lange tijd heimelijk gedragen hebben, totdat ten slotte de kwestie bekend begon te worden. Daarop moest zij zich een weinig aan hun liefde

onttrekken, hoewel dat ook aan beide zijden met groot leed geschiedde, zoals gij dan wel zult horen. Toen het zich nu na verloop van enkele dagen voordeed, dat Reinhart en Gabriotto wederom op de veel vermelde speelplaats hun ontspanning met de bal en andere ontspanning zochten, doch meer opdat zij hun liefste jonkvrouwe in het zicht konden krijgen, geschiedde het toevallig, dat de jonkvrouwe Philomena in haar vertrek alleen was, hoewel zij op Rosamunda aan het wachten was. Nog vreesde zij dat Reinhart en Gabriotto voor de komst van de jonkvrouwe weg zouden gaan, of dat de anderen van de hofhouding zich bij hen op de speelplaats zouden voegen. Derhalve was Philomena in grote zorg. Zoals zij thans met menigerlei gedachten beladen was, kwam Rosamunda gans stilzwijgend bij de deur van haar vertrek en klopte met zuchten aan. Philomena herkende het kloppen van haar kameraad dadelijk en deed met grote vreugde de kamerdeur open. "Ach God," sprak zij, "mijn allerliefste Rosamunda, hoe hebt ge mij een zo lange tijd met zware gedachten op u laten wachten, terwijl ik uw liefste Reinhart zo dikwijls met begerig hart naar u op zag kijken bij het venster en hij u echter niet in het zicht kreeg, waarbij ik merkte dat hij met treuren aangedaan was." Rosamunda kon niet wachten tot Philomena haar spreken tot een einde had gebracht, ging terstond naar het venster, waaraan zij haar allerliefste Reinhart meende te vinden, die dan zijn ogen ook voortdurend naar het veel genoemde venster keerde en terstond zijn allerliefste jonkvrouwe bij het venster in het zicht kreeg, zodat zijn hart dadelijk van vreugde in zijn lichaam opsprong. Rosamunda sprak tot Philomena: "Jonkvrouwe, ge moet niet zo verwonderd zijn over mijn buiten blijven, want noodzakelijke zaken hebben mij eraan onttrokken en het was mij niet mogelijk eerder hiernaartoe te komen. Doch mijn hart is te allen tijd aan dit venster geweest." Na deze rede wees de jonkvrouwe Philomena op een fraaie, samengebonden twijg, waarin zij een brief met subtiele list verborgen had, en deed haar daarmede de inhoud van de brief weten, die ik hier

kortheidshalve achterwege zal laten. Rosamunda gaf de jongeling een teken[38], dat hij spoedig waargenomen had. Hij voegde zich behendig onder aan het venster. De jonkvrouwe wierp de twijg naar hem beneden en sprak aldus: "Jongeling, de twijg zal u openbaren hetgeen mij de afgelopen dag niet mogelijk was te zeggen." Toen Reinhart de brief in de fraaie twijg met grote vreugde naar zijn metgezel Gabriotto bracht, en nog geen idee had dat er een geschrift in verborgen was, sprak hij tot zijn metgezel: "Mijn allerbeste Gabriotto, zeg mij toch, ik kan de woorden die ik van Rosamunda gehoord heb, niet begrijpen, want zij zegt, dat deze struik mij datgene zou berichten, wat zij mij voorheen niet met woorden had kunnen aanduiden." De jongeling Gabriotto nam de twijg in zijn handen en bekeek die van achteren en van voren met ganse vlijt en sprak: "O gij, gezwinde leermeesteres, uw kunst en behendigheid valt niet uit te spreken." Reinhart keek zijn metgezel aan, dacht: wat bedoelt hij toch met al die woorden, en sprak aldus: "Gabriotto, zeg, hoe moet ik uw woorden begrijpen, welke leermeesteres bedoelt gij?" "Dat zal ik u zeggen," sprak Gabriotto, "ik meen de machtige en geweldige liefde voor wie toch geen heimelijke weg verborgen is. Zie toe, mijn Reinhart, door deze twijg wordt u bericht over de trouw en liefde die gij van Rosamunda, uw liefste jonkvrouwe, waardig zijt." "Dat moet ge mij anders dan op een dergelijke wijze te verstaan geven," sprak Reinhart, "aangezien deze twijg mij toch niet anders, dan de lieflijke geur geeft." "Neem hem dus," sprak Gabriotto, "en bind hem op een een steel, dat zult ge u aan al mijn spreken gewonnen geven." Pas toen begreep Reinhart hoe de jonkvrouwe het bedoeld had. Hij aarzelde niet lang en brak de bloemen uit elkander. Daar vond hij een subtiel briefje in de steel van de twijg met een klein geschrift, waarin hij alle wil van zijn allerliefste jonkvrouwe begreep. De vreugde die Reinhart aan dit kleine briefje ontleende, was zo groot, dat het mij niet mogelijk is om die te vertellen. "Thans," sprak Rein-

[38] "worttzeichen", in het algemeen een kenteken.

hart, "kan ik mij wel met u, mijn allerbeste Gabriotto, verheugen, aangezien ik weet dat ik door de schoonste jonkvrouwe die in de ganse wereld woont, bemind wordt. Ik zeg ook, dat wij beiden op een gelukzalig uur uit Frankrijk zijn gereden en nog op een gelukzalig uur in dit koninkrijk zijn gekomen, aangezien het geluk ons van twee zulke schone en deugdzame jonkvrouwen voorzien heeft, als waar geen man op aarde mee voorzien werd. Want het valt niet meer te betwijfelen: wanneer wij ons dermate gedragen, dat wij de orde der ridderschap verkrijgen en wij de beide jonkvrouwen in een ware echt krijgen, wat zou men dan in Frankrijk zeggen, wanneer men zou vernemen dat gij een zuster van een koning, en ik de dochter van een graaf tot vrouw heb? Waarlijk zou nog menig jonge edelman afzien van het hof en zijn vaderland, en ook bij andere hoven trachten zich eer te verwerven." "Uw mening," sprak Gabriotto, "valt voorwaar niet te verwerpen, wanneer die aldus gans juist uitpakt, doch ik zeg u, Reinhart, tenzij wij de kwestie heimelijk en verborgen houden, kan ik daardoor in grote angst en nood komen te verkeren, alzo, dat wij bezorgd moesten zijn om ons lijf en goed. Doch wanneer ge mijn raad wilt volgen, zullen wij zonder enige zorg de door ons beiden aangevangen liefde tot een gelukzalige afloop brengen." "Wees daar zonder twijfel over," sprak Reinhart, want ik wil mij nimmermeer een andere raad getroosten, dan de uwe." In zulk een gesprek bleven de beide jongelingen een lange tijd verwikkeld, net zolang tot de tijd van het avondmaal gekomen was, dat zij met vreugde namen. Daarna gingen zij naar bed en verdreven de nacht met een zoete slaap.

Hoe de liefde die Reinhart Rosamunda toedroeg, door een afgunstige ridder geopenbaard werd.

De liefde van deze liefhebbende mensen nam zo krachtig toe, dat zij aan beide zijden geen ware vreugde meer konden hebben, wanneer de een de ander niet kon zien. Zij hadden geen ander verlangen dan zich eenmaal alleen bij elkander te bevinden. Nu was er aan het hof van de koning niemand die afwist van al deze liefde, of die deze ooit had waargenomen, behalve een ridder die de jonkvrouwe Rosamunda lange tijd heimelijk liefde toedroeg, doch nimmer genade bij haar kon bekomen. De ridder werd Orwin genoemd. Hij had een vrolijk en dorstig gemoed. Alleen stond zijn hart erop om onvrede, geruzie en strijd aan te richten. Het was ook zijn grote vreugde wanneer hij met iemand kon ruziën en strijden. Daarom had hij

dikwijls een leenman bij het koninklijk hof aangebracht, reden waarom Rosamunda hem niet haar achting wilde geven. Toen nu de ridder Orwin meende vergeefs te vechten en overdacht waarmede hij toch de jonkvrouwe leed kon toebrengen, deed het zich op een dag voor, dat Rosamunda in een tuin in haar eentje ging wandelen en Reinhart toevallig op een gang bij het paleis ging wandelen. Daarvandaan kon hij in de fraaie tuin kijken. Rosamunda had hem terstond ontwaard en sprak hem vriendelijk toe, hetgeen Reinhart dadelijk had waargenomen. Hij ging naar Rosamunda in de tuin, die hem vriendelijk ontving en haar sneeuwwitte handjes ineenvouwde. Zij hadden een vriendelijk gesprek met elkander, waarbij de een de ander zijn bedoeling deed weten, hoewel niets anders dan alle deugd door hen werd ondernomen. Nu kwam het, dat de ridder Orwin thans ook op de zomergang ging wandelen en de twee liefhebbende mensen in de tuin gezien had, waardoor zijn hart in toorn ontbrandde en hij zich achterbaks tegen de wand drukte en gaarne gezien had, dat de twee zich iets oneervols met elkander voorgenomen hadden, hetgeen echter niet geschiedde, want zij namen deugdzaam afscheid van elkander. Toen Orwin zag, dat zijn bedoeling vergeefs was, kwam hij met een kabaal tevoorschijn en schreeuwde naar beneden naar de jonkvrouwe: "Jonkvrouwe Rosamunda, mij dunkt, dat wanneer mijn naam 'Reinhart' luidde, en niet 'Orwin', gij u genadiger jegens mij zou betuigen. Doch doordat ik mij jegens u schuldig heb gemaakt, zodat gij mij alzo ongenadig zijt, kan ik wel bedenken dat het slechts veroorzaakte, dat ik mij niet alzo in vrouwelijk gedrag als Reinhart kan schikken. Want het is niet mijn ding om met de ballen om te gaan." Toen de jonkvrouwe de onzinnige ridder met zulke verdorven woorden vernam, schrok zij in haar hart zeer en ging stilzwijgend daarvandaan. Reinhart was een poosje voor de jonkvrouwe weggegaan, waardoor hij de woorden van de ridder niet gehoord had, hetgeen dan de jonkvrouwe Rosamunda wel te moede was, want zij was bezorgd, dat wanneer hij zulke woorden begrepen had, daar niets goeds van

was gekomen. Daarom nam zij zich voor, om de jongeling dit alles te verzwijgen. De ridder Orwin, die thans een gans onberouwvol hart had gekregen, was voortdurend aan het bedenken waarmede hij toch de jonkvrouwe onrust kon bezorgen. Nu was er aan het hof van de koning een edele en zeergeleerde papegaai, die de Engelse taal zeer goed kon spreken. De vogel hing in het midden van het koninklijke paleis, zodat de ganse hofhouding de vogel kon oefenen en plezier met hem bedrijven. Daarop dacht de ridder Orwin een bijzonder listige manier te vinden. Hij regelde dagelijks wanneer hij alleen bij de vogel kon komen, dat hij met suiker en andere lekkere kost (die de vogel aangenaam waren) uitgerust was, waardoor de papegaai thans gans aan hem gewend was. En wanneer hij dan aan de vogel de dingen gaf, sprak hij er steeds bij: "Orwin, Rosamunda heeft niet u, doch Reinhart lief." Dat deed hij zo vaak met de papegaai, dat deze zich diens spreken gans aanwende. Toen nu de ridder vernam dat de vogel, de papegaai, het aan deze woorden niet ontbrak, onttrok hij aan hem de lekkernij en kwam niet meer alleen in het paleis, doch toen hij wist dat er het allermeeste volk zou zijn, regelde hij, dat hij zich niet ver van de vogel opstelde. Zodra de vogel hem ontwaarde, begon hij met luide stem te schreeuwen en sprak: "Orwin, Rosamunda heeft niet u, doch Reinhart lief." Dat sprak hij zes keer achter elkaar. Toen dan de valse ridder de gewende vogel hoorde, wendde hij voor, dat hij zich over het spreken van de vogel zeer schaamde en ging het ganse paleis uit. Toen de papegaai de ridder zag weggaan, begon hij nog harder te schreeuwen en meende daarmede de aan hem onttrokken lekkernij te bekomen. Het geschreeuw van de vogel weerklonk spoedig voor de koning, die terstond regelde dat men de ridder bij hem liet komen, waartoe hij dadelijk gewillig was.

Hoe de koning de valse ridder naar de papegaai voerde, en de vogel net als andere keren de ridder aansprak.

Orwin dacht bij zichzelf: Wat kan er toch voor nieuws voorhanden zijn, dat de koning mij laat komen, en hij aarzelde niet lang om bij de koning te komen, die hem terstond bij zijn hand nam en het paleis in voerde waar de papegaai hing. De vogel had de ridder nog niet ontwaard, of hij ving zijn oude geschreeuw wederom aan, waarbij de koning van harte genoeg over hem lachte, en de ridder zich net als de andere keer schaamtevol bewees. De koning sprak tot hem: "Waarlijk, ridder, het kan mij niet genoeg verwonderen, dat de vogel u aldus aanspreekt en u de liefde van de jonkvrouwe aldus ontzegt, doch die aan iemand anders toezegt." De ridder Orwin antwoordde de koning en sprak: "Allergenadigste heer koning, dat de vogel mij dit aanzegt, komt mij niets gelegen, want hij

doet zulks uit onwetendheid, hoewel ik beken, dat de jonkvrouwe (die hij mij noemt) mij in geen enkele genade wil opnemen. Doch of zij Reinhart liefheeft, is mij verborgen." De koning, die veel vreugde ervoer door het spreken van de vogel, nam de kwestie aldus als een grap[39] op. Toen Orwin was weggegaan, meende de koning dat de vogel meer van dergelijke woorden moest gebruiken. Hij stond een goede tijd bij hem, doch kon niets meer van hem vernemen. Dat maakte hem terstond ten dele argwanig. Terstond liet hij degene die de vogel gewoonlijk verzorgen moest (en hem eveneens zijn spijs bracht), komen. Zodra deze bij hem kwam, sprak de koning: "Hebt gij ook dergelijk woorden van de papegaai vernomen?" Hem daarmede de bovenvermelde woorden aanduidend. "Allergenadigste heer," sprak de vogelaar, "zo mij God helpe, ik heb die woorden nimmer van hem gehoord." Zodra de koning dat vernam, dacht hij bij zichzelf: De kwestie klopt hier niet. "Zeg mij echter," sprak de koning, "wilt gij de vogel ook iets leren spreken wat ge van hem verlangt?" "Ja, genadige heer," sprak de dienaar, "zonder twijfel." De koning sprak: "Hoe moet zulks echter teweeg worden gebracht?" De dienaar sprak: "Ik zou het aldus doen. Ik zou de woorden steeds (wanneer ik hem de spijs geef) gebruiken. Die zou de vogel dan aldus van mij opnemen en mij daarna met name met alle woorden aanspreken." "Dat zou aldus kunnen zijn", sprak de koning. "Welaan, ik wil de kwestie rechtdoen, want ik zal uitvinden van wie de vogel de woorden geleerd heeft." Nu wist Rosamunda in het geheel niet af van de kwestie. Toen het nu rond vespertijd was, liet de koning zijn volk bijeenroepen in het paleis, met uitzondering van ridder Orwin. Deze beval hij diverse zaken in de stad te regelen, opdat hij niet bij zulk een samenroeping zou verschijnen, tot aan een tijd dat het volk bijna bij elkander was (dat dan gemeenlijk dagelijks aan het hof woonde). De koning ging naar de jongeling Reinhart, nam hem bij zijn hand, voerde hem naar de papegaai en deed dat, om te zien of Reinhart van de

[39] "schimpff".

woorden van de vogel de oorzaak was. De papegaai liet niets van ze horen, doch bracht zijn andere fantasieën, waarmede hij dagelijks gewend was om te gaan, voor zich uit. De koning begon toen merkbaar te twijfelen aan de ridder Orwin. Daarna liet de koning zijn zuster Philomena ook naar het paleis roepen, samen met haar jonkvrouwen. De jonkvrouwe aarzelde niet lang en kwam er deugdelijk aan met haar jonkvrouwen, om de koning hun buiging te bewijzen. Toen de koning hen bedankte en hen ook met vreugde ontvangen had, sprak hij: "Mijn lieve zuster Philomena, verwonder u er niet over, dat ik u heb laten halen, want het is om een grappige[40] reden geschied, want onze vogel, hier aanwezig, wil een van uw jonkvrouwen van een lieve minnaar voorzien. Het dunkt mij echter, dat de vogel daartoe met list gewend is. Om dat te ervaren, heb ik mijn ganse hofhouding laten komen." Hij vernam echter niemand tegen wie de vogel zulke woorden gebruikte, dan tegen slechts één, die dan terstond ook zou komen. De koning was nog nauwelijks uitgesproken, of ridder Orwin kwam in het koninklijk paleis. Zodra nu de vogel hem had waargenomen, begon hij te praten: "Orwin, Rosamunda heeft niet u, doch Reinhart lief." Dat hield hij lang en veel vol en wilde ook geen enkel ander woord spreken. Nu hoeft niemand te vragen of Rosamunda door al deze woorden geschrokken was of niet. Ik zeg echter, dat zij dermate schrok, dat zij er niet meer als een levende mens uitzag. De koning nam dat met vlijt waar en sprak met grappende woorden: "Jonkvrouw Rosamunda, ik zie wel dat de tijd vereist u van een man te voorzien, want wanneer uw vader daarin verzuimd heeft, zo wendt de vogel u toch tot zulk een bedenken." Daarop wendde hij zich tot de ridder Orwin en sprak aldus: "Ridder, gij moet weten, dat uw valse aanrichten mij niet bevalt, want ik begreep wel dat de vogel aldus door u onderwezen is geworden, hetgeen een ridder niet zeer wel siert. Kunt ge u met niets anders op de jonkvrouwe wreken dan met deze greep, dan had ge het ook wel achterwege kunnen laten.

[40] "schimpfflichen".

Het is mij niet verborgen, dat Rosamunda u niet wil achten. Daar ben ik haar niet vijandig om. Zo hebt gij het nodig dat ge uw ridderschap niet veil hebt, en te denken dat ge iets meer zijt dan Reinhart. En opdat gij ziet dat de jongeling u aan alles gelijk is, zo wil ik hem op deze dag vanwege zijn deugd tot ridder slaan, samen met zijn metgezel Gabriotto, en u daarbij ook gezegd hebben, dat wanneer ik een soortgelijk aanrichten nog meer van u verneem, ge aan eer en goed bestraft zult worden. Weet u daaraan te houden." De ridder schrok zeer van de rede van de koning en wist hem daarop ook in het geheel geen antwoord te geven, want hij meende ten slotte dat deze van de kwestie een volkomen wetenschap droeg. Daarom moest hij dan aldus met het schaamrood voor de ganse hofhouding staat. De jonkvrouwe Rosamunda kon echter wel concluderen, hoe de kwestie voor haar toegericht was en verkeerde in grote vreugde, omdat de koning hem aldus over de hekel had gehaald.

Welk voornemen de beide jonkvrouwen hebben om veel over hun allerliefste ridders te spreken.

Toen Orwin aldus van de koning de narrenkap had ontvangen, stelde hij zich met het schaamrood in het midden van de hofhouding op, waarop de koning gebood twee ridderlijke zwaarden te brengen, hetgeen spoedig naar zijn wil volstrekt werd. De koning sloeg de beide jongens met eigen hand tot ridder, hun de ridderlijke zwaarden omgordend en daarna tot zijn raad en de ganse hofhouding sprekend: "Gij, mijn allerliefsten, niemand moet zich erover verwonderen, dat ik deze twee edele heren alhier tot ridder heb geslagen, terwijl toch geen van hen iets dergelijks met zijn hand bevochten en verlangd heeft. Ik zeg echter, dat mij hun gedrag en wandel nimmermeer kan bedriegen. Zij zullen, wanneer het tot bewijzen komt, zich niet minder tot de kwestie schikken dan anderen gedaan hebben." Dat beloofden beiden aan de koning te doen. Toen de koning dit aan de beide jongelingen voltrokken had, loofde hen ook menigeen en gunde beiden de eer zeer. Orwin echter, die er alleen de oorzaak van was, en meende Reinhart een ongeluk te bezorgen, besefte, dat hij aan hem qua eer en waardigheid gelijk gehouden werd. Dit alles hadden Philomena en Rosamunda gezien en gehoord, die niet minder vreugde in hun hart kregen, want toen het hun bekend was geworden en zij vertrokken bij de koning, zijn de beide jonkvrouwen in het geheim naar het vertrek van Philomena gegaan en zijn aldus in grote vreugde bij elkander gaan zitten en zijn aangevangen over hun twee jonge ridders te spreken. Philomena begon het eerst en sprak: "Ach, mijn Rosamunda, zeg mij, wat dacht gij, toen de vervloekte vogel begon te zeggen hoe gij Reinhart boven de ridder Orwin liefhebt?" "O God," sprak Rosamunda, "wanneer ge mij had waargenomen, had ge mij zonder twijfel niet met een mens, doch met een ontsteld houten beeld vergeleken. Welk een grote schrik beving mij. Nog verheugt mij van harte, dat de vogel de ridder Orwin aldus

voor de ganse hofhouding beschaamde en vervolgens mijn heer koning hem aldus met bestraffende woorden bejegende. Welke een grote vreugde het mij echter bracht toen ik onze allerliefsten tot ridder zag slaan, kan ik nimmermeer vertellen." Philomena sprak: "Het is u net zo geschied als mij, want ik geloof waarlijk, dat mij nimmer een grotere vreugde ter hand zal gaan, tenzij het zo is, dat ik mij bij mijn allerliefste Gabriotto zonder enige zorg zie wonen. Ik zeg ook, dat ik hem voor geen enkele andere man op aarde wil hebben. Dat is mijn uiteindelijke voornemen en mening, waarvan niets op aarde mij kan scheiden, behalve de dood." "Waarlijk," sprak de jonkvrouwe Rosamunda, "dat is ook hetgeen ik mij al lange tijd heb voorgenomen, zij het toch mijn vader en moeder lief of niet. Zo wil ik eerder van alle mannen op deze aarde afzien en mij in een eeuwige en kuise stand begeven, voordat ik een ander dan hem wil hebben. Ach God, hoe zou ik mij toch een andere man op aarde laten welgevallen, dan mijn allerliefste ridder, die mijn hart en gemoed met ware liefde gevangen en gebonden heeft." Philomena sprak: "Ach, mijn allerliefste Rosamunda, wij hebben het waarlijk nodig te beschouwen, langs welke weg wij toch onze allerliefste ridders en liefhebbers geluk in hun nieuwe orde kunnen wensen. Daarom verzoek ik u, dat ge hierin over de bestrating wilt nadenken." Rosamunda sprak: "Mijn lieve jonkvrouwe, de weg valt goed te vinden en wanneer ge mijn raad wil opvolgen, zullen wij morgen overdag de kwestie naar onze wil tot voltooiing brengen." Philomena sprak: "Uw raad wil ik zeker gaarne van u horen. Zeg mij die spoedig, voordat ik sterf." Rosamunda sprak: "Allerliefste jonkvrouwe, ik raad, dat gij morgen wanneer de maaltijd voleindigd is, onze beide ridders naar uw vrouwenvertrek[41] laat komen in bijzijn van al uw jonkvrouwen, en hun dan naar ons welgevallen geluk wensen. En wanneer wij hun dan iets te zeggen hebben, kan dat wel zonder alle argwaan geschieden, wanneer gij en ik op onze

[41] "frawenzimer". Vaak ook om vrouwen in het algemeen aan te duiden.

gebruikelijk plaats blijven zitten. Dan weet gij, dat geen van de andere jonkvrouwen ons kan horen, over wat wij beiden met onze ridders bespreken. Want de andere jonkvrouwen zitten te ver van ons af." Over de raad werd Rosamunda door Philomena geprezen, alzo sprak zij: "Waarlijk, Rosamunda, mij is uw raad zeer bevallen. Daarmede wil ik u dan getrouw volgen. Ik bedacht echter nog iets. Aangezien ons wellicht de tijd niet verdraagt naar onze wil om met de beide jonge ridders te spreken, is het mijn idee dat wij ieder van ons schrijven wat hun ter wille is. Dat kunnen wij hun dan gans verborgen toeschrijven, zodat niemand dat kan weten." "Dat raad ik af," sprak Rosamunda, "want er zijn vele jonkvrouwen en niet allen van één gezindheid. Wanneer er dan een die tegen ons is, iets dergelijks zou waarnemen, kon onze vreugde in leed en treuren omslaan. Ik heb in mij een heel andere raad gevonden. Die is, dat gij weet dat de beide ridders zich zeer op de vogeljacht[42] hebben toegelegd en dat nog doen. Zo weet ik, dat onze geneesvrouwe gedurende het ganse jaar haar tortelduiven kweekt. Wanneer wij nu van de duifjes er een paar teweegbrengen, dan wil ik met Reinhart op de dag van morgen regelen, dat hij met zijn vogel naar achter mijn vertrek rijdt met zijn valk, die hij voor mij dan naar het duifje schiet. Die wil ik in de hand nemen en hem de duif geven, en daarmede bijpraten[43]. Wanneer dat geschied is, wil ik hem onder zijn vleugels een brief met list vastmaken en wel zo, dat het hem niettemin bij zijn vlucht niet moet schaden, noch hinderen. Dit alles zal ik de ridder uitleggen, opdat hij zich weet te gedragen." De zin en weg bevielen de jonkvrouwe Philomena zeer en zij sprak: "Rosamunda, ik kan mij over uw wonderbaarlijke plan niet genoegzaam verwonderen. En wanneer ik u niet zo goed vanaf de jeugd gekend had, mocht ik denken, dat ge voor die dingen lange tijd nodig had gehad." Toen de jonkvrouwen hun

[42] "federspiel".
[43] "unnd damit etzen". Vertaling onzeker. Betekent ook 'te eten geven'.

plan gemaakt hadden, vertrokken zij bij elkander en lieten tot aan de dag van morgen de zaak rusten.

Hoe de beide jonkvrouwen hun allerliefste ridders geluk wensten, en hun ook hun heimelijke plan te verstaan gaven.

Toen des anderen daags de tijd gekomen was waarin de beide jonkvrouwen hun plan een genoegen wilden doen, en thans het ochtendontbijt voltooid was, zond Philomena een edelknaap die altijd in het vrouwenvertrek was, naar Gabriotto en Rosamunda, de beide jonge ridders. Toen zij de boodschap vernomen hadden, kwamen zij terstond naar de jonkvrouwen in het vrouwenvertrek, werden terstond vriendelijk door hun liefste jonkvrouwen ontvangen en bewezen zich met deugdzame buiging jegens de schone jonkvrouwen. Philomena sprak: "Gij edele ridders, dat wij u beiden hebben laten komen, moet ge u niet laten bevreemden, want het is om geen andere reden geschied, dan dat gij weet wat de oorzaak is dat gij tot het

ridderlijke zwaard zijt gekomen. Daarom wensen wij beiden u geluk. Dat echter gij beiden vanwege mijn lieve Rosamunda ertoe gebracht zijt, u zo ondankbaar te bewijzen, en aan degene die gans de oorzaak van de kwestie is, nog geen dank bewezen hebt, kan ik voor mijn deel niet begrijpen. Ik ben ook door mijn jonkvrouwe Rosamunda verzocht, u beiden een gezamenlijke mening voor te houden en verlang hierop van u een antwoord te horen." De gispende[44] woorden die Philomena tot de beide jonge ridders gesproken had, bezorgden Rosamunda een weinig schaamrood. Daarom wilde zij niet het antwoord van hen afwachten, want Philomena had dat alles zonder haar instemming gesproken. Rosamunda sprak: "Gij jonge, edele ridders, ik wens u wel duizendmaal alle heil toe. Terwijl echter jonkvrouwe Philomena u hier aldus met gispende woorden benadert, ben ik zonder twijfel dat gij wel goed begrepen hebt hoe zij het gemeend heeft." Gabriotto was de eerste die op zulke woorden antwoord gaf en sprak: "Allergenadigste jonkvrouwen, wij danken u allereerst voor de eer die gij ons gunt, terwijl wij toch onverdiend tot zulk een eer verheven zijn. Hoe het zich ook over korte of lange tijd zal toedragen, wij zullen ons dermate eraan houden dat wij onze stand zouden of moeten bevestigen, dat wij niet verwijtbaar jegens menigeen willen zijn. Dat vertrouwen hebben wij in God en onze vuisten. Dat wij ons echter dermate ondankbaar jegens jonkvrouwe Rosamunda hebben gedragen en betoond, evenals jegens degenen van wie de eerste oorsprong en aanvang van onze ridderschap is, vragen wij deemoedig ons te vergeven, want het is niet uit verachting, doch uit louter onwetendheid geschied." "Welaan," sprak Philomena, "aangezien gij dan beiden de lans verlangt, kunnen wij u de genade niet afslaan. Doch ik verzoek u, mijn m'n rede te vergeven, want ik had voor deze van Rosamunda in het geheel geen bevel gehad en het slechts voor mijzelf aangegeven, opdat ik mijn jonkvrouwe voor u beiden het

[44] "schimpfflichen". Hieruit blijkt andermaal de veelvoudige betekenis van 'schimp'.

schaamrood zou bezorgen." De ridder Reinhart sprak: "Allergenadigste jonkvrouwe, het dunkt mij, dat de rede op gispende wijze door u gehouden is, doch die is niettemin wel zo, als gij aangeduid hebt. Want waarlijk, wanneer de ridder Orwin mijn genadige heer niet aldus in toorn vanwege de papegaai bewogen had, dan waren wij nog niet tot het zwaard gekomen. Doch het verheugt mij dat de vogel bekend heeft, dat jonkvrouwe Rosamunda mij meer liefde toedraagt dan de ridder Orwin, zoals ik ook zonder twijfel geloof en het erop houdt." "Ge moet ook," sprak Rosamunda, "zeker en zonder enige twijfel zijn dat gij mij, niet alleen meer dan de ridder doet, bemint, doch meer dan alle mannen op aarde doen. Ik verheug mij er van harte over, welk hart gij te allen tijd in ware en echte trouw zult vinden." Toen de jonkvrouwen aldus bij de edele jonge ridders stonden, namen zij de jonkvrouwe Philomena, hen beiden bij hun handen, lieten hen zoals hierboven op een bank bij hen zitten, waartoe zij beiden gewillig waren, en deden alzo Rosamunda bij haar ridder en Philomena bij de hare zitten. De jonkvrouwe Rosamunda sprak: "Gij edele ridders, aangezien God en het geluk ons aldus vergund hebben om met elkander te spreken, hetgeen wij lange tijd verlangd hebben, zo spreek ik namens mijn jonkvrouwe en mijzelf, dat wij u beiden dermate uitverkozen hebben, dat niemand anders dan de dood ons uit deze wereld moet scheiden. Hoewel zij een koningin is en ik de dochter van een graaf ben, toch zeggen wij beiden vanwege uw deugdzame en edele gemoed, dat gij ons zeer waardig zijt. Derhalve wil ik u ook dermate bij ons houden, want wij zouden voor een juist huwelijk geen andere echtgenoot in het huwelijk willen." Wie kan toch de grote vreugde beschrijven die deze beide jongelingen omgaf, toen zij begrepen dat zij aldus grotelijks door de jonkvrouwen bemind waren, dat zij hen voor een juiste echt begeerden. Gabriotto sprak: "O, allergenadigste jonkvrouwen, wij arme ridders achten ons niet zo waardig, dat wij u (zoals gij hierna zult zien) mogen dienen. Aangezien gij echter elk van ons zulk een grote troost hebt gegeven, hoe

kunnen wij dan immermeer jegens God en u dit loon verdienen?" "Blijf thans," sprak Rosamunda, "en verneem hetgeen ik als raad in mij heb." Alzo begon zij de bedoeling te vertellen over de duif en de valk, hetgeen zij goed en met ganse vlijt hadden opgenomen, en maar moeilijk konden zij de volgende dag afwachten. Zij vertrokken bij de beide jonkvrouwen en gingen daarvandaan met grote vreugde en verdreven hun gesprek tot in de duistere nacht.

Hoe de beide jonkvrouwen hun ridders langs listige weg de eerste reden voor hun liefde deden weten, en de ridders naar de weide zijn gereden.

Deze beiden kwam maar weinig slapen in de zin. Zij moesten met groot verlangen de komende dag afwachten. Zodra nu de zonneglans de morgenster zijn glans had benomen en verduisterd had, en thans zijn opgeblazen kop achter de hoge toppen naar voren droeg, stonden de beide jonge ridders van hun rust op en rustten zich toe om hun voornemen te voltooien, met allen die hun voor de vogeljacht en het jagen[45] dienstig waren, hoewel de fazant, reiger en veldhoen hun niet zoveel boeiden als het onschuldige tortelduifje, dat dan reeds tot zulk een spel[46] verraden was. De jonge ridders hadden de dag nimmer met een zo grote vreugde beleefd. Evenzo hadden Philomena en Rosamunda er net zoveel vreugde van ontvangen. Zodra zij de dag nog niet gezien hadden, stonden zij op. Philomena wachtte met groot verlangen op haar Rosamunda, die niet lang buiten was, zich naar het vertrek van de jonkvrouwe Philomena begaf en gans stil aanklopte. De jonkvrouwe deed de deur zonder enig rumoer zo heimelijk open, dat haar eigen kamenierster het niet waarnam. Philomena sloot de kamer in stilte wederom af. Zij gingen zitten in een

---

45 "federspil und weydwerck".
46 "schimpff".

knus hoekje[47] dat in haar vertrek was en begonnen een brief te schrijven, waarin zij de beide jonge ridders de aanvang en serieuze reden van hun liefde deden weten, hetgeen saai is om over te schrijven, doch ook verdrietig om te horen, aangezien u daarover reeds uitgebreid bericht is. Toen nu de brief voltooid was, zette elke jonkvrouwe haar handtekening op de brief en maakten die ook met beider zegels[48] dicht. Toen zij nu dit alles volbracht hadden, sprak Rosamunda: "O God, ik smeek U, wil heden de bode die deze brief moet dragen, op een veilige en echte weg geleiden, aangezien Gij toch erkent dat wij samen een eervolle liefde dragen, waarin geen valsheid, noch bedrog immer bespeurd zal worden. O Heer, regel dat deze brief

[47] "ein heymliches stüblin".
[48] "bittschieren".

niemand anders dan deze twee edele ridders in handen komt. Dat vragen wij U van ganser harte." Toen Rosamunda de woorden voltooid had, sprak zij: "O, mijn allerliefste jonkvrouwe, ik moet u bekennen, dat mij (toen wij de beide ridders hebben aangevangen lief te hebben), nimmer zorg en angst bevangen hebben. Doch wanneer ik betracht welk een groter gevaar ons bij deze aangelegenheid wacht, omgeeft mij overal vrees, want ik weet dat ik alleen, ervan een aanvanger en oorzaak ben, terwijl ik met ernst de raad over de valk gegeven heb." "Ach God," sprak Philomena, "waarmede bekommert gij u toch, dat ge een dergelijke vrees op u laadt om mij? Ik verzoek u, vergeet dit alles en heb om mij in het geheel geen ongenoegen. Mocht het al zo zijn, dat de valk met de brief bij mijn broeder de koning kwam en hij mij daarom liet komen en het mij aldus zou voorhouden, dan zou ik mij onverschrokken opstellen en hem de kwestie gans bekennen. Zou hij dan ooit mijn ridder enige smaad toevoegen en hem met iets wagen te bestraffen, moest hij waarlijk de hand eerst aan mij slaan. En wanneer zulks niet door hem geschiedt, zou ik mij waarlijk met eigen hand net zo bestraffen als mijn allerliefste ridder bestraft werd. Ik hoop echter, dat dit alles vermeden zal blijven." De jonkvrouwe Rosamunda had van de troostrijke rede van Philomena enigszins moed gekregen en sprak: "Allerliefste jonkvrouwe, ge moet geenszins denken, dat ik vanwege mijn persoon enigerlei ontsteltenis heb, want ik wilde, net zoals gij zegt, vanwege mijn ridder de dood in generlei wijze ontvluchten. Hoe zou ik toch immermeer zonder hem leven, terwijl ik hem mij hart als eigen gegeven heb. Ik zou echter immer rouwen over de schone en deugdzame jonge ridder, wanneer hem iets slechts zou overkomen, ja, veelmeer dan het mijzelf zou betreffen, want gewis zou het, wanneer uw broeder deze brief zou bezichtigen, waarlijk misselijk met ons kunnen aflopen. Aangezien gij mij echter, allerliefste jonkvrouwe, aldus met dappere en onverschrokken hart hebt getroost, hoe kon ik dan de kwestie met versaagd gemoed ondernemen? Eerder zou

ik alles erom lijden wat God en het geluk mij toezenden." "Doe dat vrolijk," sprak Philomena, "en laat gans niets u daaraan hinderen." Met deze woorden stonden zij op en diende Philomena's kamenierster zich pas aan. Toen zij Rosamunda ontwaarde, kon zij zich niet genoeg verwonderen hoe zij binnen was gekomen, doch wilde er niet naar vragen. Alzo vertrok zij bij Rosamunda, liep haar aangelegenheid na, kwam terstond in haar kamer, zette vele malen het venster open en bezag, of zij toch haar ridder mocht zien. Het duurde niet lang, of de beide jonge heren kwamen aangereden zonder enig ander gezelschap en voerden hun valken aan de hand. De jonkvrouwe zette het duifje dadelijk onder haar vensterbank[49]. De ridder nam de valk zijn kap af en wees hem de duif onder het venster. De valk had hem spoedig gezien, schoot ernaartoe en greep hem grimmig in zijn klauwen. De jonkvrouwe sprak de vogel toe, die gewillig wachtte totdat zij hem in handen nam en haar gans gewillig vergunde met hem te handelen. De jonkvrouwe deed hem de brief aan zijn halsband en droeg hem, toen hij de duif thans gans opgevreten had, wederom in het venster terug. De ridder riep de valk met zijn kadaver naar zich terug, die niet langer aarzelde en wederom naar zijn heer gevlogen kwam en de brief zonder enig euvel naar zijn heer bracht, die met grote vreugde de brief van zijn halsband nam, zijn metgezel de vogel bij de zijne gaf en de brief begon open te maken. En zijn metgezel en hijzelf lazen de brief vele malen. Daarna verrichtten zij de jacht met grote vreugde, totdat zij naar hun wil verzadigd waren en vrolijk en wel te moede wederom terug naar huis gereden kwamen.

[49] "laden".

Hoe de jonkvrouwen aan een van de geneesvrouwen van de koningin hun heimelijke liefde deden weten, haar raad en hulp daarin verlangend.

Niet lang na deze dingen deed het zich voor, dat Philomena en ook Rosamunda alleen bij elkander waren. Philomena begon over haar allerliefste ridder te spreken en zei: "Rosamunda, mijn allerliefste, moge God ons toch eenmaal het geluk schenken, dat wij met onze allerliefste ridders een genoegen mochten hebben, en dat alles zonder enige zorg kan geschieden. Voorwaar, daar zou ik gaarne iets voor willen lijden, zo mij iets naars zou overkomen. Ik zeg haast, dat ik mij daarna niet zou verzetten om te sterven. Thans echter is ons alleen zulks niet mogelijk teweeg te brengen, tenzij wij daartoe een helper hebben. Laten wij daarover met de grootste vlijt nadenken." Rosamunda sprak: "Mijn lieve jonkvrouwe, mijn verlangen zou er waarlijk ook dermate op gericht zijn, dat wij ons een keer alleen bij onze allerliefste ridders mochten bevinden. Hetgeen gij echter zegt, dat wij een helper nodig hebben, dunkt mij haast waarlijk een zeer zorgelijk iets te zijn. Ik kan daartoe in het geheel geen raad vinden. Zeg mij toch, aan wie zouden wij onze zaak zozeer vertrouwen, dat ons niet alom een tweevoudige zorg zou bevangen, want er woont niemand aan dit hof die gaarne iets tegen uw broeder, de koning, onderneemt. Zo zal het ons ook niet passen[50] de kwestie buiten het hof aan te vangen. Wanneer wij echter iemand konden vinden, die ons een ganse trouw toedraagt, moet het echter een vrouw en geen man zijn, want anders zou alle moeite vergeefs zijn." Philomena sprak: "Rosamunda, die dingen kan ik alle goed overzien, doch mij dunkt, dat ik voor mij een vertrouwde persoon aan dit hof kan vinden, en dat is mijn geneesvrouwe, die zich altijd vriendelijk jegens mij in alle trouw betoond heeft. Ik heb haar ook al mijn dagen nimmer op enig punt onrechtvaardig jegens mij bevonden. Haar meende ik te willen laten komen en haar de

[50] "gebüren". Ook: 'gebeuren'.

aangelegenheid in grote lijnen uitleggen. Wanneer ik dan een antwoord van haar kan brengen, zou ik spoedig aan haar vernemen wat haar zint of wat haar tegenstaat." Rosamunda sprak: "Lieve jonkvrouwe, het mag wellicht zo zijn, doch de geneesvrouwe woont ook veel bij mijn vrouwe, de koningin, tegen welke zij mogelijk iets kon laten horen, waaruit voor ons dan eerder het grootste onraad mocht ontstaan." "Dat wil ik gaarne voor zijn," sprak Philomena, "want ik wil mij dusdanig jegens haar laten horen, dat zij iets over de beide ridders vernemen kan zolang ik van haar trouw gans gewis ben. Derhalve, mijn Rosamunda, moet ge zonder enige twijfel zijn en ga heen en laat de vrouw bij mij komen, want het staat mij uiteindelijk voor, dat zij zich naar al ons verlangen zal gedragen." De jonkvrouwe Rosamunda was zeer tevreden. Zij ging snel heen naar waar zij de geneesvrouwe wist te vinden, die toen in haar vertrek was. Toen Rosamunda haar de boodschap van de jonkvrouwe Philomena deed weten, was zij terstond bereid en kwam naar Philomena, die haar met grote vreugde ontving, haar bij zich liet neerzitten en sprak: "Mijn allerliefste Laureta, waarom ik u heb laten komen, zal ik u kort te verstaan geven. Het is alleen geschied, omdat ik uw raad wil inroepen. Ge moet weten, dat ik met een zware gedachte beladen ben, waarvan niemand anders dan gij of de dood mij kan ontladen. En wanneer ge mij uw hulp en troost zoudt onthouden, wil ik mij gewillig aan de dood in het aanzicht van uw ogen overgeven. Daarom, mijn allerliefste Laureta, wil mij uw hulp en troost niet onthouden." Waarmede Philomena stilzwijgend van harte begon te wenen. Toen Laureta, de geneesvrouwe, de rede van de jonkvrouwe vernam, kreeg zij groot medelijden met haar en sprak: "Genadige, lieve jonkvrouwe, wil niet eenmaal aldus verslagen zijn, doch onthul mij hetgeen u bezighoudt. Ik zal mij met alle vlijt daarin schikken, want mij zal geen ding op aarde bezwaren waarmede ik u raad wist te geven en behulpzaam zijn, al zou ik daarom mijn lichaam en leven verliezen. Daarvan moet gij u jegens mij

in alle trouw bezien." Philomena sprak: "Mijn liefste Laureta, ik heb u nimmer anders dan in ware en echte trouw bevonden. Daarom heb ik thans mijn beste troost in u gesteld, doch ik ben bezorgd, wanneer ge mijn bedoeling zult vernemen, dat gij u daarin niet wilt mengen, hoewel de kwestie op zich niet zo zorgelijk is." Laureta sprak: "Gij moet, allerliefste jonkvrouwe, niet langer rekken en mij uw bedoeling onthullen. Gij zult zien, dat ik mij geenszins zal sparen, doch mijn dienst zonder aarzelen aan u bewijzen." Toen Rosamunda vrouwe Laureta aldus hoorde spreken en Philomena haar echter geen antwoord wilde geven, sprak zij tot Philomena: "Lieve jonkvrouwe, hoewel vrouwe Laureta u met alles troost en toezegging beloofd en toegezegd heeft, zou ik mij niet zo lang bedenken, doch haar mijn bedoeling doen weten, opdat de goede vrouw niet aldus in twijfel verkeert." Philomena sprak: "Mijn allerliefste Laureta, mij heeft lange tijd geleden een edele ridder met deugdzame en eervolle liefde bevangen. Ik heb sindsdien niet zoveel tijd mogen hebben waarin ik mij met hem in een vriendelijk gesprek heb mogen verheugen, hoewel ik dat op geen enkele andere wijze verlang, dan hetgeen met deugd en eer geschieden mag. Dat wil ik u alhier beloven en toezeggen. Nu zijt alleen gij het, die mij iets dergelijks teweeg kan brengen, waarover gij u, mijn allerliefste Laureta, jegens mij genadig moge bewijzen, en mij niet aldus in zinnen en verlangen laten omkomen." Toen vrouwe Laureta het merkwaardige verlangen van Philomena vernam, kon zij zich niet genoegzaam verwonderen en bleef een korte tijd zonder te spreken in zichzelf gekeerd staan. Daarna sprak zij: "Ik kan mij, allerliefste jonkvrouwe, niet genoegzaam verwonderen over uw verlangen, dat gij zegt dat ge alzo grotelijks met liefde jegens een ridder ontbrand zijt, aangezien gij toch nog wel iemand kunt vinden die u qua geboorte en koninklijk afstamming gelijk zou zijn. Ik beken echter, hetgeen ik u beloofd heb, dat zal ik getrouwelijk voor u aanhouden. Wanneer het voor uw eer onschadelijk kan toegaan, duidt mij de jongeling aan. Ik wil u verschaffen, dat gij niet één dag, doch

vele zonder enige zorg bij elkander moogt wonen." De jonkvrouwe kreeg van de woorden van Laureta een aanmerkelijke troost, stond dadelijk op, viel haar om de hals en sprak aldus: "O gij, mijn getrouwe vriendin, hoe kan ik u eeuwig alle goede daden vergelden, aangezien ge mij aldus hartelijke troost belooft. Ik beloof u ook, in ware en echte trouw, dat ik de ridder en hij mij in alle deugd en eer liefheb." "Nu, welaan," sprak Laureta, "aangezien ik dan alles van u begrepen heb, heb ik daaraan ook zonder twijfel geen gebrek meer. Sla acht op mijn plan, dat ik in mijzelf bedacht heb en voor de meest onbezorgde weg aanzie. Gij moet veinzen[51] en u voordoen, alsof ge met enige ziekte beladen zijt. Aldus kunt gij zonder menige verwarring alleen in uw vertrek blijven. Ondertussen zal ik mij gans aan u toewijden en bij u blijven. Wanneer het zich dan voordoet, dat men aan het hof het ontbijt neemt, zal ik de ridder zonder enige verwarring met mij naar u brengen. Daartoe moet ge uw kamenierster ook naar het hof met uw vrouwen sturen om te eten, opdat de dingen hun gans verborgen blijven. Want zo willen Rosamunda en ik ons met u goede moed vatten, en het zou ons ook aan goede spijs hierbij niet ontbreken, want die weet ik naar alle nooddruft te verkrijgen en toebereiden." Rosamunda loofde het plan van Laureta zeer, dat ook jonkvrouwe Philomena niet minder bevallen deed. Laureta sprak: "Jonkvrouwe, op welke dag gij het wilt hebben, verkondig mij dat. Ge moet mij ook de ridder te kennen geven, opdat ik hem het plan moge openbaren. Jonkvrouwe Philomena sprak: "Laureta, u is de deugdzame en edele ridder Gabriotto, naar ik meen, wel bekend. Dat is degene die mij boven de ganse wereld doet liefhebben. Deze moet ge mij samen met zijn metgezel Reinhart op de dag van morgen bij mij brengen. Gij echter, aangezien ge alle dingen die gij meent dat ze voor ons noodzakelijk zijn, moet verkrijgen…" Met deze woorden gaf zij Laureta een som gelds in een buidel, waarmede zij dan alle nooddruft kon regelen. Laureta beloofde haar bevel getrouw na

[51] "gleisen".

te komen, waarmede zij vertrok bij Philomena en wederom naar haar vertrek ging, waarna Rosamunda lange tijd bij Philomena was geweest en zij menigerlei gesprekken met elkander hadden, doch ten slotte ook vertrokken en uiteengingen tot bijna de tijd kwam dat men naar het avondmaal zou gaan, wederom samenkwamen en met grote vreugde naar het hof gingen, het avondmaal met andere jonkvrouwen voltooiden, en daarna poosje in de tuin naar hun gewoonte gingen wandelen en uiteindelijk naar bed gingen, de komende dag met grote vreugde afwachtend.

Hoe Laureta het ondernam om het verlangen van de jonkvrouwen te volbrengen.

Nadat Laureta bij Philomena was vertrokken, ging zij alle nooddruft inslaan, met kostelijke spijs en drank waar zij aan kon komen, en droeg alles naar haar eigen vertrek. Toen de nieuwe dag was aangebroken en menigeen zich 's ochtends aan het hof liet vinden, want eenieder moest aldaar zijn dienst opnemen, bedacht Laureta hoe zij bij de ridder Gabriotto kon komen, en ging hem alzo na. Het duurde niet lang, of zij kreeg Reinhart in zicht en dacht bij zichzelf dat dat voldoende was, want zij meldde het Reinhart, aangezien toch de jonkvrouwe bevolen had dat de beide ridders met elkander kwamen. Toen Laureta bij Reinhart kwam, sprak zij: "Edele ridder, kunt gij mij niet vertellen waar ik de ridder Gabriotto vindt?" "Voorwaar," sprak Reinhart, "ik meen dat hij nog niet is opgestaan, of anders zo lang in zijn vertrek blijft tot ik hem hiernaartoe heb getrokken, aangezien hij mij ook gewis in korte tijd zou zoeken." Reinhart was nog niet uitgesproken, of de ridder kwam eraan, die door Laureta eerder gezien was dan Reinhart. Daarom sprak Laureta: "Voorwaar, wanneer iets wil lukken, moet het ooit een aanvang nemen, want u beiden die ik gaarne bij elkander had gehad, komen thans reeds samen." Ondertussen had Reinhart zijn metgezel ook waargenomen, hetgeen hem grote vreugde bracht, want Laureta was hem net iets voor. Toen Gabriotto bij hen beiden was gekomen, hun een goede dag had gewenst en zij hem thans bedankt had, sprak Laureta: "Gij edele ridders, gij zult heden ten dage de gast zijn van mijn jonkvrouwe Philomena, die mij naar u heeft gezonden. Verneem daarom hetgeen ik u zal zeggen. Zodra het rond de tijd is dat men in het hof geblazen[52] heeft, denk er dan aan, dat ge u voor mijn vertrek laat aantreffen. En wanneer wij dan menen dat de ganse hofhouding gezeten is, zal ik u verborgen naar de kamer en het vertrek van mijn jonkvrouwe brengen, alzo, dat geen

[52] Lees: 'voor het maal de trompet heeft gestoken'.

mens het te weten kan komen." Wie kan de grote vreugde uitspreken, die deze beide jonge ridders overkwam, toen zij vernamen dat zij met hun allerliefste jonkvrouwen het ontbijt zouden eten, bij wie zij toch alzo een lang tijd niet zolang hadden kunnen blijven dat de een met de ander genoegzaam had kunnen spreken, waarvan zij thans echter gans gewis waren. De ridder Gabriotto sprak: "Ach, mijn allerliefste vrouwe Laureta, met welk een goede daad kunnen wij u toch eeuwig vergoeden, dat gij ons beiden aldus een vrolijke boodschap brengt. Wij bedanken daarover grotelijks Philomena, de jonkvrouwe en vervolgens u, dat gij zo deemoedig zijt geweest en ons een dergelijke boodschap verkondigt. Ga heen en zeg tegen mijn jonkvrouwe, dat wij te allen tijde haar hierin en in andere geboden gewillig en gehoorzaam willen zijn." Laureta vertrok bij de jonge ridders, voegde zich wederom bij Philomena en begon, toen zij haar de zaak had verkondigd, een kostelijke maaltijd te bereiden, waarbij de jonkvrouwe Rosamunda zo goed als zij kon, behulpzaam was.

Hoe de beide jongelingen in grote vreugde bij hun liefste jonkvrouwen zaten, en het ontbijt met hen namen.

Met ganse vlijt wachtten Reinhart en Gabriotto de tijd af, dat men aan het hof begon te blazen. Toen dat geschiedde, voegden zij zich bij het vertrek van vrouwe Laureta, die de beide ridders deed wachten. Toen zij daar kwamen en de deur open aantroffen[53], gingen zij spoedig naar binnen en ontving de vrouwe Laureta hen vriendelijk, terwijl Philomena in haar vertrek zat. Toen nu haar kamenierster naar haar gewoonte kwam om de jonkvrouwe naar het vrouwenvertrek te leiden, sprak Philomena tot haar: "Ga heen naar de jonkvrouwen en zeg dat ik mij niet goed voel. Laten zij daarom in vrede leven en zich deze dag niet om mij bekommeren. Gij hoeft ook vandaag niet meer naar mij toe te komen, want vrouwe Laureta en Rosamunda zullen bij mij blijven, die dan mijn aangelegenheid goed zullen bestieren. Daarom wil ik u heden gans verlof geven." De kamenierster was het wel te moede, ging daarvandaan en liet de jonkvrouwen het bevel weten. Toen Laureta meende dat iedereen aan tafel zat, voerde zij de beide jonge ridders met zich mede in het vertrek van de jonkvrouwe Philomena, die haar gans vrolijk en van al haar voorgewende

[53] Onduidelijk, want zij stonden te wachten.

ziekte ontlast vonden. Philomena stond op en omarmde haar Gabriotto, zoals ook Rosamunda haar allerliefste Reinhart vriendelijk omarmde, hetgeen alle vier een grote vreugde bracht. Niet lang daarna droeg Laureta het eten aan tafel, dat zeer kostelijk en goed bereid was. Zij hieven het ontbijt met grote vreugde aan. Laureta, die een vrolijke vrouw was, bezorgde de jonge ridders met haar plagende[54] woorden veel vreugde, en Philomena en Rosamunda net zo naar alle nooddruft elk met hun ridder spraken. Het is echter te saai om alles te beschrijven wat zij met elkander bespraken, doch iedere liefhebber en liefhebster kan zich gans voorstellen wat zich aan spreken en vriendelijke antwoorden van twee voordeed, die elkander in echte, ware liefde achtten, en van de anderen. Philomena sprak tot haar ridder Gabriotto: "Edele ridder, zoals u de afgelopen dagen door mij bericht is, zo is het, en het zal en moet ook aldus vast en zeker blijven, dat niemand anders dan de dood dit alles kan wenden. De hand is u hiermede mijn trouw tot pand." Waarmede zij hem haar sneeuwwitte handje bood. De ridder gaf de jonkvrouwe een fraaie, kostbare ring tot een waar en vast waarmerk, die zij terstond van hem aannam. Laureta sprak: "Alzo zie ik wel, jonkvrouwe Philomena, dat ik niet bij een zieke, doch bij een huwelijk ben", waarop Philomena sprak: "Laureta, lieve vriendin, laat ons gedrag u niet aandoen[55], want voorwaar, datgene wat ik thans uitvoer, is reeds lang door brief en andere dingen aangevangen. Daarom moet ge daarover in het geheel niet ontsteld zijn, alsof gij er een oorzaak van zoudt zijn." Laureta sprak: "Genadige jonkvrouwe, ik verlang niet meer van God, dan dat Hij uw voornemen een aanvang, middel en slot zo goed en gelukkig mogelijk wil zenden. Zo gij mij echter allen wilt vergeven, wil ik u naar mijn

[54] "schimpfflichen".
[55] "betrüben". Ook: 'bedroeven', maar de context duidt hier meer op 'ontsteld zijn'. Want Laureta meent dat het om een eerste ontmoeting gaat, en is verbaasd dat de geliefden zich nu al binden en ringen uitwisselen.

beste bedunken een raad geven. Wanneer gij die aldus nakomt, verkeer ik in de hoop dat ge er nimmer narigheid van bekomt." "Zeg op, mijn allerliefste Laureta, al hetgeen u goeddunkt. Wij zullen u waarlijk naar al ons vermogen volgen." Laureta sprak: "Jonkvrouwe Philomena, aangezien de kwestie met u en de ridder aldus ver gelopen is, zou het mijn raad zijn, dat ge dat zo heimelijk en verborgen mogelijk houdt. Want waarlijk, zodra mijn heer, de koning, het te weten zou komen, moest ge in grote zorg verkeren. Evenzo zou uw geliefde ridder in groot gevaar voor zijn lichaam en leven zijn. Opdat gij echter mettertijd zonder enige zorg samen kunt komen, zou de ridder zich te allen tijde vriendelijk jegens de koning, uw broeder, moeten gedragen en liegen[56], dat hij altijd 's ochtends de eerste is die bij hem is, en de laatste die van hem weggaat, ongezien door de andere dienaren, al haten zij hem daarom. Dan durft niemand iets tegen hem te doen. En hoe meer ook de koning zou begrijpen, dat hij door andere dienaren vanwege zijn dienst benijd wordt, des te meer hij hem genadig zou zijn. Mocht het zich dan voordoen dat er bijvoorbeeld een graafschap vrijkomt, dan zou de koning hem vanwege zijn dienst daarmede kunnen begiftigen; zoals ik al eerder beleefd heb, dat mijn heer koning iemand van boerengeslacht tot edelman heeft gemaakt, daarna tot ridder heeft geslagen en uiteindelijk maakte hij hem graaf. En in plaats daarvan zou hij hem spoedig tot hertog maken. Wanneer het dan met uw ridder alzo zou gaan, hetgeen ik van harte begeer, dan zou men via bemiddelende personen de kwestie tot een goed einde brengen." De raad van Laureta beviel de beiden zeer goed, hoewel zij meenden dat de tijd lang zou duren voordat het daartoe mocht komen. Toen zij het ontbijt met deze en vele andere woorden in grote vreugde verdreven hadden en Laureta de tafel thans had afgeruimd, zag Gabriotto een schaakbord aan de muur hangen en sprak tot de jonkvrouwe: "Jonkvrouwe Philomena, zijt gij ook in het schaakspel bedreven?" "Jazeker," sprak Philomena, "hebt ge zin

[56] Onduidelijk in dit verband.

om zetten te doen[57]?" "Wanneer het uwe jonkvrouwe een genoegen doet en ons de tijd ook zolang wil vergunnen bij elkander te blijven, heb ik daar een groot plezier in." "Ach," sprak Philomena, "edele ridder, ge moet u gans niets bezorgen, want ik wil u geen toestemming geven totdat men in de avond voor het avondmaal aan het hof gezeten is. Anders zou het u niet mogelijk zijn om zonder verwarring daarvandaan te komen." De ridder nam het schaakspelbord van de wand, dat geheel in kristal en jaspis verdeeld was. De stukken echter waren van louter ivoor en zwart bilzenhoorn[58], met subtiel meesterschap gegraveerd. Philomena en Gabriotto begonnen alzo het kostbare schaakspel te doen. Laureta keek met vlijt op hen toe, terwijl Reinhart en Rosamunda ernaast even samen op een bank gingen zitten, opdat zij ook naar hun believen met elkander konden spreken en, net zoals Philomena voortdurende trouw en liefde beloofd had te geven, zo ook beloofde Rosamunda het haar allerliefste ridder en zegde het hem toe, die haar ook een fraai kostbaar kleinood tot handgeld[59] gaf. Laureta, die vol met alle gewiekstheid was, kon de kwestie ook goed begrijpen, doch deed geenszins hetzelfde, alsof zij het begrepen had. Philomena en Gabriotto verdreven aldus de tijd behoorlijk met het schaken, en alzo deden de vier geliefden de ganse dag met vriendelijke gesprekken en andere vreugde, doch alles zo deugdzaam en eervol, dat het niet te geloven is. Toen de dag verstreken was en de tijd kwam dat men tot tafelen geblazen had, voerde Laureta de beide ridders langs veilige en verborgen weg daarvandaan, die met grote onwil van hun allerliefste jonkvrouwen moesten scheiden, hen vriendelijk omarmd hadden, daarvandaan gingen, aan het hof kwamen, met anderen van de hofhouding van de koning aan tafel gingen zitten, het maal met groot misnoegen voltooiden en liever bij hun

---

[57] "hand ir sein lust zuziehen". 'Schoch ziehen' betekent 'schaak-stukken verplaatsen.

[58] "bilsen hornen". Onduidelijk, er is geen Nederlands equivalent.

[59] "hafftgelt", in het Duits ook 'Handgeld' genoemd.

allerliefste jonkvrouwen waren geweest, doch wel konden bedenken, dat het niet goed kon geschieden, hun harten daarom ten dele tot vrede brachten en na het avondmaal met elkander naar bed gingen.

Hoe de koning bij de rozenstok argwanend jegens Reinhart en Rosamunda werd, en ook hoe Gabriotto de prijs op het toernooi behaalde.

Terwijl er nu onder andere veel en menigerlei verliep met deze twee edele ridders en hun lieve jonkvrouwen, en het niet nodig is erover te schrijven, begon het geluk zich van hen af te wenden en hun heimelijke liefde wilde aanvangen af te breken, geschiedde het een keer in mei, dat de koningin de koning een schone en welgevormde zoon baarde, waardoor de koning en de ganse hofhouding met grote vreugde bevangen werden en overal in de stad vreugdevuren werden ontstoken om de jonge koning te eren. Toen het kind met grote rijkelijkheid ten doop werd gedragen en gedoopt, liet de koning in alle steden op alle pleinen geld onder het volk werpen, waarna de koning een machtig hof liet uitroepen in zijn ganse land, waarop hij alle

vorsten en heren liet oproepen. Het hof werd aangericht op de achttiende dag van de maand juni, opdat eenieder zich naar zijn genoegen daartoe kon ordenen en toerusten. Het werd ook aangenomen, dat de koningin in die tijd uit het kindbed kwam. Zodra de beide jonkvrouwen over het hof vernomen hadden, dachten zij dat hun ridders zich ook daartoe zouden uitrusten. Derhalve lieten zij voor hen in de tussentijd een fraai livrei maken, en de jonkvrouwe Rosamunda voor haar ridder een fraaie en kostbare rozenstok van parelmoer[60] en goud zo goed mogelijk liet stikken, die hij ook achter en voor aan zijn harnas kostelijk had laten schilderen. En hij voerde de kostbare rozenstok op zijn helm. Voor zijn ros liet hij een verdeeld zijden dek maken, rozekleurig en wit en overal met echte natuurlijke rozen behangen. En waar het dek wit was, had hij de allerfraaiste rode rozen die hij had kunnen krijgen, laten bevestigen, doch waar het veld rood was, was het met de witte rozen behangen. Daarenboven was zijn keiriszrok[61] van gelijke kleur, van goed scharlaken[62], rozerood en wit en ook overal met rozen net als het dek behangen, hetgeen dan zo fraai en aardig was om aan te zien, dat menigeen zich erover verwonderde. Hij had ook achter en voor op zijn borst een banier[63] om zijn livrei, waarop aldus geschreven stond: 'Zo God wil, gelukt het hem dat de mei hem vele der rozen brengt'. Philomena echter, beval haar ridder een vliegend hart met een gouden kroon op zijn helm te voeren, en achter en voor op zijn borst een bal, met een banier daaromheen, aldus luidend: 'Grote vreugde draag ik in mijn hart, wanneer ik treuren de lucht in sla'. Zijn ros was bedekt met een sneeuwwitte zijden doek of dek, waarop overal uit rood scharlaken harten waren bevestigd. Zo was zijn keuriszrok[64] een zwart scharlaken, waaraan overal ballen gestikt waren. Toen de

---

[60] "berlin", ook wel 'Berlinmutter' genoemd.
[61] "Keirisz Rock". Geen Nederlands equivalent bekend.
[62] "Kermessein".
[63] "reimen".
[64] "keüriszrock". Nu anders geschreven.

tijd gekomen was en iedereen naar het feest[65] was gekomen, werd er geen ontspanning vergeten. Zolang het koninklijk hof duurde, moest iedereen vrolijk zijn, of hij jong of oud was, want zo wilde de koning het hebben. Toen het feest omstreeks vier dagen geduurd had, en de koning meende dat de buitenlandse heren, die nogal ver gereden hadden, thans goed uitgerust waren, alsook hun paarden, liet de koning een kort toernooi uitroepen, waarop eenieder zich naar zijn beste vermogen kon inzetten, doch geen ander kleinood of gave mocht verlangen, dan dat de vrouwen en jonkvrouwen hem prijs en eer zouden bekendmaken[66] en hem met een krans begiftigen. Die moesten zij naar hun welgevallen zo kostbaar maken als zij wilden. Het gebod van de koning was tot de jonkvrouwe Philomena gekomen. Toen zij dat vernam, maakte zij met raad van de koningin en anderen van hun jonkvrouwen een buitengewoon kostbare krans, waaraan de koning een niet gering welgevallen had. Doch hij niet wilde hebben dat de krans op de baan getoond werd, zolang het steken gaande was, opdat niet menigeen naar de rijkelijkheid van de krans en uit hebzucht[67] streefde. Hij wilde slechts weten, wie onder hen de prijs van vrouwen en jonkvrouwen begeerde te verwerven. Toen de bepaalde dag gekomen was, werd daartoe een aardige plek verordineerd, die dicht bij de stad was, ingeperkt[68] en met schoon zand bestrooid. Een heraut, samen met een trompetter, verkondigde aan iedereen het steken. Zij reden overal in de stad rond naar alle herbergen waar de buitenlandse heren, ridders en knechten lagen, waarvan er geen gaarne de laatste wilde zijn. Zij meldden zich aldus spoedig op de baan. Voordat het uur gekomen was, hielden allen die naar het toernooi gezonden waren, bij de omheining hun paarden vast en wachtten niet langer. Toen kwam de koning met zijn raad, alsook de vrouwen en jonk-

[65] "hochzeit".
[66] "nachsagen".
[67] "geyt".
[68] "mit schrancken umbgeben".

vrouwen, aan wie er spoedig kond was gedaan, en die ook niet lang aarzelden en op de plek kwamen waarheen zij verordineerd waren. Toen de koning met zijn ganse raad een alom goed geordende verzameling zag, waarvan er een eerbare hoeveelheid was, kon hij zich niet genoeg verwonderen. Want bij de omheining was het hun te nauw geweest. En toen hij vooraf menig oude ridder en graaf en vrije zag, die hij aan hun harnas en livrei herkende, was de koning er bijzonder verheugd over en beval zijn heraut uit te roepen, zoals gij dan hierna zult horen. Toen de vrouwen en jonkvrouwen ieder naar hun stand en waardig waren gaan zitten, riep de heraut welgemeend uit: "Hooggeborenen, gestrenge edele vesten. Mijn allergenadigste heer, de koning, laat u allen gebieden en eenieder in het bijzonder, wie hij ook is: wie een grief jegens een ander heeft, die moet hier geen nijd of haat toepassen, doch vriendelijk en lieflijk een lans, of zoveel hij zin heeft, om de vrouwen en jonkvrouwen te bevallen, breken. Wie echter zijn haat en nijd niet kan laten, die gebied ik op bevel van mijn allergenadigste heer, de koning, om stil te houden en zonder rennen van de baan af en weg te rijden, zo des konings achting hem lief is. Daarop ga van start in de naam Gods wanneer gij wilt." Toen de heraut uitgesproken was, kwamen er sommigen die bij de omheining verordineerd waren. Zij verordineerden, dat telkens vier en vier tezamen zouden rennen, want van hen konden er niet meer dan vier in de omheining plaats hebben. Toen nu aan de ene zijde zich vier met hun lansen hadden opgesteld, was er onder hen de ridder Orwin, die zelf op zijn helm een afgestompte bezem voerde. Gabriotto zag hem dadelijk en bereidde zich op hem voor. Reinhart reed steeds naast zijn metgezel. Toen zij zich aan beide zijden hadden aangelegd, de klaroenen[69] met ganse kracht aan alle zijden van de omheining weerklonken, zodat het iemand door zijn ganse lichaam heenging en de acht ridders met manhaftig gemoed tezamen renden, meende eenieder de ander machtig te zijn. Toen zij bij

[69] "Hertrummen".

elkander kwamen, trof Gabriotto Orwin uit alle macht, zodat hij hem bij de eerste rit tegen de grond had gerend, wanneer hij zich niet toevallig aan degene die naast hem rende, had vastgehouden, zodat hij zich in grote toorn op zijn hengst hield, naar het einde van de omheining reed, zijn lans wederom in zijn hand nam en ridder Gabriotto wederom tegemoet ging, die hem met zulk een bekwaamheid trof, dat hij van zijn paard ter aarde moest vallen, waarbij Gabriotto zijn lans in stukken hoog in de lucht deed breken. Menigeen nam de trotse rit waar. Philomena en Rosamunda herkenden de livreien van hun beide jonge ridders goed, doch konden verder geen herkennen en hadden gaarne geweten wie de ridder met de bezem was geweest, die door Gabriotto zo zuiver was afgeweerd. De koning zelf kon de ridder Gabriotto niet herkennen en vroeg ten slotte aan een rijknecht wie de ridder met het vliegend hart was, die hem dadelijk ten antwoord gaf: "Allergenadigste heer, het is Gabriotto, de jonge ridder." "Voorwaar," sprak de koning, "ik vind dat hij geen slechte gestalte heeft." Hij vroeg verder naar degene met de rozentak. Die werd hem aangeduid. Het was Reinhart, de andere jongen. De koning ondervond daarvan enige onwil en voelde geenszins meer iets voor hem. Dadelijk had hij argwaan jegens het ridderzegel van de jonkvrouwe Rosamunda hem voor zijn ganse livrei had aangeduid, of wellicht had laten maken. Daarvandaan kwam de eerste onwil van de koning jegens de ridder. Toen het steken de ganse dag geduurd had en thans eenieder wederom naar huis was gereden, was aan ridder Gabriotto door menigeen de prijs gegeven, omdat niemand die dag op de baan was gekomen die zich de ganse dag zo manhaftig en ridderlijk jegens menigeen gehouden had, hetgeen wij thans kortheidshalve zullen laten rusten, en zeggen hoe de dans 's avonds was aangevangen, en ook in welke gedaante aan ridder Gabriotto het kleinood dat hij gewonnen had, werd toebedeeld.

Hoe Gabriotto de krans gegeven werd, die hij op het toernooi verkregen had, en hoe de koning Gabriotto de eerste dans met Philomena gaf en aansprak vanwege zijn metgezel.

Gij heb gehoord hoe de ridder zich zo manhaftig bij het steken had gehouden, en ook hoe hem door vrouwen en jonkvrouwen de prijs gemeenlijk gegeven en toebedeeld werd, hetgeen Philomena grote vreugde in haar hart bracht. De koning regelde door zijn trompetters en herauten dat zij in de stad rondreden en alle buitenlandse heren, ridders en knechten aan het koninklijk hof voor het avondmaal moesten uitnodigen, hetgeen dan spoedig na het koninklijke bevel geschiedde. Toen de tijd kwam, dat menigeen aan het hof was verschenen, werd menigerlei snaarspel gehoord, net zolang totdat men aan tafel

zat. De koning regelde dat de ridder Gabriotto aan de volgende tafel bij zijn tafel werd gezet, alsook Reinhart en Gernier, Gabriotto's vader, die deze dag ook weidelijk gereden had. De koning gaf de ridder Gabriotto voor zijn ganse hofhouding de prijs. Toen het avondmaal voltooid was en men thans de tafel wilde opheffen, sprak de koning tot zijn zuster Philomena: "Zuster, welaan, zeg wie gij meent dat ge de krans wilt geven? Want het moet nog op deze avond geschieden. Bedenk derhalve aan wie ge hem onder alle heren wilt geven. Die zal en moet de eerste dans met u hebben." De jonkvrouwe Philomena sprak: "Allerliefste heer en broeder, aan wie zou ik hem billijker geven dan aan degene die door vrouwen en jonkvrouwen de prijs gegeven werd?" "Ge hebt juist en goed gesproken", sprak de koning en regelde dat de krans werd gebracht, want men zou bijna de dans aanvangen. De jonkvrouwe zond haar kamenierster naar de krans, die gehoorzaam was aan het gebod van de jonkvrouwe. Toen zij hem bracht, nam de koning hem in zijn handen. "Zeker," sprak de koning, "de krans heeft niet veel gebrek aan kostelijkheid. Wel degene, die zulk een ten deel wordt." Daarop werd de dans aangeheven. Philomena nam de fraaie, goed gemaakte krans, ging met grote vreugde naar Gabriotto en sprak aldus: "Jonge ridder, neem de krans aan, die aan u door vrouwen en jonkvrouwen gemeenlijk toegezegd is vanwege uw dappere en adellijke gemoed." De ridder kleurde[70] van grote vreugde in zijn ganse aangezicht, nam de gave van zijn allerliefste jonkvrouwe aan en omarmde haar vriendelijk, hetgeen dan hun beiden onmetelijke vreugde bracht, waarna de dans met zuchten werd aangevangen, allen die daar aanwezig stonden, zich niet genoeg verwonderen konden over hun beider schoonheid, de andere heren, vrouwen en jonkvrouwen ook begonnen te dansen en aldus de danszaal met een fraaie dans vervuld werd. Toen de eerste dans een einde nam, beval de koning de jongeling ridder Gabriotto, de andere navolgende dans naar zijn welgevallen uit te delen, hetgeen hij naar het

[70] "entferben thet".

bevel van de koning naar al zijn vermogen volstrekte. Toen de hofmuzikanten zich voor de tweede dans opmaakten, nam de ridder de jonkvrouwe Rosamunda, samen met een andere edele jonkvrouwe; beval Rosamunda aan Reinhart, zijn metgezel aan, de andere[71] aan een jonge graaf. Nu had de koning er bijzonder acht op geslagen, aan wie de ridder Rosamunda wilde toevoeren. Toen hij zag, dat zij naar Reinhart werd gebracht, verviel hij in nog meer argwaan jegens hen beiden. Hij wenkte terstond de ridder Gabriotto en sprak tot hem: "Ridder, ik vraag u om mij, zo ik zal vragen, een echt waar antwoord te willen geven. Zeg mij, weet gij iets af van de liefde die Reinhart de jonkvrouwe Rosamunda toedraagt? Duidt het mij, want ik heb een groot welgevallen in de ridder. En wanneer ik zijn liefde juist onderken, hoop ik, dat ik teweeg kan brengen dat tussen hen een ware echt kan worden besloten." De koning sprak zulke woorden echter uit louter vals hart, want hij wist dat de beide ridders elkander zo liefhadden, dat geen van hen iets tegen[72] de ander kon zeggen, wanneer hij kon bedenken dat daar voor de ander iets ergs uit zou voortgroeien. Daarom veinsde de koning jegens de ridder. Het was echter zijn voornemen, wanneer hij kon ervaren dat Rosamunda door Reinhart bemind werd, dat hij hem uit zijn hof en ganse koninkrijk verbannen zou. De ridder Gabriotto gaf de koning met weloverdachte moed antwoord op zijn vraag, en sprak alzo: "Allergenadigste heer koning, over hetgeen uwe majesteit mij gevraagd heeft, draag ik in het geheel geen kennis. Wanneer er echter weinig of veel aan de hand zou zijn, geloof ik, dat mijn metgezel Reinhart mij daar niets over zou verheimelijken." De koning moest het bescheiden antwoord van de ridder in zichzelf loven en sprak: "Welaan ridder, aangezien gij een bepaalde mening in u hebt, laat de kwestie dan juist aldus bij u blijven, want ik wil hem ook niet verder navragen." Aldus beval hij de ridder naar zijn wil de dans

---

[71] "die andren". Onduidelijk. Mogelijk is hier zijn eerste danspartner, Philomena, bedoeld.

[72] "wider", in de zin van 'contra', 'in het nadeel van'.

verder te regelen, en met grote vreugde werd de avond tot in de duistere nacht verdreven, tot de tijd kwam dat iedereen de rust verlangde, bij de koning vertrok en ieder in zijn herberg aan zijn rust begon, tot de andere dag aanbrak.

Hoe de koning sommigen van zijn hofhouding het bevel gaf, Reinhart te bespieden, hetgeen echter heer Eberhart van de Leliën niet wilde verhelen, en hij waarschuwde daarvoor vele van zijn metgezellen.

Toen het feest diverse dagen geduurd had en thans een einde nam, en de vorsten en heren allen wederom naar huis trokken, was de argwaan jegens de ridder de koning nog niet uit zijn hart gegaan. Hij bedacht bij zichzelf, sommigen van zijn hofhouding te instrueren, dat zij met alle vlijt de ridder te allen tijd zouden nagaan en met ernst waarnemen, en wanneer zij de ridder bij de jonkvrouwe zagen staan of een ander teken aan hem konden bemerken, dat zij hem alles zonder uitstel moesten doen weten, hetgeen zij hem gemeenlijk toezegden. Nu was er onder dezen iemand, Eberhart van de Leliën genaamd, een daadkrachtige[73] jonge edelman. Toen zij bij de koning weg waren gegaan, dacht hij bij zichzelf na over de macht der liefde en sprak daarmede

[73] "weydlich".

alzo tegen sommigen onder zijn metgezellen: "Gij, mijn allerbeste heren en eedverwanten, ik moet bekennen dat wij (want onze eed wijst ons erop) aan onze allergenadigste heer, de koning, verschuldigd zijn, aan zijn geboden gehoorzaam te zijn. Nu ik er echter achteraf aan denk, weet ik dat er geen van u is, of hij heeft de macht der liefde ondervonden en met welke sterke ketenen en band hij twee tezamen knoopt. Moeten wij het thans ondernemen de bedoeling van de ridder na te gaan en zijn liefde, aldus over hem ervaren, bij de koning aangeven? Dat dunkt mij voorwaar een onterecht iets te zijn, vooral wanneer er voor de ridder iets ergs uit kan groeien, wanneer wij ooit verraders jegens hem worden. Nu beschouwe eenieder, wanneer hem iets dergelijks zou overkomen, hoe hem dat zou bevallen. Daarom zou het mijn raad en uiteindelijke mening zijn, dat wij

de koning in de waan zullen laten alsof wij de ridder dagelijks naspeurden. Ik zeg echter voor mijn part, dat wanneer ik hem bij de jonkvrouwe aantreft, ik mij naar een ander weg zal wenden en net doen, alsof ik niets zag. Al geschiede mij daarom wat er mocht geschieden." De rede die heer Eberhart gehouden had, beviel de anderen allen zeer en zij beloofden hem iets dergelijks dan ook te doen. Aldus sprak een onder hen allen: "Voorwaar, de raad van de heer Van der Leliën is mij zeer goed bevallen, want het is voorwaar zoals hij aanduidt. Ik beken, dat ik ook ooit jegens vrouwen en jonkvrouwen liefde heb gekoesterd. Mocht mij er dan de een, of meer, naar mijn bedoeling zijn nagegaan, dan zou ik hem zijn hals hebben afgesneden. Doch er moet nog één ding worden overwogen. Gij weet, dat nu het bevel van de koning voor ons kwam, er onder ons nog veel meer geweest zijn. Namelijk die, welken thans niet aanwezig zijn. Hun allen bevalt alle verraderij goed, met name Orwin, die waarlijk van deze kwestie, geloof ik, de grootste oorzaak is, zoals gij nog allen vers in het geheugen hebt, hoe hij de papegaai onderricht heeft. Derhalve zal het nodig zijn, dat een van ons de ridder met subtiele woorden voor alles waarschuwt, waartoe mij geen beter dunkt, dan Van der Leliën, aangezien hij hem bijzonder beter kent dan iemand van ons." Eberhart sprak tot zijn metgezellen: "Beste heren en goede vrienden, ik ben gewillig de ridder alles aan te duiden, opdat er voor hem niets ergs uit groeit, hoewel mij van zijn liefde in het geheel niets bekend is. Ik zal mij echter dermate jegens hem met woorden gedragen, dat hij er geen verdriet van zal bekomen." Dat vroegen zij hem allen samen met name vriendelijk, hetgeen heer Eberhart hun beloofde. Aldus gingen zij uit elkander en ging ieder aan zijn bezigheden.

Hoe heer Eberhart van de Leliën Reinhart getrouw waarschuwde, om zich voor het plan van de koning te hoeden.

Eberhart van de Leliën beschouwde met ganse vlijt, hoe hij zijn rede met de ridder wilde aanvangen, opdat hij die tot geen enkel verdriet aannam. Er verging geen lange tijd, dat hij met de ridder samen op een eendenjacht allerhande zou bespreken. Toen Van de Leliën het de tijd dacht, sprak hij tot de ridder: "Heer Reinhart, ik heb al heel lang het plan gehad om met u te spreken. Het heeft zich echter nimmer dan tot dit keer kunnen schikken. Daarom vraag ik u van tevoren, dat wanneer ik iets met u zou bespreken wat u tegenstaat, ge het mij wilt vergeven, want het geschiedt uit louter ware en juiste trouw. Het heeft zich voorgedaan in de afgelopen tijd, dat onze allergenadigste koning sommigen van ons heeft laten samenroepen en ons iets

heeft voorgehouden, dat u, wanneer het aldus zo zou zijn als de koning het zich voorneemt, tot grote schade zou dienen. Daarom hebben sommigen van ons met elkander beraadslaagd om u met vriendelijk bedoeling te waarschuwen." Reinhart nam de woorden met grote verwondering ter harte en kon niet weten wat hij toch jegens de koning misdaan had. Hij bedacht niet, dat de koning hem vanwege de jonkvrouwe vijandig zou zijn en sprak tot Van de Leliën: "Beste heer, ik bedank u en ook anderen ten zeerste, die thans in zulk geval gedenken om mij voor mijn ongeluk te waarschuwen. Ik kan echter waarlijk niet weten, waarmede ik mij toch jegens mijn heer, de koning, schuldig heb gemaakt, dat hij zoveel opzichters over mij gesteld heeft. Ik verzoek u echter, mij zulks te openbaren, opdat ik mij daartegen goed weet te hoeden, want het kon een kwestie zijn die ik wellicht zonder enig besef deed en die ik niet als een onrecht beschouw." Van de Leliën sprak: "Heer ridder, ik zal u de mening van de koning niet verheimelijken. Mijn heer, de koning, is jegens u in zulk een argwaan, dat hij gans gelooft en ervan uitgaat, dat gij en de jonkvrouwe Rosamunda in liefde met elkander verbonden zijt. Daarvan wil hij zich in het geheel niet laten afbrengen. Daarom, edele ridder, is het voor u nodig om zulks te weten, want wanneer ge wellicht toevallig bij de jonkvrouwe stond te praten en het dan tegen de koning gezegd werd, mocht ge daardoor tot groot lijden en leed komen, hetgeen mij dan van ganser harte leed zou doen." De ridder kreeg van de rede zulk een grote schrik, dat hij nauwelijks op zijn paard kon blijven en een goede tijd aldus zonder te spreken reed. Ten slotte sprak hij: "O nijd en haat, o gij, schandelijke, boze kletser. Ach God, wie kan toch degene zijn die mij aldus tegen mijn heer, de koning, zo valselijk heeft opgezet? Nu moet het mij immer berouwen, dat ik ooit Engeland verlaten heb. O schone en deugdzame jonkvrouwe, wat zult gij denken, wanneer gij al dit gepraat over mij en u hoort uitgaan. Gij moogt wel zeggen, dat ik u tot al het ongeluk in dit koninkrijk

ben gekomen, terwijl gij voorheen ook in zulk een tegenslag[74] met mij geweest zijt, toen de schalkachtige vogel mij door een valse onderwijzer zulke dingen ook wilde aantijgen. God wille, dat ik te zijner tijd mij op mijn tegenstrevers kan wreken." Waarna hij tot Van de Leliën sprak: "Edele heer, ik zeg u ten hoogste dank voor uw getrouwe en broederlijke waarschuwing. Ik hoop ook van God, dat Hij mij de genade geeft om alle goede daden aan u verschuldigd te zijn." Met dit gesprek reden zij op de stad toe. De ridder Reinhart was het zeer slecht te moede. Hij moest met groot verlangen wachten tot hij bij zijn allerbeste Gabriotto kwam, opdat hij bij hem zijn ellende kon aanduiden en klagen, en zijn goede raad daarin aanroepen, die hij verder van niemand verlangde.

[74] "gewert".

Hoe Reinhart zijn metgezel vertelt over de trouwe en vriendelijke waarschuwing die Van de Leliën hem gegeven heeft.

Zodra Reinhart van zijn paard was afgestegen, ging hij in laarzen en met sporen zijn allerbeste Gabriotto zoeken, die hij in korte tijd aantrof. Met een treurig aangezicht en zwaar zuchten sprak hij: "O, mijn allerliefste broeder en vriend, het grote verlangen dat ik naar u gehad heb, kan ik u op geen enkele wijze vertellen. O God, hoe dikwijls heb ik mij deze dag gewenst, dat ik u het grote ongeval dat mij overkomen is, had kunnen onthullen. O gij, mijn allerliefste broeder en trouwe raadgever, thans heb ik het eerst nodig om uw raad in te roepen, want mij is, sinds wij uit Frankrijk zijn getrokken, nimmer iets ergers overkomen." De ridder Gabriotto was door de woorden van zijn metgezel zo geschrokken, dat hij hem daarop niet goed

kon antwoorden, want hij kon niet bedenken wat toch van zulk een zware klacht jegens hem de oorzaak was. Doch uiteindelijk sprak hij: "Mijn allerbeste Reinhart, het verwondert mij niet weinig waarmede gij belast zijt, en welke oorzaak u toch tot zulk een zware klacht hebt. Ik smeek u, dat ge het mij wilt aantonen, opdat ik geen twijfel meer heb." "O, mijn allerbeste Gabriotto, ge moet weten dat ik niet onbillijk zulk een klacht aan u zou uiten, want het kon mij waarlijk niet droefgeestiger vergaan. O, Gabriotto, het ligt eraan, dat ik mijn allerliefste Rosamunda tegen al mijn gedachten in, moet mijden, want ik heb waarachtig getuigen, dat mijn heer, de koning, jegens mij diverse van zijn dienaren heeft laten komen, die op mij moeten letten en mij nagaan. En wanneer zij mij op enigerlei wijze kunnen betrappen, moeten zij dat zonder enig uitstel bij hem aangeven. Daarom, mijn Gabriotto, wil mij hierin raadgeven,

hoe ik mij moet gedragen." Toen Gabriotto de woorden van zijn metgezel gans had begrepen, kwam de vraag die de koning hem gesteld had, in zijn gedachten en hij sprak: "Waarlijk, Reinhart, het is niet lang geleden, dat onze genadigste heer mij heeft aangesproken en mij ernstig over de liefde van u en jonkvrouwe Rosamunda heeft bevraagd, waarop ik hem geen ander antwoord gaf, dan dat mij over deze ganse liefde niets bekend was. De koning liet het daarbij en vroeg mij niet verder. Dat heb ik u echter niet willen zeggen en ik dacht ook niet dat dat nodig was. Wanneer het met hem echter zo gesteld is als gij mij aanduidt, zou daarop voorwaar een grote zorg ontstaan, want ik leid hieruit wel af, dat de koning zulk een vraag uit louter valsheid heeft gedaan. Nu hebt gij zelf macht over u en mijd zo spoedig als gij kunt weg en steg waar de jonkvrouwe zich gebruikelijk begeeft. Mocht het zich dan voordoen, dat de koning naar haar zou vragen, zodat men over de opzet zich veel zorgen moet maken, dan zal ik u op een andere wijze met mijn raad behulpzaam zijn." De bedroefde Reinhart, die met een zwaar gemoed beladen was, beloofde zijn metgezel zijn raad op te volgen, hoewel het hem zwaar viel zijn jonkvrouwe aldus te verlaten. Doch hij nam zich voor, de jonkvrouwe te schrijven en haar de brief bij de geneesvrouwe in het verborgene toe te sturen, die van zulk een liefde goed afwist.

Hoe Reinhart bij vrouwe Laureta kwam, haar zijn leed deed weten en haar getrouwe raad daarin verlangde.

Reinhart was met gans bekommerd hart bij zijn metgezel weggegaan, had menige zware gedachte, ging heimelijk naar zijn vertrek, ging zitten en begon welgemeend een brief te schrijven: 'Mijn hart, zin en gemoed, liefste jonkvrouwe, mijn hart zou altijd bij u blijven. En al zou het geklets met zijn valse list ons nog een keer zo tegenwerken, ge moet weten, mijn allerliefste Rosamunda, dat het geluk thans zeer tegen ons is. En de oorzaak is, dat mijn allergenadigste heer, de koning, een aanmerkelijke argwaan jegens ons beiden koestert, zodanig, dat hij Gabriotto over onze liefde ernstig bevraagd heeft, doch zich zijn antwoord niet genegen liet zijn, en voor ons vanuit een plan veel van zijn dienaren heeft laten komen, die dag en nacht op ons moeten letten. Wanneer zij ons dan bij elkander vinden staan of gaan, moeten zij dat terstond bij de koning aangeven. Daarom, mijn uitverkoren Rosamunda, moet ge er niet verdrietig om zijn, wanneer ik mij niet als eerder bij u bevind, wanneer hoewel mijn gedrag en gebaren veranderen, zal mijn hart zich toch nimmermeer van u afwenden, zolang de Almachtige ons beiden ons leven verleent. Wil hiermede, allerliefste jonkvrouwe, mij niet minder indachtig zijn, want ik heb uw deugd en schoonheid in mijn hart vormgegeven. God bewaren u voor enig verdriet.' Toen de ridder deze brief geschreven had, en hem ook naar alle noodzaak gesloten had, is hij wederom zijn allerbeste Gabriotto gaan zoeken. De twee edele ridders zijn om hun verveling te verdrijven, opgestegen en met hun valken naar hun gewoonte naar het veld gereden. Een tijd lang konden zij over niets anders spreken dan over hun liefste jonkvrouwen, en toen troffen zij een fraaie fazant aan. Reinhart volgde met zijn valk de fazant net zolang na, tot hij hem ter aarde stiet, waardoor de ridder iets moediger werd en zich terstond voornam, de fazant naar zijn allerliefste Rosamunda te sturen, hoe hij dat ook teweeg mocht brengen,

waarop hij wederom bij zijn metgezel kwam, die zich ook over de fazant verheugde. Zij reden wederom met elkander naar de stad. Reinhart onthulde zijn bedoeling aan zijn metgezel en vertelde hem ook, hoe hij aan de jonkvrouwe Rosamunda een brief had geschreven. Hij vroeg hem raad over langs welke weg hij toch Rosamunda de brief kon doen toekomen en bezorgen. Gabriotto antwoordde hem en sprak: "Beste Reinhart, de zorg die daaruit ontstaat, kunt ge zelf wel afmeten. Daarom hebt ge het nodig vlijtig in de kwestie te handelen, opdat de koning dit alles niet te weten komt. Wanneer ge mijn raad wilt opvolgen, moet ge de kwestie zodanig aangrijpen, dat ge u heimelijk en stil bij Laureta vervoegt en haar beveelt de fazant naar Rosamunda te brengen. Ge kunt haar ook de brief waarover ge mij gesproken hebt, goed toevertrouwen, want ge weet dat zij ons beider liefde een goede wil toedraagt, zodat ge u wat haar betreft geen zorgen hoef te maken." Zijn metgezel Reinhart had de raad goed begrepen en ondernam met vlijt om die na te volgen. Hij zocht terstond een manier om bij Laureta te komen. Dat duurde niet lang. Hij nam zijn fazant, verborg met list de brief bij deze onder zijn vleugel en bracht hem dadelijk naar Laureta, die hij naar zijn verlangen in haar eentje aantrof in haar vertrek. Toen hij haar met vriendelijke woorden begroet had, ging hij bij haar zitten en sprak: "Vrouwe Laureta, ge moet u over mijn komst geenszins verwonderen, want mijn hart is u dermate toegenegen, dat ik weet dat niemand anders mij in mijn nood behulpzaam kunt zijn, dan gij alleen." Hij deed vrouwe Laureta al zijn leed weten en smeekte haar daarbij, jonkvrouwe Rosamunda de brief te geven[75], samen met de gevangen vogel. Dat alles beloofde zij hem getrouwelijk en nam daarmede de fazant en de brief aan. Zij bewaarde die tot te gelegener tijd. Toen nu vrouwe Laureta de jonkvrouwe Rosamunda zonder enig falen alleen wist te vinden, nam zij de fazant en bracht die naar de jonkvrouwe Rosamunda, aldus sprekend: "Rosamunda, edele jonkvrouwe, uw ridder, die u boven alle jonkvrouwen

[75] "antworten".

liefheeft, zendt u deze vogel, onder wiens vleugels u over zijn droefheid een genoegzaam bericht zult vinden." De jonkvrouwe Rosamunda ontving de vogel met grote dank van vrouwe Laureta en deed de brief met grote vreugde open. Doch zij was nog niet begonnen te lezen, of werd met duizendvoudig leed bevangen. Zij wist niet waarvan toch deze ganse opzet opgekomen was. "O, geluk," sprak zij, "hoe hebt ge mij in een oogwenk zelfs van al mijn vrienden beroofd en mij al mijn troost en hoop benomen. Wee degene, die zich gans op u meent te verlaten, want met een honingzoete aanvang bejegent gij uw onderdanen, doch met gif en gal bewijst ge uw afloop. Niemand op aarde moet u vertrouwen, daaraan hebt gij u aan mij en mijn allerliefste ridder schuldig gemaakt." Met zulke en andere woorden beklaagde Rosamunda zich lang en maakte ook geen einde aan haar geklaag, net zolang tot zij door Philomena getroost werd.

Hoe de beide ridders toevallig voor de stad gingen wandelen en een necromanticus[76] naar hen toekwam, hen beiden bij hun naam noemde en aansprak als schoolgenoten.

Niet lang daarna geschiedde het op een dag, dat Reinhart en Gabriotto met elkander voor de stad gingen wandelen en elkander hun toestand en leed klaagden. Toen zij aldus in een ernstig gesprek verwikkeld waren en op niemand acht sloegen, kwam er een man van veertig jaar naar hen toe in een zeldzaam, vreemd gewaad. Die begon tegen hen te spreken: "Reinhart en Gabriotto, gij beide jonge ridders uit Frankrijk, God de almachtige verlene u gezondheid en kracht. Hij gebiede ook al datgene wat ge van Hem verlangt." De beide jonge heren konden zich niet genoegzaam over de rede van deze vreemdeling verwonderen en keken de goede man aan, die in de Franse taal tegen hen gesproken had en hen beiden bij hun namen genoemd had. Ten slotte sprak Reinhart: "Goede vriend, wie gij zijt, is ons beiden verborgen. Uw woorden echter geven getuigenis van u, dat gij ons alle goeds gunt. God wille, dat het ons naar uw woorden gelukt. Doch wanneer het u niet tegenstaat, zouden wij gaarne uw naam en afkomst weten." De goede man sprak tot hen: "Gij jonge, edele ridders, ik word Va-

[76] Iemand die voor magische doeleinden geesten oproept.

lentinus van Parijs genoemd en heb u beiden terwijl gij jong geweest zijt, goed gekend. Dat gij mij echter thans niet meer kunt herkennen, is geen wonder, want, terwijl gij knapen van tien jaar geweest zijt, ben ik uit Parijs gekomen en heb sindsdien mijn tijd in de necromantiek verdreven en ben ook over menige verre en wijde weg getrokken, tot ik de kunst naar mijn wil en genoegen kon ervaren." "O, Valentinus," sprak Reinhart, "aangezien gij in een dergelijke kunst onderlegd zijt, zoudt ge ons beiden goed van pas komen, want ik heb dikwijls en veel over zulk een kunst horen spreken." "Jonge ridder," sprak Valentinus, "wanneer ik hier zou blijven, zou ik u in dat alles, zo ik het kon, aansturen en u te stade komen. Dat gij echter meent, dat ik u in al datgene in zulk een korte tijd kan onderwijzen, is niet mogelijk. Wanneer echter de weg uit Portugal mij wederom naar dit koninkrijk draagt, wil ik u van

dienst zijn zolang het u zal bevallen en bij u blijven en u zoveel gij vatten kunt, onderwijzen", waarvoor de beide ridders dank zegden. Doch Reinhart sprak: "Mijn Valentinus, aangezien gij ons thans in zulk een geval niet kunt helpen, verzoek ik u toch één ding, wanneer het u bekend is. Wilt ge mij leren een geschrift te schrijven dat niemand anders kan lezen, dan degene die ik het openbaar?" "Dat wil ik doen", sprak Valentinus. Daarmee beduidde hij de ridder diverse stoffen waarmede men op doek of papier kon schrijven, wat echter niet te lezen was, behalve in een zuiver bronwater, waarvoor Reinhart hem grote dank zegde. Hij gebruikte ook naderhand deze kunst dikwijls voor zijn allerliefste Rosamunda, zoals ook Gabriotto voor Philomena, zijn geliefde jonkvrouwe. Hierna nam Valentinus afscheid van hen. Daarna vernam geen van hen waar hij naartoe was gegaan.

Hoe Reinhart door de koning in het vrouwenvertrek werd gevonden en over hetgeen de koning met hem besprak.

Toen Reinhart een lange tijd met treuren en klagen verdreven had, geschiedde het op een dag, dat hij met zijn metgezel Gabriotto naar het vrouwenvertrek ging, alwaar zij Philomena met al haar jonkvrouwen vonden zitten, en niet weinig vreugde kregen, alleen al aangezien zij elkander konden aankijken. Toen echter de valse tongen die de edele Reinhart dagelijks in de gaten hielden, dit vernomen hadden, en met name Orwin, die de ridder eerder afgunstig en vijandig was en zelf terstond had waargenomen dat Reinhart in het vrouwenvertrek was, vervoegde hij zich derhalve spoedig bij de koning en sprak: "Allergenadigste heer en koning, wanneer uwe koninklijke majesteit mij niet bijzonder zou verdenken, zou ik u waarlijk aanleiding geven, opdat gij Rosamunda en haar Reinhart bij elkander vond." De koning sprak: "Orwin, ge moet geen ergernis van mij verwachten, aangezien ik u en menigeen van mijn dienaars zulk een bevel heb gegeven. Zeg mij daarom gerust waar ik de ridder kan vinden." "Genadige heer," sprak Orwin, "het is slechts kort geleden dat ik hem samen met zijn metgezel Gabriotto het vrouwenvertrek zag binnengaan, waarin ik hen zovele malen en thans een goede tijd heb zien zitten en met name Rosamunda en Reinhart hun gesprek met elkander hadden." De koning brandde van toorn in zijn aangezicht en begaf zich terstond naar het vrouwenvertrek, alwaar hij naar zeggen van de ridder de beide ridders aantrof. De koning keerde zich met grimmig aangezicht naar de ridder Reinhart en sprak: "Reinhart, een jonge ridder zoals u past het niet, zijn tijd steeds bij vrouwen en jonkvrouwen te verdrijven. Ik raad u aan, dat ge afziet van de dingen die ge van plan zijt, anders, zeg ik u, zoudt ge u grote schade doen." Daarmede wendde hij zich om en ging daarvandaan, zich dadelijk voornemend de ridder van zijn hof te verbannen, ware het niet, dat hij bezorgd was Gernier te verliezen. Toen Reinhart niet weinig was geschrokken van de

woorden van de koning, en evenzo de beide edele jonkvrouwen de woorden ernstig nabeschouwden en in groot leed verkeerden, vertrokken de beide jonge ridders bij de jonkvrouwen, gingen daarvandaan en wisten niet wat hun in de kwestie te doen stond. Ondertussen nam de koning zich voor met de ridder Gernier te spreken vanwege de jonge ridder Reinhart.

De koning liet de oude ridder Gernier komen en beval hem Reinhart met woorden te berispen, vanwege zijn liefde die hij Rosamunda toedroeg.

De koning had na deze geschiedenissen een gans onrustig hart en dacht steeds na over de liefde van de ridder. Hij nam zich voor, met de ridder Gernier te regelen, dat de jongeling door hem met woorden berispt werd, opdat hij afstand deed van zijn liefde. Alzo beschikte hij, dat de oude ridder naar hem toe zou komen. Zodra de ridder bij de koning kwam, begon de koning met die bedoeling tot hem te spreken: "Gij weet zonder twijfel, Gernier, hoe ge aan mijn hof gekomen zijt en u thans ook een tijdlang eervol en goed gedragen hebt. Wanneer gij alzo de waarheid wilt bekennen, moogt ge niet klagen. Ge weet ook, dat

sinds de tijd dat ik uw zoon Gabriotto samen met zijn metgezel Reinhart tot ridder geslagen heb, ik hen in het bijzonder boven mijn andere hofhouding heb verkozen. En wanneer zij mij beiden voortaan alzo willen dienen, zal ik hen zonder twijfel mettertijd hoog begiftigen. Nu moet ge weten, Gernier, dat Reinhart jegens een jonkvrouwe dermate in liefde is ontbrand, dat ik bezorgd ben dat hij zich daardoor in grote onrust zal begeven en daardoor mijn achting en genade verliest. Want de jonkvrouwe die hij liefheeft, is voor hem qua geboorte te hoog, want zij is de dochter van een machtige graaf. Derhalve past het haar niet om een eenvoudige[77] ridder te hebben. Nu dunkt mij echter, dat het voortdurende aanhouden van de ridder de jonkvrouwe er dermate toe gebracht heeft, dat wanneer de kwestie niet spoedig voorkomen was, zij zich noch over stam, noch naam zou bedenken en zich tegen de wil van al haar vrienden met de ridder zou benadelen[78], hetgeen voor hem dan niet goed zou aflopen. Aangezien de jonkvrouwe mij aan mijn hof dermate vertrouwd is, dat ik haar naar mijn beste vermogen wil beschermen, is het mijn verzoek aan u, Gernier, dat gij onverwijld met de ridder spreekt en hem van al zijn liefde afbrengt, opdat er voor hem niet een aanmerkelijke onraad uit ontstaat. Daarmede doet ge mij een bijzonder groot genoegen." Gernier, die de woorden van de koning goed begrepen had, werd van grote schrik vervuld, toen hij de koning aldus had horen spreken. Hij wist niet goed wat hij daarop antwoorden moest. Uiteindelijk sprak hij: "Allergenadigste heer en koning, de rede die ik van uwe genade gekregen heb, kan mij niet genoeg verwonderen, aangezien ik nimmer bij Reinhart iets dergelijks bespeurd heb. Aangezien gij echter mij, allergenadigste heer, bevolen hebt, zal ik een serieuze vlijt aanwenden en wanneer God wil, de kwestie in korte tijd zo regelen, dat uwe genade zich hierover op geen enkele wijze moet bekommeren." "Doe zulks," sprak de koning, "want ik zou

---

[77] "schlechten".

[78] "vertiefen".

het voor de ridder niet weinig betreuren, wanneer hem enig leed zou overkomen." Met deze woorden ging Gernier daarvandaan, zocht de jonge ridder Reinhart en was met zware gedachten beladen. Want de ridder Reinhart was hem zo lief, alsof hij zijn zoon was geweest.

Hoe Reinhart door de oude ridder Gernier met tuchtigende woorden berispt werd, en Reinhart hem bekende dat Rosamunda zijn echtelijke gemalin was.

Toen Gernier met bekommerd hart de jonge ridder ging zoeken, duurde het niet lang tot hij Reinhart vond, tot wie hij sprak: "O God, Reinhart, mijn allerbeste vriend, ik had nimmer van u verwacht, dat gij ons aldus een ongenadige koning zoudt bezorgen. Ach, dat ik ooit naar Engeland kwam, aangezien ik mijn heer, de koning, alzo in grote toorn jegens ons bewogen vind. Over hetgeen de oorzaak is, draagt gij zonder twijfel een goede kennis." De jonge ridder, was enigszins geschrokken van de snelle berisping en kon lang niet bedenken wat toch de oude ridder tot zulk een berisping bewogen had. Doch ten slotte bedacht hij, dat het niet om iets anders zijn, dan dat hij de

jonkvrouwe Rosamunda zulke een grote liefde toedroeg, en sprak: "Gernier, allerliefste vader[79] en vriend, de waarschuwing en berisping die mij hier door u voorgehouden worden, zijn mij gans verborgen. Waarom doet ge mij iets dergelijks aan? Want ik heb mij geenszins jegens de koning aldus schuldig gemaakt, dat wij om die reden alle drie een ongenadige heer zouden moeten hebben." Gernier sprak: "O, Reinhart, gij meent wellicht dat de koning niet afweet van uw liefde, die gij een jonkvrouwe welke in het vrouwenvertrek van de jonge koningin is, toedraagt. Ik zeg u echter met zekerheid, dat mijn heer, de koning, van alle dingen goed kennis draagt. Door wie hem dat echter gezegd is, is mij verborgen. Ik zeg u ook, allerbeste Reinhart, dat wanneer gij niet van uw liefde afstand neemt, er voor u voorwaar veel leed uit zou voortkomen. Wees daarom vermaand door alle trouw en liefde die wij ooit tezamen gehad hebben, en zie af van uw voornemen, want wanneer de koning daar kennis van zou dragen, zoudt ge zonder twijfel een genadige heer en koning hebben." Reinhart kon het niet langer uitstellen om de oude ridder op zijn woorden te antwoorden en sprak: "Datgene wat mij hier door u wordt voorgehouden, kan ik nimmer loochenen. Ik zou mij daarvan ook door geen vrees, noch trouw laten afwenden, want zoals het onmogelijk is voor het water dat naar het dal stroomt, om zijn stroom om te wenden en die tegen de berg op te richten, zo onmogelijk is het om mij van mijn allerliefste Rosamunda af te brengen. Mij is niet verborgen dat de koning over zulk een liefde kennis draagt, want hij heeft kort geleden bespieders mij heimelijk laten nagaan en mij ook niet geleden zelf met ruwe woorden benaderd, toen hij mij bij mijn allerliefste Rosamunda vond zitten, waarbij ook Gabriotto geweest is. Wat kunnen dergelijke ruwe woorden aan mij bewerkstelligen, aangezien ik het mij vanwege mijn liefste jonkvrouwe niet te zwaar acht de dood te lijden? Daarom, allerbeste ridder, zijn alle berispingen aan mij verspild. Eerder zou ik gewillig de dood ingaan, dan mijn

[79] Gernier is evenwel de vader van Gabriotto en niet van Reinhart.

allerliefste jonkvrouwe aldus te verlaten." De goede, oude ridder Gernier was onaangenaam getroffen door de rede van de jonge ridder en sprak: "Voorwaar, Reinhart, thans wilt ge uw toezegging en belofte niet nakomen, want toen wij met elkander uit Frankrijk zijn getrokken, hebt ge u onder mijn straf gesteld, en beloofde mij ook altijd net zo gehoorzaam te zijn als uw vader. Thans echter zijt gij anders gezind, zoals ge u met woorden tegen mij bewijst. Aangezien ge mijn waarschuwing en berisping alzo gering acht, en voor u niettemin daarop zoveel gevaar staat, hoe wilt ge mij dan in iets minder belangrijks gehoorzaam zijn? Ik verwonder mij waarlijk niet weinig over u, Reinhart, dat ge uw ridderlijke gemoed zo richt, dat ge omwille van de liefde die ge een jonkvrouwe toedraagt, het waagt u in de dood en ander gevaar te begeven? Voorwaar siert een dergelijk voornemen de orde der ridderschap niet, want ge zoudt voorwaar meer bespot worden wanneer andere ridders het over u ervaren, dan dat ge daardoor enige roem zoudt verwerven. Derhalve wil ik u nogmaals, mijn allerbeste Reinhart, smeken, dat ge van uw voornemen afstand doet, opdat ge in de achting van de koning moogt blijven." Toen Reinhart de oude ridder gehoord had, sprak hij: "O, Gernier, beste vriend en vader, ik kan uw trouw nimmermeer vergelden, want ik bespeur wel, dat mij dat in alle trouw zal geschieden. Dat ik mij echter van mijn liefde ontslaan zou, weet dan, dat ik het noch in mijn macht, noch gemoed kan hebben. Daarenboven zou ik het ook jegens God nimmermeer weten te verantwoorden, want wanneer ik ooit de waarheid bekennen moet, zo is Rosamunda mijn allerliefste gemalin, aan wie ik de goddelijke echt beloofd heb. Daar kan ik, noch zij, ooit vanaf worden gebracht. Hierover, Gernier, beste vriend, moet ge u niet verder bekommeren, aangezien de kwestie toch te laat is aangevangen." Gernier, de goede, oude ridder, schrok zozeer van de woorden die Reinhart hem voorsloeg, dat hij nauwelijks op zijn benen kon blijven staan, van grote schrik geen woord met de ridder kon spreken, met treurig gezicht van hem wegging, zijn zoon

Gabriotto zocht, waarvan hij meende dat de kwestie aan hem verborgen was, en zich voornam om de opvatting van zijn metgezel te onthullen en zijn raad daarin te verlangen.

Hoe Gernier, de oude ridder, zijn zoon Gabriotto het voornemen van Reinhart deed weten, en Gabriotto aan zijn vader bekende dat hij van alles een aanvanger was, en ook hoe hij Philomena de echt beloofd had, waarvan de oude ridder in een tweevoudig lijden kwam.

Gij hebt gehoord, met welk leed de vrome, oude ridder Gernier bevangen was, en hoe hij bij zijn zoon zijn leed meende te klagen. Hem was echter de heimelijke liefde verborgen die zijn zoon jegens de jonkvrouwe Philomena droeg. En ook, dat hem de liefde van zijn metgezel meer dan aan enig mens bekend was. Zodra Gernier bij zijn zoon kwam, begon hij met treurig aangezicht en bekommerd hart met hem te spreken: "O, Gabriotto, mijn allerliefste zoon, ik mag wel zeggen, dat wij op een onzalig uur in Engeland zijn gekomen, aangezien het geluk

zich met een onstuimige loop tegen ons gewend heeft. Wee mij, dat ik ooit aan het koninklijk hof gekomen ben." Gabriotto werd door de woorden van zijn vader enigszins bekommerd, kon niet bedenken wat hem toch tot zulk een snelle klacht bewogen had en sprak derhalve: "Allerliefste vader, de oorzaak van uw klacht is mij gans verborgen. Wanneer het u echter bevalt, zou ik die gaarne van u vernemen." De oude ridder begon zijn zoon al datgene te vertellen wat er met de koning en zijn metgezel Reinhart verlopen was. Zodra Gabriotto zijn vader gehoord had, had hij hem dadelijk geantwoord en aldus tot hem gesproken: "Mijn hart[80], lieve vader, ik smeek u dat ge mij m'n antwoord wilt verontschuldigen en mij vergeven, en wanneer ik iets tegen u gedaan heb, mij ook door God wilt vergeven, en aan de macht der liefde die dingen af te meten waaraan vele manhaftige, trouwe lieden onderworpen zijn geweest. Ik smeek u, lieve vader, dat ge de liefde van mijn metgezel niet zozeer slecht wilt opnemen, want ik ben waarlijk een grote oorzaak van zijn liefde. En wanneer ik niet had aangevangen lief te hebben, voorwaar, dan zou Reinhart jegens Rosamunda nimmer in liefde ontbrand zijn. Gij moet ook weten, lieve vader, dat ik niet minder jegens Philomena in liefde gevangen ben, dan mijn metgezel Reinhart jegens Rosamunda. Ik heb mij ook niet minder met haar verplicht. Daarom, mijn hart, lieve vader, wil mij m'n brutaliteit vergeven en mij hierin een vaderlijke raad geven, waaraan ik mij voortaan zal houden, aangezien ik toch bespeur, dat onze lang verborgen liefde zal uitbreken." Met welk een smart de goede, vrome, oude ridder bevangen werd, is mij niet mogelijk te beschrijven, aangezien hij vernam dat zijn zoon met veel meer zorgelijke liefde beladen was dan Reinhart. "O, God," sprak Gernier, "mijn zoon, hoe hebt ge mij zo gans in angst en nood gebracht? Ach, dat ik niet in Frankrijk ben gebleven. Terwijl ik toch een genadige koning had kunnen hebben. Dan was ik toch van een grote en zware zorg ontladen. O, mijn zoon, gij hebt de zorg die daarop staat nog nimmer

[80] "hertz", dus duidelijk niet 'herr', evenals iets verderop.

genoegzaam doordacht. Terwijl de koning zo zwaar jegens Reinhart vergramd is, wat zou hij dan doen? Wanneer hij zou vernemen, dat gij het eerder gewaagd hebt om zijn eigen zuster te ontvoeren, waarlijk, dan zou er geen andere hoop zijn, dan dat wij alle drie door de koning gedood worden. O, mijn arme ridder, het zou mij veel beter[81] geweest zijn zonder een zoon, dan zulk een zwaar oordeel te verwachten." Toen de jonge ridder zijn vader aldus bedroefd zag, wilde hij niet langer met zijn troost wachten en sprak: "Mijn hart, lieve vader, laat de kwestie u niet dermate ter harte gaan, want ge moet mij waarlijk geloven. Wanneer ge mijn raad wilt opvolgen, zullen wij zonder zorg de kwestie tot een goed einde brengen en niet aldus in grote zorg verkeren, zoals gij meent. Daarom zal ik, zo het u belieft, mijn metgezel Reinhart roepen en hem mijn plan onthullen. Wanneer Reinhart mij dan zou volgen, zullen wij de koning in korte tijd al zijn argwaan benemen." De oude ridder sprak: "O, mijn zoon, wanneer ge een dergelijke raad weet, dan zou ik wel spreken dat ge thans met meer verstand dan ik begiftigd zijt. Want waarlijk hebben zorg en angst mij dermate bevangen, dat het mij niet mogelijk is daarin enigerlei raad te geven. Daarom, mijn zoon, wil onverwijld uw metgezel Reinhart laten komen, opdat mijn leed mij eensdeels ontnomen wordt." Gabriotto aarzelde niet lang na de woorden van zijn vader en liet zijn metgezel komen. Hij onthulde hem zijn plan in het bijzijn van zijn vader, zoals gij hierna zult vernemen.

[81] "weger".

Hoe Gabriotto aan zijn metgezel zijn plan openbaarde, hoewel dat moeilijk te volbrengen was. Toch willigde Reinhart het in, opdat iets ergers vermeden bleef.

Toen Gabriotto zijn vader de zorg eensdeels ontnomen had en thans zijn metgezel had laten komen, liet die niet lang op zich wachten, was naar zijn allerbeste metgezel gekomen, trof de vader van zijn metgezel in groot treuren bij hem aan, en bedacht wel wat de oorzaak van zijn oproep zou zijn. Gabriotto sprak: "Reinhart, ge moet u niet verwonderen dat ik u heb laten komen, want het is niet voor niets geweest. Want ik vrees waarlijk dat onze heimelijke liefde bekend zal worden. Wanneer zulks geschiedt, zou ons daaruit waarlijk niet een kleine zorg ontstaan. Aangezien echter de kwestie noch niet

gans overluid is, zou men nog wel een weg kunnen vinden waarmede wij beiden zonder argwaan bij de koning konden wonen. Dat kan echter op geen enkele andere wijze geschieden, dan zoals ik u, Reinhart, te verstaan zal geven. Ge moet u eerst uit Engeland begeven en op reis gaan, een jaar of langer, al naar de aard der aangelegenheid. Doch met de aanduiding dat gij en ik beiden verlof van de koning verlangen en ons ook door geen enkel middel of weg laten bepraten om aan dit hof te blijven. Want ik weet, dat de koning het niet zal nalaten om door smeken te trachten ons te behouden. Zodra hij dan ons serieuze voornemen gezien en gehoord heeft, zal hij zijn argwaan gans laten varen, hoewel mijn plan moeilijk te volbrengen zal zijn. Niettemin dwingt mij de liefde die ik jegens mijn liefste jonkvrouwe koester, dat mij geen weg te ver, geen arbeid te zwaar zal zijn, opdat ik daarna des te onbevreesder bij mijn liefste jonkvrouwe kan wonen. Wie weet, zal het zich in tussentijd voordoen dat de koning sterft, of God ons langs andere weg kan helpen, waardoor wij ons verlangen zonder zorg tot voltooiing brengen." Toen nu de jonge en edele ridder Reinhart zijn metgezel aldus hoorde spreken, keek hij hem aan met een grimmig aangezicht en sprak tot hem: "O, Gabriotto, thans pas herken ik met welk een liefde gij jegens uw jonkvrouwe bevangen zijt. Voorwaar, uw liefde zal niet dermate eindigen zoals gij dikwijls en vaak gezegd hebt. Ik kan niet nalaten u aan de dingen te herinneren, hoewel uw vader aanwezig is. Hoe dikwijls hebt gij u in alle nood begeven en omwille van uw jonkvrouwe geleden, en ook met uw schrijven uw jonkvrouwe dikwijls beloofd dat ge, zo de nood het vereist, de dood om harentwege wilt lijden, wanneer het op afrekenen aankomt? Thans echter begeert gij de vlucht en toch is er niemand die u najaagt. Want ik weet dat de koning op geen enkele wijze argwanig jegens u is. Laat ge u aanvechten, dat de koning mij alzo vijandig is? Terwijl ik me toch gans niet vergis. Hoe zoudt ge pas handelen, wanneer gij (net als ik) tegen hem opstond? Voorwaar, ik geloof, dat gij bij de eerste aanloop

ontreden zou zijn en u als een vluchtende schuldig zoudt bekennen. Voorwaar, geen mens moet mij ertoe overhalen. En mocht ik weten dat de dood mij net zo nabij was als het leven mij is, dan zou niemand anders mij van mijn liefste jonkvrouwe scheiden dan de dood." Gabriotto sprak wederom: "Ach, mijn beste Reinhart, wanneer ge met vlijt beschouwt welk leed voor u uit uw hier blijven, kan ontstaan, alsook welk een groot plezier, vreugde en liefde uw vertrek u zou brengen, voorwaar, dan zoudt ge mijn getrouwe en goede raad niet zo gans verachten. Ik wil uw liefde niet dermate beoordelen als gij de mijne. Wanneer ik echter mijn Philomena niet liever had dan ik mijzelf heb, dan spreek ik net als gij, alzo dat mij geen enkel leed of angst van haar af brengt. Ja, ik zou ook mijn leven net zo gering achten als u het uwe. Zeg mij echter, mijn Reinhart, wanneer het zich voordoet dat de koning u aldus liet ombrengen of in de gevangenis werpen, of in het genadigste geval u uit zijn koninkrijk verbannen, en uw jonkvrouwe aldus uw droevigheid, lijden en leed dagelijks zou gedenken en spoedig met haar ogen zelf moest zien en van uw terugkomst nimmer meer hoop kon hebben: welk een vreugde zou zij daaraan ontlenen? Waarlijk, ge zoudt haar een eeuwig lijden en klagelijk leven bezorgen. Dit moet u, wanneer ge haar liefhebt, meer bezighouden dan uw eigen ongemak dat voor u daaruit zou volgen. Want voorwaar, zulks zou u overkomen wanneer ge mijn goede en getrouwe raad versmaadt. Al hetgeen ik van plan ben te doen, geschiedt niet omdat ik mij heb voorgenomen dit koninkrijk te mijden, doch opdat wij beiden later minder zorgen[82] alhier om onze allerliefste jonkvrouwen mochten ondervinden[83]. Zij zouden ook zonder twijfel een dergelijk plan van ons grotelijks loven, wanneer het hun juist en grondig bericht wordt. Ik ben ook zonder twijfel, dat geen enkele afstand qua weg onze liefde zou uitdoven. Daarenboven zouden wij mijn vader hier laten blij-

[82] "nit minder sorgen". Het oud-Duits gebruikt dikwijls dubbele negaties waar enkele bedoeld zijn.
[83] "wonē".

ven. Die kon ons altijd schrijven hoe het in Engeland gaat. Omgekeerd zou het hem van ons aan geen enkele boodschap ontbreken, hetgeen ons dan een bijzondere troost en vreugde zou brengen. Daarom, mijn beste broeder, wil mijn raad niet verwerpen en mij naar het oord volgen. Ik weet, dat ge mij nog zeer lang voor mijn raad zou bedanken." De oude ridder Gernier was de raad van zijn zoon zeer goed bevallen, hoewel hem hun afscheid ook zeer tegenstond. Ook sprak hij zoveel met Reinhart, dat hij ten slotte inwilligde de raad van zijn metgezel te volgen. Hij sprak aldus: "Hoewel ik bij mijzelf uiteindelijk besloten had om dit koninkrijk nimmermeer te verlaten, zoals het mij vergaan was, moet ik niettemin bekennen dat mij uw beider raad niet gans misnoegt. Ik vraag u echter, mijn beste Gabriotto, dat ge wilt bedenken hoe wij onze allerliefste jonkvrouwen onze wil en opvatting zo passend mogelijk willen ontsluieren, want dat moet van tevoren en eerder geschieden dan wij afscheid[84] van de koning genomen hebben. Wie weet, welke raad zij ons daarin kunnen geven die nuttig is." Gabriotto sprak: "Reinhart, dit en al hetgeen ge van mij verlangt, ben ik gewillig bereid te volbrengen, wanneer gij mij toezegt en op handdruk belooft, uw toezegging na te komen." De ridder Reinhart beloofde op handdruk zijn metgezel al datgene te doen wat deze hem had aangeraden. De ridder Gabriotto was zeer tevreden over de kwestie, hoewel zijn voorgenomen reis hem meer leed dan vreugde bracht. Hij liet de kwestie voor dit keer rusten en verdreef de dag vol met andere edelen in menigerlei ontspanning en vreugde. Reinhart overwoog echter zijn belofte steeds en had eensdeels berouw dat hij zoveel jegens zijn metgezel had toegegeven. Doch uiteindelijk nam hij zich voor, zijn toezegging na te komen.

[84] "kein urlaub". Ook hier, lees: 'urlaub'.

Hoe Reinhart aan zijn liefste Rosamunda het voornemen van zijn metgezel schreef en de jonkvrouwe zich daarover zeer slecht voelde en er gans niet mee wilde instemmen.

Reinhart, die over zijn toezegging ernstig had nagedacht, verborg zich de volgende dag heimelijk voor zijn metgezel, zat neer in zijn vertrek en schreef de jonkvrouwe Rosamunda een brief zoals hij van de tovenaar Valentinus geleerd had, op een sneeuwwit papier, die naar zijn bedoeling van woord tot woord aldus luidde: "Zo het mij, hooggeboren, deugdzame, allerliefste jonkvrouwe, mogelijk mocht zijn u iets vrolijks te schrijven, zou ik zonder twijfel deze treurige en trieste maat niet gebruiken, waarvan ik weet u daarmede zonder twijfel grote pijn te bezorgen. Aangezien het mij echter, allerliefste jonkvrouwe, niet mogelijk is mijn vertrek tegen te houden, smeek ik

u, dat ge u door mijn brief niet onaangenaam voelt, en bedenkt, wat voor mij en mijn metgezel een dergelijk afscheid veroorzaakt. Ge moet weten, mijn allerliefste jonkvrouwe, dat de argwaan van de koning nog niet verdwenen is, doch van dag tot dag steeds meer toeneemt. Want sinds hij mij bij u in het vrouwenvertrek heeft aangetroffen, heeft hij een zware, grote klacht tegen mij bij de oude ridder, de vader van mijn metgezel, gedaan en heeft zich daarbij ook horen laten, dat wanneer hij meer dergelijks aan mij bespeurt, hij mij hard en zwaar daarom zal straffen. Daarmede heeft de koning mij dusdanig angstig gemaakt, dat ik bezorgd ben dat het ons door zulke praktijken overkomt, dat wij van elkander scheiden moeten en hierin geen troost meer hebben om wederom tezamen te komen. Dat zou ik voor mij waarlijk minder dulden dan de dood. Wanneer gij mij echter, liefste jonkvrouwe, het wil veroorloven, zal ik mij samen met mijn metgezel ertoe richten, dat wij over een periode van een jaar zonder enige zorg wederom bij elkaar zullen zijn en de koning daarmede al zijn argwaan benemen. Hiermede beveel ik mij, mijn allerliefste jonkvrouwe, aan in uw bescherming. God beware u, een troost van mijn leven." Toen Reinhart deze brief geschreven en voleindigd had, en het papier echter gans louter en wit was, nam hij het en bracht het naar zijn Laureta en sprak: "Mijn allerliefste Laureta, ik verzoek u, om mijn jonkvrouwe dit papier ijlings te overhandigen, want zij zal het zeker nodig hebben." De geneesvrouwe meende niet anders, dan dat het een gans louter papier was. Zij verwonderde zich wat Reinhart daarmede bedoelde. Alzo overhandigde zij de brief open en niet dichtgedaan aan de jonkvrouwe Rosamunda, die zij nog in haar vertrek aantrof, want het was nog zeer vroeg. Zij sprak tot haar: "Rosamunda, neem, jonkvrouwe, dit papier aan, want zoals mij bericht is, hebt gij dat nodig." Rosamunda, die over het geschrift reeds allang bericht had gekregen, ontving het papier met grote vreugde en sprak tot Laureta: "Ja, voorwaar, lieve Laureta, ik heb niet weinig verlangen naar dit papier gehad. Daarom ontvang ik het met grote dank van u."

Laureta vertrok bij de jonkvrouwe en ging daarvandaan. Rosamunda nam een bekken met louter water en legde de sneeuwwitte brief daarin, die haar spoedig het voornemen van haar allerliefste ridder te verstaan gaf. Ach, de edele en deugdzame jonkvrouwe, die met grote vreugde het witte papier ontvangen had, was thans met duizendvoudig leed en pijn bevangen, las met groot leed het geschrift bekommerd uit, overgoot met menige hete tranen het geschrift van haar allerliefste ridder, begon het geluk te vervloeken en sprak: "O gij, vals, huichelachtig geluk, hoe doet ge zo menige korte vreugde aldus snel vergaan en overgiet die met duizendvoudig leed en pijn? Ach, waarom hebt gij toch de jongeling aldus veel schoonheid verleend en toebedeeld, terwijl gij hem niet vergunt die te gebruiken? Waarom hebt ge aanvankelijk toegelaten dat ik de ridder lief heb, terwijl gij hem met zulk een ongenade van mij wilt wegtrekken? O, Reinhart, God mocht willen, dat ge nimmer uit Frankrijk waart gekomen, dat had ik u nimmer gekend en waart ge ook voor veel lijden en leed behoed geweest, dat u thans veelvuldig zal bejegenen. O, Philomena, mocht dit plan u bekend zijn, voorwaar, dan werd gij ook met duizendvoudige pijn bevangen." Met deze woorden verdreef Rosamunda een goede tijd. Zodra zij meende Philomena alleen aan te treffen, nam zij het natte papier bij zich, ging naar het vertrek van de jonkvrouwe, klopte aan en werd spoedig binnengelaten. De jonkvrouwe Philomena kon aan haar gedaante wel ontlenen, dat de kwestie niet de gelukkigste was, vandaar dat zij zeer schrok vanwege de komst van de jonkvrouwe.

Hoe Philomena het geschrift van de ridder zelf las, er niet minder pijn dan Rosamunda aan ontleende en haar ridder een andere brief schreef.

Welk een grote pijn Philomena door de komst van de jonkvrouwe overkwam, is niet nodig te beschrijven, want zij was een dergelijke treurige komst naar haar toe niet gewend. Toen zij over alle dingen door Rosamunda bericht was en de brief ook zelf had gelezen, begon zij erbarmelijk te klagen en wenen. "O, Gabriotto," sprak zij, "zulk een ontrouw heb ik nimmer van u verwacht, en dat ge het heimelijk onderneemt om mij te verlaten.[85] Ik had wel gemeend, dat ge mij uw plan had

[85] Dat kon zij evenwel niet ontleend hebben aan de brief van Rosamunda, die haar net was overhandigd en niet op haarzelf betrekking had.

doen weten, dat mij echter gans verborgen was gebleven, ware het niet dat Rosamunda het mij had doen weten." Toen Philomena de ridder in haar klagen veel en menigerlei beschuldigde, nam zij zich ten slotte voor om de ridder te schrijven, opdat zij zijn verontschuldiging mocht horen. Zij begon hem een brief te schrijven, aldus luidend: "Hoewel ik u, edele ridder, mijn hart en gemoed gans als eigen heb gegeven en het voor mij ook te allen tijde jegens u geregeld heb, zie ik toch wel dat mijn hoop tot nu toe vergeefs is geweest. Want ik mag daar wel van uitgaan, aangezien ge mij uw vertrek en heimelijke plan aldus verheimelijkt. Want wanneer Rosamunda mij er niet over bericht had, was het mij waarlijk nog verborgen geweest. Niettemin wil ik u, edele ridder, niet gans beschuldigen, wanneer ik niet van tevoren en eerder uw verantwoording ook gehoord heb, want mijn hart vertrouwt u dergelijke dingen niet toe. Daarom, hart, liefste Gabriotto, is het mijn wil dat ge morgen rond 6.00 uur[86] samen met uw metgezel Reinhart bij mij komt in het vertrek van Laureta. Daarom, edele ridder, wanneer gij het wilt, verzoek ik u, dat ge u nog heden op de speelplaats in groen gewaad wilt laten zien. Wanneer gij het echter niet wilt doen, laat mij u dan in het zwart gekleed daarop zien. Zo ben ik toch van alle troost van u beroofd, waarom ik u in eeuwigheid nimmer meer wil vertrouwen. God de Heer geve u mijn getrouwe hart te erkennen." De jonkvrouwe nam de brief, sloot die goed af, overhandigde die aan haar lieve en getrouwe Laureta en sprak: "Mijn allerliefste Laureta, ik verzoek u, wil deze brief onverwijld aan mijn ridder overhandigen, want mij is gezegd, dat hij afscheid van de koning wil nemen en wederom naar Frankrijk trekken." "Dat geloof ik nimmermeer," sprak Laureta, "wie kraamt toch zulk een rede over hem uit? Ik weet, dat hij eerder zijn leven zou verlaten, dan zichzelf uit dit hof te verbannen, terwijl God u het leven verleent. Doch opdat ik mij niet ongehoorzaam jegens u betoon, zal ik de ridder deze brief terstond overleveren. Met deze rede ging zij bij de

[86] "zů Primzeit".

jonkvrouwe weg en trof de ridder Gabriotto aan in de kapel van de koning, samen met zijn metgezel, die ze dadelijk wenkte en hem de brief gaf. Zij ging wederom naar Philomena en deed haar dat weten, die zich spoedig in haar vertrek begaf om acht te slaan op de ridder. Want zij dacht wel dat hij, zodra hij de brief gelezen had, zich op de plaats naar haar bevel zou vervoegen, hetgeen dan geschiedde, want zodra de ridder de brief had gelezen, kleedde hij zich spoedig gans in het groen, kwam samen met zijn metgezel op de vermelde plaats en ging daarop een goede tijd wandelen, totdat zij hun beider jonkvrouwen in het zicht kregen, doch vanwege de vele anderen niets met hen konden bespreken. Alzo gingen zij wederom daarvandaan. De beide jonkvrouwen gingen naar Laureta en deden haar al hun plannen weten, die Laureta hun gans inwilligde. De twee bedroefde jonkvrouwen wachtten de komende dag met groot verlangen af.

Hoe de beide jongelingen samen met hun allerliefste jonkvrouwe en bij elkander in het vertrek van vrouwe Laureta hun leed aan beide zijden beklaagden.

Zodra de ochtend gekomen was en thans het bepaalde uur gekomen was, kwamen de vier liefhebbende mensen tezamen in het vertrek van vrouwe Laureta, doch betoonden zich allen tezamen niet zo vrolijk als de andere keer. De ridder Gabriotto had zijn metgezel van tevoren alle verlopen dingen laten weten, opdat hij zich ook des te beter wist voor te bereiden op de rede van zijn jonkvrouwe. Alzo begon de ridder Gabriotto als eerste te spreken: "Mijn allerliefste jonkvrouwe, ik verzoek u, mij m'n rede genadig te vergeven, terwijl ik aldus zonder verlof begin te spreken. Want voorwaar heeft uw schrijven mij dermate bedroefd, dat het mij niet mogelijk is, langer met mijn woorden te aarzelen, aangezien ge aan mij toebemeet, dat ik zonder uw verlof mij heb voorgenomen van u te scheiden. Want waarlijk, het is mij nimmer in mijn zin of gedachten gekomen. God zij daarvan mijn getuige. Opdat gij echter, allerliefste jonkvrouwe, daarvan een gewis teken moogt hebben, is mijn eerste bedoeling nimmer anders geweest, dan dat ik mij samen met Reinhart voor een korte tijd van dit hof wil verwijderen. En alleen hierom, dat de koning van zijn voornemen afstand doet, want hij heeft zich tenslotte voorgenomen tegen mijn metgezel Reinhart te tieren, wanneer hij zich ook maar met iets gerings jegens Rosamunda argwanig vindt, waaruit dan voor ons allen grote schade en leed kon ontstaan. Zo ge echter mij, genadige jonkvrouwe, geen geloof wilt schenken, zo bedenk toch, dat wanneer ik van zins zou zijn om nimmermeer naar Engeland terug te komen (hetgeen mij toch zwaar zou vallen), ik mijn vader niet aldus achter mij zou laten, die zelf voor ons dan altijd boodschappen aan beide zijden kan overbrengen. Daarom, mijn allerliefste jonkvrouwe, smeek ik u, vanwege alle liefde en vriendschap die ik u toedraag, dat ge mij genadig toestemming wilt geven. Doch ik wil de tijd naar uw welgevallen bepaald

hebben, en ook niet langer aarzelen dan naar uw toestemming." De jonkvrouwe Philomena kon wel vaststellen, om welke reden Gabriotto zich zulk een reis had voorgenomen. Derhalve stelde zij zich ook des gemakkelijker op en sprak: "O, mijn allerliefste ridder, wanneer ik van uw terugvaart zeker kon zijn, wilde ik u des te liever toestemming geven. Wie geeft mij echter zekerheid over de onstuimige en woedende zee? Wie weet, of de koning u wederom uit Frankrijk van zich weg laat gaan? Wellicht zou hij u tot gijzelaar behouden, zolang uw vader niet wederom naar hem toekomt. Want ik heb dikwijls van u gehoord, hoe de koning uw vader met grote onwil van zich heeft laten weggaan, en uw vader omgekeerd zo hoog heeft volgehouden nimmermeer naar Frankrijk terug te keren. Wanneer uw vader niet naar hem toe wil, en de koning u niet laat gaan, dan moest ik al mijn dagen van u beroofd zijn. Wanneer dit alles echter niet zo zou zijn, zouden u wellicht de Franse jonkvrouwen met hun zoete en vriendelijke woorden van mij wegtrekken. Want men zegt gemeenlijk, dat het aanwezige altijd aangenamer is dan datgene, wat men pas met grote moeite en arbeid kan zoeken. Daarom, mijn allerliefste Gabriotto, bedenk of mij deze dingen niet billijk bezwaren." De ridder antwoordde: "Allerliefste jonkvrouwe, tegen het eerste dat ge mij hebt voorgehouden, kan ik u niet een gewisse verzekering toezeggen. Want zo mij de almachtige God niet wil bewaren, kan hij mij wel hier in de stad mijn einde bezorgen. Ik vertrouw echter God de Heer zo goed, dat Hij mij thans en te allen tijde begeleidt. Wat het tweede betreft echter, dat ge meent dat de koning mij nimmermeer van zich laat weggaan, daartoe antwoord ik, dat geen mens op aarde ooit van mij kan verkrijgen, dat ik tegen uw gebod zou zijn. Zo ook zegt gij, dat ik mij door de Franse jonkvrouwtjes mocht laten ompraten, of mij een andere liefde kiezen. O, mijn jonkvrouwe, ik verzoek u, wil al deze gedachten uitbannen, en mij niet zo beoordelen alsof ik een dergelijke wankelmoedige liefde draag, want aangezien God mijn zin en verstand bewaart, zo zou niemand anders mijn hart bezitten dan alleen gij. Want

ik bemin u boven alle schepselen van deze wereld, zo moet ge in eeuwigheid van mij ervaren. Wanneer gij echter, mijn allerliefste jonkvrouwe, het niet wilt toestaan, wil ik gaarne hier bij u alle angst en nood ervaren. Doch wanneer ge de kwestie in de grond afweegt, dan kunt ge mijn mening als de betere verkiezen." De jonkvrouwe Philomena kon wel bepalen, dat de ridder in al zijn voornemen de ware weg voor zich had. Daarenboven bedacht zij ook de gram van haar broeder. Aangezien hij de jongeling Reinhart aldus nagaat, bedacht zij, hoeveel meer zou mijn broeder opzichters over mij aanstellen, nu ik zijn zuster ben. Bij die gedachten nam zij zich ten slotte voor, de ridder een jaar lang verlof te geven en sprak: "Wanneer uw hart niet anders gezind is, edele ridder, wil ik u een jaar lang verlof geven om in Frankrijk te reizen. Intussen kunnen zich vele dingen afspelen en verlopen. Derhalve wil ik u, Gabriotto, toestemming geven wanneer het u bevalt dat ge afscheid neemt van mijn broeder, de koning. Ge zult echter niet hiervandaan vertrekken, tenzij ge nog één maal bij mij geweest zijt." Toen Rosamunda die woorden vernam, begon zij klagelijk te wenen en sprak: "O, Philomena, allerliefste jonkvrouwe, ik had al mijn hoop op uw antwoord gesteld, want ik had niet gerekend op de woorden die gij gesproken hebt. Thans echter kan het er nimmer meer van komen, aangezien gij Gabriotto uw verlof hebt gegeven. Dan moet ik mijn allerliefste ridder ook verliezen." Philomena sprak: "Ach, mijn allerliefste Rosamunda, ik twijfel er niet aan, dat ge de kwestie beter dan ik kunt afwegen en bedenken. Is de ridder Reinhart u net zo lief als gij zegt, waaraan ik gans niet twijfel, hoe zoudt ge hem dan in al het gevaar laten komen waarin hij elk uur over zijn lichaam en leven bezorgd moet zijn, en gij niettemin van hem beroofd zijt en dan nimmermeer hoop kunt hebben om hem te zien? Laat daarom, mijn Rosamunda, uw klagen achterwege en gedenk mij te troosten, zoals gij altijd gedaan hebt met zulke en vele andere troostrijke woorden." Philomena bewoog haar lieve jonkvrouwe Rosamunda ertoe, dat zij zich daar ook goedwillig aan overgaf,

hoewel het door hen allen met grote onwil geschiedde, hetgeen goed te geloven is. Toen zij nu een lange tijd met elkander gesproken hadden, vertrokken zij afscheid bij elkander en ging ieder weer huns weegs. Gabriotto deed zijn vader, zodra hij kon, alle afgelopen dingen weten.

Hoe Gabriotto en Reinhart van de koning een verlof verlangden, dat de koning hun met grote onwil toestond, zoals gij zult horen.

Toen Gabriotto en Reinhart vanwege hun allerliefste jonkvrouwen geen zorg meer hadden aangaande hun voornemen, geschiedde het op een dag, dat de koning goedgemutst was en

op de fraaie speelplaats toekeek op de ontspanning van zijn hofhouding. Dat meende Gabriotto het geschiktst te zijn, en hij ging samen met zijn metgezel Reinhart naar de koning en begon, met deugdzame verwijzing naar zijn vaders onderricht, met de koning te spreken: "Allergenadigste heer en koning, wij arme dienaren van uwe genade, smeken u beiden, dat ge ons genadiglijk wilt aanhoren en ons thans een vriendelijk verlof

wilt geven. Want wij willen uiteindelijk een keer in Frankrijk ons oude gezelschap bezichtigen." De koning, wie de rede van de jonge ridder niet weinig bevreemdde, sprak: "Voorwaar, Gabriotto, het bevreemdt mij niet weinig. Is uw rede serieus of niet? Want ik meende niet, dat het u zo eng aan mijn hof geschied was, dat ge het waagt om een andere heer te zoeken. Evenals uw medebroeder Reinhart. Zeg mij toch, wat u tot zulk een snelle reis doet bewegen." De ridder Gabriotto sprak verder: "Allergenadigste heer en koning, noch ik, noch Reinhart, wil om enige oorzaak van uwe genade verlof verlangen. Alleen wilden wij diverse van onze vrienden gaarne bezoeken. Daarom verlangen wij, zoals gezegd is, een genadig verlof van u." De koning sprak: "Gabriotto, ik heb daarover nog in het geheel niet nagedacht. Het is nodig, dat uw vader bij mij wil blijven en gij mij ook belooft in korte tijd wederom hiernaartoe te komen." Reinhart gaf de koning kort antwoord en sprak: "Allergenadigste heer koning, ons aldus kort aan die tijd te binden, is ons niet mogelijk, want wij zullen op zijn minst een jaar of twee in Frankrijk blijven." Toen Reinhart zulke woorden tot de koning sprak, dacht de koning bij zichzelf: Waarlijk, er is werkelijk niets met de kwestie dat Reinhart Rosamunda liefde toedraagt, aangezien hij van plan is twee jaar van haar weg te trekken. Hij begon te denken: Waarlijk, het kan wel de oorzaak zijn, dat Reinhart van mijn hof weggaat. De koning zei: "Reinhart, jonge ridder, mij komt in gedachten met welke ruwe woorden ik u de afgelopen dagen heb aangevallen, toen ik u bij Rosamunda in het vrouwenvertrek vond zitten. Ge moet echter weten, dat ik dergelijke woorden niet in ernst geuit heb. Ik heb net zo met de vader van Gabriotto gesproken, dat hij u daarvan afbrenge. Thans kan ik echter wel bedenken, dat wanneer ge aldus met liefde jegens Rosamunda behept zou zijn, ge u niet een zo lange tijd van haar weg zou begeven. Daarom, mijn Reinhart, wanneer dat een oorzaak van uw weggaan is, blijf dan vrolijk hier. Ik zal niet meer spreken over uw kwestie." Reinhart dacht bij zichzelf: O, God in de hemel, mocht ik weten dat

woord en werk gelijkelijk afliepen, dan zou het sterkste paard dat er in Engeland is, mij niet hiervandaan brengen, noch trekken. Toen de ridder Gabriotto de mening van de koning begrepen had, raakte hij van ganser harte verheugd en dacht: Nu zullen al mijn plannen gelukkig aflopen. Hij sprak tot de koning: "Allergenadigste heer, aangezien ik verneem, dat wij beiden in alles een genadig heer aan u hebben, verzoek ik u vanwege ons beiden dat ge ons deze reis wilt vergunnen. Zo beloof ik omgekeerd voor mij en mijn metgezel, dat wij beiden binnen een jaar wederom in Engeland willen zijn. En wanneer het ons mogelijk zou zijn om binnen een maand wederom terug te komen, dan zal het geschieden." Reinhart had zijn metgezel lange tijd niet aldus graag horen spreken, want aldus had hij hem zijn doel kort geschetst. De koning antwoordde de jonge ridder en sprak: "Gabriotto, wanneer uw vader hier wil blijven, zo zij uw beiden uw reis vergund. Doch ge moet u zo gezwind mogelijk wederom hiernaartoe begeven." "Dat zal geschieden," sprak Gabriotto, "zonder enige twijfel", waarmede zij afscheid van de koning namen en zich met alle nooddruft voor de reis schikten, opdat hun terugkomst des te eerder kwam. Zij deden de oude ridder Gernier alles weten wat er tussen hen en de koning verlopen was, waaraan Gernier goede moed ontleende. Hij hoopte dat de kwestie nog op z'n allerbest zou aflopen, hoewel het vertrek van zijn zoon hem geen grote vreugde bracht, noch meende hij zulks beter dan slechter te dulden. Aldus bereidden de beide ridders zich erop voor, dat zij de eerstkomende dag wilden weggaan. Want net in diezelfde tijd lag er een schip in de Engelse haven dat naar Frankrijk wilde varen, zoals gij hierna zult horen.

Hoe de beide jonge ridders afscheid van hun liefste jonkvrouwen namen en wat zij de oude ridder na hun afscheid hadden aangeraden.

Nadat de beide ridders al hun nooddruft die zij voor hun reis nodig hadden, gereed hadden gemaakt, zijn zij zonder enige vrees naar hun allerliefste jonkvrouwen gegaan, die zij bij ande-

re jonkvrouwen in het paleis van de oude koningin aantroffen, en hebben aldus de oude koningin samen met alle andere jonkvrouwen gezegend, die allen gemeenlijk vanwege hun afscheid bekommerd waren. De jonkvrouwe Philomena riep spoedig haar vertrouwde Laureta bij zich, die zij naar de ridder Gabriotto zond, opdat hij bedacht dat hij niet van het land afscheid nam voordat hij bij haar was geweest. En opdat dat spoedig mocht geschieden, moest zij de beide ridders naar haar

kruidentuin voeren. Daar wilde Philomena samen met Rosamunda bij haar komen. Laureta aarzelde niet lang, ging naar de beide ridders en vertelde hun de wil van de jonkvrouwe. Zij beiden gingen met haar naar haar kruidentuin, alwaar zij met grote vreugde de jonkvrouwen opwachtten. De jonkvrouwen vertrokken bij de oude koningin en gingen met elkander naar de kruidentuin naar hun ridders. Zodra Philomena haar ridder zag, begon zij erbarmelijk te wenen en sprak: "O, Gabriotto, dat ik de dag van uw vertrek ooit beleefd heb. Ik vrees, dat ge mij in Frankrijk spoedig vergeten zult zijn." "Jonkvrouwe," sprak Gabriotto, "ik smeek u, mij al dergelijke woorden te besparen, want ge maakt mijn vertrek daarmede nog harder en zwaarder. Nu zijt ge toch van mijn liefde zo gans zeker, dat het mij verwondert wat ge daarmede toch meent. Wat zou ik veel beweren, terwijl mijn vertrek het genoegzaam bewijst. Doch ik hoop bij God, eerder dan een halfjaar verstrijkt, dat ik u mijn allerliefste jonkvrouwe wederom met lieflijke ogen aanzie, want ik heb zulks de koning beloofd." Philomena had van de woorden van de ridder niet weinig troost ontvangen. Toen zij hoorde dat Gabriotto zijn doel aldus kort had vastgesteld, kreeg evenzeer Rosamunda niet minder vreugde. De jonkvrouwe Philomena schonk haar ridder een kostbare gouden ring. "Neem deze ring aan," sprak zij, "mijn hart, liefste ridder. Wees daarbij mij te allen tijde indachtig, want wanneer gij hem terugbrengt, dan mag ik wel zeggen dat ge mij nimmer vergeten bent." Gabriotto beloofde de jonkvrouwe getrouwelijk, dat hij haar in elk uur indachtig wilde zijn. En tot teken wilde hij de ring in haar aanwezigheid omdoen en nimmer van zijn hand laten komen, tenzij hij wederom bij haar kwam, waarmede de beiden elkander vriendelijk omarmden en elkander met bedroefd hart begenadigden. Evenzo ook Reinhart en Rosamunda kwamen met bekommerde harten bij elkander tot afscheid[87] en zegenden elkander. Ondertussen kwam Gernier, Gabriotto's vader, bij de twee jonge ridders, in het bijzijn van hun liefste jonkvrouwen,

---

[87] "letztē".

hen aan beide zijden vriendelijk troosten, waarna de drie ridders met elkander naar het schip gingen. Reinhart sprak tot zijn vader: "Mijn hart, liefste vader, aangezien onze aangelegenheid zich aldus schikt, verzoek ik u, dat ge zo nu en dan naar onze lieve jonkvrouwen gaat, en hen in onze afwezigheid troost. Ook zal tot u zo nu en dan een brief van ons komen. Mocht ge daaronder diverse gans sneeuwwitte aantreffen, waarop ge dan een roos geschilderd ziet, geef die aan Rosamunda. Welke echter met een kroon getekend zijn, die behoren mijn allerliefste Philomena toe. Daarenboven verzoek ik u, dat ge ons altijd laat weten hoe het met u en onze jonkvrouwen gaat. Dat zullen wij ook naar ons vermogen doen, zo dikwijls als wij een boodschap kunnen hebben." De vader beloofde zijn zoon zijn verlangen na te komen, waarbij de tijd kwam dat men tot scheepgaan blies. Gernier zegende de beide jongelingen, waarna zij scheep gingen en met groot leed daarvandaan scheepten. Gernier stond aan de haven, hun menige zegen na wensend. Evenzo stonden de beide jonkvrouwen boven in het koninklijk paleis en keken het schip met groot gejammer na, zonden hun menige hartelijke zucht en zoete zegen na, net zolang tot zij het schip niet meer konden zien. Daarna verdreven zij de overige tijd met treuren en klagen, tot zij uiteindelijk met hun aankomst wederom getroost werden. Toen Gernier het schip niet meer kon zien, ging hij treurig en gans bekommerd wederom naar het hof, want het grote ongeluk dat de ridders zou overkomen, was hem gans voor, zoals gij dan hierna vernemen zult, want op de zee overkwam hun een zodanig groot ongeluk, dat zij er nauwelijks met hun leven vanaf kwamen.

Hoe de beide jonge ridders een grote vrees[88] op de zee overkwam, en zij in grote zorg om hun leven moesten verkeren.

Het onvaste en wankelmoedige geluk liet zich nog niet vergenoegen met het pijnlijke en treurige afscheid dat het de twee edele ridders had toegevoegd. Ook de edele en deugdzame jonkvrouwen werden in nog veel meer leed en pijn gebracht, want niet lang na het afscheid der edele jongelingen kregen zij een zeer tragische en zware boodschap van hen. Hoe dat echter geschiedde, zult ge dadelijk begrijpen. Toen de jongeling Gabriotto Engeland uit voer, nam hij twee fraaie Engelse honden met zich mede, die hij aan de koning van Frankrijk wilde schenken en waarmede hij hem als een buit wilde vereren. Toen zij echter met hun schip op de zee kwamen, ontstond er een zorgelijk grote wind, die het schip met gruwelijke golven omgaf. Daardoor verkeerden allen die in het schip waren in grote zorgen en riepen dikwijls God de almachtige aan. Ten slotte greep de wind het schip zodanig aan, dat het dat met geweld met een dusdanig grote onstuimigheid op een rots wierp, dat het wel uiteengereten moest worden. Allen die op het schip waren, sprongen met grote nood in diverse barken die aan het schip vastgebonden waren. Ook zwommen sommigen op planken naar buiten, want zij waren niet bijzonder ver van het land af. De goederen echter die in het schip geweest waren, gingen alle te gronde. Slechts nam eenieder zijn bezit in acht, want anders zou het hem te veel tijd kosten. De beide honden echter zwommen niet naar buiten, doch hielden zich met klagelijk geschreeuw op de rots op, totdat de onstuimige wind ging liggen. Toen Gabriotto samen met Reinhart met grote angst en nood het land bereikt hadden, dachten zij eerst aan hun honden, doch om die te krijgen, moesten zij een groot risico nemen, waardoor zij opnieuw wanhopig werden. Nu kon het leed dat hun was overkomen, aan hun allerliefste jonkvrouwen niet verborgen blijven, waardoor

[88] "Fortun".

zij ook des te meer bedroefd werden. Toevallig deed het zich voor, dat een ander schip dat naar Engeland wilde varen, nog bij de rotsen moest ankeren, waarop de genoemde honden zich bevonden. De honger dwong[89] hen, dat ze zich in de zee waagden om naar het geankerde schip te gaan. Toen de schipper hen gewaarwerd, kon hij eerst niet onderkennen wat het was, totdat hij de kostbare halsband aan hen gewaarwerd. Hij onderkende goed, dat het honden waren die men zeer geacht had. Welk wonder had ze daar toch naartoe gebracht? Hij hielp hen dadelijk in het schip en voer aldus met hen naar Londen. Het schip was nog niet aan land gekomen, of de beide honden renden naar het hof en gedroegen zich zodanig, dat menigeen dacht dat het niet goed met de aangelegenheid van de beide ridders gesteld was. Dat alles kwam spoedig bij de koning terecht, die zich niet genoeg kon verwonderen over de zee en spoedig iemand naar de haven zond, of wellicht de beide ridders aangekomen waren. Toen dezen van de koning het bevel hadden om navraag te doen naar de beide ridders, kon niemand hun bericht geven. De schipper werd met name vanwege de honden ondervraagd, die alle dingen die zich hadden afgespeeld, vertelde. Dat werd ook aan de koning verkondigd. Hij liet de scheepslieden voor zich brengen. Toen zij gesommeerd waren en voor de koning kwamen en over alles door de koning ondervraagd werden, sprak de koning: "Gij heren, ik heb begrepen hoe ge heden in onze haven zijt aangekomen en met name twee honden met u meebracht, die weinig dagen geleden door twee van onze ridders zijn weggevoerd, met de bedoeling dat zij die aan de koning van Frankrijk wilden schenken. Nu kunnen wij allen niet weten hoe het met de beide ridders gaat, aangezien de honden zijn gekomen en zij niet zijn gekomen. Daarom is het mijn verzoek aan u, dat wanneer gij kennis draagt over de kwestie, gij ons niets daarvan wilt onthouden, opdat wij niet langer argwanend zijn." De kooplieden en schippers zeiden gemeenlijk tegen de koning zoals ge het

[89] "bezwingen thet", dus juist niet 'bedwingen'.

hiervoor gehoord hebt, hem onder andere aanduidend dat naar hun mening de honden zich al die tijd op de rotsen bevonden hadden. Want anders was het hun niet mogelijk geweest zo lang op de zee te zwemmen. De koning beval terstond diverse van zijn scheepslieden met barken en andere kleine schepen naar de plek te varen en om de rotsen te varen, en er ook op te gaan, zo ver als het hun mogelijk was, en met schreeuwen en roepen te zien of zij een van de ridders daarop aantroffen. Dat alles geschiedde naar het bevel van de koning, doch het was vergeefs. Ten slotte gingen zij met ettelijke vaartuigen de zee in en bevonden dat aldaar een schipbreuk had plaatsgevonden. Dat alles vertelden zij aan de koning. De koning was er niet weinig mismoedig door. De mare kwam al spoedig bij de oude ridder Gernier. En ook niemand hoeft te vragen, of hij er niet duizendvoudig leed van had ondervonden, aangezien hij zijn enige zoon aldus ellendig verloren meende te hebben. Hij ging terstond naar de jonkvrouwe Philomena, die hij met zijn komst eerst verheugde. Toen zij echter de trieste boodschap van hem vernam, begon zij zo klagelijk te wenen en klagen, dat Gernier bewogen werd om met haar te wenen. Ondertussen kwam de jonkvrouwe Rosamunda toevallig ook en vormde voor hen een getrouwe metgezellin in hun leed. Philomena sprak: "O gij, mijn allerliefste ridder Gabriotto, hoe zijt ge zo snel geweest om naar uw schade te ijlen? Ach, het vervloekte uur waarin ge met uzelf tot deze raad besloten hebt. Thans mag ik wel de dag beklagen waarin ik u voor het eerst gekend heb, terwijl ik toch de enige oorzaak geweest ben van uw ondergang en ellendige dood. Waarom heb ik in uw vertrek ingestemd, terwijl gij mij toch alle macht gaf? Waarom ben ik niet bij u gebleven en samen met u en uw liefste metgezel omgekomen en heb ik met u de dood ondergaan? Mijn sterven zou mij nimmermeer een dusdanige pijn hebben gedaan." Toen Rosamunda de oorzaak van de klacht van haar liefste jonkvrouwe begreep, begon zij bitter te klagen over haar liefste Reinhart. Toen nu de goede, oude ridder Gernier de beide jonkvrouwen zo gans klagelijk zag

gebaren, begon hij hen zo goed als hij kon te troosten, doch toen hij bevond dat zulks gans vergeefs was, vertrok hij met bedroefd hart bij hen en ging dagelijks naar de haven, of hij toch ergens een bepaalde boodschap kon vernemen, hoewel hij naar het zeggen van de scheepslieden geen ander bedenken had, dan dat zijn zoon in de zee verdronken was. Derhalve bracht hij een lange tijd door met wenen en klagen, zoals ook de edele jonkvrouwen een harde tijd hadden, totdat uiteindelijk het geluk zich over hen erbarmde en hun al hun klagen in vreugde deed verkeren, zoals het u hierna grondig bericht zal worden.

Hoe de beide jonge ridders hun allerliefste jonkvrouwen een boodschap zonden, waardoor zij opnieuw verheugd werden.

Toen Gabriotto en Reinhart thans in Frankrijk waren gekomen en hun schrik gans vergeten waren, en thans met andere ridders en edellieden menigerlei vreugde en ontspanning zochten, doch onder andere hun allerliefste jonkvrouwen nimmer vergeten waren, geschiedde het op een dag, dat zij met een oude ridder op een halve dagreis van Parijs naar een van zijn landgoederen reden en diverse dagen met jagen en vissen hun tijd verdreven. Toen zij nu op een dag zich flink op de jacht geoefend hadden, zodat zij tamelijk moe thuiskwamen, het avondmaal namen en om daarna de spijs te verteren met de ridder in een fraaie tuin gingen wandelen, had de jonge ridder Reinhart onder andere veel plezier in de tuin en zag hij een fraaie rozenstruik. Hem

kwam zijn allerliefste jonkvrouwe in gedachten. Hij ging in zijn eentje naar de rozenstruik en ontwaarde onder andere fraaie rode rozen eentje met een zeer bleke kleur, die zelf op een plek stond waar alle ruwe lucht naar haar toe waaide. Daarenboven kon de zon met zijn hitte de ganse dag op haar schijnen. De ridder raakte van deze roos buitenmate zeer bedroefd en begon te denken: O gij, mijn uitverkoren Rosamunda, waarlijk, deze roos geeft mij van uw gestalte een genoegzame aanduiding. O, God, hoewel ik weet, dat ge thans met menige droevige wind aangewaaid wordt, aangezien het u verborgen is hoe het mij in Frankrijk vergaat, zoudt ge ook zonder twijfel dagelijks door de koning aangeschenen worden, die een oorzaak van onze scheiding geweest is. Want ik weet, dat wanneer hij u aanblikt, hij u altijd over onze scheiding vermaant, waardoor zonder twijfel uw fraaie kleur (die zulke van alle jonkvrouwen overtroffen heeft) moet verbleken. Met zulke gedachten deed Reinhart de ganse avond verdrijven, net zolang tot men naar bed ging, en hij met zulke gedachten insliep, waardoor hij een zware en harde droom had, waarin hij dacht hoe hij zijn allerliefste jonkvrouwe in de kamer van Philomena zag en de beide jonkvrouwen over hem en Gabriotto spraken, waarop Gernier met treurig aangezicht naar hem toeging, in iedere hand een grote keten droeg en met wenende ogen tot de beide jonkvrouwen sprak: "O gij, deugdzame en edele jonkvrouwen, het doet mij leed dat ik mijn ambt aan u moet volbrengen." Daarmede nam hij een scherp snijdend zwaard en stak de beide jonkvrouwen door hun edele hart, doch bracht geen schade toe aan hun leven, hoewel zij er grote pijn van leden. Daarna nam de oude ridder Gernier de ketens en bond de beide jonkvrouwen aan een grote zuil, sloot ze samen met een maliënslot[90] en sprak: "Niemand heeft de macht om dit slot en deze band te openen, behalve mijn zoon Gabriotto en Reinhart, zijn metgezel. Opdat dit echter des te zekerder verhoed werd, legde hij de beide honden die zij verloren hadden, bij hen, opdat, wan-

[90] "Malienschlossz".

neer iemand hen van zulke banden wilde verlossen, hij door de honden verdreven werd. Waarna Gernier met wenende ogen van hen wegging en de deugdzame jonkvrouwen alzo met lijden en pijn behept bij de gruwelijke honden liet zitten, die met jammerlijk geklaag hun tijd verdreven en hun lieve ridders om hulp toeschreeuwden. Reinhart echter dacht dat hij zo ver van hen weg was, dat hij hen op geen enkele wijze kon troosten, hoewel hij het dikwijls trachtte en zich zo sterk in zijn slaap oefende, dat hij daardoor ontwaakte en het overige deel van de nacht met zuchten en klagen ten einde bracht. Toen de dag aanbrak en Gabriotto opstond, want het was zijn gewoonte om niet lang te slapen, ging hij lang in de kamer heen-en-weer en meende dat Reinhart sliep. Hij wilde hem niet wekken, hoewel hij menige zware zucht van hem hoorde, doch meende dat alles hem in de slaap geschiedde, net zolang tot Reinhart zich met een zware en grote zucht op een zijde wierp en Gabriotto daarvan lichtelijk schrok. Hij ging naar zijn metgezel en sprak: "Wat is dat, Reinhart, wat betekenen de zware en grote zuchten die ge uit uw hart laat gaan? Ik ben lang in de kamer rondgegaan, doch meende dat ge nog met de slaap beladen waart, net zolang tot ik het zware zuchten van u vernomen heb. Sta op en laat ons ontspanning zoeken op de groene velden. Wellicht wordt dan uw zwaarmoedigheid weggenomen." Reinhart sprak: "O, mijn Gabriotto, mijn zwaarmoedigheid kan mij met geen enkele ontspanning weggenomen worden. Ik geloof ook, dat wanneer ik u mijn gemoedstoestand zou onthullen, gij samen met mij in groot treuren veel tijd zou verdrijven." Gabriotto verlangde van hem de oorzaak van zijn treuren te weten, die Reinhart hem niet wilde ontzeggen. Hij deed hem de oorzaak weten, van zijn droom, en ook hetgeen hem de vorige dag met de roos was overkomen. Toen Gabriotto door zijn metgezel over alle dingen bericht werd, dacht hij bij zichzelf: Voorwaar, de oorzaak van het treuren van mijn metgezel is niet vergeefs. Ik geloof ook zonder twijfel dat deze droom niet zonder reden verschenen is. Doch hij stak hem een

hart onder de riem en sprak tot zijn metgezel: "Niet zo, mijn Reinhart, de kwestie zal nog een goede raad vinden. Sta op, dan gaan wij raad zoeken, opdat wij in korte tijd ervaren hoe het met onze allerliefste jonkvrouwen gaat, van wie ik zonder twijfel hoop dat zij nog fris en gezond zijn." Alzo liet Reinhart zich door de woorden van zijn metgezel enigszins troosten, stond op en met elkander gingen zij naar een huiselijke[91] plek, alwaar eenieder aan zijn allerliefste jonkvrouwe een brief schreef op gans wit papier. Gabriotto liet op de zijne een fraaie vergulde kroon maken en Reinhart op de zijne een roos, zoals zij met de oude ridder Gernier hadden afgesproken. In de brief schreven zij over al het ongeval dat hun op de zee was overkomen. Zij schreven ook aan hun jonkvrouwen, dat zij zich in hun afwezigheid jegens eenieder vrolijk moesten bewijzen, opdat zij niemand reden zouden geven hen te argwanen vanwege hun afwezigheid. Zij vroegen hun hiermede ook, hen niet te vergeten. Toen zij naar hun wil een schip vonden dat naar Engeland wilde varen, overhandigden zij aan een betrouwbare koopman de brieven, met diverse fraaie kleinodiën die zij hun liefste jonkvrouwen uit Frankrijk tot geschenk[92] zonden, en bevalen de koopman om deze dingen getrouwelijk aan de ridder Gernier te overhandigen. Dat alles werd in korte tijd naar hun verlangen volbracht, zoals gij hierna zult horen. Toen Reinhart en Gabriotto wederom naar hun oude ridder op zijn landgoed gereden waren, om wederom hun tijd met menigerlei ontspanning te verdrijven, nam Reinhart wederom zijn oude gedrag aan, zo hij zich van Gabriotto kon losmaken, en kwam op de plek waar de rozen stonden. Hij nam in acht wanneer toch de kleur van de bleke roos veranderen zou, want hij meende per slot van rekening dat ze hem zijn allerliefste jonkvrouwe beduidde. Ten slotte echter, toen hij haar gans verwelkt en met de knop[93] zonder bladeren aantrof, kreeg hij

[91] "heimlich".
[92] "zu einem krom".
[93] "butzen".

een nieuwe fantasie, ging een eindje daarvandaan, ging onder een linde zitten op een schattige plek, begon daar zijn allerliefste jonkvrouwe als iemand die thans aan de dood was overgegeven, te beklagen, en nam zich ook ten slotte voor daar niet weg te gaan, doch omwille van zijn allerliefste jonkvrouwe te sterven, hetgeen dan ook geschied zou zijn, wanneer Gabriotto en de oude ridder hem daarvan niet hadden afgewend.

Hoe Gabriotto zijn beste Reinhart een halve dag kwijt was, weshalve hij en de oude ridder hem met bekommerd hart zochten.

De edele ridder Gabriotto was op een dag vanaf de ochtend zijn metgezel Reinhart kwijt. Hij kon hem op geen enkele plek vinden, kwam ten slotte in de tuin, zocht hem bij de rozen, doch vond hem niet. Daarvan had hij grote kommer, ging wederom de tuin uit, kwam bij de oude ridder en deed hem zijn toestand vanwege zijn metgezel weten, waarover de ridder ook bedroefd was. Zij begonnen opnieuw Reinhart te zoeken, doch alles was vergeefs. Zij trokken rond tot aan de middag, totdat er geen plek op het ganse landgoed was die zij niet doorzocht hadden, behalve onder de linde die in de tuin op een plek stond waar zij met elkander gesproken hadden. Zij wilden hem buiten de tuin en het hof zoeken, of hij wellicht ergens lag te slapen. Toen zij nu lang waren rondgegaan en vergeefs gezocht hadden, kwamen zij uiteindelijk buiten de tuin op de plek waar Reinhart onder de linde zat. De oude ridder was zo dicht bij de muren van de tuin gegaan, dat hij dacht dat hij iets in de tuin gehoord

had. Hij wenkte Gabriotto naderbij. Zij naderden stilzwijgend de muur, waarop Gabriotto vernam dat Rosamunda genoemd werd. Hij aarzelde niet langer en ging met de oude ridder de tuin in, naar de plek waar zij Reinhart in groot gejammer met zware gedachten beladen aantroffen, die hen eerst niet waarnam, want hij klaagde zo van ganser harte, dat hij niemand waarnam. Gabriotto stond hem onder ogen, waarvan Reinhart zeer schrok, doch zijn geklaag voor zich hield en sprak: "O, mijn getrouwe en beste broeder, ik verzoek u, mijn m'n geklaag niet te willen verhinderen en mij hier in mijn rust te laten zitten, want ik heb er geen zin meer in verder te leven, aangezien ik weet dat mijn allerliefste jonkvrouwe van deze tijd gescheiden is, waarvan ik dan een gewisse oorzaak ben, want ik weet dat zij zich na mijn afscheid dermate gekrenkt voelde, dat zij daarom haar edele leven heeft moeten geven, hetgeen ik haar op geen

enkele wijze ooit kan vergelden, tenzij ik ook aldus in treuren en klagen mijn ziel naar de hare zend. Daarvoor heb ik mij deze plek uitgekozen." Met deze woorden beëindigde Reinhart zijn rede. Gabriotto was niet weinig bedroefd door de woorden van zijn metgezel, want hij meende dat Reinhart daarover een bepaalde boodschap had, en dacht bij zichzelf: O, God, is het zoals Reinhart zegt, dan is zonder twijfel mijn allerliefste Philomena met groot en zwaar leed omgeven, aangezien zij elkander zo liefgehad hebben." Hij sprak tot zijn metgezel: "Mijn Reinhart, ik smeek u allereerst, dat ge u de dood van uw jonkvrouwe niet zodanig zwaar laat vallen, dat ge daarom uw leven wilt verlaten. Wat kan uw dood haar helpen? Zeg mij toch, door wie gij zulks te weten zijt gekomen. Wellicht is het een andere Rosamunda en is het niet de uwe." Reinhart antwoordde: "O, Gabriotto, ik vrees dat ik mij van haar dood en sterven veel te gewis ben, want de gedaante van de roos heeft mij niet bedrogen. Zo is mij ook de droom die ik onlangs gehad heb, een gewisse aanduiding van haar dood." "Weet gij niets anders," sprak Gabriotto, "dan met de roos en de droom, dan zijt ge zonder twijfel bedrogen." "O, Gabriotto," sprak Reinhart, "de verandering van de gedaante van de roos heeft mij niet bedrogen, want toen ik haar het eerst in de tuin tussen andere rozen vond staan, kwam mij gelijk in gedachten, dat ze mij de jonkvrouwe Rosamunda beduiden moest, aangezien ze tussen andere rozen van dag tot dag steeds bleker werd, tot ze ten slotte ook van haar bladeren gans beroofd is geworden, zodat het verwelken mij m'n allerliefste jonkvrouwe aanduidt." Gabriotto antwoordde: "Over de dorheid waarmede gij omgaat, Reinhart, kan ik mij niet genoeg verwonderen, aangezien ik van u verneem, dat ge één enkele bloem u laat beroven van uw vreugde. Meent gij, dat een bloem in Frankrijk gelijk is aan een jonkvrouwe in Engeland? Is het niet de eigenschap van eeniedere bloem, wanneer ze bijna zal verwelken en vervallen, dat ze vooraf haar kleur verliest? Ge hebt mij schier gelovig gemaakt, want ik meende dat ge een zekere boodschap had

ontvangen, hoewel het mij niet weinig verwonderde, dat mijn vader mij niet iets dergelijks geschreven heeft. Ik verzoek u, sta op en laat ons een andere ontspanning zoeken. Wanneer ge u allerlei fantasieën wilt voorstellen, dan zeg ik u, dan kon uw lieverd wel bij levend lichaam sterven. Wat meent ge, dat uw Rosamunda zou denken, wanneer zij u in zulk een leven wist? Voorwaar, zij zou u net als anderen voor een dwaas en dol mens houden." De oude ridder, die bij hen was, gispte Reinhart ook met woorden en sprak: "Ridder, mij is de reden van uw klagen en voorgenomen treuren verborgen, doch voor zover ik daarover nadenk na Gabriotto's rede, dunkt het mij waarlijk, dat ge een grote dwaasheid voor u hebt, aangezien ge uzelf aldus door bloemen en dromen een oorzaak voorstelt. Sta op en overweeg de toestand waarin ge thans zijt, en laat de blinde liefde niet aldus over uw ridderlijke gemoed heersen. Bedenk tot welk een grote spot ge zoudt komen, wanneer men de oorzaak van uw geklaag zou vernemen. Alle edele ridders zouden u bespotten, en daarenboven moesten de edelen en deugdzame vrouwen en jonkvrouwen over uw dwaasheid lachen. Ja, aan de bespotting van de jonge kinderen zoudt ge u niet kunnen onttrekken." Met deze en andere woorden kreeg de jonge ridder alzo het schaamrood, dat hij niet wist hoe hij daarop moest antwoorden en zichzelf bekennen moest, dat zijn ganse voorstelling een grote dwaasheid was. Hij stond op en zegde hun beiden dank voor hun lering en berisping. Het was de ridder niet anders, dan dat hij uit de slaap ontwaakte. Alle drie reden zij met elkander naar het veld en bedreven menigerlei ontspanning met de jacht, waarna de oude ridder de jonge ridder Reinhart dikwijls met de rozenstruik het schaamrood bezorgde en zij aldus lange tijd op het landgoed vreugde en ontspanning zochten en ten slotte wederom naar Parijs reden.

Hoe bij de ridder Gernier de brief was gekomen van zijn zoon en Reinhart, hetgeen hij spoedig aan de edele jonkvrouwen deed weten, die vrolijk en wel te moede waren.

Gij hebt gehoord hoe Reinhart en Gabriotto hun tijd in Frankrijk verdreven. Thans zullen wij wederom komen bij de schone en deugdzame jonkvrouwen, die nimmer een andere troost hadden ontvangen, doch gans geloofden dat hun beider ridders in de zee verzonken waren. Derhalve brachten zij hun tijd lang in treuren en klagen door. Het geschiedde dat de kooplieden met goede wind in de Engelse haven aankwamen, waarover hierboven melding is gedaan. Het duurde niet lang, of de ridder Gernier kwam te weten hoe diverse Franse kooplieden in hun Engelse haven waren aangekomen. Gernier aarzelde niet lang en reed naar de haven, waar hij de kooplieden naar ieders zeggen, aantrof, van wie hij diverse die van Parijs waren, goed kende. Hij ging naar hen toe en ontving hen vriendelijk. Daarna vroeg hij, of hun nieuws over zijn zoon bekend was. "Jazeker," sprak de ene, "veel goeds. Hij heeft mij ook diverse kleinodiën en brieven gegeven, om ze aan u te overhandigen." Toen de goede oude ridder de koopman aldus hoorde spreken, wist hij van grote vreugde niet wat hij hem tot antwoord moest geven. Hij kon niet langer wachten, vertrok bij hen en wilde de beide

jonkvrouwen de vrolijke boodschap niet langer onthouden. Hij ging terstond naar het vertrek van Philomena, klopte aan en trof toevallig Philomena en Rosamunda bij elkander aan, op hun oude wijze elkander hun leed klagend. Toen zij echter aldus het vrolijke gezicht van de oude ridder ontwaarden, zoals het lang niet zijn gewoonte geweest was, kregen zij enige vreugde van zijn komst. Hij deed hun terstond het welzijn van de beide jongelingen weten, waardoor de schone jonkvrouwen met onnoemelijke[94] vreugde omgeven werden en terstond de brief van de ridder verlangden, waarvan hij er echter nog geen had, want zijn verlangen was zo groot geweest om hun de boodschap te verkondigen, dat hij de brieven en kleinodiën niet van de kooplieden verlangd had. Daarover waren de beide jonkvrouwen echter zeer bedroefd, want zij meenden dat Gernier die dingen verzonnen had, opdat hij hen van hun treuren en klagen kon afbrengen. Derhalve sprak Philomena: "O, Gernier, met deze troost kan ons klagen en treuren ons niet benomen worden, want wij kunnen wel vaststellen waarom zulks geschiedt." De ridder vertelde de rede zo nadrukkelijk, dat zij hem ten slotte geloofden en hem smeekten, de brieven zo spoedig mogelijk te verkrijgen. Opdat zij echter van de dingen zeker waren, zond Philomena haar vertrouwde Laureta samen met haar dienstmaagd met de ridder en zijn knecht naar de haven, waar de kooplieden hun goederen uitlaadden. Toen de koopman die de brieven had, de ridder terug zag komen, kon hij zich niet genoeg verwonderen dat de ridder hem niet meteen al de brieven had doen afgeven, en nam zich voor stil te zwijgen en het woord van de ridder met vlijt te vernemen. De ridder was nog niet bij hem gekomen, of hij sprak: "Heer koopman, heb ik niet begrepen dat gij diverse brieven hebt die voor mij bestemd zijn?" "Ja," sprak de koopman, "ik meende echter ze weer naar Frankrijk te brengen, aangezien gij ze eerder niet van mijn hand wilde ontvangen en aldus stilzwijgend van mij zijt weggegaan." Daarmede overhandigde hij hem de brieven samen met de

[94] "unzalicher".

kleinodiën. "Vat het niet verkeerd op," sprak de ridder, "want ik was zo verheugd, toen ik vernam dat mijn zoon nog in leven is, dat ik noch aan brieven, noch aan kleinodiën kon denken." Toen hij de koopman met de hoogste vlijt bedankt had, vroeg hij hun ook niet weg te gaan. Hij wilde hun vooraf goed gezelschap houden, hetgeen zij hem beloofden. De ridder kwam met zijn gezelschap wederom thuis, ging naar de beide jonkvrouwen, die met groot verlangen op hem wachtten, en overhandigde hun de brieven. Pas toen werden zij met grote vreugde omgeven, herkenden terstond het handschrift van hun lieve ridders, en schreven hun wederom ook via deze kooplieden al datgene wat in hun afwezigheid verlopen was. Ook hoe zij zo lange tijd om hunnentwege in groot leed hadden verkeerd. Daarna verdreven de jonkvrouwen hun tijd met meer vreugde en ontspanning. Dat alles zullen wij omwille van de beknoptheid achterwege laten en vertellen, hoe het verder met Reinhart en Gabriotto in Frankrijk verlopen was, want uiteindelijk zou het hun ook niet naar hun welgevallen gaan, zoals gij zult horen.

Hoe de koning in Frankrijk ondernam om de beide ridders uit te huwelijken, hetgeen zij hem echter gans afsloegen.

Het zou saai zijn om te vertellen, met welk een vreugde en leed de beide jonge ridders het jaar voltooiden. Zij werden ook aan het hof te Frankrijk goed door iedereen behandeld. De koning meende ook niet anders, dan dat hun verblijf voortaan in Frankrijk zou zijn. Derhalve nam hij zich voor, Gabriotto van een vrouw te voorzien, wanneer hij het teweeg kon brengen. Gernier zou ook niet langer in Engeland blijven, doch wederom naar Frankrijk bij zijn zoon wonen. Het voornemen van de koning was echter gans vergeefs. Op een dag liet hij Gabriotto komen en sprak tot hem: "Jonge ridder, uw terugvaart bevalt ons zeer. En wanneer het uw vader mocht bevallen, zou het ons een bijzondere vreugde zijn, wanneer hij zich ook wederom bij ons voegt. Opdat echter uw vader verneemt, hoe goed onze mening over u is, is het mijn uiteindelijk wil en bedoeling u een hooggeboren vrouwe te geven, die God ook met schoonheid van haar lichaam en tijdelijk levensonderhoud rijkelijk begiftigd heeft." De ridder gaf de koning snel antwoord, hoe het niet zijn zin en wil was om in Frankrijk te blijven, doch zo spoedig als het hem mogelijk was, wederom naar Engeland naar zijn vader te varen, want die had hem niet langer dan een jaar verlof gegeven. Zou hij langer dan die tijd wegblijven, dan kon zijn vader daardoor in angst en nood gebracht worden. Derhalve was het zijn verzoek hem te verontschuldigen en hem van zulk een aanbod te ontheffen. Toen de koning de wil en bedoeling van de ridder begrepen had, wilde hij niet verder met hem daarover spreken. Hij nam zich echter voor, met diverse jonge edelen te spreken die met de jonkvrouwe verwant waren en hem ook bijzonder goed gezelschap hielden, of toch dezen iets bij hem konden uitrichten. De koning liet dadelijk de genoemde jonge edelen komen, gaf hun zijn plan te verstaan en verzocht hun daarmede om zich vriendelijk met de ridder te gedragen. Hij zegde hun daarbij veel goeds en vriendschap toe, wanneer zij

het teweeg konden brengen, hetgeen zij hem allen trouwelijk beloofden. Zo het hun mogelijk was, zouden zij zo aardig zijn tegen de ridder, dat hij hun welwillend zou worden. Zij meenden ook, dat het niet zoveel meningsverschil[95] zou geven en dat de jonkvrouwe er wel zou zijn[96], nu de koning zich zo vriendelijk en genadig jegens hem betoonde over hetgeen hij dan verder nodig zou hebben, terwijl het toch hun beiden niet aan rijkdom ontbrak. Mocht het dan geschieden dat hij vanwege zijn metgezel niet wilde blijven, dan moest men Reinhart ook dermate met een schone jonkvrouwe voorzien, opdat zij beiden alzo gedwongen moesten blijven. Deze raad beviel de koning zeer en hij vroeg hun daarmede, hem ten slotte na te komen, hetgeen zij hem beloofden, alzo afscheid van de koning namen en hun plan maakten hoe zij de ridder wilden vleien, opdat zij hem konden bepraten om een vrouw te nemen. Toen zij echter zulks door vele en menigerlei dingen getracht hadden en toch alles vergeefs gedaan hadden, hoe gewillig zij zich jegens de ridder ook betoonden, veranderde het niets aan hem, hoewel hij het tot grote vriendschap aanvaardde. Want niemand op aarde kon hem van zijn allerliefste Philomena afwenden.

---

[95] "span".

[96] "die junckfraw wer schon". Vertaling onzeker.

Hoe de jonkvrouwe op aanwijzing van haar vrienden de beide ridders te gast uitnodigde, en ook nog een schone jonkvrouwe bij zich had, die van plan was de achting van Reinhart te verwerven.

Toen de vrienden van de jonkvrouwe begrepen, dat zij vergeefs werk hadden verricht bij de ridder, bedachten zij een ander plan waardoor zij de ridder meenden te vangen. Zij gingen met elkander naar de jonkvrouwe, beduidden haar het voornemen van de koning, en ook hoe zij de ridder er niet toe konden brengen een vrouw te nemen. Zij hadden de koning beloofd alles te doen. Wanneer het hun dan ter plekke zou mislukken, zouden zij zich voor de koning zeer moeten schamen. Derhalve was het hun verzoek aan haar, dat zij een weg vond om de ridder bij haar te laten. Zij zouden dan heimelijk staan te wachten. Wanneer dan de nacht aanbrak en zij bij hem aan tafel zat, zouden zij de ridder overvallen en hem eerst goedmoedig aansporen dat hij naar haar wil zou leven. Wanneer hij zich echter tegen hen zou verzetten, zouden zij hem met geweld daartoe nopen en bedwingen. Op zulk een voorstel antwoordde de jonkvrouwe haar vrienden en sprak: "Gij, mijn allerliefste broeders en vrienden, ik vraag mij af of de dingen die gij van mij verlangt, u ernst zijn. Want gij moogt wel bij uzelf het nadeel bedenken dat voor mij op alle manieren daaruit zou ontstaan. Ten eerste, past het mij niet als een jonkvrouwe een dergelijke jonge ridder uit te nodigen, terwijl ik vader- en moederloos ben. Ook zou de ridder het mij tot een grote schande rekenen. Ten derde, dat gij meent de ridder aldus te bepraten[97], zou ook geen manier zijn, aangezien ge zoveel met hem getracht hebt. Zo wil ik ook niet toestaan hem met geweld ertoe te brengen. Welk een goede dag meent ge, dat ik na zulk een dwang bij hem zou hebben? Het zou voorwaar niet anders zijn, dan dat ik voortdurend van hem horen moest dat hij gedwongen werd om mij te hebben, hetgeen mij dan een zware

97 "bededigen".

en harde tijd zou opleveren. Daarom smeek ik u allen, dat ge van tevoren aan mij wilt denken bij deze aanslag[98], want welke weg het lot ook neemt, ik zou zwaar onder verdenking staan." Toen de jonkvrouwe haar broeders en vrienden haar wil gans onthuld had, begonnen zij zwaar over haar vertoornd te raken, brachten haar ook de ongenade van de koning dikwijls onder ogen, en dreigden haar met vele woorden te verlaten, waarmede zij de jonkvrouwe ertoe brachten, dat zij inwilligde hun raad te volgen. Zij sprak: "Opdat ik niet aldus gans in ongenade jegens u sta, wil ik mij aan uw wil overgeven, hoe groot ik mijn verlies daarmede ook zou doen." Daarover waren de vrienden en broeders zeer tevreden en zij bevalen de jonkvrouwe, dat wanneer zij de ridder had uitgenodigd en hem een uur had aangegeven, zij het intussen moest doen[99]. Dat alles beloofde zij hun. Toen haar vrienden van haar waren weggegaan, liet zij een van haar vertrouwde vriendinnen[100] komen en gaf haar de bedoeling aan. Deze vond het beter dan zij. Daarom ried zij haar aan, alles na te komen, aangezien haar zoveel troost en toezegging van de koning toekwam. Zij zou haar wel alle onraad voor zijn, wanneer het daartoe zou komen. Daarop begon de jonkvrouwe te beschouwen hoe zij de kwestie een aanvang zou geven. O, Philomena, gij edele jonkvrouwe, zoudt gij van deze aanslag kennis dragen, dat zou u voorwaar een nieuw leed zijn overkomen. Op een dag geschiedde het, dat de jonkvrouwe naar de kerk was geweest met al haar vriendinnen.Toen zij wederom naar huis wilde gaan, trof zij Reinhart en Gabriotto. De ridders groetten de beide jonkvrouwen[101] deugdzaam, en zij dankten hem omgekeerd met deugdzame gebaren. De jonkvrouwe sprak met beschaamd aangezicht: "Gij,

---

[98] "anschlag". Betekent ook gewoon 'plan'. Hier is de inhoud van het plan tegelijk ook letterlijk een aanslag.
[99] Onduidelijk.
[100] "gespilen".
[101] De tekst gaf echter aan dat de jonkvrouwe met meer vriendinnen was.

edele, deugdzame ridders, wanneer gij mij m'n rede niet euvel wilt duiden, dan zou het mijn wil zijn u een verzoek te doen." De ridder Gabriotto antwoordde: "Deugdzame, edele jonkvrouwe, hoe kon een ridder of andere man zo hard van gemoed zijn, dat hij het verzoek van een zo schone jonkvrouwe zou afslaan, om er maar van te zwijgen dat ik die in ondank zou aannemen?" De jonkvrouwe begon: "Aangezien ik dan, edele ridder, genade bij u heb gevonden, is het mijn verzoek aan u, dat ge morgen beiden met mij het maal eet, opdat wanneer de vaart u wederom naar Engeland brengt, ge ook goeds over de Franse jonkvrouwen kunt spreken." De beide ridders verwonderden zich niet weinig over de jonkvrouwe, doch namen zich ten slotte voor om haar verlangen na te komen. Gabriotto sprak: "Jonkvrouwe, wij danken voor het gewillige eerbetoon, aangezien wij het toch nimmer verdienen kunnen. Opdat ge echter niet acht dat wij onredelijke, jonge, onverstandige ridders zijn, zijn wij gewillig bereid uw gebod altijd gewillig te volbrengen", waarmede zij het de jonkvrouwen op handdruk beloofden en van elkander scheidden. Zodra de jonge ridders van de schone jonkvrouwen weg waren gekomen, begonnen zij allereerst te bedenken waarom zij door de jonkvrouwen waren uitgenodigd. Gabriotto sprak: "Reinhart, mij valt nu pas in, wat het vriendelijke betoon van de jonkvrouwen wil betekenen. Want mij dunkt waarlijk, dat er een opzet in verborgen ligt. Het zij echter wat het wil, zo wil ik toch mijn belofte gestand doen. Waagt iemand het dan om mij iets akeligs toe te voegen, zal hij mij waarlijk niet slapend aantreffen." Alzo besloten de beide ridders ten slotte met elkander, hun belofte een genoegen te doen. Toen de tijd gekomen was en de jonkvrouwe aan haar vrienden het uur had genoemd, kwamen de beide ridders op grond van hun toezegging. De jonkvrouwen ontvingen hen vriendelijk. Daarna gingen zij met vreugde aan tafel, die kostelijk was toebereid, en verdreven de tijd met veel ontspannende, vrolijke gesprekken, hoewel de beide ridders enigszins bezorgd waren, doch geen van hen liet dat merken, opdat

zij de jonkvrouwen niet wantrouwend maakten. Toen nu de tijd kwam dat de vrienden van de jonkvrouwen het de tijd achtten om de aanslag uit te voeren, voegden zij zich heimelijk gewapender hand in het huis van de jonkvrouwen. De ridders hoorden eensdeels het heimelijke gemurmel, schikten zich ook passend in de kwestie, stonden van tafel op, gingen in de zaal op-en-neer en wachtten met onverschrokken hart op hun tegenstanders, die niet lang aarzelden en met groot rumoer de zaal binnendrongen. De twee onversaagde ridders gingen samen bij een muur staan, namen beide zwaarden in hun hand en spraken: "Gij, heren, waarom gij ons overloopt met een rumoer, is ons verborgen. Daarom verlangen wij van u te weten wat uw voornemen is." Een jongen, die de broeder van de jonkvrouwe was, sprak: "Gij, onbeschaamde ridder, het bevreemdt ons zeer wie u veroorloofd heeft om aldus naar mijn zuster te gaan en met name u, Gabriotto. Ik verlang in het bijzonder van u te weten, met welke bedoeling gij daarnaartoe gaat. Of ge mijn zuster eervol begeert of niet: wanneer wij iets anders van u vernemen, zal het u zonder twijfel nimmer goeddoen." Gabriotto bedacht zich kort over het te geven antwoord en sprak: "Jonge, goede heer, ik ben uw zuster noch tot schande, noch tot laster nagegaan. Zo verlang ik ook ditmaal noch van haar, noch van enige jonkvrouwe de eer. Ook zou mij uw trotse rede geenszins daartoe bewegen. Weet u daarnaar allen te richten. Wie mij echter verder wil drijven, moet zich waarlijk tegen mij verweren." Toen de vrienden van de jonkvrouwe de ridder aldus hoorden spreken, dachten zij bij zichzelf dat het niet anders zou zijn, of zij moesten met grote schande wijken. Derhalve grepen zij gemeenlijk naar hun wapens en sloegen zo goed als zij konden op de goede, jonger ridder in. Gabriotto en zijn metgezel aarzelden ook niet lang, namen hun zwaarden in beide handen en weerden zich zo ridderlijk, dat zij spoedig op de hoofden van twee van hen dermate inhakten, dat zij nauwelijks de zaal konden uitkomen. De andere drie stonden nog een tijdje, totdat een onder hen door Reinhart door zijn hals werd

gehouwen, zodat hij dood ter aarde viel. Toen de laatste twee dat zagen, sloegen zij dadelijk op de vlucht en de jonkvrouwen vluchtten bij zulk rumoer het huis uit. Aldus gingen Reinhart en Gabriotto zonder enige verwarring uit het huis naar hun waard, betaalden hem al datgene wat zij bij hem verteerd hadden, en reden 's ochtends vroeg zonder enig afscheid de stad Parijs uit, zo spoedig mogelijk wederom op Engeland toe. Want zij dachten wel, dat hun verblijf nimmer in Frankrijk zou zijn. Toen de koning 's ochtends vernam dat zij weg waren, had hij gaarne de oorzaak geweten, die hij echter pas na lange tijd ervoer. Hiermede bedacht de koning wel, dat geen van de ridders meer in zijn land zou komen.

Hoe Gabriotto en Reinhart in grote vreugde en met goede wind wederom naar England scheepten.

In korte dagen kwamen de twee edele ridders wederom bij de zee en vonden tot alle geluk een schip dat naar Engeland wilde varen. Daar zaten zij op en met goede tijd kwamen zij in korte tijd in Engeland aan, hetgeen de ouder ridder Gernier spoedig te weten kwam, die spoedig een eervol gezelschap had bijeengedreven. Zij reden zijn zoon en Reinhart met grote vreugde tegemoet, want iedereen was blij met hun terugkeer. Ook hun allerliefste jonkvrouwen hoorden spoedig over hun terugkeer, gingen met grote vreugde naar boven in het koninklijk paleis en zagen hen van verre aan komen rijden. Toen Gabriotto en Reinhart door zijn vader en ook andere heren, ridders en knechten eervol ontvangen was, reden zij met elkander naar de stad. Gabriotto beduidde zijn vader hoe hij van Frankrijk had moeten scheiden. Toen zij afgestegen waren, gingen zij met elkander naar het paleis. De koning ontving de beide jonge ridders ook met grote vreugde, want hun terugkeer deed hem zeer goed. Toen Gernier en de twee jonge ridders een goede tijd bij de koning waren geweest, had Gabriotto een groot verlangen naar zijn liefste jonkvrouwe en sprak heimelijk tot zijn vader dat hij afscheid van de koning moest nemen, opdat hij bij zijn

liefste Philomena kon komen, hetgeen zijn vader spoedig inwilligde. Alzo namen zij afscheid van de koning en gingen over de kortste weg naar het vertrek van Laureta. Aldaar meenden zij hun jonkvrouwen te verwachten. Laureta deed het spoedig de beide jonkvrouwen weten, die niet lang aarzelden en met Laureta naar haar vertrek gingen, waar zij hun allerliefste ridder vonden, hen beiden met grote vreugde ontvingen, samen gingen zitten en hun alle verlopen dingen bericht werden, die zich tijdens hun afwezigheid hadden toegedragen, hetwelk de jonkvrouwen met grote verwondering vernamen. Philomena sprak: "O, mijn allerliefste Gabriotto, nu verwondert het mij niet meer, dat ik in uw afwezigheid met zulke zware gedachten beladen ben geweest. Want waarlijk, de problemen die u overkomen zijn, hebben dagelijks voor mijn ogen gezweefd. Er is mij ook geen nacht voorbijgegaan waarin mij niet een zware droom over u overkomen is. Dat alles omdat de twee honden hun terugkomen voor elkaar hebben gekregen. Ge moet ook, edele ridder, zeker en gewis zijn, dat wanneer uw snelle boodschap mij niet getroost had, ge mij nimmermeer in leven zoudt hebben aangetroffen. Daarvan zal Rosamunda mij een ware getuigenis geven, die mij ook een getrouwe metgezellin is geweest bij mijn klagen. Want haar is niet minder leed overkomen vanwege haar liefste ridder, nu hij alzo zonder enige hulp op de woedende zee de dood zou hebben geleden. Dat alles echter heeft God de almachtige voorkomen, waardoor gewis uw welzijn erkend mag worden, alzo, dat God de almachtige nog vele wonderen met u zal bewerken." Met deze woorden beëindigde Philomena haar rede. Gabriotto begon: "Allerliefste jonkvrouwe, voor de grote trouw die gij mij in mijn afwezigheid betoond hebt, kan ik niet genoegzaam bedanken. Ik kan ook de vreugde die ik van uw lieflijke aangezicht heb ontvangen, niet genoegzaam uitspreken, want zodra ik u immer ontwaarde, is mij mijn langdurig treuren, dat mij sinds ik van hier gescheept ben, gekrenkt heeft, thans in een ogenwenk ontnomen. En mij zal ook droefheid, noch ongeluk immer

rouwen, die mij op deze vaart is overkomen, aangezien ik u, mijn allerliefste, met mijn ogen lijfelijk aanzie." Met deze en dergelijke woorden verdreven Reinhart en Rosamunda ook hun tijd. Toen zij nu alle vier naar hun wil een goede tijd bij elkander geweest waren en met vriendelijk afscheid van elkander scheidden, gaf eenieder echter van tevoren zijn allerliefste jonkvrouwe haar geschenk dat hij haar uit Frankrijk had medegebracht, hetgeen kostbare, gouden dingen en andere fraaie kleinodiën waren, waardoor de liefde aan beide zijden nog meer steeg. Hier zullen wij genoeg over de terugkomst der beide jonge heren gezegd hebben, en zullen verder aanduiden, hoe zij zich daarna aan het koninklijk hof gehouden hebben.

Gabriotto werd opnieuw door de koning gewantrouwd, vanwege een ring die hij Philomena gegeven had, die de koningin aan Gabriotto's vinger gezien had, hetgeen zij aan de koning had geopenbaard.

Toen de edele en deugdzame ridders met grote vreugde wederom aan het koninklijk hof woonden en ook hun oude gedrag met allerlei ontspanning wederom ter hand namen en thans zeer zalig meenden te zijn, geschiedde toevallig een nieuw ongeluk, waardoor zij in groter leed kwamen dan ooit. Want op een dag geschiedde het, dat de ridder door de koning naar het vrouwenvertrek van de oude koningin gezonden werd. Zodra de koningin de ridder ontwaarde, bood zij hem haar hand en heette hem vriendelijk welkom, want zij had hem vanaf dat

hij in Frankrijk geweest was, nimmer gezien. Toen echter de ridder de koningin zijn hand bood, zag zij de ring die de jonkvrouwe Philomena hem gegeven had, aan zijn vinger, waardoor zij in grote argwaan verviel. Ten slotte was het haar voornemen de koning de kwestie te onthullen, zoals dan geschiedde, zoals gij hierna zult vernemen. De koningin verborg gans stilzwijgend de kwestie voor de ridder. Zodra zij echter bij de koning kwam, sprak zij aldus tot hem: "Genadige heer," sprak de koningin, "het verwondert mij nimmer, dat uw zuster Philomena zo lang in treuren en verlangen haar tijd heeft moeten verdrijven, want naar mij dunkt, heeft zij lange tijd haar lieve minnaar moeten ontberen. Daarom, genadige heer, moet geregeld worden hoe wij de kwestie te rechter tijd voorkomen. Zij zal zichzelf van een man voorzien, zij het u lief of niet." Toen de koning deze woorden van zijn vrouwe vernam, was zijn gemoed van grote toorn ontsteld, hoewel hij aanvankelijk meende dat de koningin de rede bedacht had, waarom hij haar dan met toornige woorden antwoord gaf. "Vrouwe," sprak hij, "waarvandaan komen zulke bedachte en lasterlijke woorden? Waarmede heeft toch mijn zuster iets dergelijks van u verdiend, dat ge haar aldus toeschrijft dat zij zich tegen mij keert? Meent gij niet, dat ik weet waarmede mijn zuster omgegaan is? Ik zeg u, gedenk deze dingen niet meer tegen mij, of ge zult mij tot grote toorn jegens u bewegen." De koningin was van de woorden van de koning enigszins geschrokken, doch sprak aldus tegen de koning: "Allergenadigste heer," sprak de koningin, "ik smeek, dat uwe genade mij wil vergeven en mij toestaat nog iets kort te bespreken, want voorwaar wil ik niet uit nijd spreken, doch u hetgeen ik zelf ervaren heb, aanduiden." Toen de koning begreep dat de vrouwe over de kwestie iets wist, gaf hij haar verlof naar haar welgevallen te zeggen hetgeen zij van zijn zuster afwist. "Allergenadigste heer," sprak de vrouwe, "het is in de korte afgelopen tijd geschied, dat gij een ridder van uw hofhouding naar mij in mijn vrouwenvertrek gezonden hebt. Deze draagt een ring aan zijn vinger die niet weinig waard is,

want ik heb die lange tijd in grote achting gehouden, tot ik die aan uw zuster voor een nieuw jaar heb geschonken. Daarom, genadige heer en koning, wilt ge mij m'n vorige rede vergeven." Toen de koning van de oude koningin zulke woorden begrepen had, was hij terstond in argwaan jegens de edele ridder Gabriotto vervallen, en heeft alzo niet verder van de koningin verlangd te weten. Hij dacht echter bij zichzelf met alle vlijt na, langs welke weg hij de ware mare te weten kon komen. Hij bedacht bij zichzelf, dat de eerste oorzaak van het treuren en klagen van zijn zuster was, dat de ridder zich zo lang in Frankrijk had opgehouden. Hij liet vele grote en zware zuchten aan zijn hart ontsnappen. Hij bedacht bij zichzelf, hoe of waarmede hij de edele ridder Gabriotto kwijt kon raken, doch kon geen weg bedenken die zonder argwaan mocht verlopen. Want hij was steeds bezorgd, dat er voor zijn zuster iets nadeligs uit kon voortkomen. Zij zou hetzij de ridder niet afstaan, tenzij met dwang, alzo dat eenieder[102] het gewaar moest worden, of echter zou zij het ondernemen om de ridder langs heimelijke en verborgen weg te volgen, hetgeen hem dan tot groot nadeel gediend had. Derhalve nam de koning zich voor, zodra hij over de dingen een waar en juist bericht ontvangen mocht, om door heimelijke praktijk te ondernemen de ridder met gif om te brengen. Toen de koning een dergelijk slecht voornemen jegens de edele ridder bedacht en ook in zichzelf gans besloten had, is hij ijlings tot de raad gekomen een reis te ondernemen door zijn ganse koninkrijk, waarover al zijn volk zich zeer verwonderde. Waarom dat echter geschied was, zal ik u kort te verstaan geven.

[102] "menglich".

Hoe de koning het ganse Engeland door reisde met een klein volk, opdat hij zijn voornemen een genoegen kon doen.

De koning gaf voor zulk een aangenomen reis spoedig zijn order en reed met een klein volk Londen uit. Hij wilde echter Gabriotto en Reinhart niet voor zulk een reis hebben, want hij had hun bevolen andere zaken te regelen. Toen de koning in zijn land een verre weg had rondgereden en nog niemand zijn aangelegenheid mocht weten, liet hij een graaf komen, die ook een van zijn onderdanen was. Met deze sprak hij aldus: "Mijn allerbeste en getrouwe vriend, hetgeen mijn reis veroorzaakt heeft, heeft nog niemand anders geweten dan mijn eigen hart. U echter heb ik mij voorgenomen zulks te onthullen. Ge moet weten, dat ik aan mijn hof een daadkrachtige en manhaftige ridder heb. En wanneer hij zich niet in een persoon aan mijn hof

verdiept had, zou ik hem van al mijn dagen niet van mij weg gelaten hebben. En ik heb ook nog de wil om hem bij mij te behouden, zolang als ik een waar en juist bericht omtrent hem kan ervaren, hetwelk mij echter gans onmogelijk is te doen, tenzij ik een goede en vertrouwde vriend heb, die mij in de kwestie gedienstig en behulpzaam wil zijn. Daarvoor heb ik u boven alle anderen in mijn land uitverkoren. Mocht gij mij echter op deze plek niet wil bijstaan, wil mij dan toch iemand anders die voor de kwestie geschikt is, teweegbrengen. Opdat ge echter mijn plan vernemen moogt, weet dan, dat ik bij mijzelf besloten heb, zodra ik ooit bevind dat de ridder schuldig is en men dat over hem aantoont, dat ik wil regelen dat hij met gif vergeven wordt, opdat ik van andere zorgen gans ontslagen word." De graaf had de woorden van de koning met ganse vlijt aangehoord, kon niet bedenken, waarmede de ridder zich zulk een euvel vanwege de koning verschuldigd had, en bleef aldus stilzwijgend voor de koning staan. De koning sprak wederom: "Goede vriend, ge moogt u over mijn rede niet ontstellen, want mijn plan zou zeer goed te volbrengen zijn, aangezien ik de kwestie met de hoogste vlijt heb afgewogen, zodat gij en eenieder die dit onderneemt, niet bezorgd moet zijn[103]. Het zou echter aldus aangevangen moeten worden, dat degene die de kwestie wil ondernemen, zich als een nar moet voordoen en zich dan steeds rond en bij de ridder ophouden, zijn doen en laten met ganse vlijt waarnemen en daarmede de heimelijke en verborgen werkwijze van de ridder onderzoeken en te weten komen. Want gewis zou de ridder niets voor hem verbergen. Aldus kan ik al zijn doen en laten achterhalen." Toen de graaf de wil en opvatting van de koning gans vernomen had, sprak hij aldus tot de koning: "Allergenadigste heer en koning, uwe genade mag wel concluderen, dat degene die de kwestie ondernemen wil, een bijzondere bekwaamheid moet hebben, opdat men zijn aangenomen dwaze gedrag niet aan hem kan

---

[103] "deshalb du (…) in sorgenston darff". Hier ontbreekt dus juist een ontkennend woord 'niet'.

bespeuren. Want hoewel de ridder mij onbekend is, geloof ik toch, dat zodra hij de aanslag vernemen zou, hij van plan zou zijn om iemand het leven te benemen. Aangezien ik mij dan daartoe gans ongeschikt acht, kan ik de aangelegenheid in het geheel niet ondernemen. Opdat echter uwe majesteit mij erkent als een getrouwe dienaar, wil ik u een jongen die mij na verwant is, aanduiden. Deze maakt bij tijd en wijle zulke dwaze gebaren, dat allen die hem niet kennen, hem voor een ware, natuurlijke nar houden. Hij heeft ook altijd zijn uitrusting uitermate goed voor zijn dwaze gedrag." De koning was door de rede van de graaf grotelijks verheugd en beval hem terstond, de jonge graaf voor hem te brengen in zijn uitrusting. Hij gebood ook al zijn volk zich ijlings toe te rusten, want hij wilde langs de kortste weg wederom naar Londen rijden. Dit alles had de koning slechts hierom geschikt, opdat de schalkse nar door niemand dan hem alleen herkend werd. Toen de nar voor de koning was gekomen en veel en menigerlei ontspanning voor de koning en de oude graaf oefende, kreeg de koning daarvan een grote vreugde en vroeg hem dadelijk, of hij met hem naar Londen wilde reizen, hetgeen de bovengenoemde nar gans inwilligde. De koning aarzelde niet lang, nam afscheid van de graaf, gaf hem een rijk geschenk[104] en reed langs de kortste weg wederom naar Londen. Zijn ganse hofhouding geloofde niet anders, dan dat diegene een natuurlijke en geboren nar was die de koning met zich medevoerde, hoewel na lange tijd zijn aangenomen narrengedrag hem met verlies van zijn leven opbrak, zoals gij dat kort hierna zult vernemen.

De koning kwam thans met zijn volk wederom aan land en had de nar over wie gij hierboven gehoord hebt, met zich medegebracht. Niemand anders meende, dan dat hij een ware, natuur-

[104] "letze", speciaal bij een afscheid.

lijke nar was. Derhalve had de ganse hofhouding veel ontspanning met hem. Nu was de nar reeds door de koning dermate afgericht, dat hij zich jegens niemand meer als vriend opstelde, dan jegens de ridder Gabriotto, waaraan de ridder een bijzondere vreugde ontleende, want het was hem verborgen dat deze man hem alzo naar zijn leven stond. De ridder had hem dermate lief, dat waar hij ook stond of ging, hij de nar steeds bij zich had. Nu geschiedde het op een dag, dat Gabriotto naar zijn allerliefste Philomena wilde gaan en naar zijn gewoonte met haar afsprak. Hij had echter zijn nar bij zich. De jonkvrouwe meende haar tijd hem te korten. De nar nam alle woorden die door beiden gesproken werden, met ganse vlijt waar en deed daarna de koning alles weten. De koning werd dermate in toorn jegens de ridder ontstoken, dat hij zich voornam om de oude ridder Gernier te laten komen en hem zijn dienst gans stop te

zetten. Doch hij liet het achterwege en nam zich voor alleen goedmoedig met hem te spreken. Zodra nu Gernier bij de koning kwam, sprak de koning aldus: "Ridder, mij is niet de trouwe dienst verborgen die gij mij samen met uw zoon Gabriotto en Reinhart aan mijn hof volbracht hebt. Nu komt het onder andere tot mij, hoe uw zoon het onderneemt om mijn zuster Philomena liefde toe te dragen en het zijn uiteindelijke voornemen is om haar tot een echtelijke gemalin te hebben, hetgeen mij, wanneer hij dat van plan is, niet weinig zou kleineren. Daarom wil ik u van tevoren vragen, de kwestie bij uw zoon te voorkomen, opdat ik geen reden heb om hem te straffen." De goede, oude ridder Gernier was niet weinig geschrokken door de rede van de koning, want hem was de liefde van zijn zoon niet verborgen. Hij had ook wel van hem begrepen, dat het hem niet mogelijk was om van zijn liefde afstand te doen, aangezien hij de jonkvrouwe de echt beloofd had. Daarom kon hij niet bedenken, waarmede hij de aangelegenheid kon voorkomen. Doch hij sprak tot de koning: "Allergenadigste heer en koning, wanneer mijn zoon of ik niet al datgene doen wat naar de wil en het welgevallen van uwe koninklijke majesteit is, dan doet mij dat van harte leed. Ik wil ook mijn zoon naar al mijn vermogen daarvan afhouden en berispen." Met deze rede vertrok hij bij de koning, zocht met bekommerd hart zijn allerliefste zoon en beduidde hem al datgene wat de koning tegen hem gezegd had, waarvan Gabriotto zeer schrok. "Ach, God," sprak hij, "wie kan toch mij en mijn allerliefste jonkvrouwe aldus schandelijk verraden hebben? O gij, schandelijk geluk, wie zal op u hopen, wie zal u vertrouwen? Voorwaar niemand, want hoe meer gij u vriendelijk laat aanzien, des te meer moet men bezorgd om u zijn. Hebt ge mij niet lang genoeg met angst en nood bevochten, ben ik niet in grote zorg op de woedende zee geweest, heeft daarna vanwege mijn leven in Frankrijk niet in groot gevaar verkeerd? Moogt ge nimmer uiteindelijk genoegen aan mijn droefheid hebben. O gij, mijn allerliefste Philomena, thans heb

ik u toch uiteindelijk duur gekocht, zo mij het geluk mij u slechts zou gunnen. Ach, mijn liefste jonkvrouwe, wat zoudt ge zeggen, wanneer gij zulks wederom tegen ons zoudt vernemen? Ik had thans toch zeer de hoop, dat al ons leed een einde zou hebben. Zo zie ik wel, dat het zich pas grotelijks zal ophopen." Met zulke woorden klaagde Gabriotto zijn leed, dat zo hard op zijn hart drukte, dat hij het bezwaarlijk kon verbergen. Ten slotte bedacht hij zijn allerliefste Philomena alles te schrijven.

Hoe Gabriotto zijn liefste Philomena een brief schreef in bijzijn van de nar, die de koning alle woorden meldde.

Niet lang na zulk een verlopen gebeurtenis vroeg de koning aan de nar, of hij niets aan de ridder merkte. De nar antwoord hem dadelijk: "Nee, niets bijzonders, anders dan dat de ridder thans diverse dagen met zware gedachten beladen is en vele grote zuchten uit zijn hart laat komen. Wat hem daartoe echter veroorzaakt, is mij verborgen. Ik kan ook noch met mijn woorden, noch gebaren de ridder zoals eerder tot lachen bewegen." De koning kon aan de woorden van de nar wel ontlenen, wat de ridder tot zulk zuchten en klagen bewoog. Daarom wilde hij de nar niet verder vragen. Hij beval hem echter met vlijt om op te letten wat de ridder verder wilde beginnen, hetgeen de schalkse nar hem beloofde. Aldus vertrok hij bij de koning en ging de ridder Gabriotto zoeken, die hij nog treurig in zijn vertrek vond zitten. De nar nam zijn aangenomen pose voor de ridder aan, doch kon hem niet boeien. Hij wendde nu eens zijn gezicht naar boven, dan naar beneden, stond ten slotte op, nam zijn onzichtbare inkt ter hand en schreef aan zijn liefste jonkvrouwe Philomena een brief, waarvan de inhoud is zoals hierna staat: "Ik wens u, mijn allerliefste jonkvrouwe, veel geluk en vreugde, hoewel mij daarvan gans weinig gegeven is, aangezien terwijl ik in de hoop verkeerde dat het geluk nu eens een keer aan ons een genoegen zou beleven en met zijn genade de hand boven ons houden, ik echter bezorgd ben, dat het om onze liefde nimmer zorgelijker is geweest. Want zoals ik door mijn vader bericht ben, is de koning in zulk een mate jegens mij in toorn vergramd, dat hij van plan is mij aan mijn lichaam te straffen. Wie echter daaraan schuld draagt, is mij gans verborgen. Ik kan ook aan niemand twijfelen. Daarom, mijn allerliefste jonkvrouwe, heb ik de dingen geenszins willen onthouden, opdat gij u ook des te beter voor onze vijanden moge hoeden. Ik verlang ook hierin, dat ge mij uw getrouwe raad niet onthoudt. Hiermede, allerliefste jonkvrouwe, beveel ik

u in de bescherming van God de almachtige aan." De ridder schreef de brief aldus, liet de ontrouwe nar aldus bij zich zitten, die de veder volgde over de brief en die gans las, hetgeen de ridder echter nimmer van hem verwacht had. Daarom overkwam hem uiteindelijk groot leed, zoals het u hierna wel bericht zal worden. Zodra nu de ridder de brief had afgesloten, was hij daarmede zijn vertrek uitgegaan en had hij de nar van zich weggezonden, want hij was toch enigszins bezorgd over hem. Het was echter gans te laat. De nar, zo schalks als hij was, ging snel de koning zoeken, die hij terstond een kenteken gaf, waaraan de koning begreep dat de schalkse nar hem een nieuw mare bracht. Derhalve nam hij hem bij zijn hand, ging met hem alleen een zaal in en nam niemand anders dan een jonge kamerdienaar met zich mede. De koning meende niet, dat de knaap acht zou slaan op hun woorden. Het liep echter aldus, dat de verrader ook zijn verdiende loon zou ontvangen, want gemeenlijk geschiedt het, dat wanneer iemand voor een ander een kuil graaft, hij er zelf in valt. Alzo geschiedde ook deze schalkse nar. Toen de koning samen met de nar thans in de zaal was gekomen en de koning alle dingen door de nar bericht waren, ontstak de koning gans in toorn jegens Gabriotto, zwoer hem terstond de dood en sprak tot de nar: "Gij hebt mij tot nu toe met ganse vlijt gediend. Daarom ben ik u verschuldigd een vergelding te geven. Derhalve is het mijn verzoek, dat ge aan de kwestie een eind maakt, opdat de schandelijke ridder uit mijn ogen verdwijnt. Wanneer dat geschiedt, zult ge rijkelijk door mij begiftigd worden en zal ik het ook gans naar uw welgevallen en wil regelen. Zo gij wilt, moogt ge hier bij mij in Londen blijven, of naar Idenburg, naar uw vader trekken." De schalkse nar antwoordde de koning en sprak: "Allergenadigste heer en koning, al hetgeen uwe koninklijke majesteit mij gebiedt, ben ik gewillig te voleindigen. Daarom toon mij, uwe genade, aan, langs welke weg ik u ter wille kan worden. Ik wil mij onverwijld daarin schikken." De koning antwoordde en sprak: "Ge moet weten, dat ik in de komende dagen een jacht

wil aanrichten. Intussen wil ik voor u een sterk gif laten bereiden. Daarmede moet ge een appel vergiftigen. En wanneer men dan op jacht gaat, zal ik boven alle anderen aan de ridder bevelen, dat hij acht op u moet slaan. Zodra ik dan met mijn andere dienaren bij u wegga, veins dan en doe alsof u hinder hebt met uw ezel. Dan moet de ridder naar mijn bevel bij u blijven. Dan zal ik van tevoren de ridder bescheid geven over een bron, waarbij hij mij en de ganse jacht kan vinden. Zodra gij dan met hem naar de bron komt, zult ge daar niemand aantreffen, want ik zal mij met vlijt op een andere weg richten. Haal dan uw appel tevoorschijn en geef die aan Gabriotto. Die zal hem dan gewis van u aannemen. Zodra hij die echter van u ontvangt en er een klein stukje van het gif in zijn lichaam komt, moet hij snel zonder enige hulp sterven. Hij zou geen pas van die plek kunnen komen. Daarom hoeft ge u geenszins om hem bezorgd te maken, noch ontsteld te zijn." De nar beloofde het de koning zijn bevel aldus na te komen. Zij spraken in dit ernstige[105] gesprek zodanig met elkander, dat zij gans geen acht sloegen op de kamerdienaar, die al hun plannen gans vernomen had en bij zichzelf dacht: O, God helpe dat ik door niemand gezien wordt, dan zal ik het wagen om de grote moord af te wenden. Toen de koning samen met de nar daarvandaan ging en zij gans geen acht sloegen op de knaap, keek de knaap terstond uit naar de ridder Gabriotto, opdat hij hem zulk een valsheid en verraderij kon doen weten.

[105] "erstlichê", 'eerste'. Vermoedelijke zetfout voor 'ernstige'.

Hoe Gabriotto door de kamerdienaar van de koning voor de schalkse nar gewaarschuwd werd, en hoe Gabriotto zelf raad met hem wist.

De kamerdienaar wendde al zijn vlijt aan, opdat hij bij de edele ridder Gabriotto kwam. Het duurde niet lang, of hij vond de ridder bij een borstwering liggen. De knaap ging naar hem toe en sprak: "O edele ridder, hoe kunt ge hier aldus rustig bij deze borstwering liggen, en beschouwt ge gans weinig de moorddadige en valse aanslag die jegens u bedacht en besloten is?" De ridder kon niet weten wat hij toch uit de woorden van de jongen moest afleiden en sprak: "Mijn beste jongen, uw woorden brengen mij waarlijk niet weinig verwondering. Daarom verzoek ik u, mij aan te geven wat uw woorden bedoelen. Zulks wil ik zeer gaarne van u vernemen." O edele ridder," sprak de jongen, "wanneer ik niet bezorgd zou moeten zijn dat gij mij zoudt melden, zou ik u waarlijk een dergelijke zeldzame aanslag die jegens u bedacht is en ten dele uw lichaam en leven doet beroeren, melden[106], wanneer ge het niet onderneemt u daarvoor te hoeden." De ridder schrok nog meer door de rede van de knaap en begon opnieuw te spreken: "Mijn beste jongen,

[106] In het origineel is de zin niet af, en ontbreekt feitelijk een woord als dit.

ik verzoek u, voor mij zulk een zware aanslag die jegens mij bedacht is, niet te willen verheimelijken. Daarentegen beloof ik u, u op geen enkele wijze te vermelden, al zou mijn leven ervan afhangen. Ge kunt u er vrolijk op verlaten, dat ge daarenboven van mij een eervolle schenking kunt verwachten om de trouw en vriendschap die mij door u bewezen werd." De knaap antwoordde: "Edele ridder, het heeft zich heden voorgedaan, dat ik in de koninklijke zaal alleen geweest ben, en zo afgezonderd heb gestaan, dat ik geen ding heb waargenomen, totdat ik de nar gehoord heb, die mijn genadige heer onlangs aan het koninklijk hof gebracht heeft. Deze heeft zo wijselijk met de koning gesproken, dat ik mij grotelijks daarover verwonderde. Want ik had hem tot nu toe voor een natuurlijke nar gehouden. Deze heeft u bij de koning valselijk verraden en verkocht. Hij heeft hem eerst heden een brief die gij geschreven hebt, van woord tot woord aangeduid en de koning dermate tot toorn jegens u bewogen, dat de koning uw dood gezworen heeft en dermate de

schandelijke aangenomen nar met grote beloften ertoe gebracht, dat hij bewilligd heeft u met gif in een appel te vergeven. Daarom, edele ridder, wees gewaarschuwd voor de schandelijke verrader, want zoals gij hier door mij bericht zijt, alzo en niet anders is het. Ge zult het ook in korte tijd ervaren." De ridder vond de kwestie zeer vreemd, doch kon uit de woorden van de knaap wel afleiden, dat het zo was. Met opgeheven aangezicht sprak hij: "O God, hoe menigvuldig zijn Uw wonderen. Thans zie ik wel dat al mijn hoop gans vergeefs is, aangezien er zodanig zware en zorgelijke netten zijn gespannen, dat ik ze op geen enkele wijze kan ontvluchten, tenzij ik van mijn liefste jonkvrouwe gans zou afzien, hetgeen mij waarlijk een zwaar kruis zou zijn. Want wat kan het mij helpen, dat ik voor de schandelijke verrader gewaarschuwd ben en mij goed voor hem weet te behoeden? Nu de koning mij toch de dood gezworen heeft, zal hij er waarlijk niet van afzien, tot hij zijn voornemen genoegen heeft gedaan. Derhalve weet ik voor mij geen andere weg die veiliger voor mij kan zijn, dan dat ik mij uit de voeten maak. Wie weet, kan het geluk zich uiteindelijk over mij erbarmen en mij al m'n leed grotelijks vergoeden. Doch ik wil niet weggaan uit dit hof voordat ik mij op de schandelijke verrader gewroken heb." Daarom nam hij zich voor, te wachten tot de tijd die de kamerdienaar hem aangeduid had, zoals hij deed, en hij begiftigde de knaap vanwege zijn getrouwe waarschuwing met een rijk geschenk en zegde hem daarvoor ook grote dank. De knaap vroeg de ridder, of hij hem op geen enkele wijze wilde vermelden, hetgeen de ridder hem opnieuw beloofde. Aldus vertrokken zij bij elkander. Gabriotto had menige opmerkelijke gedachten over waarmede hij zich toch op de schalk wilde wreken.

Hoe Gabriotto Reinhart over zijn leed berichtte, en hoe Reinhart hem aanried zijn lieve jonkvrouwe alles te openbaren.

Gabriotto ging na het vertrek van de knaap zijn allerbeste metgezel Reinhart zoeken, opdat hij hem zijn leed kon klagen. Toen hij hem vond en hem zijn situatie gans onthulde, werd Reinhart door groot leed bevangen en kon niet weten, met welk een handelen de kwestie te bejegenen was. Want ook hij dacht het de juiste weg te zijn, zoals Gabriotto het hem zelf had voorgezet, hoewel het hem moeilijk viel met hem weg te gaan, want de liefde die hij zijn allerliefste Rosamunda toedroeg, hield hem terug. En Gabriotto verlangde ook niet anders, dan dat zijn metgezel liever in Engeland was, opdat deze hem na zijn afscheid kon aangeven hoe met het Philomena, zijn allerliefste jonkvrouwe, gesteld was. En ook, wat er over hem

aan het koninklijk hof gesproken werd. Toen zij aan beide zijden vanwege hun scheiden vergeefs vele opmerkelijke plannen maakten, werden zij het ten slotte eens om met elkander naar de jonkvrouwe Philomena te gaan en haar het plan te doen weten dat met betrekking tot Gabriotto gemaakt was. Toen zij naar hun verlangen de jonkvrouwen Philomena en Rosamunda bij hun gebruikelijke venster aantroffen, ontvingen de beiden de komst van hun ridders met grote vreugde, aangezien hun hun leed nog gans verborgen was, daar Gabriotto de jonkvrouwe Philomena de brief nog niet overhandigd[107] had waardoor zij nog niets van de kwestie kon afweten. Doch het duurde niet lang, of zij ervoer het met groot leed. Toen Gabriotto en Reinhart hun allerliefste jonkvrouwen gezien hadden, betoonden zij zich niet vrolijk zoals andere keren, waarvan de deugdzame en schone jonkvrouwen ten dele tot treuren bewogen werden en wel dachten dat de kwestie niet naar hun wil verliep, waarop Reinhart hen naderde en tot de jonkvrouwe Philomena sprak: "Allergenadigste jonkvrouwe Philomena, de bedroefde ridder Gabriotto verlangt, wanneer het mogelijk is, een weinig met u te spreken, want hem houdt een zeer zware kwestie bezig." De jonkvrouwe Philomena antwoordde de ridder: "Zo zeg hem, dat hij zich dadelijk in het vertrek van onze Laureta vervoegt, want daar zal ik op hem wachten." Hij aarzelde niet lang en ging met zijn metgezel Reinhart naar het vertrek van Laureta. Zij vonden de deur open en gingen naar binnen, waar zij hun allerliefste jonkvrouwen met ganse vlijt op hen vonden wachten.

[107] "geantwortet". Hier zal "überantwortet" bedoeld zijn, dus 'overhandigd'. Anders is het verhaal niet logisch.

Hoe Reinhart en Gabriotto naar hun jonkvrouwen in het vertrek van Laureta kwamen, hun hun leed klaagden, en hoe Gabriotto afscheid van zijn liefste Philomena verlangde.

Met groot verlangen wachtte Philomena op haar allerliefste ridder. Rosamunda wachtte niet minder dan Philomena op haar allerliefste Reinhart, opdat zij de oorzaak van hun treuren mochten vernemen, hetgeen niet lang op zich liet wachten. Gabriotto en Reinhart kwamen met elkander, betoonden zich echter niet vrolijk zoals andere keren, hetgeen hun terstond tot treuren bewoog. De jonkvrouwe Philomena kon niet langer uitstellen, en nadat zij haar allerliefste ridder ontvangen had, sprak zij: "Ach, mijn allerliefste ridder, ik verzoek u te willen aanduiden wat toch u tot al dit treuren beweegt. Want ik kan

aan uw gestalte ontlenen en onderkennen, dat u niet alles naar uw wil en welgevallen gaat." De ridder antwoordde de jonkvrouwe met een zware zucht en sprak: "O, mijn allerliefste jonkvrouwe, de oorzaak van mijn treuren kon wel niet erger zijn, want op aarde beweegt mij zulk een ellende, dat ik gewis ben u, mijn allerliefste jonkvrouwe, te verlaten. Er kan nu eenmaal geen andere weg meer zijn, dan dat wij gans van elkander moeten scheiden, hetgeen mij m'n hart dermate tot treuren beweegt, dat ik mijn leven gans vijandig ben geworden. God mocht willen, dat ik mij op de ware veroorzaker kan wreken, die zich alzo valselijk voorneemt om mij om het leven te brengen. Dat alles beklaag ik niet zozeer, als dat ik u, mijn allerliefste, moet mijden." Toen Philomena de ernst van haar ridder vernam, begon zij bitter te wenen en zo klagelijk, dat ook Laureta en Rosamunda tot wenen en klagen werden bewogen. Gabriotto en Reinhart troostten hen zo goed als zij konden. Na lang klagen en wenen sprak de jonkvrouwe Philomena: "Ach, mijn allerliefste ridder, hoe hebt ge mijn hart met uw woorden zo gans bekommerd, aangezien ik uw wil verneem om van mij te scheiden. De reden echter waarom dat geschiedt, is mij gans verborgen. God mocht willen, dat degene die daaraan schuldig is, nimmer een vrolijker tijd beleeft dan ik thans in mijn hart draag."[108] Gabriotto vertelde de jonkvrouwe alle dingen uitgebreid, en ook hoe de knaap hem zo getrouwelijk voor de schandelijke nar gewaarschuwd had. Hij vertelde haar ook, wat hij bij zichzelf had besloten. "Want zodra," sprak Gabriotto, "de verrader mij de appel aanbiedt en meent te geven, wil ik hem met getrokken zwaar ertoe brengen, dat hij de vergiftigde appel zelf moet eten, en mij daarna aan God de almachtige in Zijn bescherming overgeven en het land uitgaan, waar de weg mij maar heen brengt. Ik zal mijn woning en onderhoud zoeken en dan mijn tijd in treuren en klagen tot aan mijn einde verteren. Daarom, allerliefste jonkvrouwe, verlang ik van u een genadig verlof en smeek u, mij altijd het allerbeste te gedenken en niet

[108] Dit lijkt enigszins ongelukkig gesteld.

menen, dat omdat ik mijn lichaam van u scheid, mijn hart daarom eeuwig van u gescheiden wordt, doch mij mijn weggaan niet te vergelden, aangezien gij toch ziet dat ik er geen schuld aan draag." De jonkvrouwe kreeg van de woorden van de ridder een zo grote pijn, dat zij hem op zijn woorden geen antwoord kon geven en niets anders deed, dan haar sneeuwwitte handen wringen en klagelijk wenen. Haar kon geen troost omvangen, noch helpen, daar haar geen ander uitzicht meer wachtte, dan haar allerliefste ridder te verlaten. "O God," sprak zij ten slotte, "mijn uitverkoren ridder, ik verzoek u zonder mij niet van hier te willen scheiden, doch mij u een getrouwe navolgster in uw ellende te laten zijn, want het zou mij niet mogelijk zijn zonder u hier te blijven." De ridder droeg groot medelijden en erbarmen met zijn allerliefste jonkvrouwe, hoewel hij haar op geen enkele wijze kon troosten. Niettemin kon hij ook niet bedenken welk een grote gevaarlijkheid hun beiden zou overkomen, wanneer hij het zou wagen om de jonkvrouwe aldus met zich mede weg te voeren. Alzo sprak hij tot haar: "Mijn allerliefste jonkvrouwe, ik smeek u, wil zelf de grote gevaarlijkheid bedenken die ons daarop te wachten zou staan, wanneer wij het met elkander waagden hiervandaan te scheiden. Wie zou ons toch voor het geweld van uw broeder verdedigen, want hij zou terstond alle wegen en straten afsluiten? Zo kunnen wij ook niet uit dit koninkrijk komen, anders dan te water. Aan welke haven van de zee zouden wij ons dan wagen, waar wij niet gewis het volk van uw broeder zouden vinden? Hoe konden wij dan aan hem ontkomen, opdat zij ons niet beiden gevangen voor de koning zouden voeren, die ons dan zonder twijfel zeer zwaar zou straffen? Daarom, allerliefste jonkvrouwe, volg mijn raad en geef mij een vriendelijk verlof, dan zal ik in mijn plaats hier mijn vader laten en ook mijn allerbeste metgezel en broeder Reinhart, met de hoop dat het geluk zich snel over ons erbarmt, zodat wij zonder enige zorg om en bij elkander mogen wonen. Hetgeen zich dan intussen toedraagt, kan mij altijd door u gemeld worden.

Daarom, mijn allerliefste jonkvrouwe, wil mij niet vergeten, terwijl ik met lichaam niet bij u mag wonen. Want mijn hart zou niettemin nimmermeer van u scheiden. Opdat echter gij, mijn allerliefste jonkvrouwe, niettemin moogt weten waar ik van plan ben naartoe te reizen, weet dan, dat ik van plan ben om mij in het koninkrijk Portugal te vestigen en aldaar in treuren mijn tijd te verdrijven, totdat mij wederom door het geluk wordt verleend dat ik bij u, mijn allerliefste jonkvrouwe, kan wonen. Ik wil ook zodra ik in Portugal kom, u laten weten hoe het met mij gaat, ongeacht langs welke weg het mocht willen. Zou het dan nodig zijn dat ik u deze ring zend, wees er dan zeker van dat ik gestorven ben. Doch terwijl ik leef, moet en zal hij niet van mijn hand komen. Thans echter kan ik niet grondig weten wanneer de tijd zal komen dat ik hiervandaan moet scheiden. Daarom, allerliefste jonkvrouwe, wil ik thans mijn afscheid van u nemen. God zegene u, mijn vreugde, mijn hoop en al mijn troost, daarenboven een steun van mijn arme ziel. Vervloekt moet diegene zijn, die een oorzaak is van mijn kommer en lijden. Ik wens, dat hij nimmer een vrolijker uur en dag mag beleven, dan hij mij thans verschaft.[109] Wee mij, dat ik mij niet naar mijn wil op hem kan wreken. Vervloekt zij de dag en het uur, waarop deze valse aanslag jegens ons bedacht is." Met zulk een klagelijke rede bewoog de ridder zijn allerliefste jonkvrouwe dermate opnieuw tot treuren en leed, dat zij voor allen in grote onmacht viel. Allen die om haar heen waren, stonden bitterlijk om haar te wenen en te klagen. Toen de jonkvrouwe wederom tot zichzelf was gekomen, begon zijn voor hen allen te spreken: "O gij, mijn allerliefste ridder, ge zijt een kroon in mijn hart, een veroorzaker van al mijn vreugde, een hoop van mijn leven. Hoe kan ik immer vrolijk worden, terwijl ik van uw lieflijke aangezicht beroofd moet worden? O gij, onbarmhartige broeder, die mij, uw enige zuster, in korte tijd het leven zoudt benemen, vervloekt zij het uur waarin ik uw zuster ben geworden. God mocht willen, dat ik de dochter van

---

[109] Ook dit is vreemd gesteld.

een arme ridder was,. O, mijn allerliefste ridder, ik behoud u bij mijn ziel, wanneer ik niet om uw leven bezorgd moest zijn. Geen mens zal mij in dit Engeland houden. Eerder wilde ik op de wijze van een pelgrim uit dit koninkrijk trekken. Doch ik hoop dat God spoedig ons leed zal beëindigen[110] en onze droefheid in grote vreugde doen verkeren. Het klagelijk klagen en wenen der twee geliefden had thans lang genoeg geduurd. Met veel erbarmelijke woorden klaagden zij hun leed en namen ten slotte verlof van elkander, met grote pijn hun laatste afscheid nemend, want geen zou de ander ooit nog te zien krijgen. Gabriotto beval aan zijn vertrouwde metgezel Reinhart zijn allerliefste jonkvrouwe aan, en vroeg hem vriendelijk of hij haar na zijn afscheid wilde troosten. Daarmede scheidden zij van elkander. De ridder rustte zich dadelijk toe, nam baar geld op, vertelde niemand anders dan zijn knecht erover en verwachtte de aangekondigde jacht met grote treurnis.

[110] "an unserem leyd bald een verniegen haben".

Hier werd een jacht door de koning aangericht, waarop Gabriotto door de nar omgebracht zou moeten worden, hetgeen tegengesteld afliep, want de nar werd door Gabriotto doodgestoken.

Niet lang na het afscheid van de ridder en zijn allerliefste jonkvrouwe, liet de koning zijn ganse hofhouding bij zich roepen en kondigde hun allen een algemene jacht aan. Daarbij gebood hij, dat eenieder zich daarvoor moest toerusten. Gabriotto bedacht goed, dat dit de dag van zijn afscheid zou zijn en beval zijn knecht zo goed mogelijk een verborgen harnas

aan te leggen en ook zijn paard diezelfde nacht niet met gebrek aan voer te laten. Zodra 's ochtends de dag aanbrak, moest hij naar hem toekomen in zijn vertrek, dan zou hij hem diverse

buidels geven. Die moest hij onverwijld naar de Portugese haven brengen en dan zijn komst afwachten. Dat alles deed de ridder, opdat hij naar zijn wil met de verrader, die hem om het leven wilde brengen, mocht handelen, zoals gij dan hierna wel zult vernemen. Toen aan eenieder zijn order was gegeven hoe hij zich op de toekomstige dag op de jacht moest gedragen, wees de koning de ridder in het hout een bijzondere plek aan. Niet ver daarvandaan was het naar een bron. Hij zond ook niemand anders dan alleen de ridder daarnaartoe. Terstond willigde de ridder hem dat in om dat te doen, vertrok bij de koning, nam zijn metgezel alleen mee naar een plek en sprak aldus tot hem: "O, mijn allerbeste Reinhart, thans is het zover, dat wij moeten scheiden en het niet anders mag zijn. Wat de bepaalde dag die de koning over mij gesteld heeft, is de dag van morgen. Op die hoopt hij mijn leven met gif te beëindigen." Terwijl de beide ridders aldus met elkander spraken, kwam de verrader erbij en meende naar zijn gewoonte iets van de ridder te vernemen, opdat hij des te nadeliger voor hem kon zijn. Zodra de ridder de nar ontwaarde, kreeg hij een kleur in zijn aangezicht, ontving de nar niet met grappende woorden zoals andere keren, doch liet hem gans stilzwijgend bij zich staan, waarvan de nar ook bijzonder schrok. Hij ging daarvandaan, ging naar de koning en sprak: "Allergenadigste heer en koning, het dunkt mij, dat Gabriotto mijn aangenomen narrenwijze door heeft. Van wie evenwel is mij verborgen. Want toen ik daarnet bij hem was, heeft hij mij in het geheel niet zoals andere keren met grappende woorden aangesproken. Derhalve ben ik bezorgd om mijn voornemen na te komen." De koning ontving de woorden van de nar niet met groot welgevallen, doch sprak: "Het is niet te verwonderen dat de ridder zich niet op dezelfde wijze als andere keren vrolijk betoond had, want het is eeniedere mens van nature aangeboren, dat hij op de ene tijd vrolijker is dan op de andere. Het kan gebeuren, dat niet al iemands bedoelingen naar zijn wil verlopen, hetgeen dan iemand dermate verontrust, dat hij niet altijd vrolijk kan zijn. Ik

betwijfel dan ook niet of de ridder zijn aanslag ontloopt. Daarom kunt ge gans zonder zorg zijn om uw voornemen na te komen. Daarmede zoudt ge mij waarlijk een groot welgevallen doen en zult ook door mij een rijkelijke beloning verwachten. Daarom moet ge u richten en schikken op het meest bevorderlijke, en datgene wat ge voor de kwestie nodig hebt, op de dag van morgen bij u hebben. Want het mag niet langer uitstel lijden." Hoewel de nar de kwestie begon te berouwen, beloofde hij de koning niettemin zijn wil te volstrekken. Daarmede scheidden zij van elkander. De verrader ging terstond de appel toebereiden en vergiftigde die met een zeer sterk gif, waarmede hij de edele ridder meende om te brengen. Nu waren de ridder en zijn allerbeste metgezel nog niet uit elkander gegaan, want zij bleven diezelfde ganse nacht bij elkander. Gabriotto verzocht Reinhart vriendelijk, om zijn allerliefste jonkvrouwe te bevelen de ganse nacht eveneens zonder slaap door te brengen, net zolang tot de dag aanbrak en zij elkander hun leed klaagden. Ondertussen was de knecht van de ridder opgestaan en naar zijn heer gegaan, die hem terstond een fraaie som aan goud gaf. De knecht steeg gans stilzwijgend te paard en reed vervolgens ingevolge het bevel van zijn heer naar de Portugese haven. Aldaar moest hij een poosje op zijn heer wachten, die niet lang wachtte zodra hij naar zijn verlangen daar kon komen.

Toen de dag gekomen was waarop de koning meende zijn kwade voornemen te doen plaatsvinden, vertrok de ridder, zoals gij hierboven gehoord hebt, bij zijn allerbeste metgezel en vroeg hem om na zijn afscheid zijn allerliefste vader alle dingen te onthullen en hem de oorzaak van zijn weggaan aan te duiden, want hem waren alle dingen nog verborgen. Daarmede scheidden de twee getrouwe metgezellen van elkander met groot gejammer en leed. Ook zag geen van hen de ander ooit terug. De ridder reed ingevolge zijn bevel naar de plek die de koning voor hem bepaald had. De nar kwam spoedig naar hem toe en volgde hem tot aan de plek waar hij van plan was om zijn kwade voornemen uit te voeren. Toen zij daar kwamen, sprak

de ridder: "Het verwondert mij niet weinig, wat mijn heer, de koning, bedoeld heeft, dat hij mij naar een plek heeft verwezen waar noch een hond, noch een jager kan komen. Ik geloof haast dat er een bedrog achter verborgen ligt. Nu, welaan, zo God wil, ik heb mij er thans aan overgegeven." Toen de ridder zijn rede met een zware zucht beëindigde, verkeerde de nar in grote angst. Hij kon niet bedenken hoe hij de kwestie moest aangrijpen, want hij was bezorgd, dat de ridder over de verraderij bericht had ontvangen. Hij stond dus op zichzelf en dacht ten slotte: Thans moet ik mijn belofte nakomen. Daarmede zocht hij zijn vergiftigde appel uit zijn knapzak en sprak tot de ridder met geschrokken hart: "De appel heb ik gisteren voor u bewaard, doch ik heb hem niet kunnen vinden opdat ik hem aan u kon geven." Zodra de ridder de woorden van de nar begrepen had, kon hij zich nimmer inhouden, trok terstond zijn zwaard en sprak in grote toorn tot de verrader: "Gij, schandelijke verrader, van uw valsheid heb ik allang geweten. Niettemin heeft uw schalksheid mij altijd bedrogen. Gij zijt er de oorzaak van, dat ik in ongenade ben gevallen bij de koning. Gij hebt teweeggebracht, dat ik van mijn allerliefste jonkvrouwe moet scheiden. Daarom zal ik u uw verdiende loon met mijn zwaard geven, doch ge moet eerst deze bereide appel, die ge voor mij bereid hebt, zelf in uw verraderlijke keel opvreten. En mocht ge erin stikken, dan kan niemand u hier behoeden." De nar stond sidderend voor de ridder, en smeekte hem met vleien en wenen om hem te vergeven, doch alles was vergeefs. De ridder sprak: "Nu welaan, gij schandelijke verrader, gedenk dat gij de appel eet, of ik zal u met mijn zwaard uw leven benemen." Toen de schalk zag dat er noch uitstel, noch verbetering kwam, sprak hij: "Mij geschiedt hier waarlijk recht, aangezien ik het ondernomen heb te handelen en dat aan een vrome en deugdzame ridder te volbrengen. Dat wordt thans aan mij voltrokken, hetgeen billijk en terecht is. Daarom, o, mijn God en mijn heer, wil mij m'n zonde en misdaad vergeven." Daarmede beet hij met ganse krachten in de appel.

Het duurde niet lang, of zijn ganse lichaam zwol op en kreeg grote gezwellen. Toen hij bevond dat zijn einde naderde, sprak hij: "Edele ridder, ik verzoek u, mij niet verder leed te willen toevoegen, want ge ziet wel, dat ik tot mijn dood ondersteuning genoeg heb. Ik smeek u echter bij God, dat ge mij wilt vergeven, opdat ook God mij m'n zonden vergeve." Toen hij dit gesproken had, gaf hij de geest en scheidde van deze wereld. De ridder steeg wederom te paard, reed daarvandaan en kwam langs de kortste weg bij de Portugese haven, waar hij zijn knecht nog vond wachten. Nu was er tezelfdertijd geen schip in de haven, waardoor de ridder nieuw leed kreeg en niet wist, hoe hij zijn aangelegenheden gestalte kon geven. Ten slotte beraadslaagde hij met zijn knecht om op een klein schip te zitten en zich aan God en het geluk over te geven, want er was geen andere vlucht meer. Zodra de koning zijn weggaan zou vernemen, zou hij hem ijlings najagen en van plan zijn hem te vangen en om te brengen. Dadelijk kwam hij met een schipper overeen, dat hij voor hem en zijn knecht een jachtschip moest inrichten en hem naar Portugal varen, hetgeen de schipper hem beloofde, doch niet om gans naar Portugal te schepen. Hij zou hen echter naar een andere haven varen, als zij hem wilden belonen, alwaar zij gewis Portugese schepen vonden die hen gewis naar Portugal zouden brengen, wanneer God hun weer en geluk zou verlenen. De ridder was met de toezegging van de schipper zeer tevreden, verkocht beide paarden aan de haven en waagde zich alleen met zijn knecht, de schipper en twee scheepsknechten op de onstuimig woedende zee. Zij scheepten met gelukzalige wind doch bekommerde harten uit Engeland en kwamen in korte tijd bij de plek waar zij twee grote schepen uit Portugal vonden, die thans gans gereed waren, zodat zij de volgende dag van land wilden varen. De ridder betaalde zijn schipper eervol en vereerde hem ook met een bijzonder geschenk. Die voer vrolijk en welgemoed wederom naar huis, waarna de ridder zich naar elders begaf, om naar Schotland te varen. Hem laten wij aldus in groot leed daarnaartoe varen, en

zeggen dadelijk hoe het in Engeland aan het hof van de koning gegaan was. Toen het jagen de gans dag geduurd had en de koning meende dat zijn kwade wil thans een genoegen was gedaan, reed hij met grote vreugde wederom naar huis. Hij was nog niet thuis gekomen, of hij vroeg al naar de ridder en de nar, doch hij kon van niemand iets ervaren. De koning schrok terstond zeer, want hem kwam dadelijk in gedachten dat wanneer de ridder aan de nar bemerkt had hoe deze tegen hem was, hij hem omgebracht zou hebben. Derhalve zond de koning meteen iemand naar die plek, waar hij de ridder en de nar heen had gezonden. Doch toen zij daar aankwamen, vonden zij niemand anders dan alleen de nar dodelijk, zeer groot opgeblazen en gezwollen, en ook een deel van de vergiftigde appel bij zich. Doch over de ridder konden zij niets ervaren. De dienaren van de koning keerden ijlings wederom naar huis en deden de koning alle dingen weten. Die had groot leed om de nar, en nog veel meer, toen hij begreep dat de ridder nog in leven was, hoewel hij jegens niemand iets dergelijks deed. Hierbij willen wij het laten en opnieuw vertellen over de treurige ridder Gabriotto, hoe het hem na zijn afscheid vergaan was.

Hoe Gabriotto in een grote ziekte op de zee verviel,
en hetgeen hij zijn knecht beval.

Met groot leed scheepte de edele ridder Gabriotto uit Engeland, doch dit alles was slechts iets gerings, totdat hij aanving om goed over zijn allerliefste jonkvrouwe na te denken, in het grote schip tussen diverse balen ging liggen en zijn Philomena eerst begon te beklagen en aldus in zichzelf sprak: O gij, mijn allerliefste jonkvrouwe, ik beklaag het uur en ook de dag waarop ik van uw edele deugd en schoonheid immer beroofd

werd. Ach, waarom heb ik mij niet in alle gevaar gewillig in Engeland begeven? Wat zou de koning mij toch meer toegevoegd hebben, dan dat hij mij had laten doodslaan? Ik ben de dood ontvlied en ben echter met gans geweld tegen hem opgetrokken. Dat moet ik immermeer beklagen, want ik bevind

wel, dat mijn leven spoedig zou eindigen. Ach, dat mij niet zoveel geluk is toegestaan, dat ik bij mijn liefste jonkvrouwe gestorven was, opdat ik van haar aangezicht niet zolang beroofd was. Vervloekt zijt gij, gruwelijke golven op de zee. Waarom hebt ge mij niet gans verdelgd toen ik in Frankrijk scheep ging, toen ge mij aldus met uw onstuimige werveling omgeven hebt? O, gij onzalige jongeling, die in Frankrijk door mij doodgeslagen is. Waarom hebt gij mij niet met uw zwaard ontdaan van liefde[111]? Want indertijd had ik de goede hoop, mijn allerliefste jonkvrouwe wederom te zien, waarover ik thans geen enkele troost meer kan hebben. O, de onzalige dag waarop ik in Engeland met mijn paard aldus een zware en harde val heb gemaakt, en toch niet aldaar aan mijn eind heb kunnen komen. Daar zou ik over geen sterven geklaagd hebben, doch met grote vreugde gestorven zijn, want ik was dan nog nimmer aangevangen met liefhebben." Met deze en dergelijke woorden beklaagde de ridder zijn leed, wilde zich door niemand laten troosten, en wilde eten, noch drinken, hetgeen zijn dienaar zeer veel leed deed. Hij wendde zich alleen tot zijn heer en sprak met troostende stem aldus: "Ach, mijn allerbeste heer, wat is het toch dat u in zulk een groot leed en lijden brengt? Wat veroorzaakt in u zulk een bekostiging, dat ge u voorneemt om uzelf om het leven te brengen? Ik smeek u, dat ge een manhaftig en ridderlijk gemoed hebt en niet aldus een vrouwelijk leven voert, opdat men niet kan zeggen: 'Gabriotto, de edele, de onversaagde en manhaftige ridder, heeft zelf zonder enige reden zijn jonge leven verkort'." Nu wist de knecht van de ridder nog niet af van waarom de ridder zulk een harde en zware klacht uitte. Dat wist de ridder wel. Daarom sprak hij: "Mijn allerbeste dienaar, de oorzaak van mijn treuren kunt gij niet weten. Opdat ge mij echter geloven moogt, zal ik u de oorzaak van alles doen weten, want ik ben wel van plan om niet lang meer te leven. Zo verlang ik ook in het geheel geen hulp bij mijn leven, aangezien ik van mijn allerliefste jonkvrouwe

[111] "entlibet".

beroofd moet zijn. Om harentwille heb ik uit Engeland moeten wijken. En het heeft mij sindsdien dikwijls berouwd, dat ik niet bij mijn allerliefste jonkvrouwe ben gebleven, ongeacht wat daaruit voor mij ontsproten zou zijn. God mocht willen, dat ik de vergiftigde appel die mij door de koning bereid is geworden, gegeten had, opdat ik aan mijn leven in Engeland een einde had gemaakt. Dan was ik wel door mijn allerliefste jonkvrouwe beklaagd geworden, die echter thans niet kan weten hoe het met mij gaat. Daarover moet ik mij het allermeest beklagen." Nadat de ridder zulke woorden met zijn knecht gesproken had, had hij hem alle aangelegenheden onthuld, die de knecht zeer verwonderden. Hij troostte zijn heer zo goed als hij kon, doch alles was vergeefs. Ten slotte sprak de ridder: "Mijn allerbeste en getrouwe dienaar, ik smeek u, dat ge mij niet langer met uw woorden wil bekommeren, want ze kunnen niets bij mij veranderen. Is echter uw gemoed in trouw jegens mij genegen, zoals ik u dan vertrouw, vervul mij dan mijn laatste verzoek, waarvoor ik u goed zal belonen. Neem waar wanneer ik mijn leven zal beëindigen, dan zult ge al mijn kleinodiën samen met het baar geld zonder enige wereldse inmenging van mij erven. Alleen de ring die ik aan mijn vinger heb, die moet ge wederom naar Engeland sturen en overhandigen aan de schone Philomena, samen met mijn hart. Dat moet ge mij met eigen hand uitsnijden en met ganse vlijt bewaren en balsemen, opdat ge het aldus vers naar Engeland moogt brengen. Dat is aan u mijn laatste verzoek, dat ge mij wel kunt inwilligen." Toen de knecht zijn heer aldus hoorde spreken, sprak hij met bekommerd hart tot hem: "Ach, mijn allerbeste ridder en heer, ik hoop dat het nog niet zo ver is dat ge aldus sterft. Mocht het zich echter ooit toedragen, dat gij alzo ellendig mocht sterven, wilde ik niet alleen dat ge mij aanzegt om naar Engeland te varen, doch aan uw vader al uw verlaten goed brengen en overhandigen. Dat kunt ge in alle trouw aan mij overlaten." De ridder dankte zijn dienaar vriendelijk voor zijn aanbod, liet hem daarna inkt en veder halen en schreef een brief aan zijn vader,

waarvan de strekking luidde: "Heer, lieve vader, hoewel duidelijke trouw en liefde mij ertoe stimuleert u op geen enkele wijze meer met woorden, noch geschriften leed te doen, is het thans toch de tijd om u te schrijven, waarvan ik weet dat ge er grote pijn door zult ontvangen. Want weet, lieve vader, dat dit mijn laatste geschrift is dat van uw zoon Gabriotto uitgaat. Want kort hierna heeft de dood zich met mij verenigd. Daarom, lieve vader, is het mijn verzoek aan u, dat gij deze, mijn trouwe dienaar, al mijn nagelaten goed wilt laten volgen, en hem aan u in plaats van uw zoon aanbevolen laten zijn. Dat is aan u mijn laatste verzoek, lieve vader. Heb het goed en laat mijn dood u niet krenken. Zie aan, dat ik in treuren en ellende mijn overige tijd heb moeten verdrijven. God verlene u en mijn liefste broeder Reinhart een vrolijker tijd dan ik sindsdien ik uit Engeland gescheept ben, gehad heb." Met deze woorden besloot de ridder zijn brief, die hij met vlijt ondertekende met deze woorden: "Uw gekwelde, verjaagde, troosteloze, gestorven zoon Gabriotto." Hier zou iemand kunnen vragen, waarom de ridder het aldus geschreven heeft, terwijl hij nog levend was. Daartoe antwoord ik, dat de ridder het allerbeste had ondervonden wie hem aan het hart was gegaan, zoals dan daarna wel gebleken is, zoals gij dat grondig zult vernemen. Nadat Gabriotto zijn brief verzegeld[112] had, bedacht hij aan zijn allerliefste jonkvrouwe ook de laatste brief te schrijven, die qua vorm aldus luidde: "Ik bied u gaarne, mijn uitverkoren jonkvrouwe, mijn welzijn, hetgeen mij echter niet meer baren wil, want uw schoonheid en edele liefde maakt mij dermate zwaar ziek, dat ik van al mijn krachten beroofd ben en niets anders meer verwacht dan de dood, die waarlijk spoedig aan mijn treuren een einde zal maken. Daarom, allerliefste jonkvrouwe, heb ik geregeld u mijn hart te brengen, die mijn onzichtbare ziel nimmer zal verlaten. Wil daarom mijn hart bij u houden en gedenken in welk een trouw het u betoond heeft, met welk een vreugde het u gediend heeft en met welk een eer het u bemind

[112] "verbittschet".

heeft, toen het nog in zijn lichaam geweest is. Met slaan geef ik het uit de herberg[113], omdat het niet in lijfelijke gedaante bij u mag wonen, want waar mijn hart is, daar zou ook mijn edele ziel zijn en bij u wonen, zolang wij beiden samen bij de ons verordineerde woning komen. Daarom, mijn allerliefste jonkvrouwe, wees niet bekommerd om mijn dood, want ik zou veel nader bij u zijn dan bij mijn leven. God zegene u, mijn uitverkorene boven alle jonkvrouwen. Hij geve u een vrolijker tijd en uur dan mij sindsdien verleend zijn geworden." Daarmede sloot de ridder zijn brief, die hij met tranen had overgoten. Hij sloot die op in een lederen doosje, dat met een zilveren slotje gans subtiel gesloten was, en beval zijn knecht om, wanneer hij uit deze tijd zou verscheiden, zijn hart ook daarin te leggen, samen met de ring, en dat aan de jonkvrouwe Philomena te overhandigen, en de andere brief naar zijn allerliefste vader te brengen, hetgeen de dienaar hem beloofde met ganse vlijt te volstrekken, zoals hij dan ondernam, doch niet zoals het naar zijn wil mocht verlopen, zoals gij dan hierna wel zult horen.

[113] "nit schlagen im ausz herberg zůgeben." Vertaling onzeker. Mogelijk is 'mit' bedoeld. De zin loopt grammaticaal niet.

Hoe de gekwelde Gabriotto, nadat hij lang op de zee had gevaren, in een haven in een klein stadje overleed, en hoe zijn dienaar hem liet opensnijden en zijn hart wederom naar Engeland voer.

Gij hebt gehoord met welk een pijn en ellende de edele ridder Gabriotto op de zee voer. Daarna geschiedde het, dat zij aan land kwamen. Niet ver daarvandaan was een machtig slot, waarop een groot heer zijn hof hield. Onder aan het slot lag een klein stadje. Daar liet de bedroefde ridder zich naartoe brengen, want hij was thans van al zijn krachten beroofd en voelde wel, dat het uur van zijn laatste ellende niet ver meer was. Daarom liet hij ijlings de oversten van dat stadje bij zich roepen, vertelde hun over zijn ziekte en zei tevens: "Gij, allerbeste heren en vrienden, aangezien ik bevind dat mijn leven dit keer niet meer is, verzoek ik u, dat ge mij in mijn laatste wil niet wilt

tegenwerken[114] en mijn knecht toelaten, dat hij mij naar mijn dood opensnijd en mijn hart uit mij neemt, het weer terugvaart naar de plek die ik hem bevolen heb, en ook mijn nalatenschap wederom aan mijn vader overhandigt. Daaraan doet ge mij een bijzonder welgevallen." De heren die aanwezig waren, hadden groot medelijden met de ridder en beloofden hem terstond zijn wil te doen. Zij brachten de kwestie echter naderhand bij hun heer, die op het bovenvermelde slot zijn woning had. Toen hij de kwestie vernam, maakte hij zich terstond gereed om de ridder bij leven te zien. Toen hij bij de ridder kwam, zag hij

114 "tragē".

wel, dat hij niet van een slechte komaf was, hoewel hij zijn glans en adellijke gestalte gans verloren had. Daarom had de landsheer groot medelijden met hem en vroeg hem vriendelijk, hem zijn toestand en ziekte te onthullen, hetgeen de ridder hem uiteindelijk gans vertelde, waardoor de heer zo bewogen werd, dat hij niet langer kon aarzelen en de ridder, zo goed als hij kon, zijn troost betoonde. Doch alles was vergeefs, want hij sprak kort daarna in zichzelf in bijzijn van de landsheer met lachende mond aldus: "Verheug u, mijn edele ziel, want ge zult over een poosje uw allerliefste Philomena zien." Na deze woorden beval hij zich bij God de Heer in Zijn bescherming aan en met vrolijk aangezicht gaf hij de geest. Allen die om hem heen stonden, ondervonden er groot leed van, hoewel de ridder niet lang bij hen verbleven had. Niettemin had hij zulk een bijzondere genade van God, dat allen die hem zagen, hem dadelijk alle goeds gunden. Toen Gabriotto verscheiden was, zijn knecht er groot leed van ondervonden had en zijn allerbeste heer met groot leed beklaagde, regelde hij dat men hem opensneed, zijn edele hart met grote vlijt in het lederen kastje balsemde, en hem daarna eervol in de aarde liet begraven. Toen dat alles voltooid was, richtte de knecht alles in om wederom naar Engeland te schepen, doch kon niet naar zijn verlangen een schip vinden. Daardoor moest hij een goede tijd aldaar blijven, ging iedere dag naar het graf van zijn heer en begon opnieuw te klagen. Net zolang tot de tijd kwam dat hij naar zijn welgevallen een schip vond, hij zijn waard afbetaalde, met de schipper afsprak om te varen tot aan de haven van Londen, aldus met groot leed van de begrafenis van zijn heer weg scheepte en alle dagen zich onder in het schip voegde, zijn allerbeste heer met ganse vlijt beklagend.

Hoe de knecht van de ridder wederom naar Engeland scheepte, het hart van zijn heer met zich meevoerde in een gesloten kastje, en het hart hem ontstolen werd toen hij onder in het schip zijn heer beklaagde, zoals gij zult vernemen.

Toen de knecht van de gestorven ridder met groot leed op de zee alle dagen op zijn minst een uur klaagde over zijn heer, geschiedde het op een dag, dat hij zijn kastje van de gordel had afgedaan en het op zijn gebruikelijke legerplaats had laten liggen. Doch toen hij onder in het schip zijn klacht uitte, geschiedde het, dat een Portugese knaap, de zoon van een koopman, die een groot deel van het goed van zijn vader verkwist had, die parasiet had met name waargenomen, dat de ridder het kastje aldus goed bewaarde. Daarom meende hij, dat hij een juwelier was en een kostbare steen vervoerde, die hij naar de koning van Engeland wilde brengen. Derhalve sloeg hij er vlijtig acht op, waar de knecht het kastje had laten liggen, ging daar heimelijk naartoe, nam het kastje, en terug in het schip verstopte hij het in een donkere hoek, waar niemand het kon waarnemen. Hij rekende erop, dat hij het bij nacht zou openbreken om het kleinood dat daarin was eruit te nemen en heimelijk in zijn kleren op te bergen en het kastje daarna in de zee te werpen. Toen de knecht zijn geklaag beëindigd had en wederom naar boven kwam, werd hij allereerst gewaar dat het kastje aan zijn gordel ontbrak, schrok zeer en zocht overal achter zich en voor zich, doch vond niets. "O God, " sprak de knecht, "het ellendige uur dat ik beleefd heb. O gij, mijn vrome en allerbeste heer, hoe kan ik thans u uw laatste wil vervullen, aangezien mij datgene wat gij mij in alle trouw hebt bevolen, gans ontwaard is? Ach, dat niet al mijn have daarvoor in de plaats genomen werd." De knecht gedroeg zich met zulk een jammerlijk schreeuwen en klagen zo ontsteld, dat allen die met hem in het schip waren, groot medelijden met hem hadden. De schipper maande allen tezamen ten zeerste, hem het zijne terug te bezorgen, doch niemand wilde daaraan schuld dragen,

hoewel eenieder twijfelde aan de schalkse knaap, die zich echter als eerste bij de bedroefde knecht voegde, hem overal hielp zoeken en zich betoonde alsof hij groot medelijden met hem had. Toen nu de knecht gans vertwijfeld was over het kastje met het hart, ging de bovenvermelde sluwe knaap bij hem zitten en hoorde hem met listige woorden uit over hetgeen toch in het kastje verborgen was. De knecht wilde het hem niet onthouden, doch deed hem alle dingen weten. Toen de schalk merkte dat er niets anders in het kastje was dan een hart dat gebalsemd was, dacht hij: Wat heeft dat hart voor mij voor nut? En dat ik de goede jongeling voor niets bekommer? Ik zal het voor hem wederom op de plek leggen waar ik het weggenomen heb. Toen de nacht gekomen was en thans eenieder zich te ruste had gelegd, verdreef de knecht de ganse nacht zonder te slapen, en sloop de dief die hem het kastje ontstolen had, heimelijk naar hem toe. Hij meende niet anders dan dat hij sliep en legde het kastje bij zijn hoofd. De arme knecht schrok zeer, want hij meende dat hij hem ook van zijn geld wilde beroven. Hij kwam snel overeind, greep hem bij een arm en hield hem net zolang vast, tot de anderen naar hem toeliepen, want hij had allen die in het schip waren, met zijn schreeuwen gewekt. Toen de schipper met andere kooplieden aangelopen kwam en de schandelijke knaap aldus aantroffen, dwongen zij hem ertoe dat hij de waarheid vertelde. Toen de knecht zijn verloren hart teruggekregen had, werd hij vrolijk en goedgeluimd. De schipper liet met raad van de andere kooplieden de knaap in het schip vastsmeden, zodat hij daarna aan de riemen moest trekken en daartoe met grote slagen geplaagd werd, net zolang tot zij de Engelse haven bereikten, eenieder de schipper instrueerde, van boord ging en zijn zaken naging, en de knecht van de ridder zich naar zijn beste vlijt verkleedde, opdat hij onaangetast bij het koninklijk hof zijn bevel kon mededelen. Doch het liep niet af zoals hij wilde, zoals gij hierna wel zult vernemen.

Hoe bij de jonkvrouwe Philomena op een nacht haar allerliefste ridder verscheen, en met een zware zucht zonder iets te zeggen wederom van haar scheidde.

Toen de knecht van de gestorven ridder met het hart wederom in Engeland was gekomen, kon hij geen manier vinden om bij de jonkvrouwe Philomena te komen en haar het hart te kunnen overhandigen, aangezien de jonkvrouwe vanaf het moment dat de ridder naar het land was gevaren zich gans niet liet zien, want zij kon dat vanwege de eer niet achterwege laten. Zij had ook in die tijd nimmer vrolijke kleren aangetrokken, doch liet zich als iemand die haar liefste vriend verloren had, in gans zwarte kleding zien. Zij is ook niet weinig qua schoonheid afgeweken, ja, als wanneer zij met een zware ziekte beladen was geweest, hetgeen haar broeder, de koning, niet weinig pijn had bezorgd, want hij trachtte dikwijls haar ervan af te brengen. Doch de jonkvrouwe wilde in het geheel geen troost aannemen. Op een dag geschiedde het, dat de koning in het vertrek van zijn zuster was gekomen, en meende haar van haar voornemen af te brengen en met die bedoeling tot haar sprak: "Mijn allerliefste zuster Philomena, wat is het toch, dat u aldus in zware gedachten gebracht heeft? Ik smeek u, mij dat te willen aanduiden. Er is voorwaar niets op aarde, wanneer het mij mogelijk is om het te verkrijgen, en gij zult het krijgen. Ge moet mij echter geenszins uw toestand verzwijgen." Hoewel de jonkvrouwe Philomena nog nimmer haar hart voor haar broeder ontsloten had, bewoog hij haar alsnog[115] met zijn goede woorden, zodat zij het hem niet langer wilde verbergen. Want zij meende dat de wanneer de koning zou horen wat haar voornemen was, hij haar verlangen zou inwilligen. Daarom sprak zij: "Allerliefste broeder en heer, gij moet weten, dat ik nimmer gewild heb u mijn toestand te onthullen, want ik wist van tevoren wel, dat de dingen voor u onverborgen zijn. Opdat ik u echter een volledig bericht kan geven, zo is het mijn

[115] "noch".

uiteindelijke voornemen en bedoeling nimmer een koninklijk kleinood te dragen, zolang gij er voor mij niet voor zorgt, dat mijn allerliefste ridder terugkomt, die gij om mijnentwege bevolen hebt met dodelijk gif terecht te stellen. Dat heeft God echter afgewend, want degene die hem het net had gespannen, is daar zelf in gevallen. Waar echter mijn uitverkoren ridder naartoe is gekomen, is mij gans verborgen. Alleen ben ik bezorgd, dat gij hem zo lang hebt nagejaagd, dat hij is omgekomen. God mocht willen dat ik dat wist, dat zou ik hem een getrouwe navolgster zijn." Toen de koning het vaste voornemen van zijn zuster vernam, sprak hij vanuit een vals hart aldus tot haar: "Zuster Philomena, wees getroost. Geloof mij, zou ik geweten hebben dat ge aldus een grote liefde jegens de ridder gedragen hebt, dan was hij niet van mijn hof weggekomen. Ik was echter bezorgd, dat de liefde van de ridder u afkeer inboezemde. En hoewel gij geen achting voor gehad hebt, kon hij u toch met zijn wezen in verdenking hebben gebracht, hetgeen mij dan om uwentwille bijzonder zeer had gedaan. Doch wees getroost en sta op, want ik zal met alle vlijt naar de ridder laten vragen. Is hij nog in leven, dan zal hij in korte tijd wederom aan mijn hof komen." De jonkvrouwe sprak: "God moge het willen. Doch ik ben bezorgd dat de woorden en het hart die gij mij belooft, niet gelijk zijn, of het gaat niet goed met de edele en deugdzame ridder Gabriotto. Het zij echter zo het wil, dan zou geen mens mij ooit vrolijk zien, tenzij ik een bepaalde brief heb van mijn lieve Gabriotto." De koning beloofde zijn zuster opnieuw, naar de ridder te vragen en vertrok aldus bij haar en ging daarvandaan. De jonkvrouwe begon wederom aan Gabriotto te denken, tot de tijd kwam dat men te ruste moest gaan. Philomena ging in bed liggen en sliep na lang wenen en klagen in. In de slaap bedacht zij, hoe zij haar allerliefste Gabriotto in een wit gewaad voor zich zag staan, die haar met een diepe zucht en treurig aangezicht aankeek en aldus zonder te spreken bij haar vertrok. De jonkvrouwe keek hem met gans verlangen na. Toen zij echter merkte dat hij van haar

weg wilde gaan, begon zij met luide stem te schreeuwen: "O, mijn ridder Gabriotto, keer terug naar mij, uw allerliefste jonkvrouwe." De jonkvrouwe had met een dusdanig volle stem geschreeuwd, dat zij zelf uit de slaap ontwaakte, en het had ook haar kamerjonkvrouwen gewekt, waarvan er een snel opstond, naar de jonkvrouwe ging en haar vroeg wat haar scheelde. De jonkvrouwe antwoordde deugdzaam: "Niets anders," sprak zij, "dan dat een zware droom mij bezocht heeft. Ga heen en wees rustig." Toen de jonkvrouwe bij haar wegging, bracht Philomena de overige nacht met niets anders door dan met wenen, zuchten en klagen. Net zolang tot de ochtendster de donkere wolken met zijn lichte schijn verjoeg. De jonkvrouwe stond op, ging zonder enig gerucht de kamer uit naar het vertrek van Rosamunda en klopte daar zedig aan. De jonkvrouwe Rosamunda, die thans ook haar slaap beëindigd had, had het deugdzame kloppen wel herkend, stond dadelijk op, kleedde zich zo snel als zij kon aan, deed de kamer open, ontving haar allerliefste jonkvrouwe en verwonderde zich over haar vroege opstaan. Philomena wachtte niet lang en sprak tot Rosamunda: "Ach, mijn allerliefste jonkvrouwe, ik verzoek u om zonder aarzelen met mij naar mijn vertrek te gaan. Want anders raak ik voorwaar van al mijn zinnen beroofd, want gewis zou ik in korte dagen een zware en treurige boodschap van mijn allerliefste ridder vernemen." De jonkvrouwe Rosamunda aarzelde niet lang en ging met Philomena naar haar vertrek, waar zij de deur nog open vonden, naar binnen gingen, samen gingen zitten, elkander hun leed beklaagden en de dag aldus in groot treuren verdreven.

Hoe de koning door zijn hofhouding onderricht werd dat de knecht van de ridder wederom in Engeland was gekomen, en de koning terstond gebood dat men hem voor zich moest brengen, hetgeen dadelijk geschiedde, en hoe het daarna verliep.

Gij hebt gehoord, met welke zorgen de knecht van de ridder in Engeland rondging, en hoe hij zich verkleed had. Toch kon hij zich voor sommigen van de hofhouding van de koning niet verbergen. Dezen meenden de koning een groot welgevallen te doen. Derhalve voegden zij zich snel bij hem en deden hem de aankomst van de knecht weten. Zodra de koning dat gewaarwerd, liet hij terstond enkele van zijn dienaren komen. Die moesten hem dadelijk de knecht van de ridder brengen, want de koning was bezorgd dat de knecht aan land was gekomen omdat

hij zijn zuster heimelijk wilde wegvoeren, aangezien hij hoorde, dat hij zich aan niemand te herkennen wilde geven. Toen diegenen die bevel van de koning hadden, bij de knecht kwamen, hem bij zijn naam noemden en hem aanduidden wat het bevel van de koning was, begon hij zich gans als een onbekende voor te doen. "Beste vrienden," sprak hij, "gij moogt wel zeer onverstandige lieden zijn. Gij wilt mij een naam toeschrijven die ik nimmer gehad heb. noch ben ik ooit door een mens aldus genoemd. Ik verzoek u, zeg uw heer, de koning, hoe gij u zelf vergist hebt, opdat ik niet voor zijne majesteit hoef te komen." Deze rede hield hij tegen hen, doch alles was vergeefs, want zij herkenden hem uitermate goed, en hoezeer hij zich ook weerde, voerden zij hem met geweld naar de koning, waarvan hij zeer schrok. Toen hij voor de koning kwam, bejegende de koning hem terstond met ruwe en verschrikkelijke woorden en sprak aldus: "Jongeling, wie heeft u aangeraden om zo onbeschaamd in mijn koninkrijk te komen en u alzo snood en verraderlijk tegen mij te gebruiken? Bedenk en zeg op, welke wil gij hebt, anders zoudt ge met grote marteling daartoe bewogen worden, want ik wil beslist uw voornemen weten en ook waar uw heer is met wie gij heimelijk zonder enige toestemming uit dit koninkrijk zijt getreden." De goede jongen schrok niet weinig van de gruwelijke bejegening door de koning en sprak aldus: "Allergenadigste heer en koning, ik verzoek u mij te willen vergeven, dat ik aldus bezwaarlijk uwe koninklijke genade niet ontzien heb.[116] Want het voornemen van mijn heer is mij waarlijk verborgen geweest, die thans aan de dood is overgeleverd, want aangezien hij mijn heer was, ben ik telkens verbonden geweest hem gehoorzaam te zijn. Daarom heb ik er in het geheel geen schuld aan." "Doch wat veroorzaakt u," sprak de koning, "dat ge aldus uw naam onpassend gewijzigd hebt? Want dat is nergens anders om geschied, dan dat ge het op bevel van uw heer ondernomen hebt om mij verraden. Want ik weet, dat hij nog niet dood is."

[116] "schwerlich (…) übersehē".

"Zeker," sprak de jongeling, "hij is in Portugal in een haven gestorven, alwaar ik hem ter aarde heb laten bestellen." "Waarlijk," sprak de koning, "ik bevind, dat ge jegens mij met grote verraderij omgaat", en beval daarmede zijn volk om de goede jongen naar de gevangenis te brengen en de beul naar hem te brengen. Die moest met grote marteling op hem losgaan en zijn geheim van hem ervaren, waarvan de jongeling zeer schrok, voor de koning ter aarde viel en sprak: "Heb genade met mij, allergenadigste heer en koning, en geloof mijn woorden. Opdat ge van de dood van mijn heer een gewis teken hebt, neem waar, dat ik in dit kastje zijn hart heb, dat ik uit zijn lichaam heb laten snijden, alsook een ring samen met een brief die de ridder mij bevolen heeft bij zijn einde naar de plek te brengen zoals uwe majesteit wel kan lezen. Dit alles heb ik hem als mijn beste heer beloofd. God mocht willen, dat hij nog in leven was, ongeacht hetgeen ik erom zou moeten lijden, want hij is mij waarlijk een beste heer geweest. Ik wilde ook, wanneer het mij niet belet was, zijn bevel voltrokken hebben. Daarom ben ik gewillig om al datgene wat mij overkomt, te lijden." De koning had thans een groot genoegen, ontving alles van de jongen, doch liet hem opsluiten, hetgeen naar het bevel van de koning zonder enige verhindering voltrokken werd. Daarna overlegde de koning bij zichzelf wat hij verder met zijn zuster zou voornemen. Alzo besloot hij, dat hij haar al datgene wat door de ridder gezonden werd, te overhandigen, zoals hij dan ten slotte deed.

Hoe de koning zijn zuster al datgene wat haar door de ridder gezonden was, zelf overhandigde en ook, hoe de edele jonkvrouwe verlangde de bode bij haar te brengen, hetgeen de koning haar inwilligde, en hoe Gabriotto's hart bij haar op tafel werd gezet.

Toen nu de goede jongen in grote zorg verkeerde en zeer vlijtig was opgesloten, begon hij eerst over zijn allerbeste heer te klagen. Die laten wij alzo zijn tijd verdrijven en vertellen verder hoe het met het hart gegaan was. Op een ochtend rond 6.00 uur ging de koning naar zijn zuster, nam het hart, de brief en de ring heimelijk met zich mede en kwam bij zijn zuster, haar een goedemorgen wensend. De jonkvrouwe dankte hem met zuchten. De koning sprak: "Zuster, wanneer ik er zeker van was, dat ge uw treuren zoudt beëindigen, dan zoudt ge spoedig bericht over uw Gabriotto vernemen. Gij moet het mij echter van tevoren beloven, anders zult gij deze brief niet krijgen." De jonkvrouwe wist van vreugde en leed niet wat zij daarop ant-

woorden moest. Ten slotte sprak zij: "Ach, broeder, wacht niet lang met zulk een brief, want hij zij wat hij wil, zo wees zeker en gewis dat hij mijn treuren een einde zou bereiden. Daarvoor hebt ge mijn trouw tot pand." De koning sprak: "Lieve zuster, ik geloof, wanneer ge het welzijn, de gezondheid en kracht van de ridder verneemt, zult ge u grotelijks verheugen. Wanneer echter het tegendeel voorhanden is, hoe zult ge u dan houden?" "Het zij wat het wil," sprak Philomena, "dan zou mijn treuren eindigen." Opdat zij echter haar broeder er volledig uit hielp, sprak zij verder: "Wat voor nut heeft het om verder te treuren, wanneer ik verneem dat het goed met mijn ridder gaat, en wat helpt het mij om te klagen en te wenen wanneer hij gestorven is? Want daarmede kan ik hem niet terugbrengen." De koning was om de woorden van zijn zuster ten dele enigszins verheugd, doch hij wilde haar nog niets verraden, want terstond schoot

hem een andere gedachte te binnen. Hij sprak tot zijn zuster: "Welaan, Philomena, aangezien ik het troostrijke antwoord van u verkregen heb, zal ik niet langer uitstellen dan dit komende ontbijt. Weet echter van tevoren, dat ik u de dingen niet voor al uw jonkvrouwen wil openbaren. Kies daarom een of twee uit, die gij het beste vertrouwt. Laat die in uw vertrek komen, dan zal ik u de brief en datgene wat daarmede gekomen is, via mijn tafeldienaar[117] toesturen. Ik hoop ook, dat ge uw toezegging gestand doet." De jonkvrouwe ontleende aan de woorden van de koning wel, dat de kwestie niet zo gans wel met de ridder stond. Doch opdat zij de echte waarheid mocht ervaren, sprak zij: "Allerliefste broeder, heer en koning, aangezien ik zoveel genade van u wedervaar, verzoek ik, dat ge mij nog een verzoek wil gehoorzamen en mij de brief via de bode, wie deze ook zij, die hem bracht, doet toekomen. Omgekeerd beloof ik u en wil u toezeggen, al mijn toezeggingen gestand te doen." De koning beloofde zijn zuster gans ter wille te zijn en vertrok daarna bij haar. Philomena liet dadelijk Rosamunda en Laureta komen, die niet aarzelden en naar haar toe kwamen en door haar van alle dingen op de hoogte werden gebracht.

Toen nu de koning meende en gans hoopte, dat zijn zuster Philomena na haar toezegging haar mismoedigheid zou afleggen, haalde hij de knecht van de ridder uit de gevangenis en sprak tot hem aldus: "Jongeling, hoewel gij gevangen zijt gezet, is dat alles geschied omdat ik twijfelde of ge met onwaarheid omging. Aangezien ik echter gewis ben van datgene wat ik van u vernomen heb, zal u geen leed door mij geschieden." De knecht ondervond nieuw leed van de woorden van de koning en sprak: "Het is helaas waar, doch ik wilde daarenboven deze en nog grotere nood lijden, opdat mijn heer nog in leven was." "Daarover zij genoeg gezegd," sprak de koning, "ik zal uw woorden geloof schenken, en zo het u gelegen wil zijn, u als dienaar opnemen. Ge moet mij echter in één ding tegemoetkomen en dat doen, want dan zoudt gij ook

---

[117] "trucksetzē".

de laatste wil van uw heer vervullen." De goede jongen beloofde uit vrees voor de koning al datgene te doen wat hij van hem verlangde. "Ge moet weten," sprak de koning, "dat mijn zuster een banket met sommige van haar jonkvrouwen zal houden. Wanneer zij dan in het midden van het maal zijn, moet gij haar de gaven die u door uw heer bevolen zijn, brengen, en tegelijkertijd al datgene waarnemen wat zij u vraagt. Daarvan moet ge over haar gans niets verhelen en mij dan datgene wat zij u ten antwoord geeft, aanduiden." De knecht van de koning ontving het bevel met niet weinig vreugde, waarmede hij ook de wil van zijn heer zaliger kon vervullen. Toen het uur kwam, gaf de koning de dienaar het kastje om naar zijn zuster te brengen, zoals dan geschiedde. Nu had Philomena een zeer kostelijk ontbijt laten toebereiden. Bij haar waren Laureta en Rosamunda en niemand anders. Toen zij halverwege het eten waren, kwam de knecht met het kastje binnen. Toen hij hun spijs en drank gezegend had, viel hij dadelijk op zijn knieën voor de tafel, met de bedoeling om te zeggen: "Allergenadigste jonkvrouwe, ik smeek, mij, onzalige bode, mijn spijtige boodschap te vergeven. Want die is op zich helaas niet anders, God erbarme." Toen hij dit gesproken had, begon hij klagelijk te wenen. De jonkvrouwe schrok zodanig van deze woorden, dat zij de dienaar gans geen antwoord kon geven. Zij ontving het kastje waarin het hart opgesloten was, stilzwijgend van hem. De dienaar gaf haar ook de sleutel, waarmede zij het kon opendoen. Het was de jonkvrouwe echter niet mogelijk om dat te doen. Laureta nam het haar uit de hand en deed het dadelijk open. De geur van de balsem was terstond in het ganse vertrek te ruiken. Intussen had Philomena zich enigszins hersteld en nam het kastje in haar handen. "Ach God," sprak de jonkvrouwe tot de dienaar, "hoe leeft mijn allerliefste ridder, want ik zie hier de ring die hij zeer bemind heeft, die hij zonder aanmerkelijke reden niet af heeft gedaan." Daarna nam zij de brief, deed hem open, las die gans stilzwijgend en overgoot die gans met haar tranen. Toen zij nu bericht werd dat het hart van haar ridder in het kastje

omwikkeld lag, wikkelde zij het uit, want het was in een fraai zijden doekje gebonden. Aldus ontbloot, kuste zij het duizend keer, drukte het aan haar hart, doch gans zonder te spreken, en maakte een poosje zulke klagelijke gebaren, dat Laureta en Rosamunda zeer schrokken, want zij wisten niet hoe zij dat moesten opvatten. Wellicht meenden zij, dat het iets anders was en dachten er niet aan dat het het hart van Gabriotto moest zijn. Toen nu Philomena een tijdje zich in ellende had gedragen, drukte zij het ten slotte tegen haar gezicht en met een levendige stem sprak zij: "O gij, mijn allerliefste hart, nu kan ik pas de liefde erkennen die ge bij uw leven mij hebt toegedragen, aangezien ge aldus verordineerd hebt na uw sterven naar mij toe te komen. Welk een grote dank ben ik u terecht verschuldigd, dat ge mij aldus een getrouwe geleidsman wilt geven en niet van mij in mijn laatste sterven wilt scheiden. O gij, schalkse broeder, thans is u uw slechte en schadelijke wil vervuld, die door uw valse aanslag teweeggebracht is geworden. Ge moet er echter zeker van zijn, dat ge spoedig van uw zuster beroofd wordt, die gij gemeend hebt te zullen behouden. Die zult gij verliezen en ervan beroofd zijn." Daarna keerde zij zich naar de bode en sprak: "Mijn allerliefste jongeling, ik verzoek u, kijk mij aan. Waar en wanneer toch is mijn allerliefste ridder verscheiden? Of heeft hij toch geenszins aan mij gedacht?" De knecht sprak met treurige woorden: "Allergenadigste en liefste jonkvrouwe, ge moet mij zonder twijfel geloven, dat mijn heer sinds hij uit Engeland is gevaren, geen uur u vergeten is, doch te allen tijde naar u verlangd en u gewenst heeft. Ook is zijn laatste woord dit geweest. Toen zijn ziel hem wilde verlaten, sprak hij: 'Verheug u, gij edele ziel, want ge zult spoedig bij uw liefste Philomena zijn', waarna hij de geest gaf." "Nu, welaan," sprak Philomena, "aangezien God aldus besloten heeft dat gij, edel en uitverkoren hart, in lijfelijke gedaante nimmer tot mij hebt mogen komen, echter zonder mij niet begraven hebt mogen worden, zo dank ik God voor zulke rijke gaven. En ook mijn broeder, die ik billijk verschuldigd ben dank te zeggen,

hoewel hij mij met een dergelijke treurige en toch rijke gave vereerd heeft. Zo wil ik hem ook mijn uitgesproken toezegging gestand doen, van al mijn treuren afzien en gans vrolijk met mijn allerliefste hart uit dit jammerdal scheiden, hetgeen dan in korte tijd zal geschieden. En niemand kan mij daarvan afhouden. Daarom verzoek ik u allen gezamenlijk, wil niet van mij wijken en mij het laatste gezelschap niet onthouden, want het zal waarlijk niet lang uitgesteld worden dat mijn ziel tot het gezelschap van mijn allerliefste ridder zal komen." Daarmede drukte Philomena zonder te spreken en met gans vrolijk aangezicht het hart van de ridder tegen zich aan en begon kort daarna met lachende mond en luide stem te schreeuwen: "Thans verheug u, geliefde ziel van mijn ridder, want de mijne zal zich spoedig tot u gezellen." Toen zij dat gezegd had, heeft zij Rosamunda aangekeken en gesproken: "Thans zegene u God, gij, mijn allerliefste vriendin en metgezellin in al mijn vreugde, een trooster in mijn leed. God geve u in uw liefde een vrolijker uitkomst dan ik heb. Ik verzoek u, wil van mij Reinhart getrouwelijk zegenen. En gij, mijn geliefde Laureta, God geve u na mijn afscheid een vrolijke tijd." Met deze gesproken woorden sloot zij hard haar mond en net alsof men had gehoord dat er in haar lichaam iets brak, gaf het een klap en scheidde zij aldus uit deze wereld. Welk een groot geklaag nu Laureta en Rosamunda geuit hebben, valt niet te beschrijven, want toen zij vernamen dat de ridder Gabriotto dood was en zij thans met hun ogen hun allerliefste jonkvrouwe dood voor zich zagen liggen, stonden zij met bitter geklaag en geween over haar heen. Rosamunda sprak: "O moord en ach, de ellendige dag en het uur die ik aan mijn allerliefste jonkvrouwe beleefd heb. O gij, mijn Reinhart, wat zoudt gij zeggen, wanneer ge verneemt dat ge uw allerbeste vriend en broeder aldus verloren hebt? Daarenboven Philomena, die ons een getrouwe helpster en metgezellin is geweest. Ach God, hoe ongelijk is deze dag aan die, waarop gij beiden met grote vreugde op het toernooi gestreden hebt en er het beste kleinood van medebracht. Thans

is het echter in treuren en leed verkeerd. God erbarme, dat ik zulk een dag en uur beleefd heb." Laureta klaagde niet minder dan Philomena. Dat laten wij alzo kortheidshalve achterwege. Want iedereen mag bij zichzelf afwegen en bedenken, welk een goede tijd zij met elkander gehad hebben, die thans echter een zo klagelijke uitkomst kreeg. Toen nu de jonkvrouwe met groot leed en klagelijk wenen en klagen haar liefste ridder beklaagde en bevond dat de dood niet ver weg was, hief zij haar ogen vrolijk op en met lachende mond riep zij haar liefste ridder met een schelle kreet, gaf daarmede de geest en verscheidde zodanig deugdzaam, dat niemand meende dat zij thans dood was, tot zolang zij gans niets meer van haar konden vernemen. Toen Rosamunda en Laureta hun jonkvrouwe thans verscheiden zagen, hoeft niemand te vragen of zij zich zeer ontsteld gedragen hebben. Want zou hun klacht van woord tot woord beschreven worden, dan heeft men daartoe een groot boek nodig. Dat alles zullen wij achterwege laten om kortheidswille, en zullen verder spreken over de koning, hoe hij zich na de dood van zijn zuster gedragen heeft, en ook hoe het Reinhart verging, toen hij vernam dat zijn allerbeste metgezel dood was, zoals u hierna alles bericht zal worden.

Welk een groot geklaag de koning over de dood van zijn zuster overviel, en ook hoe Reinhart zich in deze kwestie gehouden heeft.

Nadat de jonkvrouwe Philomena verscheiden was en thans zulk een mare de koning, haar broeder, bereikte, wist hij van grote schrik niet hoe hij zich moest houden. Hij rende snel en spoedig naar het vertrek van zijn zuster. Toen hij haar echter gans verscheiden zag, begon hij klagelijk te wenen en sprak: "O Philomena, gij, mijn allerliefste zuster, wee mij, dat ik ooit aan uw dood schuldig was. Ach God, ik alleen ben van deze ellendige dood de oorzaak. Thans heb ik met mijn nijdige raadgevingen drie jonge, edele mensen omgebracht. Hoe kan mij dit toch ooit vergeven worden? O, de aanblik van de jammerlijke ellende, die ik aan u, mijn liefste zuster Philomena, moet zien. Ach, waarom heb ik niet de edele Gabriotto aan mijn hof laten blijven? Wat voor slechts heb ik toch ooit over hem gehoord? God mocht willen, dat gij beiden nog in leven waart. Mij zou moeite noch arbeid berouwen, zolang ik de edele Gabriotto mocht aanraken en hem als een zwager hebben. O God, wie zou mij jegens U immer en eeuwig verontschuldigen, aangezien ik door mijn kwade aanslag mijn allerliefste zuster met twee edele jongelingen heb omgebracht? O gij, wankelmoedig geluk, hoe hebt gij de menselijke hoop in een zo snel klagen en treuren verkeerd? Nu had ik hedenochtend de bepaalde hoop dat mijn zuster haar ridder gans zou vergeten, zo zij vernam dat hij niet meer in leven is. O Philomena, dat is niet de toezegging die gij mij beloofd hebt, toen gij zei, dat wanneer ik u een bepaalde boodschap over uw ridder zou verkondigen, dat ge dan van uw treuren zoudt afzien. Ja, uw treuren is beëindigd, doch mij tot een groot nadeel. Ik heb echter niet kunnen begrijpen hoe gij dat bedoeld hebt. Thans echter zie ik het voor ogen. God in de hemel hebbe erbarmen." Zulke en dergelijke klachten uitte de koning langdurig. De tragische gebeurtenis weerklonk thans op het paleis. Toen de raad van de

koning de kwestie vernomen had, vervoegde die zich snel bij de koning in het vertrek van zijn zuster, alwaar de koning hen in groot klagen en jammerlijke gebaren boven het dode lichaam vond staan. Zij troostten hem zo goed als zij konden, doch alles was vergeefs, want zijn geklaag verminderde geenszins, doch nam krachtig toe en vermeerderde. Toen de vorsten en heren alles bespeurden, gispte een van hen de koning met zachte woorden en voerde hem van zijn voornemen[118] eensdeels af en daarvandaan. Rosamunda echter en Laureta begonnen pas met hun klagen en wenen. Intussen kwam de mare ook bij Reinhart, hoe Philomena verscheiden was. Hij kon echter de oorzaak van haar snelle dood niet weten. Daarom ging hij dadelijk naar het vertrek van Laureta, doch vond haar niet, want zij volbracht nog bij het lijk van de gestorvene haar wenen en klagen. De nacht viel in. De koning liet Laureta en Rosamunda vragen, of zij de nacht bij het lijk wilde blijven, hetgeen zij met genegen wil volbrachten. Daardoor kon Reinhart des te minder naar Laureta komen, opdat hij de oorzaak had mogen vernemen waarom toch Philomena zo snel van deze wereld gescheiden was. Alzo ging hij in grote mismoedigheid naar bed, maakte zich vreemde gedachten over zijn metgezel, doch dacht nimmer dat hij dood zou zijn. Alzo lag hij de ganse nacht slapeloos en deed niet anders dan denken aan zijn allerbeste Gabriotto. "O, mijn allerbeste metgezel en broeder," sprak hij, "wat zult gij nu zeggen, wanneer ge verneemt dat degene die gij boven de ganse wereld liefhebt, zo snel de dood heeft ondergaan? Voorwaar, voor u zou er niets anders uit voortkomen, dan dat ge het overige deel van uw leven met grote pijn en geklaag zoudt besluiten en beëindigen. O, mijn allerbeste Gabriotto, wat zult gij zeggen, wanneer ik u zulk een treurige boodschap zend, terwijl ge niets dan een vrolijke mare van mij verwacht?" Met dergelijke gedachten verdreef Reinhart de ganse nacht zonder te slapen. Hij werd zo neerslachtig, dat hij het zeer koud kreeg en niet anders meende, dan dat hij koorts begon te krijgen.

[118] Wordt niet nader genoemd.

Intussen verscheen de lichte morgenster aan de blauwe hemel. De vogels lieten in alle velden hun stemmen weerklinken, hetgeen Reinhart wederom een weinig moed gaf. Hij stond op, kleedde zich aan en ging aan het koninklijk hof heen-en-weer wandelen, tot de dag met volle kracht het ganse aardrijk verlichtte.

Hoe Reinhart van groot leed in onmacht viel, waarbij zijn beide mediane aderen opengingen en hij aldus in onmacht van deze wereld scheidde.

Toen het dag geworden was en de ganse hofhouding was opgestaan, vervoegde Reinhart zich snel bij een barbier, om hem aan de meridiane aderen te laten aderlaten, om daarmede (zoals zijn bedoeling was) de koorts te verdrijven. Nadat de koning de ganse hofhouding geboden had om zich rond 9.00 uur[119] in het paleis te verzamelen, had eenieder zwarte kleding aangedaan. Ondertussen had Reinhart alle vrees afgelegd en voegde zich in het vertrek van jonkvrouwe Philomena, alwaar hij zijn Rosamunda en Laureta samen met de vrouwen in gans zwarte kleding treurig vond zitten. Zodra Reinhart het dode lichaam in het oog kreeg, kon hij zijn wenen niet tegenhouden, voegde zich bij Laureta en vroeg haar, wat toch de oorzaak van de snelle dood en het sterven kon zijn. "O Reinhart," sprak Laureta, "is u dan verborgen waarvan het ganse hofpersoneel goed kennis draagt? Uw allerbeste vriend en metgezel is gestorven en heeft geregeld dat aan zijn liefste jonkvrouwe zijn hart werd gebracht, hetgeen gij hier in dit kastje zelf moogt zien." Daarmede gaf zij het Reinhart in zijn handen, die het met groot leed en pijn ontving en dadelijk bij zijn liefste jonkvrouwe Rosamunda ging zitten. "O Rosamunda, mijn allerliefste jonkvrouwe, wat zie ik hier jammer en leed voor mijn ogen." Met deze woorden viel hij gans in onmacht en zonk neer in de schoot van de jonkvrouwe, die dadelijk zeer schrok. In zulk een onmacht gingen bij Reinhart de beide aderen open. Hij bloedde zeer snel, voordat men het waarnam en verloor het merendeel van zijn bloed. Laureta nam het eerste het bloed waar, sneed snel een mouw van de jongeling open, en verbond wederom de ader zo goed als zij kon, doch kwam helaas te laat, want toen ging gelijk de andere ader als een bron springen, hetgeen niemand in de gaten had. Rosamunda verkeerde in

119 "uḿ tertz zeit".

grote zorg en nood, en hoewel zij dat voor andere jonkvrouwen niet durfde te doen, gaf Reinhart zijn liefste jonkvrouwe Rosamunda nog een lieflijke blik en met zijn mond te verstaan, hoe graag hij met haar gesproken had en zijn laatste afscheid had genomen, hetgeen niet meer mocht zijn. Aldus verscheidde hij zonder te spreken in de armen van zijn allerliefste Rosamunda. Het is niet te beschrijven wel groot leed de edele jonkvrouwe daar overkwam, toen zij vernam dat degene die zij boven alle mensen beminde, in haar armen dood en verscheiden lag. Zij sprak: "O moord, welk ongelukkig uur overvalt mij hier, gekwelde jonkvrouwe, aangezien ik mijn allerliefste jonkvrouwe verloren heb en thans deze edele jonge ridder dood in mijn schoot moet zien liggen? O gij, kwade dood, kom en verlos mij van zulk zwaar leed, aangezien gij mij heden zo na zijt geweest en mij m'n jonkvrouwe en aan deze zijde zelfs deze jonge ridder in mijn schoot hebt weggenomen. Ik smeek, neem mij ook terstond met dit edele en waardige gezelschap weg. Waar kan mij immermeer vrolijker gezelschap bijstaan dan[120] Philomena, Reinhart en Gabriotto, die gewis nog hier aanwezig rond het lichaam van zijn liefste jonkvrouwe zweeft?" De koning kwam ook spoedig de mare te weten hoe Reinhart eveneens verscheiden was, hetgeen hem een nieuw leed toevoegde. Hij verordineerde spoedig dat men hem een eervolle begrafenis liet voorbereiden, en ook zijn zuster in een koninklijk graf samen met het hart moest begraven.

[120] "wo (…) dañ (…). De zinsconstructie klopt niet.

Hoe men Philomena en Reinhart ten grave droeg, Rosamunda de lijken navolgde, bij het graf[121] op het lijk van de ridder ging liggen, aldus met gering gerucht haar liefste ridder navolgde en stierf. Alzo werden de vier op bevel van de koning in één graf begraven.

Nu alles over de ridder aan de koning gezegd was, gebood hij, dat men de koninklijke begrafenis van zijn zuster moest toebereiden. Ook werd het hart van de ridder in een gulden vaatje bij haar gelegd. Daarenboven regelde de koning dat men Reinhart eervol ter aarde moest bestellen. Toen het nu rond het middaguur[122] was, werden de drie liefhebbende harten met elkander ten grave gedragen, met een hartelijk en groot gedrang. Het is niet nodig om er meer over te schrijven dan dat de hofhouding de lijken navolgden, zoals ook alle vrouwen in

[121] "bei dem sarch".
[122] "uḿ Nō zeit".

zwarte kleding daarna volgden. En in het bijzonder Rosamunda, die met groot klagen en wenen dicht bij het lijk van de ridder Reinhart stilhield en van grote pijn en klagelijk wenen telkens zou zijn neergevallen, wanneer Laureta haar niet overeind had gehouden, die dan het dichtste bij haar was. In zulk een klagelijk wenen en klagen waren zij thans bij het koninklijk graf gekomen en zetten de lijken daar neder. Rosamunda kon zich niet langer inhouden, ging met haar hele lichaam op het lijk van de ridder liggen en gaf alzo deugdzaam zonder enig gerucht haar leven een einde. Het ging zo stilzwijgend toe, dat alle omstanders niet anders meenden, dan dat zij slechts aldus volhardde in haar klacht. Ten slotte ging Laureta ernaartoe, van plan om de jonkvrouwe op te tillen, doch alles was vergeefs, waarvan Laureta dadelijk zeer geschrokken was. "O Rosamunda," sprak zij, "wilt gij mij, uw arme, getrouwe Laureta,

alleen in dit treurige leven achterlaten? Ach, sta op en keer wederom met mij naar het koninklijk paleis. O God, ik arme, verlaten vrouw, thans heb ik geen toevlucht meer op de ganse aarde, want ik ben de allerliefste verloren." Door dit geschreeuw werd de koning tot nog groter leed bewogen, hoewel hem de dood van de jonkvrouwe nog verborgen was. De koning zond zijn maarschalk naar Laureta en liet haar gebieden, dat zij ophield met haar klagen en jammerlijke geschreeuw, hetgeen haar aldus gemeld werd. Doch zij klaagde niet des te minder voor zichzelf. "Ach God," sprak zij, "hoe kan ik mijn klagen achterwege laten, terwijl mijn allerliefste jonkvrouwen hier dood voor mij liggen?" "Hoe," sprak de maarschalk, "beide jonkvrouwen? Is dan Rosamunda ook enig leed wedervaren?" "Ja, helaas," sprak Laureta, "want zij ligt hier net zo dood als Philomena." "God erbarme," sprak de maarschalk, ging daarmede van Laureta naar de koning en gaf hem alles te verstaan. De koning voegde zich met grote mismoedigheid snel bij de dode lichamen. Zijn hart werd opnieuw tot groot lijden en leed bewogen, want hij had Rosamunda vanwege zijn zuster zeer bemind. Alzo regelde de koning dat men hen beiden bij zijn zuster en het hart zou begraven, daar zij in hun leven zulk een innige liefde gehad hadden, waarvan hun sterven een genoegzame aanduiding was. Daarna ging hij met al zijn raden wederom naar het koninklijk paleis, waar de koning de tijd lang met groot leed verdreef en groot berouw kreeg dat hij de vier personen niet in vreugde bij elkander had gelaten. Doch zijn berouw was zeer te laat. Terwijl nu al deze dingen zich hadden afgespeeld, was de oude Gernier nimmer thuis geweest, want op bevel van de koning was hij vanwege diverse zaken weggereden. Toen hij thans echter wederom thuis kwam, duurde het niet lang, of hij kwam de treurige geschiedenis te weten. Daarvan kreeg de goede, oude ridder zulk een grote pijn, dat het geen wonder was geweest wanneer de oude ridder hen ook met de dood was nagevolgd. O God, ik klaag u," sprak Gernier, "dat ik ooit naar Engeland ben gekomen, want daardoor ben ik van

mijn zoon beroofd en kan ook mijn goede en beste vriend Reinhart nimmermeer zien. Zo is de koning ook zijn zuster kwijtgeraakt. Alsook heeft Rosamunda, de zachte en edele jonkvrouwe, haar leven erom gegeven. Wee mij, arme, verlaten oude man. Tot wie zal ik mij voortaan keren? Mijn liefste en vriend en kind zijn weg. God mocht willen, dat ik ook bij hen in hun begrafenis lag." Met een dergelijke, ernstige klacht verdreef Gernier een lange tijd aan het koninklijk hof. De koning had groot medelijden met de ridder en liet hem komen. Toen Gernier voor hem kwam, sprak de koning: "Gernier, uw lijden en kommer doen mij van harte leed. En ik heb ook waarlijk niet een geringe spijt met u, aangezien ge een oude, bedaagde man zijt. Doch wees getroost, ik zal u al uw leed vergoeden en u met een rustig ambt voorzien, want het brengt mij grote pijn, dat ik uw zoon Gabriotto en mijn liefste zuster niet bij elkander mag hebben. Dat mag echter helaas niet meer zijn. Daarom, Gernier, zult gij in plaats van uw zoon aan mijn hof gehouden worden." De ridder zegde de koning voor zijn aanbod dank. Hij kon lange tijd zijn liefste zoon niet vergeten.

Hoe de koning de vader van de jonkvrouwe Rosamunda
de dood van zijn dochter doet weten.

Daarna duurde het niet lang, voordat de koning de graaf, de vader van Rosamunda, het sterven van zijn dochter deed weten. De graaf en de gravin uitten groot geklaag om hun dochter, maakten zich terstond op en kwamen naar Engeland, waar zij van alle dingen bericht kregen en toen met groot gejammer hun allerliefste dochter beklaagden. Toen zij vernamen dat Reinhart eveneens een edele ridder geweest was, hetgeen echter aan hen verborgen was geweest, begon de graaf te klagen en sprak: "O Rosamunda, mijn allerliefste en enige dochter, waarom hebt ge mij niet uw situatie te verstaan gegeven, aangezien ik toch verneem dat de ridder een zo eervol man is geweest. God mocht willen, dat ik u bij leven kon hebben, alsook uw liefste ridder, want ik zou u beiden al uw hoop vervullen. Dat mag echter helaas niet meer geschieden, hetgeen ik God in de hemel moet klagen." Een dergelijk klagen voerden de graaf en de gravin lang om hun allerliefste dochter Rosamunda, en in langdurig treuren en wenen beëindigden zij ten slotte ook hun leven. Alzo heeft de innige liefde zo krachtig op deze jonge mensen ingewerkt, dat zij daardoor hun leven beëindigd hebben. God moge hun de eeuwige rust geven en verlenen, en ook ons allen na dit vergankelijke jammerdal tot Zich in Zijn eeuwige rijk nemen.

A M E N.

Jörg Wickram van Colmar.

Gedrukt te Straatsburg, door Jacob Frölich,
in het jaar
M.D.L.I.